

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 00013747 1

54 Pali Text Society

II

THE YAMAKA

BEING

THE SIXTH BOOK OF THE ABHIDHAMMA-
PIṬAKA

EDITED BY

CAROLINE RHYS DAVIDS, M.A.

ASSISTED BY

CECILIA DIBBEN, MARY C. FOLEY, B.Sc.,
MABEL HUNT, AND MAY SMITH

VOL. II

London

PUBLISHED FOR THE PALI TEXT SOCIETY

BY

HUMPHREY MILFORD

OXFORD UNIVERSITY PRESS, AMEN CORNER, E.C.

1913

PK
4591
Y3
1911a
v. 2

1133977

Ind L 4082, 2

IV

Wales fund
(II)

CONTENTS

	PAGE
Introductory Note - - - -	vii
VIII. Citta-Yamakaṅ	
Uddesavāro - - - -	1
Niddesavāro - - - -	9
IX. Dhamma-Yamakaṅ	
Paṇṇattivāro, uddesavāro - - - -	22
,, niddesavāro - - - -	23
X. Indriyavāro	
Paṇṇattivāro, uddesavāro - - - -	61
,, niddesavāro - - - -	64
Paṇṇattivāro, uppādavāro - - - -	71
Index - - - -	216
Appendix	
Dissertation by Ledi Sadaw - - - -	219

11

INTRODUCTORY NOTE

IN presenting the second and concluding instalment of this strange old manual in its first European edition, it is with gratification and with gratitude that we here record, and both in this Note and in an Appendix embody, the response made to the appeal thrown out in our Introductory Note to the former volume. We there, in view of the repelling method of the work, cited the words of the Commentary attributed to Buddhaghosa, in which the baffled student is advised to wait on teachers (p. xv). And we suggested that for ourselves, at this time of day, it was conceivable that help might come from the Vihāras of Burma.

I wrote to Mr. Shwe Zan Aung, whose translation of the *Abhidhammattha-Sangaha* has found a steadily growing number of readers, but whose opportunities of increasing the indebtedness of Pali students to him are now so curtailed by his professional duties. I stated what seemed to me some of the perplexities concerning the object and method of the book most likely to be felt by a European conversant with the main objects and methods of Pali Buddhist doctrine, and capable of appreciating the same. I gave expression to these perplexities in some half-dozen questions, very informally and roughly drawn up, I fear, concerning the *Yamaka*, more or less after the fashion of the Angelic Doctor's questions when starting on his *Summa Theologiæ*: *Utrum sit scientia? utrum sit speculativa vel practica? utrum sit sapientia? . . . argumentativa? quid sit subjectum eius? . . .* And I inquired if he (Mr. Aung) could favour me with any traditional or original views on the object, scope, and method of the *Yamaka* held and taught at the present day in his country.

In the course of last year I received in reply, not only a

few notes quoting sub-commentaries on the Yamaka, from the pen of Mr. Aung himself, but also detailed answers from two distinguished Burmese teachers: Ingan Sadaw (Dr. Ingan) of Visuddhārāma, the head of the Shwegyin School (or sect), and Ledi Sadaw of Mandalay, the well-known author, a list of whose twenty and more works is given in Mrs. Bode's 'Pali Literature in Burma,' p. 97 f.

Mr. Aung's notes are, of course, written in English, but in the replies of the two Theras my questions have been converted and modified into an approximate Pali, the answers being also in that language. The former scholar and Mr. Aung have replied with the degree of conciseness which was the utmost I had expected to be favoured with, but Ledi Sadaw has been so good as to write more than mere replies, taking some of the points raised as his themes. His disquisitions, couched in nervous, lucid Pali, are not citations from Tīkā literature, but quote only from the Piṭakas, and embody much that is instructive and illuminating on several points of doctrine—*e.g.*, on Suttanta and Abhidhamma methods, on Buddhist phenomenalism, on Nibbāna, and on Paṭiccasamuppāda as Conditioned Genesis. So instructive, in fact, that we were glad to give effect to the learned doctor's hope that his remarks might be published, in Pali and in English, by appending at least the Pali text of them to this volume. And a translation of the bulk at least of his notes will, we hope, appear in the Journal. His MS., written in Burmese characters, was transcribed by Miss C. Dibben.

I did not retain a copy of the questions submitted to these kind teachers; and inquiries, better calculated to elicit light on the strange, and to us often useless and tiresome, nature of the text-queries, will doubtless suggest themselves to critical readers. It had long seemed to me that the work, in common with some other numbers of Abhidhamma-Piṭaka books, was more suggestive of a manual of logical exercises—or, at most, of applied logic—than of a compilation having the one aim of building up bhikkhus in solid and purified doctrine. There seemed to

be, for aims so lofty, too great a chasm between much of this baffling and apparently sterile catechizing and the fruitful, edifying trend of Suttanta discourse. That the Yamaka was and is held, *not* as such a course in method only, but to be intended to elucidate sound and purified doctrine is clear from all three sets of replies.

These replies may very possibly not clear away our doubts as to the use and profit of the mazy Yamaka, or justify its existence in our judgment. I say this with some diffidence, in view of Aletawya Sadaw's remark, that 'the intelligent, once versed in Yamaka *method*, can recite the text without any difficulty; but the stupid would make no head or tail out of it, even if it were committed to memory!'¹ But whatever may be thought of a 'London Pali-devi's' questions or of the replies, readers will share with us in the vivid appreciation of the ready and unstinted and most kindly courtesy with which these distinguished representatives of the Burmese traditions of Buddhist culture—now so venerable and so continuous in its procession—have received and responded to our inquiries. I have been profoundly touched thereby, and rejoice to do all in my power to record and establish so auspicious an advance in intellectual intercourse between East and West. It may be a long day yet ere we derive much light from the Yamaka, but this gracious response to our questions, borne hither from the groves of Maramma, gilds the venerable catechism with a living luminance of human fraternity, even as, in great Moggallāna's judgment, the beauty of the moonlit grove of Gosinga Hall was enhanced when 'two talking Abhidhamma, asking each other questions and answering unfalteringly, their righteous discourse holds on its way.'²

The gist of the Notes supplied by Mr. Aung, and of those sent shortly after by Ingan Sadaw, is as follows:

¹ J.P.T.S., 1912, p. 118: 'Abhidhamma Literature in Burma,' by S. Z. Aung.

² *Majjhima*, i., 214.

Object of the Yamaka.—Standing where it does as sixth book in the Abhidhamma-Piṭaka, after the first four books of expository matter, and the fifth book which corrects perverted views on various points therein, the Yamaka aims at expurgating doubt by affirmations concerning a number of matters wherein doubts may arise. Hereon Ānand' Ācariya's *Mūlatīkā* is quoted.¹

The subject-matter or argument of the Yamaka? The replies simply analyze briefly the contents of the ten books without attempting any more general summarization.

The choice of the ten categories out of others, and of their order. The first half was perhaps scarcely a legitimate inquiry. *Desanā-rilāsena c'eva puggalajjhāsayarasena ca, Paṭicca-samuppālādīke dhamme abhājetvā . . .* is the Thera's reply. The fundamental nature of the *Mūlas* naturally places them first (N.B., prior to *Saukhārā* or *Citta*). The second, third, and fourth Yamakas follow the classical order; and that these should become profitable by being considered under a causal and dynamic aspect, the *Sacca-Yamaka* comes next . . . and so on.

How can it profit students to learn affirmations concerning the psychology of beings in the 'unconscious sphere' or the 'Pure Abodes'? (See Yamaka i., pp. 19, 21, 25, etc.) It is interesting, if disappointing, to note that the Thera, in a brief reply, does not understand the question as at all sceptically put, but answers, so to speak, by the book, quoting from the *Pañcappakaraṇatthakathā* and the *Mūlatīkā*. Mr. Aung replies: 'I think that the inquiry into the psychology of gods and Brahmās is intended to complete Buddhist philosophy. For example, there is no mind in the *Asaññasatta* plane, and the interval of 500 kalpas² is

¹ Ingan Sadaw opens his reply in the style of the old Commentators with a gāthā (and even with a pun):

Yamassa visayātīto nānā-nayesu korido

Nānā-naya-kosallatthay desesi Yamakay Muni.

² See 'Compendium of Philosophy,' p. 142 (*Abhidh.-sang.*, v., § 6).

simply bridged over by the *Anantara-paccaya-satti* of mind;¹ as when a man, who loses his sense of personal identity for three years, resumes it at the point where he left it.'

The reason for the great prolixity and redundancy in the Yamaka method. Ingan Sadaw makes here no reply. Mr. Aung reminds me that such is the rule in Buddhist books, and that the reasons for it are well known to us.

It will be seen, in the Appendix, that whereas the penultimate question has failed either to reach Ledi Sadaw, or, anyway, to elicit a response, he also repudiates, for the Yamaka, any unreasonable amount of 'vain repetitions.' It is Abhidhamma, and not Suttanta. In the latter, instruction is adapted to individuals and special needs. In Abhidhamma exhaustive analysis, to be valid for anyone at all times, is the rule (p. 232 *f.*).

C. A. F. RHYS DAVIDS.

June, 1918.

¹ That is, by the potential force of the flow of consciousness, broken off just prior to rebirth as an *asaññasatta*, actualizing, taking effect, not immediately (*samanantara*), but only when, after 500 kalpas, the life-continuum reforms once more in a matrix. See S. Z. Aung, *Compendium of Philosophy*, p. 42.

ABHIÐHAMMARTĀKE YAMAKAÑ

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa!

VIII.

[CITTAYAMAKAÑ.

Uddesavāro.]

YASSA¹ cittaṃ uppajjati na nirujjhati, tassa cittaṃ nirujjhissati na uppajjissati? Yassa vā pana cittaṃ nirujjhissati na uppajjissati, tassa cittaṃ uppajjati na nirujjhati?

Yassa cittaṃ na uppajjati nirujjhati, tassa cittaṃ na nirujjhissati uppajjissati? Yassa vā pana cittaṃ na nirujjhissati uppajjissati, tassa cittaṃ na uppajjati nirujjhati?

Y. c.² uppajjati, t. c. uppannay? Y. v. p. c. uppannay, t. c. uppajjati?

Y. c. na uppajjati, t. c. na uppannay? Y. v. p. c. na uppannay, t. c. na uppaj.?³

Y. c. niruj, t. c. uppannay? Y. v. p. c. uppannay, t. c. niruj.?

Y. c. na niruj., t. c. na uppannay? Y. v. p. c. na uppannay, t. c. na niruj.?

Y. c. uppaj., t. c. uppajjittha? Y. v. p. c. uppajjittha, t. c. uppaj.?

Y. c. na uppaj., t. c. na uppajjittha? Y. v. p. c. na uppajjittha, t. c. na uppaj.?

¹ Here begins the Puggalavāro. (Cy.)

² For y., c., t., v. p., read yassa, cittaṃ, tassa, vā pana respectively.

³ Uppaj., niruj.: read always uppajjati, nirujjhati.

Y. c. uppaj., t. c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati, t. c. uppaj.?

Y. c. na uppaj., t. c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati, t. c. na uppaj.?

Y. c. uppajjittha, t. c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati, t. c. uppajjittha?

Y. c. na uppajjittha, t. c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati, t. c. ca uppajjittha?

Y. c. niruj., t. c. nirujjhittha? Y. v. p. c. nirujjhittha, t. c. niruj.?

Y. c. na niruj., t. c. na nirujjhittha? Y. v. p. c. na nirujjhittha, t. c. na niruj.?

Y. c. niruj., t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati, t. c. niruj.?

Y. c. na niruj., t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati, t. c. na niruj.?

Y. c. nirujjhittha, t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati, t. c. nirujjhittha?

Y. c. na nirujjhittha, t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhittha? Y. v. p. c. nirujjhittha . . .

Y. c. na uppaj., t. c. na nirujjhittha? Y. v. p. c. na nirujjhittha . . .

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati . . .

Y. c. na uppaj., t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppajjittha, t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati . . .

Y. c. na uppajjittha, t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppaj., t. c. na niruj. ? Y. v. p. c. na niruj. . . .

Y. c. na¹ uppaj., t. c. niruj. ? Y. v. p. c. niruj. . . .

Y. c. uppajjamānag, t. c. uppānag? Y. v. p. c. uppānag . . .

¹ S. omits.

Y. e. na uppajjamānāy, t. e. na uppannāy? Y. v. p. e. na uppannāy . . .

Y. e. nirujjhamānāy, t. e. uppannāy? Y. v. p. e. uppannāy . . .

Y. e. na nirujjhamānāy, t. e. na uppannāy? Y. v. p. e. na uppannāy . . .

Y. e. uppannāy, t. e. uppajjittha? Y. v. p. cittaṃ uppajjittha . . .

Y. e. uppannāy, t. e. uppajjissati? Y. v. p. e. uppajjissati, t. e. uppannāy?

Y. e. na uppannāy, t. e. na uppajjittha? Y. v. p. e. na uppajjittha . . .

Y. e. na uppannāy, t. e. na uppajjissati? Y. v. p. e. na uppajjissati . . .

Y. e. uppajjittha, no ca t. e. uppannāy, t. e. uppajjissati? Y. v. p. e. uppajjissati, no ca t. e. uppannāy, t. e. uppajjittha?

Y. e. na uppajjittha, no ca t. e. na uppannāy, t. e. na uppajjissati? Y. v. p. e. na uppajjissati, no ca t. e. na uppannāy, t. e. na uppajjittha?

Uppannāy uppajjamānāy, uppajjamānāy¹ uppannāy? Niruddhāy nirujjhamānāy, nirujjhamānāy niruddhāy?² Na uppannāy na uppajjamānāy na uppajjamānāy na uppannāy?² Na niruddhāy na nirujjhamānāy, na nirujjhamānāy na niruddhāy?

Yassa cittaṃ uppajjamānāy khaṇāy khaṇāy vitikkantāy atikkantakālay nirujjhamānāy khaṇāy khaṇāy vitikkantāy atikkantakālay tassa cittaṃ? Y. v. p. e. nirujjhamānāy khaṇāy khaṇāy vitikkantāy atikkantakālay,³ uppajjamānāy khaṇāy khaṇāy vitikkantāy atikkantakālay t. e.?

Y. e. na uppajjamānāy khaṇāy khaṇāy vitikkantāy atikkantakālay, na nirujjhamānāy khaṇāy khaṇāy vitikkantāy atikkantakālay t. e.? Y. v. p. e. na nirujjhamānāy

¹ S. omits.

² Br. inverts order of these.

³ S. inserts t. e. y. e.

khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ, na uppajjamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ t. c. ?

Yaṇ¹ c. uppajjati na nirujjhāti, taṇ c. nirujjhissati na uppajjissati? Yaṇ v. p. c. nirujjhissati na upp. . . .

Yaṇ c. na uppaj. niruj., taṇ c. na nirujjhissati uppajjissati? Yaṇ v. p. c. na nirujjhissati uppajjissati . . .

Y.² c. uppaj., taṇ c. uppannaṇ? Y. v. p. c. uppannaṇ . . .

Y. c. na uppaj., taṇ c. na uppannaṇ? Y. v. p. c. na uppannaṇ . . .

Y. c. niruj., taṇ c. uppannaṇ? Y. v. p. c. uppannaṇ . . .

Y. c. na niruj., taṇ c. na uppannaṇ? Y. v. p. c. na uppannaṇ . . .

Y. c. uppaj., taṇ c. uppajjittha? Y. v. p. c. uppajjittha . . .

Y. c. na uppaj., taṇ c. na uppajjittha? Y. v. p. c. na uppajjittha . . .

Y. c. uppaj., taṇ c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati . . .

Y. c. na uppaj., taṇ c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati . . .

Y. c. uppajjittha, taṇ c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati . . .

Y. c. na uppajjittha, taṇ c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati . . .

Y. c. niruj., taṇ c. nirujjhittha? Y. v. p. c. nirujjhittha . . .

Y. c. na niruj., taṇ c. na nirujjhittha? Y. v. p. c. na nirujjhittha . . .

Y. c. niruj., t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati . . .

Y. c. na niruj. taṇ c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

¹ Here begins the Dhammavāra. (Cy.)

² For Y. and t, now read yaṇ and taṇ.

Y. c. nirujjhittha, tay c. nirujjhissati? Y. v. p. c. niruj-
jhissati . . .

Y. c. na nirujjhittha, t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c.
na nirujjhissati . . .

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhittha? Y. v. p. c. niruj-
jhittha . . .

Y. c. na uppaj., tay c. na nirujjhittha? Y. v. p. c. na
nirujjhittha . . .

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. niruj-
jhissati . . .

Y. c. na uppaj., tay c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na
nirujjhissati . . .

Y. c. uppajjittha, tay c. nirujjhissati? Y. v. p. c. niruj-
jhissati . . .

Y. c. na uppajjittha, tay c., na nirujjhissati? Y. v. p. c.
na nirujjhissati . . .

Y. c. uppaj., tay c. na niruj.? Y. v. p. c. na niruj . . .

Y. c. na uppaj., tay c. niruj.? Y. v. p. c. niruj . . .

Y. c. uppajjamānāy, tay c. uppānāy? Y. v. p. c.
uppānāy . . .

Y. c. na uppajjamānāy, tay c. na uppānāy? Y. v. p. c.
na uppānāy . . .

Y. c. nirujjhamānāy, t. c. uppānāy? Y. v. p. c.
uppānāy . . .

Y. c. na nirujjhamānāy, t. c. na uppānāy? Y. v. p. c.
na uppānāy . . .

Y. c. uppānāy, tay c. uppajjittha? Y. v. p. c. uppaj-
jittha . . .

Y. c. uppānāy, t. c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppaj-
jissati . . .

Y. c. na uppānāy, tay c. na uppajjittha? Y. v. p. c. na
uppajjittha . . .

Y. c. na uppānāy tay c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na
uppajjissati . . .

Y. c. uppajjittha, no ca tay c. uppānāy, tay c. uppaj-
jissati? Y. v. p. c. uppajjissati, no ca tay c. uppānāy . . .

Y. c. na uppajjittha, no ca tay c. na uppānāy, tay c. na

uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati, no ca tay na uppannay, t. c. na uppajjittha?

Uppannay uppajjamānāy, uppajjamānāy uppannay? Niruddhay nirujjhamānāy, nirujjhamānāy niruddhay?¹ Na uppannay na uppajjamānāy, na uppajjamānāy na uppannay?² Na niruddhay na nirujjhamānāy, na nirujjhamānāy na niruddhay?

Y. c. uppajjamānāy khaṇay khaṇay vitikkantay atikkantakālay, nirujjhamānāy khaṇay khaṇay vitikkantan atikkantakālay tay c.? Y. v. p. c. nirujjhamānāy khaṇay khaṇay vitikkantay atikkantakālay, uppajjamānāy khaṇay khaṇay vitikkantay atikkantakālay t. c.?

Y. c. na uppajjamānāy khaṇay khaṇay vitikkantay atikkantakālay, na nirujjhamānāy khaṇay khaṇay vitikkantay atikkantakālay tay c.? Y. v. p. c. na nirujjhamānāy khaṇay khaṇay vitikkantay atikkantakālay, na uppajjamānāy khaṇay khaṇay vitikkantay atikkantakālay tay c.?

Yassa yaṅ² c. uppaj., na niruj., t. tay c. nirujjhissati na uppajjissati? Yassa v. p. y. c. nirujjhissati na uppajjissati, t. tay c. uppaj. na niruj.?

Yassa yaṅ c. na uppaj. niruj., t. tay c. na nirujjhissati uppajjissati? Y. v. p. y. c. na nirujjhissati uppajjissati . . .

Y. y. c.³ uppaj., t. tay c. uppannay? Y. v. p. y. c. uppannay . . .

Y. y. c. na uppaj., t. tay c. na uppannay? Y. v. p. y. c. na uppannay . . .

Y. y. c. niruj., t. tan. c. uppannay? Y. v. p. y. c. uppannay . . .

Y. y. c. na niruj., t. tay c. na uppannay? Y. v. p. y. c. na uppannay . . .

Y. y. c. uppaj., t. tay c. uppajjittha? Y. v. p. y. c. uppajjittha . . .

¹ Br. *inverts order of these phrases.*

² *Here begins the Puggala-dhammavāra. (Cy.)*

³ Y. y. c. = yassa yaṅ cittaṅ.

Y. y. c. na uppaj., t. tay c. na uppajjittha? Y. v. p. y. c.
na uppajjittha . . .

Y. y. c. uppaj., t. tay c. uppajjissati? Y. v. p. y. c.
uppajjissati . . .

Y. y. c. na uppaj., t. tay c. na uppajjissati? Y. v. p. y. c.
na uppajjissati . . .

Y. y. c. uppajjittha, t. tay c. uppajjissati? Y. v. p. y. c.
uppajjissati . . .

Y. y. ca na uppajjittha, t. tay c. na uppajjissati?
Y. v. p. y. c. na uppajjissati . . .

Y. y. c. niruj., t. tay c. nirujjhittha? Y. v. p. y. c.
nirujjhittha . . .

Y. y. c. na niruj., t. tay c. na nirujjhittha? Y. v. p. y. c.
na nirujjhittha, t. tay c. na niruj.?

Y. y. c. niruj., t. tay c. nirujjhissati? Y. v. p. y. c.
nirujjhissati . . .

Y. y. c. na niruj., t. tay c. na nirujjhissati? Y. v. p. y. c.
na nirujjhissati . . .

Y. y. c. nirujjhittha, t. tay c. nirujjhissati? Y. v. p. y. c.
nirujjhissati . . .

Y. y. c. na nirujjhittha, t. tay c. na nirujjhissati?
Y. v. p. y. c. na nirujjhissati . . .

Y. y. c. uppaj., t. tay c. nirujjhittha? Y. v. p. y. c.
nirujjhittha . . .

Y. y. c. na uppaj., t. tay c. na nirujjhittha? Y. v. p. y. c.
na nirujjhittha . . .

Y. y. c. uppaj., t. tay c. nirujjhissati? Y. v. p. y. c.
nirujjhissati . . .

Y. y. c. na uppaj., t. tay c. na nirujjhissati? Y. v. p. y. c.
na nirujjhissati . . .

Y. y. c. uppajjittha, t. tay c. nirujjhissati? Y. v. p. y. c.
nirujjhissati . . .

Y. y. c. na uppajjittha, t. tay c. na nirujjhissati?
Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. y. c. uppaj., t. tay c. na niruj.? Y. v. p. y. c. na
niruj . . .

Y. y. c. na uppaj., t. tay c. niruj.? Y. v. p. y. c.
niruj . . .

Y. y. c. uppajjamānaṃ, t. taṃ c. uppannaṃ? Y. v. p. y. c. uppannaṃ . . .

Y. y. c. na uppajjamānaṃ, t. taṃ ca na uppannaṃ? Y. v. p. y. c. na uppannaṃ . . .

Y. y. c. nirujjhamānaṃ, t. taṃ c. uppannaṃ? Y. v. p. y. c. uppannaṃ . . .

Y. y. c. na nirujjhamānaṃ, t. taṃ c. na uppannaṃ? Y. v. p. y. c. na uppannaṃ . . .

Y. y. c. uppannaṃ, t. taṃ c. uppajjittha? Y. v. p. y. c. uppajjittha . . .

Y. y. c. uppannaṃ, t. taṃ c. uppajjissati? Y. v. p. y. c. uppajjissati . . .

Y. y. c. na uppannaṃ, t. taṃ c. na uppajjittha? Y. v. p. y. c. na uppajjittha . . .

Y. y. c. na uppannaṃ, t. taṃ c. na uppajjissati? Y. v. p. y. c. na uppajjissati . . .

Y. y. c. uppajjittha. no ca t. taṃ c. uppannaṃ, t. taṃ c. uppajjissati? Y. v. p. y. c. uppajjissati, no ca t. taṃ c. uppannaṃ . . .

Y. y. c. na uppajjittha, no ca t. taṃ c. na uppannaṃ, t. taṃ c. na uppajjissati? Y. v. p. y. c. na uppajjissati, no ca t. taṃ c. na uppannaṃ . . .

Uppannaṃ uppajjamānaṃ, uppajjamānaṃ uppannaṃ? Niruddhaṃ nirujjhamānaṃ, nirujjhamānaṃ niruddhaṃ?¹

Na uppannaṃ na uppajjamānaṃ, na uppajjamānaṃ na uppannaṃ? Na niruddhaṃ na nirujjhamānaṃ, na nirujjhamānaṃ na niruddhaṃ?

Y. y. c. uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ, nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ t. taṃ c.? Y. v. p. y. c. nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ, uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ t. taṃ c.?

Y. y. c. na uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ, na nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ t. taṃ c.? Y. v. p. y. c. na nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ, na

¹ Br. *inverts orders of these phrases.*

uppañjamānāy khaṇāy khaṇāy vitikkantāy atikkantakulāy t. t. t. c. ?

Y. sarāgāy c. uppañ., y. vitarāgāy c. uppañ.; y. sadosāy c. uppañ., y. vitadosāy c. uppañ., y. samohāy c. uppañ., y. vitamohāy c. uppañ., y. sankhittāy c. uppañ., y. vikkhittāy c. uppañ., y. mahaggatāy c. uppañ., y. amahaggatāy c. uppañ., y. sa-uttarāy c. uppañ., y. anuttarāy c. uppañ., y. samāhitāy c. uppañ., y. asamābitāy c. uppañ., y. vimuttāy c. uppañ., y. avimuttāy c. uppañ., y. kusalāy c. uppañ., y. akusalāy c. uppañ., y. abyākatāy c. uppañ., y. sukhāya vedanāya sampayuttāy c. uppañ., . . . pe . . . y. sarāṇāy c. uppañ.,¹ y. arāṇāy c. uppañ. na niruj., t. arāṇāy c. nirujjhissati na uppañjissati? Y. v. p. arāṇāy c. nirujjhissati na uppañjissati, t. arāṇāy c. uppañ. na nirujjhati?

UDDESAVARAṆṆAṆ NITTHTITAN.

[Niddesarāro].

Yassa² cittaṇṇ uppañjati na nirujjhati, tassa cittaṇṇ nirujjhissati na uppañjissatīti? Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesāy cittaṇṇ uppañjati na nirujjhati, nirujjhissati na uppañjissati; itaresāy cittaṇṇ uppādakkhaṇe tesāy cittaṇṇ uppañjati na nirujjhati, nirujjhissati ceva uppañjissati ca. Yassa va pana cittaṇṇ nirujjhissati na uppañjissati, tassa cittaṇṇ uppañjati na nirujjhati? Āmantā.

Y. c. na uppañ., niruj., t. c. na nirujjhissati uppañjissatīti? No. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Natthi.

Y. c. uppañ., t. c. uppañannati? Āmantā. Y. v. p. c. uppañannati, t. c. uppañjati? Cittassa bhangakkhaṇe tesāy c. uppañannati, no ca tesāy c. uppañ.; cittaṇṇ uppādakkhaṇe tesāy c. uppañannati ceva uppañ. ca.

Y. c. na uppañ., t. ca na uppañannati? Cittassa bhangakkhaṇe tesāy c. na uppañ., no ca tesāy c. na uppañannati;

¹ K. and B. omit this phrase but insert note: (etena upāyena [Br. yāva] sarāṇa-araṇā uddharitabbā.)

² Puggalavāra.

nirodhasamāpannānāy asaññasattānāy tesay c. na ceva uppaj. na ca uppannāy. Y. v. p. c. na uppannāy . . . Āmantā.

Y. c. niruj., t. c. uppannañ ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppannāy, t. c. nirujjhatiti? Cittassa uppādakkhaṇe tesay c. uppannāy, no ca tesay c. niruj.; cittassa bhāgakkhaṇe tesay c. uppannañ ceva niruj. ca.

Y. c. na niruj. t. c. na uppannañ ti? Cittassa uppādakkhaṇe tesay c. na niruj., no ca tesay c. na uppannāy; nirodhasamāpannānāy asaññasattānāy tesay c. na ceva niruj. na ca uppannāy. Y. v. p. c. na uppannāy . . . Āmantā.

Y. c. uppaj., t. c. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. c. uppajjittha . . . Cittassa bhāgakkhaṇe nirodhasamāpannānāy asaññasattānāy tesay c. uppajjittha, no ca tesay c. uppaj.; cittassa uppādakkhaṇe tesay c. uppajjittha ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. na uppajjitthāti? Uppajjittha. Y. v. p. c. na uppajjittha . . . Natthi.

Y. c. uppaj., t. c. uppajjissatīti? Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesay c. uppaj., no ca tesay c. uppajjissati; itaresay cittassa uppādakkhaṇe tesay c. uppaj. ceva uppajjissati ca. Y. v. p. c. uppajjissati . . . Cittassa bhāgakkhaṇe nirodhasamāpannānāy asaññasattānāy tesay c. uppajjissati, no ca tesay c. uppaj.; cittassa uppādakkhaṇe tesay c. uppajjissati ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. na uppajjissatīti? Cittassa bhāgakkhaṇe nirodhasamāpannānāy asaññasattānāy tesay c. na uppaj., no ca tesay c. na uppajjissati; pacchimacittassa bhāgakkhaṇe tesay c. na ceva uppaj. na ca uppajjissati. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesay c. na uppajjissati, no ca tesay c. na uppaj.; pacchimacittassa bhāgakkhaṇe tesay c. na ceva uppajjissati na ca uppaj.

Y. c. uppajjittha, t. c. uppajjissatīti? Pacchimacittassa bhāgakkhaṇe¹ tesay c. uppajjittha, no ca tesay c. uppaj-

¹ Br. substitutes samangīnāy.

jissati; itaresan¹ c. uppajjittha ceva uppajjissati ca.
Y. v. p. c. uppajjissati . . . Āmantā.

Y. c. na uppajjittha, t. c. na uppajjissatīti? Natthi.
Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Uppajjittha.

Y. c. niruj., t. c. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. c.
nirujjhittha . . . Cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamā-
pannānāy asaṅṅasattānāy tesay c. nirujjhittha, no ca
tesay c. niruj.; cittassa bhangakkhaṇe tesay c. nirujjhittha
ceva niruj. ca.

Y. c. na niruj., t. c. na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.
Y. v. p. c. na nirujjhittha . . . Natthi.

Y. c. niruj., t. c. nirujjhissatīti? Pacchimacittassa bhan-
gakkhaṇe tesay c. niruj., no ca tesay c. nirujjhissati;
itaresay cittassa bhangakkhaṇe tesay c. niruj. ceva niruj-
jhissati ca. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . Cittassa uppāda-
kkhaṇe nirodhasamāpannānāy asaṅṅasattānāy tesay c.
nirujjhissati, no ca tesay c. niruj., cittassa bhangakkhaṇe
tesay c. nirujjhissati ceva niruj. ca.

Y. c. na niruj., t. c. na nirujjhissatīti? Nirujjhissati.
Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Niruj.

Y. c. nirujjhittha, t. c. nirujjhissatīti? Pacchimacittassa
bhangakkhaṇe tesay c. nirujjhittha, no ca tesay c. niruj-
jhissati; itaresay² c. nirujjhittha ceva nirujjhissati ca.
Y. v. p. c. nirujjhissati . . . Āmantā.

Y. c. na nirujjhittha, t. c. na nirujjhissatīti? Natthi.
Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Nirujjhittha.

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. c.
nirujjhittha . . . Cittassa bhangakkhaṇe nirodhasamā-
pannānāy asaṅṅasattānāy tesay c. nirujjhittha, no ca
tesay c. uppaj.; cittassa uppādakkhaṇe tesay c. nirujjhittha
ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. na nirujjhitthāti? No.³ Y. v. p. c.
na nirujjhittha . . . Natthi.

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhissatīti? Āmantā. Y. v. p. c.

¹ Br. *inserts* tesay.

² Br. *inserts* tesay.

³ Br. *substitutes* nirujjhittha.

nirujjhissati . . . Cittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅhasattānaṃ tesāṃ c. nirujjhissati, no ca tesāṃ c. uppaj.; cittaassa uppādakkhaṇe tesāṃ c. nirujjhissati ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. na nirujjhissatīti? (Cittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅhasattānaṃ tesāṃ c. na uppaj., no ca tesāṃ c. na nirujjhissati; pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesāṃ c. na ceva uppaj. na ca nirujjhissati. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Āmantā.

Y. c. uppajjittha, t. c. nirujjhissatīti? Pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesāṃ c. uppajjittha, no ca tesāṃ c. nirujjhissati; itaresāṃ¹ c. uppajjittha ceva nirujjhissati ca. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . Āmantā

Y. c. na uppajjittha, t. c. na nirujjhissatīti? Natthi. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Uppajjittha.

Y. c. uppaj., t. c. na nirujjhatīti? Āmantā. Y. v. p. c. na niruj. . . . Nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅhasattānaṃ tesāṃ c. na niruj., no ca tesāṃ c. uppaj.; cittaassa uppādakkhaṇe tesāṃ c. na niruj. ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. nirujjhatīti? Nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅhasattānaṃ tesāṃ c. na uppaj., no ca tesāṃ c. niruj.; cittaassa bhangakkhaṇe tesāṃ ca na uppaj. ceva niruj. ca. Y. v. p. c. niruj. . . . Āmantā.

Y. c. uppajjamānaṃ, t. c. uppannaṃ ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppannaṃ . . . Cittassa bhangakkhaṇe tesāṃ c. uppannaṃ, no ca tesāṃ c. uppajjamānaṃ; cittaassa uppādakkhaṇe tesāṃ c. uppannaṃ ceva uppajjamānaṃ ca.

Y. c. na uppajjamānaṃ, t. c. na uppannaṃ ti? Cittassa bhangakkhaṇe tesāṃ c. na uppajjamānaṃ, no ca tesāṃ c. na uppannaṃ; nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅhasattānaṃ tesāṃ c. na ceva uppajjamānaṃ na ca uppannaṃ. Y. v. p. c. na uppannaṃ . . . Āmantā.

Y. c. nirujjhamānaṃ, t. c. uppannaṃ ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppannaṃ . . . Cittassa uppādakkhaṇe tesāṃ c. uppannaṃ, no ca tesāṃ c. nirujjhamānaṃ; cittaassa bhangakkhaṇe tesāṃ c. uppannaṃ ceva nirujjhamānaṃ ca.

¹ Br. *inserta* tesāṃ.

Y. c. na nirujjhamānāy, t. c. na uppannañ ti? Cittassa uppādakkhaṇe tesay c. na nirujjhamānāy, no ca tesay c. na uppannañ; nirodhasamāpannāy asaṅṅhasattānāy tesay c. na ceva nirujjhamānāy na ca uppannañ. Y. v. p. c. na uppannañ . . . Āmantā.

Y. c. uppannañ, t. c. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. e. uppajjittha . . . Nirodhasamāpannāy asaṅṅhasattānāy tesay c. uppajjittha, no ca tesay c. uppannañ; cittasamangīnāy tesay c. uppajjittha ceva uppannañ ca.

Y. c. uppannañ t. c. uppajjissatīti? Pacchimacittasamangīnāy tesay c. uppannañ, no ca tesay c. uppajjissati; itaresay cittasamangīnāy tesay c. uppannañ ceva uppajjissati ca. Y. v. p. c. uppajjissati . . . Nirodhasamāpannāy asaṅṅhasattānāy tesay c. uppajjissati, no ca tesay c. uppannañ; cittasamangīnāy tesay c. uppajjissati ceva uppannañ ca.

Y. c. na uppannañ, t. c. na uppajjitthāti? Uppajjittha. Y. v. p. c. na uppajjittha . . . Natthi.

Y. c. na uppannañ, t. c. na uppajjissatīti? Uppajjissati. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Natthi.¹

Y. c. uppajjittha, no ca t. c. uppannañ, t. c. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. c. uppajjissati, no ca t. c. uppannañ, t. c. uppajjitthāti? Āmantā.

Y. c. na uppajjittha, no ca t. c. na uppannañ, t. c. na uppajjissatīti? Natthi. Y. v. p. c. na uppajjissati, no ca t. c. na uppannañ, t. c. na uppajjitthāti? Uppajjittha.

Uppannañ uppajjamānan ti? Bhangakkhaṇe uppannañ, no ca uppajjamānāy; uppādakkhaṇe uppajjamānañ ceva uppannañ ca. Uppajjamānāy uppannañ ti? Āmantā.

Niruddhañ nirujjhamānan ti? No. Nirujjhamānāy niruddhañ ti? No.²

Na uppannañ na uppajjamānan ti? Āmantā. Na uppajjamānāy na uppannañ ti? Bhangakkhaṇe na uppajjamānāy, no ca na uppannañ; atītānāgatay cittañ na ceva uppajjamānañ na ca uppannañ.

¹ Br. substitutes Uppannañ.

² Br. places this pair after the next pair.

Na niruddhay na nirujjhamānan ti? Bhangakkhaṇe anāgatañ ca c. na ceva niruddhay na ca nirujjhamānāy. Na nirujjhamānāy na niruddhan ti? Atitay c. na nirujjhamānāy, no ca na niruddhay; uppādakkhaṇe anāgatañ ca c. na ceva nirujjhamānāy na ca niruddhay.

Y. c. uppajjamānāy khaṇay khaṇay vitikkantay atikkantakālay, nirujjhamānāy khaṇay khaṇay vitikkantay atikkantakālay t. cittan ti? Bhangakkhaṇe cittay uppādakkhaṇe vitikkantay bhangakkhaṇay avitikkantay, atitay c. uppādakkhaṇāñ ca vitikkantay bhangakkhaṇāñ ca vitikkantay. Y. v. p. c. nirujjhamānāy khaṇay khaṇay vitikkantay atikkantakālay, uppajjamānāy khaṇay khaṇay vitikkantay atikkantakālay t. cittan ti? Atitay cittay.

Y. c. na uppajjamānāy khaṇay khaṇay vitikkantay atikkantakālay, na nirujjhamānāy khaṇay khaṇay vitikkantay atikkantakālay t. cittan ti? Uppādakkhaṇe c. anāgatañ ca cittay.¹ Y. v. p. c. na nirujjhamānāy khaṇay . . . atikkantakālay na uppajjamānāy khaṇay . . . atikkantakālay t. cittan ti? Atitānāgatay cittay.²

Yay³ c. uppaj. na niruj., tay c. nirujjhissati na uppajjissatīti? Āmantā. Yay v. p. c. nirujjhissati na uppajjissati . . . Āmantā.

Y. c. na uppaj. niruj., t. c. na nirujjhissati uppajjissatīti? No. Y. v. p. c. na nirujjhissati uppajjissati . . . Natthi.

Y. c. uppaj., t. c. uppānnañ ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppānnañ . . . Bhangakkhaṇe c. uppānnañ, no ca tay c. uppaj.; uppādakkhaṇe c. uppānnañ ceva uppaj. ca. Y. c. na uppaj., tay c. na uppānnañ ti? Bhangakkhaṇe

¹ Br. uppādakkhaṇe anāgatay c.

² Br. omits and inserts Bhangakkhaṇe c. bhangakkhaṇay avitikkantay no ca uppādakkhaṇay avitikkantay; uppādakkhaṇe anāgatañ ca c. bhangakkhaṇāñ ca avitikkantay uppādakkhaṇāñ ca avitikkantay.

³ Dhammavāra. For Y. t. now read yay, tay.

c. na uppaj., no ca tay c. na uppannay; atitānāgatay c. na ceva uppaj. na ca uppannay. Y. v. p. c. na uppannay . . . Āmantā.

Y. c. niruj., tay c. uppannan ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppannay . . . Uppādakkhaṇe c. uppannay, no ca tay c. niruj.; bhangakkhaṇe c. uppannaṅ ceva niruj. ca.

Y. c. na niruj., tay c. na uppannan ti? Uppādakkhaṇe c. na niruj., no ca tay c. na uppannay; atitānāgatay c. na ceva niruj. na ca uppannay. Y. v. p. c. na uppannay . . . Āmantā.

Y. c. uppaj., tay c. uppajjitthāti? No. Y. v. p. c. uppajjittha . . . No.

Y. c. na uppaj., t. c. na uppajjitthāti? Atitay c. na uppaj. no ca tay c. na uppajjittha; bhangakkhaṇe anāgatay ca c. na ceva uppaj. na ca uppajjittha. Y. v. p. c. na uppajjittha . . . Uppādakkhaṇe c. na uppajjittha, no ca tay c. na uppaj.; bhangakkhaṇe anāgatay ca c. na ceva uppajjittha na ca uppaj.

Y. c. uppaj. tay c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. c. uppajjissati . . . No.

Y. c. na uppaj., tay c. na uppajjissatīti? Anāgataṅ c. na uppaj., no ca tay c. na uppajjissati; bhangakkhaṇe atitay ca c. na ceva uppaj., na ca uppajjissati. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Uppādakkhaṇe c. na uppajjissati, no ca tay c. na uppaj.; bhangakkhaṇe atitay ca c. na ceva uppajjissati na ca uppaj.

Y. c. uppajjittha, tay c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. c. uppajjissati . . . No.

Y. c. na uppajjittha, tay c. na uppajjissatīti? Anāgataṅ c. na uppajjittha, no ca tay c. na uppajjissati; uppādakkhaṇe¹ c. na ceva uppajjittha na ca uppajjissati. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Atitay c. na uppajjissati, no ca tay c. na uppajjittha; uppādakkhaṇe¹ c. na ceva uppajjissati na ca uppajjittha.

Y. c. niruj., tay c. nirujhitthāti? No. Y. v. p. c. niruj. jhittha . . . No.

¹ Br. substitutes paccuppannay.

Y. c. na niruj., tay c. na nirujjhitthāti? Atītay c. na niruj., no ca tay c. na nirujjhittha; uppādakkhaṇe anāgataṃ ca c. na ceva niruj. na ca nirujjhittha. Y. v. p. c. na nirujjhittha . . . Bhangakkhaṇe c. na nirujjhittha, no ca tay c. na niruj.; uppādakkhaṇe anāgataṃ ca c. na ceva nirujjhittha na ca niruj.

Y. c. niruj., tay c. nirujjhissatīti? No. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . No.

Y. c. na niruj., tay c. na nirujjhissatīti? Uppādakkhaṇe anāgataṃ ca c. na niruj., no ca tay c. na nirujjhissati; atītay c. na ceva niruj. na ca nirujjhissati. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Bhangakkhaṇe c. na nirujjhissati, no ca tay c. na niruj., atītay c. na ceva nirujjhissati na ca niruj.

Y. c. nirujjhittha, tay c. nirujjhissatīti? No. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . No.

Y. c. na nirujjhittha, tay c. na nirujjhissatīti? Uppādakkhaṇe anāgataṃ ca c. na nirujjhittha, no ca tay c. na nirujjhissati; bhangakkhaṇe c. na ceva nirujjhittha, na ca nirujjhissati. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Atītay c. na nirujjhissati, no ca tay c. na nirujjhittha; bhangakkhaṇe c. na ceva nirujjhissati na ca nirujjhittha.

Y. c. uppaj., tay c. nirujjhitthāti? No. Y. v. p. c. nirujjhittha . . . No.

Y. c. na uppaj., tay c. na nirujjhitthāti? Atītay c. na uppaj., no ca tay c. na nirujjhittha; bhangakkhaṇe anāgataṃ ca c. na ceva uppaj. na ca nirujjhittha. Y. v. p. c. na nirujjhittha . . . Uppādakkhaṇe c. na nirujjhittha, no ca tay c. na uppaj.; bhangakkhaṇe anāgataṃ ca c. na ceva nirujjhittha na ca uppaj.

Y. c. uppaj., tay c. nirujjhissatīti? Āmantā. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . Anāgataṃ c. nirujjhissati, no ca tay c. uppaj.; uppādakkhaṇe c. nirujjhissati ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., tay c. na nirujjhissatīti? Anāgataṃ c. na uppaj., no ca tay c. na nirujjhissati; bhangakkhaṇe atītay ca c. na ceva uppaj. na ca nirujjhissati. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Āmantā.

Y. c. uppajjittha, tay c. nirujjhissatī? No. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . No.

Y. c. na uppajjittha, tay c. na nirujjhissatī? Uppādak-
khaṇe atītānāgatay ca c. na uppajjittha, no ca tay c. na
nirujjhissati; bhangakkhaṇe c. na ceva uppajjittha na ca
nirujjhissati. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Atītay c.
na nirujjhissati, no ca tay c. na uppajjittha; bhangak-
khaṇe c. na ceva nirujjhissati na ca uppajjittha.

Y. c. uppajjati, tay c. na nirujjhatī? Āmantā.
Y. v. p. c. na niruj. . . . Āmantā.¹

Y. c. na uppaj., tay c. nirujjhatī? No.² Y. v. p. c.
niruj. . . . Āmantā.

Y. c. uppajjamanay, tay c. uppannan ti? Āmantā.
Y. v. p. c. uppannay, tay c. uppajjamānan ti? Bhan-
gakkhaṇe c. uppannay, no ca tay c. uppajjamānan; uppā-
dakkhaṇe c. uppannay ceva uppajjamānan ca.

Y. c. na uppajjamānan, tay c. na uppannan ti? Bhan-
gakkhaṇe c. na uppajjamānan, no ca tay c. na uppannay;
atītānāgatay c. na ceva uppajjamānan na ca uppannay.
Y. v. p. c. na uppannay . . . Āmantā.

Y. c. nirujjhamānan, tay c. uppannan ti? Āmantā.
Y. v. p. c. uppannay. . . . Uppādakkhaṇe c. uppannay,
no ca tay c. nirujjhamānan; bhangakkhaṇe c. uppannañ
ceva nirujjhamānan ca.

Y. c. na nirujjhamānan, tay c. na uppannan ti? Uppā-
dakkhaṇe c. na nirujjhamānan, no ca tay c. na uppannay;
atītānāgatay c. na ceva nirujjhamānan; na ca uppannay.
Y. v. p. c. na uppannay . . . Āmantā.

Y. c. uppannay, tay c. uppajjitthāti? No. Y. v. p. c.
uppajjittha . . . No.

Y. c. uppannay, t. c. uppajjissatī? No. Y. v. p. c.
uppajjissati . . . No.

Y. c. na uppannay, t. c. na uppajjitthāti? Atītay c. na

¹ Br. omits and inserts atītānāgatay c. na niruj., no ca
tay c. uppaj.; uppādakkhaṇe c. na niruj. ceva uppaj. ca.

² Br. omits and inserts atītānāgatay c. na uppaj., no ca
tay c. niruj.; bhangakkhaṇe c. na uppaj. ceva, niruj. ca.

uppannay, no ca tay c. na uppajjittha; anāgatay c. na ceva uppannay na ca uppajjittha. Y. v. p. c. na uppajjittha, t. c. na uppannan ti? Paccuppannay c. na uppajjittha, no ca tay c. na uppannay; anāgatay c. na ceva uppajjittha na ca uppannay.

Y. c. na uppannay, t. c. na uppajjissatīti? Anāgatay c. na uppannay, no ca tay c. na uppajjissati; atītay c. na ceva uppannay na ca uppajjissati. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Paccuppannay c. na uppajjissati, no ca tay c. na uppannay; atītay c. na ceva uppajjissati na ca uppannay.

Y. c. uppajjittha, no ca tay c. uppannay, tay c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. c. uppajjissati, no ca t. c. uppannay, t. c. uppajjitthāti? No.

Y. c. na uppajjittha, no ca tay c. na uppannay, tay c. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. c. na uppajjissati, no ca tay c. na uppannay, t. c. na uppajjitthāti? Āmantā.

Uppannay uppajjamānan ti? Bhangakkhaṇe uppannay, no ca uppajjamānay; uppādakkhaṇe uppannañ ceva uppajjamānañ ca. Uppajjamānay uppannan ti? Āmantā.

Niruddhay nirujjhamānan ti? No. Nirujjhamānay niruddhan ti? No.¹

Na uppannay na uppajjamānan ti? Āmantā. Na uppajjamānay na uppannan ti? Bhangakkhaṇe na uppajjamānay, no ca na uppannay; atītanāgatay c. na ceva uppajjamānay na ca uppannay.

Na niruddhay na nirujjhamānan ti? Bhangakkhaṇe na niruddhay, no ca na nirujjhamānay; uppādakkhaṇe anāgatay c. na ceva niruddhay na ca nirujjhamānay. Na nirujjhamānay na niruddhan ti? Atītay c. na nirujjhamānay, no ca na niruddhay; uppādakkhaṇe anāgatay c. na ceva nirujjhamānay na ca niruddhay.

Y. c. uppajjamānay khaṇay khaṇay vitikkantay atikkantakālay, nirujjhamānay khaṇay khaṇay vitikkantay atikkantakālay tay cīttan ti? Bhangakkhaṇe c. uppādakkhaṇay vitikkantay bhangakkhanay avitikkantay, atītay c.

¹ Br. places this pair after the next pair.

uppādakkhaṇay ca vitikkantay bhangakkhaṇay ca vitikkantay. Y. v. p. c. nirujjhamāṇay khāṇay khāṇay vitikkantay atikkantakālay, uppajjamāṇay khāṇay khāṇay vitikkantay atikkantakālay tay cittaṇ ti? Atitay cittay.

Y. c. na uppajjamanay khāṇay khāṇay vitikkantay atikkantakālay, na nirujjhamāṇay khāṇay khāṇay vitikkantay atikkantakālay tay cittaṇ ti? Uppādakkhaṇe anāgatay c. Y. v. p. c. na nirujjhamāṇay khāṇay . . . atikkantakālay, na uppajjamāṇay khāṇay . . . atikkantakālay tay cittaṇ ti? Atitānāgatay cittay.¹

Yassa² yay c. uppaj. na niruj., t. tay c. nirujjhissati na uppajjissatiti? Āmantā. Y. v. p. yay c. nirujjhissati na uppajjissati, t. t. c. uppaj., na niruj. ti? Āmantā.

Y. yay c. na uppaj. niruj., t. tay c. na nirujjhissati, uppajjissatiti? No. Y. v. p. yay c. na nirujjhissati uppajjissati . . . Natthi.

Y. yay c. uppaj., t. tay c. uppannaṇ ti? Āmantā. Y. v. p. yay c. uppannaṇ. . . . Bhangakkhaṇe c. uppannaṇ no ca t. tay c. uppaj.; uppādakkhaṇe c. uppannaṇ ceva uppaj. ca.

Y. yay c. na uppaj., t. tay c. na uppannaṇ ti? Bhangakkhaṇe c. na uppaj., no ca t. tay c. na uppannaṇ; atitānāgatay c. na ceva uppaj. na ca uppannaṇ. Y. v. p. yay c. na uppannaṇ . . . Āmantā.

Y. yay c. niruj., t. tay c. uppannaṇ ti? Āmantā. Y. v. p. yay c. uppannaṇ. . . . Uppādakkhaṇe c. uppannaṇ, no ca t. tay c. niruj.; bhangakkhaṇe c. uppannaṇ ceva niruj. ca.

Y. yay c. na niruj., t. tay c. na uppannaṇ ti? Uppādakkhaṇe c. na niruj., no ca t. tay c. na uppannaṇ; atitā-

¹ Br. omits and inserts bhangakkhaṇe c. bhangakkhaṇay avitikkantay; no ca uppādakkhaṇay avitikkantay, uppādakkhaṇe anāgataṇ ca c. bhangakkhaṇaṇ ca avitikkantay, uppādakkhaṇaṇ ca avitikkantay.

² Puggala-dhammavāra; t. = tassa.

nāgatay c. na ceva niruj. na ca uppannay. Y. v. p. yay c. na uppannay . . . Āmantā.

Y. yay c. uppaj., t. tay c. uppajjitthāti? No. Y. v. p. y. c. uppajjittha . . . No.

Y. y. c. na uppaj., t. tay c. na uppajjitthāti? Atitay c. na uppaj., no ca t. tay c. na uppajjittha; bhangakkhaṇe anāgatay ca c. na ceva uppaj. na ca uppajjittha. Y. v. p. yay c. na uppajjittha . . . Uppādakkhaṇe c. na uppajjittha, no ca t. tay c. na uppaj.; bhangakkhaṇe anāgatay ca c. na ceva uppajjittha, na ca uppaj.

Y. yay c. uppaj., t. tay c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. yay c. uppajjissati . . . No.

Y. y. c. na uppaj., t. tay c. na uppajjissatīti? Anāgatay c. na uppaj., no ca t. tay c. na uppajjissati; bhangakkhaṇe atitay ca c. na ceva uppaj., na ca uppajjissati. Y. v. p. yay c. na uppajjissati . . . Uppādakkhaṇe c. na uppajjissati, no ca t. tay c. na uppaj.; bhangakkhaṇe atitay ca c. na ceva uppajjissati na ca uppaj.

Y. yay c. uppajjittha, t. tay c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. yay c. uppajjissati . . . No.

Y. yay c. na uppajjittha, t. tay c. na uppajjissatīti? Anāgatay c. na uppajjittha, no ca t. tay c. na uppajjissati; bhangakkhaṇe¹ c. na ceva uppajjittha na ca uppajjissati. Y. v. p. yay c. na uppajjissati . . . Atitay c. na uppajjissati, no ca t. tay c. na uppajjittha; bhangakkhaṇe² c. na ceva uppajjissati na ca uppajjittha.

Y. yay c. niruj. t. tay c. nirujjhitthāti? No. Y. v. p. y. c. nirujjhittha . . . No.

Y. yay c. na niruj., t. tay c. na nirujjhitthāti? Atitay c. na niruj., no ca t. tay c. na nirujjhittha; uppādakkhaṇe anāgatay ca c. na ceva niruj. na ca nirujjhittha. Y. v. p. yay c. na nirujjhittha, t. tay c. na nirujjhitthāti? Bhangakkhaṇe c. na nirujjhittha, no ca t. tay c. na niruj.; uppādakkhaṇe anāgatay ca c. na ceva nirujjhittha na ca niruj.

¹ Br. *substitutes* paccuppannay.

² S. Br. *substitute* paccuppannay.

Y. yay c. niruj., t. tay c. nirujjhissatī? No. Y. v. p. yay c. nirujjhissatī . . . No.

Y. yay c. na niruj., t. tay c. na nirujjhissatī? ¹Anāgataṃ c. na niruj., no ca t. tay c. na nirujjhissatī; uppāḍakkhaṇe² atītaṃ ca c. na ceva niruj. na ca nirujjhissatī. Y. v. p. c. nirujjhissatī, t. tay c. na nirujjhissatī? Bhaṅgakkhaṇe c. na nirujjhissatī, no ca t. tay c. na niruj.; atītaṃ c. na ceva nirujjhissatī na ca niruj.

Y. yay c. nirujjhitta, t. tay c. nirujjhissatī? No. Y. v. p. yay c. nirujjhissatī . . . No.

Y. y. c. na nirujjhitta, t. tay c. na nirujjhissatī? ¹Anāgataṃ c. na nirujjhitta, no ca t. tay c. na nirujjhissatī; bhaṅgakkhaṇe c. na ceva nirujjhitta na ca nirujjhissatī. Y. v. p. yay c. na nirujjhissatī, t. tay c. na nirujjhittā? Atītaṃ c. na nirujjhissatī, no ca t. tay c. na nirujjhitta; bhaṅgakkhaṇe c. na ceva nirujjhissatī na ca nirujjhitta.

(*Yassa-cittake sakabhāṇena³ niddiṭṭho,⁴ yay-cittake ca yassa-yay-cittake ca ekatṭhena niddiṭṭho.⁴ Yassa sarāṇay cittaṃ . . . pe . . . kusalā dhammā, akusalā dhammā, abyākatā dhammā, sukhāya vedanāya sampayuttā dhammā, dukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā, adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā dhammā . . . pe . . . sanīḍassana-sappaṭighā dhammā, anīḍassana-sappaṭighā dhammā, anīḍassana-appaṭighā⁵ dhammā, hetū dhammā, nahetū dhammā . . . pe . . . saraṇā dhammā, araṇā dhammā. Mālayamakay Dhammayamakaṃ ti tīṇi Yamakāni yāva saraṇā araṇā gacchanti.)*

CITTAYAMAKAṆ⁶ NIṬṬHITAṆ.

-
- ¹ Br. inserts Uppāḍakkhaṇe.
² Br. omits .
³ Br. °bhāvena.
⁴ Br. niddiṭṭhe.
⁵ K. anīḍassanāppaṭighā.
⁶ S. inserts atthamaṃ.

IX.

[DHAMMAYAMAKAṄ.

PAṄṄATTIVĀRO.

Uddesavāro.]

Kusalā kusalā dhammā, kusalā dhammā kusalā? Akusalā akusalā dhammā, akusalā dhammā akusalā? Abyākatā abyākatā dhammā, abyākatā dhammā abyākatā?

Na kusalā na kusalā dhammā na kusalā dhammā na kusalā? Na akusalā na akusalā dhammā, na akusalā dhammā na akusalā? Na abyākatā na abyākatā dhammā, na abyākatā dhammā na abyākatā?

Kusalā kusalā dhammā, dhammā akusalā dhammā? Kusalā kusalā dhammā, dhammā abyākatā dhammā?

Akusalā akusalā dhammā, dhammā kusalā dhammā? Akusalā akusalā dhammā, dhammā abyākatā dhammā? Abyākatā abyākatā dhammā, dhammā kusalā dhammā? Abyākatā abyākatā dhammā, dhammā akusalā dhammā?

Na kus. na kus. dh.,¹ na dh. na akus. dh.? na kus. na kus. dh., na. dh. na abyākatā dh.?

Na akus. na akus. dh., na dh. na kus. dh.? Na akus. na akus. dh., na dh. na abyākatā dh.? Na abyākatā na abyākatā dh., na dh. na kus. dh.? Na abyākatā na abyākatā dh., na dh. na akus. dh.?

Kus. dh., dh. kus.? akus. dh., dh. akus.? abyākatā dh., dh. abyā.²

¹ Kus., akus., dh. = kusalā, akusalā, dhammā *respectively*.

² Abyā = abyākatā.

Na kus. na dh., na dh. na kus. ? Na akus. na dh., na dh. na akus. ? Na abyā. na dh., na dh. na abyā. ?

Kus. dh., dh. akus. ? Kus. dh., dh. abyā. ? Akus. dh., dh. kus. ? Akus. dh., dh. abyā. ? Abyā. dh., dh. kus. ? Abyā. dh. dh. akus. ?

Na kus. na dh., na dh. na akus. ? Na kus. na dh., na dh. na abyā. ? Na akus. na dh., na dh. na kus. ? Na akus. na dh., na dh. na abyā. ? Na abyā. na dh. na dh. na akus. ? Na abyā. na dh. na dh. na akus. ?

Uddesavāray [niṭṭhitay].¹

[Niddesavāro.]

Kusalā kusalā dhammā ti ? Āmantā. Kus. dh. kusalā ti ? Āmantā. (So for akusalā and abyākatā dhammā.)

Na kus. na kus. dhammā ti ? Āmantā. Na kus. dh. na kusalā ti ? Āmantā. Na akus. na akus. dh. ti ? Āmantā. Na akus. dh. na akusalā ti ? Āmantā. (So for abyākatā.)

Kus. kus. dh. ti ? Āmantā. Dh. akus. dh. ti ? Akus. dh. dh. ceva akus. dh. ca ; avasesū dh., na akus. dh.

Kus. kus. dh. ti ? Āmantā. Dh. abyā. dh. ti ? Abyā. dh. dh. ceva abyā. dh. ca ; avasesū dh., na abyā. dh.

Akus. akus. dh. ti ? Āmantā. Dh. kus. dh. ti ? Kus. dh. dh. ceva kus. dh. ca ; avasesū dh., na kus. dh.

Akus. akus. dh. ti ? Āmantā. Dh. abyā. dh. ti ? Abyā. dh. dh. ceva abyā. dh. ca ; avasesū dh., na abyā. dh.

Abyā. abyā. dh. ti ? Āmantā. Dh. kus. dh. ti ? Kus. dh. dh. ceva kus. dh. ca ; avasesū dh., na kus. dh.

Abyā. abyā. dh. ti ? Āmantā. Dh. akus. dh. ti ? Akus. dh. dh. ceva akus. dh. ca ; avasesū dh., na akus. dh.

Na kus. na kus. dh. ti ? Āmantā. Na dh. na akus. dh. ti ? Āmantā. Na kus. na kus. dh. ti ? Āmantā. Na dh. na abyā. dh. ti ? Āmantā.

Na akus. na akus. dh. ti ? Āmantā. Na dh. na kus. dh. ti ? Āmantā. Na akus. na akus. dh. ti ? Āmantā. Na dh. na abyā. dh. ti ?

¹ K. omits second word.

Āmantā. Na abyā. na abyā. dh. ti? Āmantā. Na dh. na kus. dh. ti? Āmantā. Na abyā. na abyā. dh. ti? Āmantā. Na dh. na akus. dh. ti? Āmantā.

Kus. dh. ti? Āmantā. Dh. kus. dh. ti? Kus. dh. dh. ceva kus. dh. ca; avasesā dh,¹ na kus. dh. (So for akusalā and abyakatā dhammā.)

Na kus. na dh. ti? Kusalaṃ ṭhapetvā avasesā dh., na kus. dh.; kusalaṃ ca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva kus. na ca dh. Na dh. na kus. dh. ti? Āmantā.

Na akus. na dh. ti? Akusalaṃ ṭhapetvā . . . (continue sa for kusalā. So for abyākatā).

Kus. dh. ti? Āmantā. Dh. akus. dh. ti? Akus. dh. dh. ceva akus. dh. ca; avasesā dh., na akus. dh.

Kus. dh. ti? Āmantā. Dh. abyā. dh. ti? Abyā. dh. dh. ceva abyā. dh. ca; avasesā dh., na abyā. dh.

Akus. dh. ti? Āmantā. Dh. kus. dh. ti? Kus. dh. dh. ceva kus. dh. ca; avasesā dh. na kus. Akus. dh. ti? Āmantā. Dh. abyā. dh. ti? Abyā. dh. dh. ceva abyā. dh. ca; avasesā dh., na abyā. dh. (So for abyākatā).

Na kus. na dh. ti? Kusalaṃ ṭhapetvā avasesā dh., na kus. dh., kusalaṃ ca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva kus. na ca dh. Na dh. na akus. dh. ti? Āmantā. Na kus. na dh. ti? Kusalaṃ ṭhapetvā avasesā dh. na kus. dh., kusalaṃ ca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva kus. na ca dh. Na dh. na abyā. dh. ti? Āmantā. Na

akus. na dh. ti? Akusalaṃ ṭhapetvā avasesā dh., na akus. dh.; akusalaṃ ca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva akus.² na ca dh. Na dh. na kus. dh. ti? Āmantā. Na akus. na dh. ti? Akusalaṃ ṭhapetvā avasesā dh., na akus. dh.; akusalaṃ ca dh. ca ṭhapetvā avasesā na ceva akus. na ca dh. Na dh. na abyā. dh. ti? Āmantā. (So for abyākatā.)

Niddesavāraṃ³ [niṭṭhitaṃ].⁴

PAÑNATTIVĀRAṆ NIṬṬHITAṆ.

¹ S. omits. ² K. kusalaṃ, doubtless a misprint.

³ S. and Br. omit. ⁴ K. S. and Br. omit.

[PAVATTIVĀRO.

(a) Uppādarāro.]

1.

i. Yassa kusalā dhammā uppajjanti, tassa akusalā dhammā uppajjantīti? No. Yassa vā pana akus. dh. uppajjanti, tassa kus. dh. uppajjantīti? No.

Yassa kus. dh. uppajjanti, t. abyākatā dh. uppajjantīti? Arūpe kusalanay uppādakkhaṇe tesay kus. dh. uppajjanti, no ca tesay abyā. dh. uppajjanti; pañcavokāre kusalanay¹ uppādakkhaṇe tesay kus. ca dh. uppajjanti, abyā. ca dh. uppajjanti. Y. v. p. abyā. dh. uppajjanti, tassa kus. dh. uppajjantīti? Sabbesay uppajjantānay² pavatte kusala-vippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānay asaññasattānay³ tesay abyā. dh. uppajjanti, no ca tesay kus. dh. uppaj.;⁴ *pañcavokāre kusalanay uppādakkhaṇe tesay abyā. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj.*⁵

Y. akus. dh. uppaj., t. abyā. dh. uppajjantīti? Arūpe akusalānay uppādakkhaṇe tesay akus. dh. uppaj., no ca tesay abyā. dh. uppaj., pañcavokāre akusalānay uppādakkhaṇe tesay akus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. uppaj. Y. v. p. abyā. dh. uppaj. . . . Sabbesay uppajjantānay pavatte akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānay asaññasattānay⁶ tesay abyā. dh. uppaj., no ca tesay akus. dh. uppaj.; pañcavokāre akusalānay uppādakkhaṇe tesay abyā. ca dh. uppaj., akus. ca dh. uppaj.

ii. Yattha kus. dh. uppaj., tattha akus. dh. uppajjantīti? Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha kus. dh. uppaj., t. abyā. dh. uppajjantīti? Āmantā. Y.⁷ v. p. abyā. dh. uppaj. . . .

¹ S. *substitutes akusa*°.

² Br. *upapajj.*° *always*.

³ Br. *omits * to **.

⁴ Uppaj. = uppajjanti *throughout this Yamaka*.

⁵ S. *omits * to **.

⁶ Br. *omits * to **.

⁷ Y. = yattha.

Asaññasatte t. abyā. dh. uppaj., no ca t. kus. dh. uppaj.;
catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. uppaj., kus. ca dh.
uppaj. . . . (*so for akus. abyā.*).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh.
uppajjantīti? No. Yassa v. p. yattha akus. dh. uppaj. . . .
No.

Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppaj-
jantīti? Arūpe kusalānāy uppādakkhaṇe tesāy t. kus. dh.
uppaj., no ca tesāy t. abyā. dh. uppaj.; pañcavokāre
kusalānāy uppādakkhaṇe tesāy t. kus. ca dh. uppaj., abyā.
ca dh. uppaj. Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj. . . . Sabbesāy
uppajjantānāy pavatte kusalavippayuttacittassa uppādak-
khaṇe asaññasattānāy¹ tesāy t. abyā. dh. uppaj., no ca
tesāy t. kus. dh. uppaj., pañcavokāre kusalānāy uppādak-
khaṇe tesāy t. abyā ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. . . .
(*so for akus. abyā.*).

2.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., tassa akus. dh. na uppaj-
jantīti? Akusalānāy uppādakkhaṇe tesāy kus. dh. na
uppaj., no ca tesāy akus. dh. na uppaj.; sabbesāy cittassa
bhangakkhaṇe kusalavippayutta-akusalavippayuttacittassa
uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānāy asaññasattānāy tesāy
kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppaj. Yassa v. p.
akus. dh. na uppaj. . . . Kusalānāy uppādakkhaṇe tesāy
akus. dh. . . . (*as in preceding reply*).

Yassa
kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na uppajjantīti? Sabbesāy
uppajjantānāy pavatte kusalavippayuttacittassa uppādak-
khaṇe *nirodhasamāpannānāy asaññasattānāy* tesāy kus.
dh. na uppaj., no ca tesāy abyā. dh. na uppaj.; sabbesāy
cavantānāy pavatte cittassa bhangakkhaṇe arūpe akusa-
lānāy uppādakkhaṇe tesāy kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca
dh. na uppaj. Yassa v. p. abyā. dh. na uppaj., t. kus. dh.
na uppajjantīti? Arūpe kusalānāy uppādakkhaṇe tesāy
abyā dh. na uppaj., no ca tesāy kus. dh. na uppaj.;
sabbesāy cavantānāy . . . (*as in preceding reply*).

¹ Br. omits.

* * Br. omits.

Yassa akus. dh. na uppaj., t. abyā dh. na uppajjantīti? Sabbesay uppajjantānāy pavatte akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe * nirodhasamāpannānāy asaṅṅāsattānāy * tesay akus. dh. na uppaj., no ca tesay abyā. dh. na uppaj.; sabbesay cavantānāy . . . (as in preceding reply). Y. v. p. abyā. dh. na uppaj., . . . Arūpe akusalānāy uppādakkhaṇe tesay abyā. dh. na uppaj., no ca tesay akus. dh. na uppaj.; sabbesay cavantānāy . . . (as in preceding reply).

ii. Yattha kus. dh. na uppaj., tattha akus. dh. na uppajjantīti? Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. na uppaj., . . . Āmantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na uppajjantīti? Uppaj. Yattha v. p. abyā. dh. na uppaj., t. kus. dh. na uppajjantīti? Natthi . . . (so for akus. abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na uppajjantīti? Akusalānāy uppādakkhaṇe tesay t. kus. dh. na uppaj., no ca tesay t. akus. dh. na uppaj.; sabbesay cittassa bhangakkhaṇe kusala-vippayutta-akusalavippayutta-cittassa uppādakkhaṇe asaṅṅāsattānāy tesay t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppaj. Yassa v. p. yattha akus. dh. na uppaj. . . . Kusalānāy uppādakkhaṇe tesay t. akus. dh. na uppaj., no ca tesay t. kus. dh. na uppaj.; sabbesay cittassa bhangakkhaṇe kusala-vippayutta²-akusalavippayutta²-cittassa . . . (as in preceding reply).

Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjantīti? Sabbesay uppajjantānāy pavatte kusala-vippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaṅṅāsattānāy³ tesay t. kus. dh. na uppaj., no ca tesay t. abyā. dh. na uppaj.; sabbesay cavantānāy pavatte cittassa bhangakkhaṇe arūpe akusalānāy uppādakkhaṇe tesay t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppaj. Yassa v. p. y. abyā. dh. na uppaj. . . . Arūpe kusalānāy uppādakkhaṇe tesay t. abyā. dh. na uppaj., no ca tesay t. kus. dh. na uppaj.; sabbesay cavantānāy . . . (as in preceding reply. So also for akus. abyā.).

* • Br. omits.

² Br. inverts order.

³ Br. omits.

3.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, tassa akusulā¹ dh. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa v. p. akus. dh. uppajjittha . . . Āmantā . . . (so for kus. abyā., and akus. abyā.).

ii. Yattha kus. dh. uppaj.,² tattha akus. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. uppaj. . . . Āmantā. Yattha kus. dh. uppaj., tattha abyā. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Yattha v. p. abyā. dh. uppaj. . . . Asaññasatte tattha abyā. dh. uppaj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa v. p. yattha akus. dh. uppaj. . . . Suddhāvāsānaṃ dutiye akus. citte vattamāne tesāṃ tattha akus. dh. uppaj., no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. akus. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj. . . . Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesāṃ tattha abyā. dh. uppaj., no ca tesāṃ tattha kus. dh. uppaj.; itaresāṃ . . . (as in preceding pair). Y. y. akus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj. . . . Suddhāvāsānaṃ dutiye . . . (as in preceding pair, substituting akus.).

4.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na uppajjitthāti? Natthi. Yassa v. p. akus. dh. na uppaj. . . . Natthi . . . (so for kus. abyā., akus. abyā.).

ii. Yattha kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na uppaj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh.

¹ K. : abyākatā, doubtless a misprint.

² Uppaj. now = uppajjittha.

uppajjitthāti? Uppaj. Y. v. p. abyā. dh. na uppaj. . . .
Natthi . . . (so for akus. abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na
uppajjitthāti? Suddhāvāsānay dutiye akusale citte vatta-
māne tesay tattha kus. dh. na uppaj., no ca tesay t. akus.
dh. na uppaj.; suddhāvāsāy¹ uppajjantānay² asuññasat-
tānay tesay t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppaj.
Y. v. p. y. akus. dh. na uppaj. . . . Āmantā.
Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjitthāti?
Suddhāvāsānay dutiye citte vattamāne asuññasattānay
tesay t. kus. dh. na uppaj., no ca tesay t. abyā. dh. na
uppaj.; suddhāvāsānay *uppaticittassa uppādakkhaṇe*
tesay t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppajjittha.⁴
Y. v. p. y. abyā. dh. na uppajjittha, t. t. kus. dh. na
uppajjitthāti? Āmantā. Y. y. akus. dh. na
uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjitthāti? Suddhāvāsānay
dutiye citte vattamāne . . . (as in preceding pair).

5.

i. Yassa kus. dh. uppajjissanti, t. akus. dh. uppajjissantīti?
Yassa cittassa anantarā aggamaggay paṭilabhissanti, tesay
kus. dh. uppajjissanti, no ca tesay akus. dh. uppajjissanti;
itaresay⁵ kus. ca dh. uppajjissanti, akus. ca dh. uppaj-
jissanti. Y. v. p. akus. dh. uppajjissanti . . . Āmantā.

Y. kus. dh. uppaj.,⁶ t. abyā. dh. uppajjissantīti?
Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. uppaj. . . . Aggamagga-
samāngīnay arahantānay tesay abyā. dh. uppaj., no ca
tesay kus. dh. uppaj.; itaresay⁵ abyā. ca dh. uppaj., kus. ca
dh. uppaj. Y. akus. dh. uppaj., t. abyā. dh.
uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. uppaj. . . .

¹ S. Br. insert dutiye citte vattamāne. Br. has sud-
dhāvāsānay.

² Br. omits.

* * Br. omits.

⁴ K. omits following sentence.

⁵ Br. inserts tesay.

⁶ Uppaj. now = uppajjissanti.

Aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ y. cittassa anantarā
aggamaggāṃ paṭilabhissanti tesāṃ abyā. dh. uppaj., no ca
tesāṃ akus. dh. uppaj.; itaresāṃ¹ abyā. ca . . . akus. ca
dh. uppaj.

ii. Yattha kus. dh. uppaj. t. akus. dh. uppajjissantīti?
Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha kus. dh. uppaj., t. abyā. dh. uppaj-
jissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. uppaj. . . .
Asaṅṅasatte t. abyā. dh. uppaj., no ca t. kus. dh. uppaj.;
catuvokāre pañcavokāre t. abyā. dh. uppaj., kus. ca dh.
uppaj. . . . (so for akus. abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., t. t. akus. dh. uppaj-
jissantīti? Catuvokāre pañcavokāre y. cittassa anantarā
aggamaggāṃ paṭilabhissanti tesāṃ t. kus. dh. uppaj., no ca
tesāṃ t. akus. dh. uppaj.; itaresāṃ¹ catuvokārānaṃ pañca-
vokārānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. uppaj.
Y. v. p. y. akus. dh. uppaj. . . . Āmantā. Y. y.

kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjissantīti? Āmantā.
Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj. . . . Catuvokāre² pañcavokāre²
aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ asaṅṅasattānaṃ tesāṃ
t. abyā. dh. uppaj., no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; itaresāṃ
catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. abyā. ca dh. uppaj.,
kus. ca dh. uppaj. Y. y. akus. dh. uppaj. t. t.

abyā. dh. uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh.
uppaj. . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamagga-
samangīnaṃ arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggāṃ
paṭilabhissanti asaṅṅasattānaṃ tesāṃ t. abyā . . . (as for
abyā. akus.).

6.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., tassa akus. dh. na uppaj-
jissantīti? Āmantā. Yassa v. p. akus. dh. na uppaj. . . .
Yassa cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti, tesāṃ
akus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ kus. dh. na uppaj.; agga-
maggasamangīnaṃ arahantānaṃ tesāṃ akus. ca dh. na
uppaj., kus. ca dh. na uppaj. Y. kus. dh. na

¹ Br. *inserts* tesāṃ.

² Br. *omits*.

uppaj., t. abyā. dh. na uppajjissantīti? Aggamagga-
samangīnay arahantānaḥ tesay kus. dh. na uppaj., no ca
tesay abyā. dh. na uppaj.; pacchīmacittasamangīnay
tesay kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppaj. Y. v. p.
abyā. dh. na uppaj. . . . Āmantā. Y. akus.

dh. na uppaj., t. abyā. dh. na uppajjissantīti? Aggamagga-
samangīnay arahantānaḥ yassa cittaṣṣa anantarā agga-
maggay paṭilabhissanti, tesay akus. dh. na uppaj., no ca
tesay abyā. dh. na uppaj.; pacchīmacittasamangīnay tesay
akus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppaj. Y. v. p.
abyā. dh. na uppaj. . . . Āmantā.

ii. Yattha kus. dh. na uppaj., tattha akus. dh. na uppaj-
jissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na uppaj. . . .
Āmantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na

uppajjissantīti? Uppaj. Y. v. p. abyā. dh. na uppaj. . . .
Natthi . . . (so for akus. abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na
uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. na uppaj.
. . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ y. cittaṣṣa anantarā agga-
maggay paṭilabhissanti tesay tattha akus. dh. na uppaj.,
no ca tesay t. kus. dh. na uppaj.; catuvokāre¹ pañcavo-
kāre¹ aggamaggasamangīnay arahantānaḥ asaṅghasattānaḥ
t. t. akus. ca dh. na uppaj., kus. ca dh. na uppaj.

Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjissantīti?
Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnay arahantā-
nānaḥ asaṅghasattānaḥ tesay t. kus. dh. na uppaj., no ca
t. t. abyā. dh. na uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹
pacchīmacittasamangīnay t. t. kus. ca dh. na uppaj., abyā.
ca dh. na uppaj. Y. v. p. y. abyā. dh. na uppaj. . . .
Āmantā. Y. y. akus. dh. na uppaj., t. t. abyā.

dh. na uppajjissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ agga-
maggasamangīnay arahantānaḥ y. cittaṣṣa anantarā agga-
maggay paṭilabhissanti asaṅghasattānaḥ tesay t. akus. dh.
na uppaj., no ca . . . (as for kus. abyā.).

¹ Br. omits.

7.

i. Yassa kus. dh. uppajjanti, tassa akus. dh. uppajjithhāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. uppajjitha . . . Sabbesaṃ cittaṣa bhangakkhaṇe kusalaṅgavippayuttacittaṣa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅasattānaṃ tesāṃ akus. dh. uppajjitha, no ca tesāṃ kus. dh. uppajjanti; kusalaṅgavippayuttacittaṣa tesāṃ akus. ca dh. uppaj.¹ kus. ca dh. uppajjanti . . . (so also for kus., abyā.; akus. abyā.).

ii. Yattha kus. dh.² . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., t. t. akus. dh. uppajjithhāti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. uppajjitha . . . Catuvokāre³ pañcavokāre³ cittaṣa bhangakkhaṇe kusalaṅgavippayuttacittaṣa uppādakkhaṇe tesāṃ t. akus. dh. uppajjitha, no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre³ pañcavokāre³ kusalaṅgavippayuttacittaṣa tesāṃ t. akus. ca dh. uppajjitha, kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjithhāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppajjitha . . . Catuvokāre³ pañcavokāre³ cittaṣa⁴ bhangakkhaṇe kusalaṅgavippayuttacittaṣa uppādakkhaṇe asaṅṅasattānaṃ tesāṃ t. abyā. dh. uppajjitha, no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre³ pañcavokāre kusalaṅgavippayuttacittaṣa tesāṃ t. abyā. ca dh. uppajjitha, kus. ca dh. uppaj. . . . (as for akus. abyā.).

8.

i. Y. kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na uppajjithhāti? Uppajjitha. Y. v. p. akus. dh. na uppajjitha . . . Natthi . . . (so also for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh.² . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na uppajjithhāti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ cittaṣa⁴ bhangakkhaṇe kusalaṅgavippayuttacittaṣa uppādakkhaṇe tesāṃ

¹ Uppaj. now = uppajjanti.

² Br. Yattha . . . pe . . .

³ Br. omits.

⁴ Br. inserts sabbesaṃ.

t. kus. dh. na uppaj., no ca tesay t. akus. dh. na uppaj-
 jitttha; suddhāvāsānayaṃ uppaticcittassa¹ bhangakkhaṇe¹
 asaṅṅasattānayaṃ tesay t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh.
 na uppajjitttha. Y. v. p. y. akus. dh. na uppajjitttha . . .
 Āmantā. Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā.
 dh. na uppajjittthāti? Catuvokāre² pañcavokāre^{2 3} cittassa
 bhangakkhaṇe kusalavippayutta-cittassa uppādakkhaṇe
 asaṅṅasattānayaṃ tesay t. kus. dh. na uppaj., no ca tesay t.
 abyā. dh. na uppajjitttha; suddhāvāsānayaṃ uppaticcittassa⁴
 bhangakkhaṇe² tesay t. kus. ca dh. na uppaj. abyā. ca dh.
 na uppajjitttha. Y. v. p. y. abyā. dh. na uppajjitttha . . .
 Āmantā . . . (so also for akus., abyā.).

9.

i. Yassa kus. dh. uppaj., t. akus. dh. uppajjissantīti?
 Aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā agga-
 maggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe tesay
 kus. dh. uppaj., no ca tesay akus. dh. uppajjissanti;
 itaresay kusalānayaṃ uppādakkhaṇe tesay kus. ca dh. uppaj.,
 akus. ca dh. uppajjissanti. Y. v. p. akus. dh. uppaj-
 jissanti . . . ³Cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayutta-
 cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānayaṃ asaṅṅasat-
 tānayaṃ tesay akus. dh. uppajjissanti, no ca tesay kus. dh.
 uppaj.; kusalānayaṃ uppādakkhaṇe tesay akus. ca dh.
 uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj. Y. kus. dh.
 uppaj. t. abyā. dh. uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p.
 abyā. dh. uppajjissanti . . . ³Cittassa bhangakkhaṇe
 kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpan-
 nānayaṃ asaṅṅasattānayaṃ tesay abyā. dh. uppajjissanti, no ca
 tesay kus. dh. uppaj.; kusalānayaṃ uppādakkhaṇe tesay
 abyā. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (so for
 akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

¹ Br. omits, inserting dutiye citte vattamāne.

² Br. omits.

³ Br. inserts sabbesay.

⁴ Br. substitutes upapajjantānayaṃ.

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj. tassa tattha akus. dh. uppajjissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggay paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesay t. kus. dh. uppaj., no ca tesay t. akus. dh. uppajjissanti; itaresay catuvokāre¹ pañcavokāre² kusalānay uppādakkhaṇe tesay t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. uppajjissanti. Yassa v. p. yattha akus. dh. uppajjissanti . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 3} cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesay t. akus. dh. uppajjissanti, no ca tesay t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ kusalānay uppādakkhaṇe tesay t. akus. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj.

Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppajjissanti . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 3} cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaṅṅasattānay tesay t. abyā. dh. uppajjissanti, no ca tesay t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ kusalānay uppādakkhaṇe tesay t. abyā. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

10.

i. Yassa kus. dh. na uppaj. t. akus. dh. na uppajjissantīti?³ Cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānay asaṅṅasattānay tesay kus. dh. na uppaj., no ca tesay akus. dh. na uppajjissanti; aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānay y. cittassa anantarā aggamaggay paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe tesay kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppajjissanti. Y. v. p. akus. dh. na uppajjissanti . . . Aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggay paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesay akus. dh. na uppajjissanti, no ca tesay kus. dh. na uppaj.; aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānay

¹ Br. omits.

² S. and Br. omit.

³ Br. inserts sabbesay.

y. cittassa anantarā aggamaggay paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe tesay akus. ca dh. na uppajjissanti, kus. ca dh. na uppaj.

Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na uppajjissantiti?¹ Cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpunnānāy asaṅṅasattānāy tesay kus. dh. na uppaj., no ca tesay abyā. dh. na uppajjissanti; pacchimacittasamāngināy tesay kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppajjissanti. Y. v. p. abyā. dh. na uppajjissanti . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na uppajjissantiti?¹ Catuvokāre² pañcavokāre² cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesay t. kus. dh. na uppaj., no ca tesay t. akus. dh. na uppajjissanti; catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānāy y. cittassa anantarā aggamaggay paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe asaṅṅasattānāy tesay t. kus. ca dh. na uppajjanti, akus. ca dh. na uppajjissanti. Yassa v. p. yattha akus. dh. na uppajjissanti . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggay paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesay t. akus. dh. na uppajjissanti, no ca tesay t. kus. dh. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānāy y. cittassa anantarā aggamaggay paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe asaṅṅasattānāy tesay t. akus. ca dh. na uppajjissanti, kus. ca dh. na uppaj.

Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjissantiti? Catuvokāre² pañcavokāre² cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaṅṅasattānāy tesay t. kus. dh. na uppaj., no ca tesay t. abyā. dh. na uppajjissanti; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimacittasamāngināy tesay t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppajjissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na uppajjissanti . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

¹ Br. *inverts* sabbesay.

² Br. *omits*.

11.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, t. akus. dh. uppajjissantīti? Aggamaggasamāṅgināy arahantānaṃ y. cittaṃ anantarā aggamaggāy paṭilabhissanti, tesāṃ kus. dh. uppajjittha, no ca tesāṃ akus. dh. uppajjissanti; itaresāṃ¹ kus. ca dh. uppajjittha, akus. ca dh. uppajjissanti. Yassa v. p. akus. dh. uppajjissanti . . . Āmantā.

Y. kus. dh. uppaj.,² t. abyā. dh. uppajjissantīti? Pacchīmacittasamāṅgināy tesāṃ kus. dh. uppaj., no ca tesāṃ abyā. dh. uppajjissanti; itaresāṃ¹ kus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. uppajjissanti. Y. v. p. abyā. dh. uppajjissanti . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. uppajjissantīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ aggamaggasamāṅgināy arahantānaṃ yassa cittaṃ anantarā aggamaggāy paṭilabhissanti, tesāṃ tattha kus. dh. uppaj., no ca tesāṃ t. akus. dh. uppajjissanti; itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. uppajjissanti. Y. v. p. y. akus. dh. uppajjissanti . . . Suddhāvāsāy⁴ uppajjantānaṃ⁵ tesāṃ t. akus. dh. uppajjissanti, no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. akus. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj.

Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjissantīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ pacchīmacittasamāṅgināy tesāṃ t. kus. dh. uppaj., no ca tesāṃ t. abyā. dh. uppajjissanti; itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. uppajjissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. uppajjissanti . . . Suddhāvāsāy uppajjantānaṃ⁶ asaṅghasatānaṃ tesāṃ t. abyā. dh. uppajjissanti, no ca tesāṃ t. kus.

¹ Br. *inserts* tesāṃ.

² Uppaj. *now* = uppajjittha.

³ Br. *omits*.

⁴ Br. Suddhāvāsānaṃ.

⁵ Br. *omits*, and *inserts* dutiye citte vattamāne.

⁶ Br. suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne.

dh. uppaj.; itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ
t. abyā. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (so
for akus., abyā.).

12.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na uppaj-
jissantīti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na uppajjissanti

. . . Uppaj. . . . (so also for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na
uppajjissantīti? Suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ¹ tesāṃ t.

kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. akus. dh. na uppajjissanti;

asaññasattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh.

na uppajjissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na uppajjissanti

. . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggasamāngīnaṃ

arahantānaṃ y. cittaṃ anantarā aggamaggaṃ paṭilabhis-

santi, tesāṃ t. akus. dh. na uppajjissanti, no ca tesāṃ t.

kus. dh. na uppaj.; asaññasattānaṃ tesāṃ t. akus. ca dh.

na uppajjissanti, kus. ca dh. na uppaj. Y. y.

kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjissantīti?

Uppajjissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na uppajjissanti . . .

Uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

Uppādavāraṃ niṭṭhitāṃ.

[Nirodharāro.]

1.

i. Yassa kus. dh. nirujjhanti, tassa akus. dh. niruj-
jhantīti? No. Y. v. p. akus. dh. nirujjhanti . . . No.

Y. kus. dh. nirujjhanti, t. abyā. dh. niruj-

jhantīti? Arūpe kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ kus. dh.

nirujjhanti, no ca tesāṃ abyā. dh. niruj.;³ pañcavokāre

kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ kus. ca dh. niruj., abyā.

ca dh. niruj. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Sabbesaṃ

cavāntānaṃ pavatte kusalavippayuttacittaṃ bhangakkhaṇe

¹ Br. suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne.

² Br. omits.

³ Niruj. = nirujjhanti.

nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesañ abyā. dh. niruj., no ca tesañ kus. dh. niruj.; pañcavokāre kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesañ abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. niruj., tathā akus. dh. niruj-jhantiti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. niruj., t. abyā. dh. niruj-jhantiti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Asaññasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh. niruj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., t. t. akus. dh. niruj-jhantiti? No. Y. v. p. y. akus. dh. niruj. . . . No. Y. y. kus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. niruj-jhantiti? Arūpe kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesañ t. kus. dh. niruj., no ca tesañ t. abyā. dh. niruj.; pañcavokāre kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesañ t. kus. ca dh. niruj., abyā. ca dh. niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaṃ¹ tesañ t. abyā. dh. niruj., no ca tesañ t. kus. dh. niruj.; pañcavokāre kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesañ t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. . . . (so for akus., abyā.).

2.

i. Yassa kus. dh. na niruj., tassa akus. dh. na niruj-jhantiti? Akusalānaṃ bhangakkhaṇe tesañ kus. dh. na niruj., no ca tesañ akus. dh. na niruj.; sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayutta-akusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesañ kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesañ akus. dh. na niruj., no ca tesañ kus. dh. na niruj.; sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusala²vippayutta-akusala²vippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asañña-

* * Br. omits.

¹ Br. omits.

² Br. inverts order.

sattānaṃ tesāṃ akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na niruj.
 Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na niruj-
 jhantīti? Sabbesāṃ cavantānaṃ pavatte kusalavippa-
 yuttacittassa bhangakkhaṇe* nirodhasamāpānānaṃ asaṅṅā-
 sattānaṃ* tesāṃ kus. dh. na niruj., no ca tesāṃ abyā. dh.
 na niruj.; sabbesāṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppā-
 dakkhaṇe arūpe akusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ kus. ca
 dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. abyā. dh. na
 niruj. . . . Arūpe kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ abyā.
 dh. na niruj., no ca tesāṃ kus. dh. na niruj.; sabbesāṃ
 uppajjantānaṃ . . . (as in preceding reply. So also for
 akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. na niruj., t. akus. dh. na niruj-
 jhantīti? Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. na niruj. . . .
 Āmantā. Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh.
 na nirujjhantīti? Nirujjhantī. Y. v. p. abyā. dh. na
 niruj. . . . Natthi . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yasea yattha kus. dh. na niruj., t. t. akus. dh. na
 nirujjhantīti? Akusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ t. kus.
 dh. na niruj., no ca tesāṃ t. akus. dh. na niruj.; sabbesāṃ
 cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayutta - akusalavippa-
 yuttacittassa bhangakkhaṇe asaṅṅāsattānaṃ tesāṃ t. kus.
 ca dh. na niruj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. akus.
 dh. na niruj. . . . Kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ t.
 akus. dh. na niruj., no ca tesāṃ t. kus. dh. na niruj.;
 sabbesāṃ cittassa uppādakkhaṇe kusala-¹vippayutta-
 akusala-¹vippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaṅṅāsattānaṃ
 tesāṃ t. akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na niruj.

Y. y. kus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na
 nirujjhantīti? Sabbesāṃ cavantānaṃ pavatte kusala-
 vippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaṅṅāsattānaṃ² tesāṃ
 t. kus. dh. na niruj., no ca tesāṃ t. abyā. dh. na niruj.;
 sabbesāṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe
 arūpe akusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ t. kus. ca dh. na
 niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na

* * Br. omits.

¹ Br. inverts order.

² Br. omits

niruj. . . . Arūpe kusalānaṅ bhangakkhaṇe tesañ t. abyā. dh. na niruj., no ca tesañ t. kus. dh. na niruj.; sabbesaṅ uppajjantānaṅ pavatte cittassa uppādhakkhaṇe arūpe akusalānaṅ bhangakkhaṇe tesañ t. abyā. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na niruj. Y. y. akus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhantīti? Sabbesaṅ cavantānaṅ pavatte akusala¹-vip̄payutta-cittassa bhangakkhaṇe asaṅṅasattānaṅ² tesañ t. akus. dh. na niruj. . . . (as for kus., abyā.).

3.

i. Yassa kus. dh. nirujjhiththa tassa akus. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. nirujjhiththa . . . Āmantā . . . (so also for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. niruj.,³ t. akus. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj., t. kus. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. kus. dh. niruj., t. abyā. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Asaṅṅasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh. niruj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., tassa tattha akus. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. niruj. . . . Suddhāvāsānaṅ dutiye akus. citte vattamāne tesañ t. akus. dh. niruj., no ca tesañ t. kus. dh. niruj.; itaresaṅ catuvokārānaṅ pañcavokārānaṅ tesañ t. akus. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. Y. y. kus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Suddhāvāsānaṅ dutiye citte vattamāne asaṅṅasattānaṅ tesañ t. abyā. dh. niruj., no ca . . . (as in preceding reply). Y. y. akus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. . . . (as for kus., abyā.).

4.

i. Yassa kus. dh. na niruj., tassa akus. dh. na nirujjhithhāti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Natthi . . . (so also for kus., abyā.; akus., abyā.).

¹ Br. kusala°.² Br. omits.³ Niruj. now = nirujjhiththa.

ii. Yattha kus. dh. na niruj., t. akus. dh. na nirujjhittāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . .
 Āmantā. Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na nirujjhittāti? Nirujjhittā. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Natthi . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., tassa tattha akus. dh. na nirujjhittāti? Suddhāvāsānaḥ dutiye akus. citte vattamāne tesāḥ t. kus. dh. na niruj., no ca tesāḥ t. akus. dh. na niruj.; suddhāvāsānaḥ *uppaticittassa uppādakkhaṇe¹ asaṇṇasattānaḥ tesāḥ t. kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . .
 Āmantā. Y. y. kus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhittāti? Suddhāvāsānaḥ dutiye citte vattamāne asaṇṇasattānaḥ tesāḥ t. kus. dh. na niruj., no ca tesāḥ t. abyā. dh. na niruj.; *suddhāvāsānaḥ uppaticittassa uppādakkhaṇe² tesāḥ t. kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . .
 Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

5.

i. Yassa kus. dh. nirujjhissanti, t. akus. dh. nirujjhissantīti? Aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaḥ paṭilabbhissanti, tesāḥ kus. dh. nirujjhissanti, no ca tesāḥ akus. dh. nirujjhissanti, itaresāḥ³ kus. ca dh. nirujjhissanti, akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā.
 Y. kus. dh. nirujjhissanti, t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Aggamaggassa bhāṅgakkhaṇe arahantānaḥ tesāḥ abyā. dh. nirujjhissanti, no ca tesāḥ kus. dh. niruj.;⁴ itaresāḥ abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. Y. akus. dh. niruj., t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Aggamaggasamāṅgīnaḥ arahantānaḥ

¹ * to * Br. substitutes dutiye citte vattamāne.

² * to * Br. : suddhāvāsānaḥ upapajjantānaḥ.

³ Br. omits tesāḥ. ⁴ Niruj. now = nirujjhissanti.

y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesāṃ abyā. dh. niruj., no ca tesāṃ akus. dh. niruj.; itaresāṃ¹ abyā. ca dh. niruj., akus. ca dh. niruj.

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., tassa tattha akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti, tesāṃ tattha kus. dh. niruj., no ca tesāṃ t. akus. dh. niruj.; itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. niruj., akus. ca dh. niruj. Y. v. p. abyā. akus. dh. niruj. . . . Āmantā. Y. y.

kus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa bhāṅgakkhaṇe arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ t. abyā. dh. niruj., no ca tesāṃ t. kus. dh. niruj.; itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. Y. y. akus. dh.

niruj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggasamāgināṃ arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti asaññasattānaṃ tesāṃ t. abyā. dh. niruj. no ca tesāṃ t. akus. dh. niruj.; itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. abyā. ca dh. niruj., akus. ca dh. niruj.

6.

i. Yassa kus. dh. na niruj., t. akus. dh. na nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . .

Aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti, tesāṃ akus. dh. na niruj., no ca tesāṃ kus. dh. na niruj.; aggamaggassa bhāṅgakkhaṇe arahantānaṃ tesāṃ akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na niruj.

Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Aggamaggassa bhāṅgakkhaṇe arahantānaṃ tesāṃ kus. dh. na niruj., no ca tesāṃ abyā. dh. na niruj.; pacchimacittassa bhāṅgakkhaṇe tesāṃ kus. ca

¹ Br. *inserts* tesāṃ.

² Br. *omits*.

dh. na niruj.; abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. akus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Aggamaggasamangīnay arahantānay y. cittassa anantarā aggamaggay paṭilabhissanti tesay akus. dh. na niruj., no ca tesay abyā. dh. na niruj.; pacchimacittassa bhāṅgakkhaṇe tesay akus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā.

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., t. t. akus. dh. na nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggay paṭilabhissanti, tesay t. akus. dh. na niruj., no ca tesay t. kus. dh. na niruj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa bhāṅgakkhaṇe arahantānay asaṅṅasattānay tesay t. akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na niruj. Y. y. kus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa bhāṅgakkhaṇe arahantānay asaṅṅasattānay tesay t. kus. dh. na niruj., no ca tesay t. abyā. dh. na niruj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimacittassa bhāṅgakkhaṇe tesay t. kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. y. akus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnay arahantānay y. cittassa anantarā aggamaggay paṭilabhissanti asaṅṅasattānay tesay t. akus. dh. na niruj., no ca tesay t. abyā. dh. na niruj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimacittassa bhāṅgakkhaṇe tesay t. akus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā.

7.

i. Yassa kus. dh. nirujjhanti, tassa akus. dh. nirujjhithāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. nirujjhitha . . .
²Cittassa uppādakkhaṇe kuslavippayuttacittassa bhāṅgak-

¹ Br. omits.

² Br. inserts sabbesay.

khāṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ akus. dh. nirujjhiththa, no ca tesāṃ kua. dh. nirujjhanti; kusalānaṃ bhangakkhāṇe tesāṃ akus. ca dh. nirujjhiththa, kus. ca dh. nirujjhanti.

Y. kus. dh. niruj.,¹ t. abyā. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhiththa. . . .² Cittaṃsa uppādakkhāṇe kuslavippayuttacittaṃsa bhangakkhāṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ abyā. dh. nirujjhiththa, no ca tesāṃ kus. dh. niruj. : kusalānaṃ bhangakkhāṇe tesāṃ abyā. ca dh. nirujjhiththa, kus. ca dh. niruj. . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., t. t. akus. dh. nirujjhithhāti? Āmantā Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhiththa . . . Catuvokāre³ pañcavokāre^{3 2} cittaṃsa uppādakkhāṇe kuslavippayuttacittaṃsa bhangakkhāṇe tesāṃ t. akus. dh. nirujjhiththa, no ca tesāṃ t. kus. dh. niruj. ; catuvokāre³ pañcavokāre³ kusalānaṃ bhangakkhāṇe tesāṃ t. akus. ca dh. nirujjhiththa, kus. ca dh. niruj. . . . (kua., abyā., as in preceding pair, inserting asaññasattānaṃ after bhangakkhāṇe, first occurrence. So also for akua., abyā., K. and S. omitting asaññasattānaṃ).

8.

i. Yassa kus. dh. na nirujjhanti, t. akus. dh. na nirujjhithhāti? Nirujjhiththa. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhiththa . . . Natthi . . . (so also for kua., abyā.; akus., abyā.).⁴

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., t. t. akus. dh. na nirujjhithhāti? Catuvokāre³ pañcavokāre^{3 2} cittaṃsa uppādakkhāṇe kuslavippayuttacittaṃsa bhangakkhāṇe tesāṃ t. kus. dh. na niruj., no ca tesāṃ t. akua. dh. na nirujjhiththa ;

¹ Niruj. now = nirujjhanti.

² Br. inserts sabbesaṃ.

³ Br. omits.

⁴ The last pair is repeated in K. ; doubtless a misprint.

suddhāvāsayaṃ uppajjantānaṃ¹ asaṅkhāsattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na nirujjhitha. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhitha . . . Āmantā.
 Y. y. kus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhithāti?
 Catuvokāre² pañcavokāre^{2 3} cittassa uppādakkhaṇe kusala-
 vippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaṅkhāsattānaṃ tesāṃ t.
 kus. dh. na niruj., no ca tesāṃ t. abyā. dh. na nirujjhitha;
 suddhāvāsayaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na niruj.,
 abyā. ca dh. na nirujjhitha. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj-
 jhitha . . . Āmantā . . . (*as for akus., abyā.*).

9.

i. Yassa kus. dh. nirujjhanti, tassa akus. dh. niruj-
 jhissantīti? Aggamaggassa bhangakkhaṇe y. cittassa
 anantarā aggamaggay paṭilabhissanti tassa cittassa bhan-
 gakkhaṇe tesāṃ kus. dh. niruj., no ca tesāṃ akus. dh. niruj-
 jhissanti; itaresāṃ kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ kus. ca
 dh. niruj., akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh.
 nirujjhissanti . . . ³Cittassa uppādakkhaṇe kusala-
 vippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpinnānaṃ asaṅkhā-
 sattānaṃ tesāṃ akus. dh. nirujjhissanti, no ca tesāṃ kus.
 dh. niruj.; kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ akus. ca dh.
 nirujjhissanti, kus. ca dh. niruj. Y. kus. dh.
 niruj., t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p.
 abyā. dh. nirujjhissanti . . . ³Cittassa uppādakkhaṇe . . .
 (*as for abyā., kus. Akus., abyā., as for preceding pair.*)

ii. Yattha kus. dh. . . .¹

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., tassa tattha akus. dh.
 nirujjhissantīti? Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa
 bhangakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggay paṭi-
 labhissanti tassa cittassa bhangakkhaṇe tesāṃ tattha kus.
 dh. niruj., no ca tesāṃ t. akus. dh. nirujjhissanti; itaresāṃ
 catuvokāre² pañcavokāre² kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ
 t. kus. ca dh. niruj., akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y.

¹ Br. Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne.
² Br. omits. ³ Br. inserts sabbesaṃ.

akus. dh. nirujjhissanti . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 2} cittaṣṣa uppāḃakkhaṇe kusalavippayuttacittaṣṣa bhaṅgakkhaṇe teṣaḃ t. akus. dh. nirujjhissanti, no ca teṣaḃ t. kus. dh. niruj. ; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ kusalānaḃ bhaṅgakkhaṇe teṣaḃ t. akus. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. niruj.
 Y. y. kus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Catuvokāre¹ . . . (as for akus., kus., inserting asaññasattānaḃ after bhaṅgakkhaṇe, first occurrence. Akus., abyā., as for preceding pair).

10.

i. Y. kus. dh. na niruj., t. akus., dh. na nirujjhissantīti? ²Cittaṣṣa uppāḃakkhaṇe kusalavippayuttacittaṣṣa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaḃ asaññasattānaḃ teṣaḃ kus. dh. na niruj., no ca teṣaḃ akus. dh. na nirujjhissanti; aggamaggassa uppāḃakkhaṇe arahantānaḃ y. cittaṣṣa anantarā aggamaggaḃ paṭilabhissanti t. cittaṣṣa uppāḃakkhaṇe teṣaḃ kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhissanti. . . . Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe y. cittaṣṣa anantarā aggamaggaḃ paṭilabhissanti t. cittaṣṣa bhaṅgakkhaṇe teṣaḃ akus. dh. na nirujjhissanti, no ca teṣaḃ kus. dh. na niruj. ; aggamaggassa uppāḃakkhaṇe arahantānaḃ y. cittaṣṣa anantarā aggamaggaḃ paṭilabhissanti t. cittaṣṣa uppāḃakkhaṇe teṣaḃ akus. ca dh. na nirujjhissanti, kus. ca dh. na niruj.
 Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? ²Cittaṣṣa uppāḃakkhaṇe kusalavippayuttacittaṣṣa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaḃ asaññasattānaḃ teṣaḃ kus. dh. na niruj., no ca teṣaḃ abyā. dh. na nirujjhissanti; pacchimacittaṣṣa bhaṅgakkhaṇe teṣaḃ kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. abyā. dh. na nirujjhissanti . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., tassa tattha akus.

¹ Br. omits.

² Br. inserts sabbesaḃ.

dh. na nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 2} citta-
 sa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe
 tesāy t. kus. dh. na niruj., no ca tesāy t. akus. dh. na
 nirujjhissanti; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa
 uppādakkhaṇe arahantānaṃ yassa cittassa anantarā agga-
 maggaṃ paṭilabbhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe
 asaññasattānaṃ tesāy t. kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh.
 na nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhissanti . . .
 Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa bhangakkhaṇe y.
 cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabbhissanti t. cittassa
 bhangakkhaṇe tesāy t. akus. dh. na nirujjhissanti, no ca
 tesāy t. kus. dh. na niruj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹
 aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ y. cittassa
 anantarā aggamaggaṃ paṭilabbhissanti t. cittassa uppāda-
 kkhāṇe asaññasattānaṃ tesāy t. akus. ca dh. na niruj-
 jhissanti, kus. ca dh. na niruj. Y. y. kus.
 dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Catu-
 vokāre¹ pañcavokāre^{1 2} cittassa uppādakkhaṇe kusalavippa-
 yuttacittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaṃ tesāy t. kus.
 dh. na niruj., no ca tesāy t. abyā. dh. na nirujjhissanti;
 catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇe
 tesāy t. kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj-
 jhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhissanti . . .
 Āmantā . . . (su for akus., abyā.).

11.

i. Yassa kus. dh. nirujjhitha, t. akus. dh. niruj-
 jhissantīti? Aggamaggasamāngīnaṃ arahantānaṃ y.
 cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabbhissanti tesāy kus. dh.
 nirujjhitha, no ca tesāy akus. dh. nirujjhissanti; itaresāy
 kus. ca dh. nirujjhitha, akus. ca dh. nirujjhissanti.
 Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā.
 Y. kus. dh. nirujjhitha, t. abyā. dh. nirujjhissantīti?
 Pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesāy kus. dh. niruj-
 jhitha, no ca tesāy abyā. dh. nirujjhissanti; itaresāy²

¹ Br. omits.² Br. inserts sabbesaṃ.

kus. ca dh. nirujjhitha, abyā. ca dh. nirujjhissanti.
Y. v. p. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā . . . (so
for akus., abyā.).

ii. *Yattha kus. dh. . . . pe . . . *

iii. Yassa yattha kus. dh. nirujjhitha, tassa tattha
akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹
aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anan-
tarā aggamaggay paṭilabhissanti, tesay tattha kus. dh.
nirujjhitha, no ca tesay t. akus. dh. nirujjhissanti;
itaresay catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesay t. kus. ca
dh. nirujjhitha, akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y.
akus. dh. nirujjhissanti . . . Suddhāvāsayaṃ uppajjantānaṃ²
tesay t. akus. dh. nirujjhissanti, no ca tesay t. kus. dh.
nirujjhitha; itaresay catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesay
t. kus.³ ca dh. nirujjhissanti, akus.³ ca dh. nirujjhitha.

Y. y. kus. dh. nirujjhitha, t. t. abyā. dh.
nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchima-
cittassa bhāṅgakkhaṇe tesay t. kus. dh. nirujjhitha, no ca
tesay t. abyā. dh. nirujjhissanti; itaresay catuvokārānaṃ
pañcavokārānaṃ tesay t. kus. ca dh. nirujjhitha, abyā. ca
dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhissanti . . .
Suddhāvāsayaṃ uppajjantānaṃ² asaññasattānaṃ tesay . . .
(as for akus., kus. Akus., abyā., as for preceding pair).

12.

i. Yassa kus. dh. na nirujjhitha, t. akus. dh. na niruj-
jhissantīti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhissanti.
. . . Nirujjhitha . . . (so also for kus. abyā.; akus.,
abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na nirujjhitha, t. t. akus. dh.
na nirujjhissantīti? Suddhāvāsayaṃ uppajjantānaṃ² tesay
t. kus. dh. na nirujjhitha, no ca tesay t. akus. dh. na

* * Br. omits.

¹ Br. omits.

² Br. Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne.

³ Br. inverts order.

nirujjhissanti; asaññasattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na nirujjhita, akus. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhissanti . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamāngīnaṃ arahantānaṃ y. cittaṃ anantaraṃ aggamaggāya paṭilabhiṃsanti, tesāṃ t. akus. dh. na nirujjhissanti, no ca tesāṃ t. kus. dh. na nirujjhita; asaññasattānaṃ tesāṃ t. akus. ca dh. na nirujjhissanti, kus. ca dh. na nirujjhita. Y. y. kus. dh. na nirujjhita, t. t. abyā. dh. na nirujjhissanti? Nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhissanti . . . Nirujjhita . . . (no for akus., abyā.).

Nirodhavāraṃ niṭṭhitaṃ.

[Uppāda-nirodha-vāro.]

1.

i. Yassa kus. dh. uppajanti, tassa akus. dh. nirujjhantīti? No. Y. v. p. akus. dh. nirujjhanti . . . No . . . (same reply for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. uppaj., t. akus. dh. niruj. ? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. uppaj., t. abyā. dh. nirujjhantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Asaññasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj. . . . (no for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., t. t. akus. dh. nirujjhantīti? No. Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhanti . . . No. . . . (same reply for kus., abyā.; akus., abyā.).

2.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., tassa akus. dh. na nirujjhantīti? Akusalānaṃ bhāṅgakkhaṇe tesāṃ kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ akus. dh. na niruj.; kusalavippayuttacittaṃ uppāḍakkhaṇe akusalavippayuttacittaṃ bhāṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ

¹ Br. omits.

kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Kusalānāy uppādakkhaṇe tesāy akus. dh. na niruj., no ca tesāy kus. dh. na uppaj.; *kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe* *akusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe*¹ nirodhasamāpannānāy asaṅṅasattānāy tesāy akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na uppaj.

Y. kus. dh. na uppajjanti, t. abyā. dh. na nirujjhantīti? Sabbesāy cavantānāy pavatte cittassa bhangakkhaṇe *nirodhasamāpannānāy asaṅṅasattānāy*² tesāy kus. dh. na uppaj., no ca tesāy abyā. dh. na niruj.; sabbesāy uppajjantānāy pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe arūpe kusalānāy bhangakkhaṇe tesāy kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Kusalānāy uppādakkhaṇe tesāy abyā. dh. na niruj., no ca tesāy kus. dh. na uppaj.; sabbesāy uppajjantānāy pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe arūpe kusalānāy bhangakkhaṇe tesāy abyā. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. na uppaj., tattha akus. dh. na nirujjhantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na nirujjhantīti? Nirujjhanti. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Natthi. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus. dh. na nirujjhantīti? Akusalānāy bhangakkhaṇe tesāy t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāy t. akus. dh. na niruj.; kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe akusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaṅṅasattānāy tesāy t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . . Kusalānāy uppādakkhaṇe tesāy t. akus. dh. na niruj., no ca tesāy t. kus. dh. na uppaj.;³ *kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe* *akusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe*¹ asaṅṅasattānāy tesāy t. akus. ca

• • ¹ Br. inverts order of these two phrases.

• • ² Br. omits.

³ S. inserts sabbesāy uppajjantānāy pavatte

dh. na niruj., kus. ca dh. na uppaj. Y. y.
 kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na nirujjhantīti?
 Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhangakkhaṇe
 asaṅṅasattānaṃ¹ tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ
 t. abyā. dh. na niruj.; sabbesaṃ uppajjantānaṃ pavatte
 kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe arūpe kusalānaṃ²
 bhangakkhaṇe tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh.
 na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . .
 Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesāṃ t. abyā. dh. na niruj., no
 ca tesāṃ t. kus. dh. na uppaj.; sabbesaṃ uppajjantānaṃ
 pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe arūpe
 kusalānaṃ² bhangakkhaṇe tesāṃ t. abyā. ca dh. na niruj.,
 kus. ca dh. na uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

3.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, tassa akus. dh. niruj-
 jhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. nirujjittha . . .
 Āmantā . . . (so also for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. uppajjittha, tattha akus. dh. niruj-
 jhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj.³ . . .
 Āmantā. Y. kus. dh. uppaj., t. abyā. dh.
 nirujjitthāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. nirujjittha
 . . . Asaṅṅasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh.
 uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus.
 ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh.
 nirujjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. niruj. . . .
 Suddhāvāsānaṃ dutiye akusale citte vattamāne tesāṃ t.
 akus. dh. niruj., no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; itaresāṃ
 catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. akus. ca dh. niruj.,
 kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppaj.,
 t. t. abyā. dh. nirujjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā.
 dh. niruj. . . . Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne
 asaṅṅasattānaṃ tesāṃ t. abyā. dh. niruj., no ca . . . (as for
 kus., akus. Akus., abyā., as for kus., abyā.).

¹ Br. omits.² Br. kusalākusalānaṃ.³ Uppaj., niruj. now = uppajjittha, nirujjittha.

4.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na niruj-
jhitthāti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhittha . . .
Natthi . . . (so also for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. na uppaj. tattha akus. dh. na niruj-
jhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . .
Amantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh.
na nirujjhitthāti? Niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj.
. . . Natthi . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus.
dh. na nirujjhitthāti? Suddhāvāsānaṃ dutiye akusale
citte vattamāne tesāṃ tattha kus. dh. na uppaj., no ca
tesāṃ t. akus. dh. na niruj.; suddhāvāsāṃ uppajjantānaṃ
asaññasattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh.
na niruj. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . . Āmantā.
Y. y. kus. dh. na uppajjittha, t. t. abyā. dh. na niruj-
jhitthāti? Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asañña-
sattānaṃ tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. abyā.
dh. na niruj.; suddhāvāsānaṃ uppatticcittassa uppāda-
kkaṇṇe¹ tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na
niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā . . .
(so for akus., abyā.).

5.

i. Yassa kus. dh. uppajjissanti, tassa akus. dh. niruj-
jhissanti? Yassa cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭila-
bhissanti, tesāṃ kus. dh. uppajjissanti, no ca tesāṃ akus.
dh. nirujjhissanti; itaresāṃ kus. ca dh. uppajjissanti,
akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. niruj-
jhissanti . . . Āmantā. Y. kus. dh. uppaj.,²
t. abyā. dh. nirujjhissanti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh.
niruj. . . . Aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ tesāṃ
abyā. dh. niruj., no ca tesāṃ kus. dh. uppaj.; itaresāṃ
abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj. Y.

¹ Br. Suddhāvāsāṃ upapajjantānaṃ.

² Uppaj., niruj. now = uppajjissanti, nirujjhissanti.

akus. dh. uppaj., t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti, tesāṃ abyā. dh. niruj., no ca tesāṃ akus. dh. uppaj.; itaresāṃ abyā. ca . . . akus. ca dh. uppaj.

ii. Yattha kus. dh. uppaj., t. akus. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj. . . . Āmantā.

Y. kus. dh. uppaj., t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Asaññasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ y. cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti, tesāṃ t. kus. dh. uppaj., no ca tesāṃ t. akus. dh. niruj.; itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. niruj. Y. v. p. y. akus. dh. niruj. . . . Āmantā.

Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhissantīti . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ t. abyā. dh. niruj., no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj.

Y. y. akus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti asaññasattānaṃ tesāṃ t. abyā. dh. niruj., no ca tesāṃ t. akus. dh. uppaj.; itaresāṃ . . . pe . . .

6.

i. Yassa kus. dh. na uppajjissanti, tassa akus. dh. na nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Yassa cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti,

¹ Br. omits.

tesaṃ akus. dh. na niruj., no ca tesaṃ kus. dh. na uppaj.;
aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ tesaṃ akus. ca dh. na
niruj., kus. ca dh. na uppaj.

Y. kus. dh. na
uppaj., t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Aggamaggasam-
angīnaṃ arahantānaṃ tesaṃ kus. dh. na uppaj., no ca
tesaṃ abyā. dh. na niruj.; pacchimacittassa bhāṅgakkhaṇe
tesaṃ kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p.
abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. akus.

dh. na uppaj., t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Agga-
maggasamangīnaṃ arahantānaṃ y. cittassa anantarā agga-
maggāṃ paṭilabhissanti tesaṃ akus. dh. na uppaj., no
ca tesaṃ abyā. dh. na niruj.; pacchimacittassa . . .
pe . . .

ii. Yattha kus. dh. na uppaj., tattha akus. dh. na niruj-
jhissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . .

Āmantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh.
na nirujjhissantīti? Nirujjhissanti. Y. v. p. abyā. dh. na
niruj. . . . Natthi . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus.
dh. na nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh.
na niruj. . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ yassa cittassa
anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti, tesaṃ tattha akus.
dh. na niruj., no ca tesaṃ t. kus. dh. na uppaj.; catuvo-
kāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ
asaññasattānaṃ tesaṃ t. akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh.
na uppaj.

Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t.
abyā. dh. na nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹
aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ
t. kus. dh. na uppaj., no ca tesaṃ t. abyā. dh. na niruj.;
catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimacittassa bhāṅgakkhaṇe
tesaṃ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na niruj.
Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. y. akus.
dh. na uppajjissanti, t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti?
Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṃ arahantā-
naṃ y. cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti
asaññasattānaṃ tesaṃ t. akus. dh. na uppaj., no ca tesaṃ t.

¹ Br. omits.

abyā. dh. na niruj. ; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchima-
cittassa . . . pe . . .

7.

i. Yassa kus. dh. uppajjanti, tassa akus. dh. niruj-
jhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. nirujjhittha . . .²
Cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppāda-
khaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅasattānaṃ tesāṃ akus.
dh. nirujjhittha, no ca tesāṃ kus. dh. uppajjanti ; kusalānaṃ
uppāda-khaṇe tesāṃ akus. ca dh. nirujjhittha, kus. ca dh.
uppajjanti.

Y. kus. dh. uppaj. ;³ t. abyā.
dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj-
jhittha . . . ²Cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayutta-cit-
tassa uppāda-khaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅasattānaṃ
tesāṃ abyā. dh. nirujjhittha, no ca tesāṃ kus. dh. uppaj. ;
kusalānaṃ uppāda-khaṇe tesāṃ abyā. ca dh. nirujjhittha,
kus. ca dh. uppaj.

Y. akus. dh. uppajjanti,
t. abyā. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh.
nirujjhittha . . . ²Cittassa bhangakkhaṇe akusalavippa-
yuttacittassa uppāda-khaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅa-
sattānaṃ tesāṃ abyā. dh. nirujjhittha, no ca tesāṃ akus.
dh. uppaj. ; akusalānaṃ uppāda-khaṇe tesāṃ abyā. ca dh.
nirujjhittha, akus. ca dh. uppaj.

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh.
nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. niruj-
jhittha Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 2} cittassa bhan-
gakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppāda-khaṇe tesāṃ t.
akus. dh. nirujjhittha, no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj. ;
catuvokāre¹ pañcavokāre¹ kusalānaṃ uppāda-khaṇe tesāṃ
t. akus. ca dh. nirujjhittha, kus. ca dh. uppaj.
Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. nirujjhitthāti?
Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhittha, t. t. kus. dh.
uppajjanti? Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 2} cittassa bhan-

¹ Br. omits.

² Br. inserts Sabbesaṃ.

³ Uppaj. now = uppajjanti.

gakkhane kuslavippayuttacittassa uppādakkhane asañña-sattānaṃ tesāṃ t. abyā. dh. nirujjhitha, no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ kusalānaṃ uppādakkhane tesāṃ t. abyā. ca dh. nirujjhitha, kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

8.

i. Yassa kus. dh. na uppajanti, tassa akus. dh. na nirujjhithāti? Nirujjhitha. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhitha . . . Natthi . . . (so for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus. dh. na nirujjhithāti? Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 2} cittassa bhangakkhane kuslavippayuttacittassa uppādakkhane tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. akus. dh. na nirujjhitha; suddhāvāsāṃ uppajantānaṃ³ asaññasattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na nirujjhitha. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhitha . . . Āmantā.

Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na nirujjhithāti? Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 2} cittassa bhangakkhane kuslavippayuttacittassa uppādakkhane asaññasattānaṃ tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. abyā. dh. na nirujjhitha; suddhāvāsānaṃ uppatticittassa uppādakkhane⁴ tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na nirujjhitha. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhitha . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

9.

i. Yassa kus. dh. uppajanti, t. akus. dh. nirujjhissanti? Aggamaggassa uppādakkhane y. cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhane tesāṃ kus. dh. uppajanti, no ca tesāṃ akus. dh. nirujjhissanti; itaresāṃ kusalānaṃ uppādakkhane tesāṃ

¹ Br. omits.

² Br. inserts sabbesaṃ.

³ Br. suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne.

⁴ Br. suddhāvāsāṃ upapajantānaṃ.

kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . Cittassa¹ bhāṅgakkhaṇe kusālavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasāmapannānaṃ asaṅṅāsattānaṃ tesāṃ kus. dh. nirujjhissanti, no ca tesāṃ kus. dh. uppaj.; kusālanāṃ uppādakkhaṇe tesāṃ akus. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (so for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilābhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. kus. dh. uppaj., no ca tesāṃ t. akus. dh. nirujjhissanti; itaresāṃ catuvokāre² pañcavokāre² kusālanāṃ uppādakkhaṇe tesāṃ t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhissanti . . . Catuvokāre² pañcavokāre²¹ cittassa bhāṅgakkhaṇe kusālavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. akus. dh. nirujjhissanti, no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² kusālanāṃ uppādakkhaṇe tesāṃ t. akus. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Catuvokāre² pañcavokāre²¹ cittassa bhāṅgakkhaṇe . . . (as for akus., kus. Akus., abyā.: as for kus., abyā.).

10.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na nirujjhissantīti?¹ Cittassa bhāṅgakkhaṇe kusālavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasāmapannānaṃ asaṅṅāsattānaṃ tesāṃ kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ akus. dh. na nirujjhissanti; aggamaggassa bhāṅgakkhaṇe arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilābhissanti t. cittassa bhāṅgakkhaṇe tesāṃ kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhissanti . . . Aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilābhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesāṃ

¹ Br. inserts sabbesāṃ.

² Br. omits.

akus. dh. na nirujjhissanti, no ca tesaj kus. dh. na uppaj.;
aggamaggassa bhāṅgakkhaṇe arahantānaṃ y. cittaassa
anantarā aggamaggaj paṭilabhissanti t. cittaassa bhāṅgak-
khaṇe tesaj akus. ca dh. na nirujjhissanti, kus. ca dh. na
uppaj.

Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh.
na nirujjhissantīti? ¹Cittaassa bhāṅgakkhaṇe kusalavippa-
yuttacittaassa uppāḍakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asañña-
sattānaṃ tesaj kus. dh. na uppaj., no ca tesaj abyā. dh. na
nirujjhissanti; pacchimacittaassa bhāṅgakkhaṇe tesaj kus.
ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p.
abyā. dh. na nirujjhissanti . . . Āmantā . . . (so for
akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus.
dh. na nirujjhissantīti? Catuvokāre² pañcavokāre²¹
cittaassa bhāṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittaassa uppāḍak-
khaṇe tesaj tattha kus. dh. na uppaj., no ca tesaj t. akus.
dh. na nirujjhissanti; catuvokāre² pañcavokāre² agga-
maggassa bhāṅgakkhaṇe arahantānaṃ y. cittaassa anantarā
aggamaggaj paṭilabhissanti t. cittaassa bhāṅgakkhaṇe
asaññasattānaṃ tesaj t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh.
na nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhissanti
. . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa uppāḍak-
khaṇe y. cittaassa anantarā aggamaggaj paṭilabhissanti t.
cittaassa uppāḍakkhaṇe tesaj t. akus. dh. na nirujjhissanti,
no ca tesaj t. kus. dh. na uppaj.; catuvokāre² pañcavo-
kāre² aggamaggassa bhāṅgakkhaṇe arahantānaṃ y. cittaassa
anantarā aggamaggaj paṭilabhissanti t. cittaassa bhāṅgak-
khaṇe asaññasattānaṃ tesaj t. akus. ca dh. na niruj-
jhissanti, kus. ca dh. na uppaj.

Y. y. kus.
dh. na uppajanti, t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti?
Catuvokāre² pañcavokāre²¹ cittaassa bhāṅgakkhaṇe kusala-
vippayuttacittaassa uppāḍakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaj t.
kus. dh. na uppaj., no ca tesaj t. abyā. dh. na niruj-
jhissanti; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimacittaassa
bhāṅgakkhaṇe tesaj t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh.

¹ Br. inserts Sabbesaj.

² Br. omits.

na nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhissanti
 . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

11.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, t. akus. dh. niruj-
 jhissantiti? Aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ y.
 cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti, tesāṃ kus.
 dh. uppajjittha, no ca tesāṃ akus. dh. nirujjhissanti;
 itaresaṃ¹ kus. ca dh. uppajjittha, akus. ca dh. niruj-
 jhissanti. Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā.

Y. kus. dh. uppaj.,² t. abyā. dh. niruj-
 jhissantiti? Pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesāṃ kus.
 dh. uppaj., no ca tesāṃ abyā. dh. nirujjhissanti; itaresaṃ⁵
 kus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p.
 abyā. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā. Y. akus. dh.
 uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., t. t. akus. dh. niruj-
 jhissantiti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ aggamagga-
 samangīnaṃ arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggaṃ
 paṭilabhissanti, tesāṃ t. kus. dh. uppaj., no ca tesāṃ t.
 akus. dh. nirujjhissanti; itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavo-
 kārānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. niruj-
 jhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhissanti . . .
 Suddhāvāsan uppajjantānaṃ⁴ tesāṃ t. akus. dh. niruj-
 jhissanti, no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; itaresaṃ catuvo-
 kārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. akus. ca dh. niruj-
 jhissanti, kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppajjittha,
 t. t. abyā. dh. nirujjhissantiti? Catuvokāre³ pañcavo-
 kāre³ pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesāṃ t. kus. dh.
 uppaj., no ca tesāṃ t. abyā. dh. nirujjhissanti; itaresaṃ
 catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. uppaj.,
 abyā. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj-
 jhissanti . . . Suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ⁴ asaṅṅā-

¹ Br. *inserts* tesāṃ.

² Uppaj. *now* = uppajjittha.

³ Br. *omits*.

⁴ Br. *suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne*.

sattānaṃ tesāṃ t. abyā. dh. nirujjhissanti, no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. abyā. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

12.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, tassa akus. dh. na nirujjhissantīti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhissanti . . . Uppajjittha . . . (so for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppajjittha, t. t. akus. dh. na nirujjhissantīti? Suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ¹ tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. akus. dh. na nirujjhissanti; asaṅṅasattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhissanti . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggasamāngīnaṃ arabhantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti, tesāṃ t. akus. dh. na nirujjhissanti, no ca tesāṃ t. kus. dh. na uppaj.; asaṅṅasattānaṃ tesāṃ t. akus. ca dh. na nirujjhissanti, kus. ca dh. na uppaj. Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhissanti . . . Uppajjittha . . . (so for akus., abyā.).³

Uppāda-nirodha-vāraṃ niṭṭhitaṃ.⁴

DHAMMAYAMAKAṆ SAMATTAṆ.⁵

¹ Br. suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne.

² Br. omits.

³ Br. inserts: Yo kusalaṃ dhammaṃ bhāveti, so akusalaṃ dhammaṃ pajahatīti? Āmantā. Yo v. p. akusalaṃ dhammaṃ pajahati, so kusalaṃ dhammaṃ bhāvetīti? Āmantā. Yo kus. dh. na bhāveti, so akus. dh. nappajahatīti? Āmantā. Yo v. p. akus. dh. nappajahati, so kus. dh. bhāvetīti? Āmantā . . . pe . . .

⁴ K. omits.

⁵ Br. substitutes dhammayamakaṃ niṭṭhitaṃ.

X.

[INDRIYAYAMAKAṆ.]

PAṆṆATTIVĀRO.

Uddesavāro].¹

Bāvisatindriyāni :

1. cakkhundriyaṃ.	4. jivhindriyaṃ.
2. sotindriyaṃ.	5. kāyindriyaṃ.
3. ghānindriyaṃ.	6. manindriyaṃ.
	7. itthindriyaṃ.
	8. purisindriyaṃ.
	9. jīvitindriyaṃ.
10. sukkhindriyaṃ.	15. saddhindriyaṃ.
11. dukkhindriyaṃ.	16. viriyindriyaṃ. ²
12. somanassindriyaṃ.	17. satindriyaṃ.
13. domanassindriyaṃ.	18. samādhindriyaṃ.
14. upekkhindriyaṃ.	19. paññindriyaṃ.
	20. anaññātāññassāmītidriyaṃ. ³
	21. aññindriyaṃ.
	22. aññātāvindriyaṃ.

I.

1. Cakkhu⁴ cakkhundriyaṃ, cakkhundriyaṃ cakkhu⁴ ;
2. sotayaṃ sotindriyaṃ, sotindriyaṃ sotayaṃ ;
3. ghānayaṃ ghānindriyaṃ, ghānindriyaṃ ghānayaṃ ;
4. jivhā jivhindriyaṃ, jivhindriyaṃ jivhā ;

¹ Br. *inserts* Namō tassa, etc.

² Br. virindriyaṃ *always*.

³ K. anaññat^o *always*.

⁴ S. cakkhuṃ.

5. kāyo kāyindriyaṃ, kāyindriyaṃ kāyo ;
6. mano manindriyaṃ, manindriyaṃ mano ;
7. itthī itthindriyaṃ . . . pe . . . (so for 8-19) . . .
20. anaññātaññassāmiti¹ anaññātaññassāmitindriyaṃ,¹
anaññātaññassāmitindriyaṃ¹ anaññātaññassāmiti ;¹
21. aññā² aññindriyaṃ, aññindriyaṃ aññā ;²
22. aññātāvī aññātāvindriyaṃ, aññātāvindriyaṃ aññātāvī.

2.

1. Na cakkhu na cakkhund.,³ na cakkhund. na cakkhu ;
2. na sotayaṃ na sotind.,³ na sotind. na sotayaṃ ;
3. na ghānaṃ na ghānind., na ghānind. na ghānaṃ ;
4. na jivhā na jivhind., na jivhind., na jivhā ;
5. na kāyo na kāyind., na kāyind. na kāyo ;
6. na mano na manind., na manind. na mano.
7. na itthī na itthindriyaṃ . . . pe . . . (so for 8-22).

3.

- 1-2. Cakkhu cakkhund., indriyā sotind.
- 1-8. Cakkhu cakkhund., indriyā ghānind . . . pe . . .
cakkhu cakkhund. indriyā aññātāvind.
- 2-1. Sotayaṃ sotind., indriyā cakkhund. ; . . . pe . . . sotayaṃ
sotind., indriyā aññātāvind . . . pe . . . (so for 3-21) . . .
- 22-1. Aññātāvī aññātāvind., indriyā cakkhund . . . pe . . .
indriyā aññindriyaṃ.

4.

- 1-2. Na cakkhu na cakkhund., na indriyā na sotind.
- 1-22. Na cakkhu na cakkhund., na indriyā na ghānind
. . . pe . . . na indriyā na aññātāvind.
- 2-1. Na sotayaṃ na sotind., na indriyā na cakkhund.
- 2-22. Na sotayaṃ na sotind . . . pe . . . na indriyā na
aññātāvind . . . (so for 3-21).
- 22-1. Na aññātāvī na aññātāvind., na indriyā na cak-
khund . . . pe . . . na indriyā na aññātāvindriyaṃ.

¹ K. anaññat°. throughout.² Br. aññayaṃ.³ For cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, etc.

5.

1, 2. Cakkhu indriyay, indriyā cakkhund.;¹ sotay indriyay, indriyā sotind . . . *pe* . . . (*so for* 3-20).

21. aññā² ind., indriyā aññind;

22. aññātāvi ind., indriyā aññātāvind.

6.

1. Na cakkhu na ind., na indriyā na cakkhund.;³

2. na sotay na ind., na indriyā na sotind.;³

3. na ghānay na ghānind., na indriyā na ghānind.; . . . (*so for* 4-22).

7.

1, 2. Cakkhu indriyay, indriyā sotind.⁴

1, 3. Cakkhu indriyay, indriyā ghānind.⁴ . . . (*so for* 1, 4 to 1, 22).

2, 1. Sotay ind., indriyā cakkhund.;⁵ . . . *pe* . . . indriyā aññātāvind⁶ . . . *pe* . . . Sukhay ind., indriyā cakkhund.; . . . *pe* . . . indriyā aññātāvind.

8.

1, 2. Na cakkhu na indriyay, na indriyā na sotind.;⁷

1, 3. na cakkhu na indriyay, na indriyā na ghānind.; . . . *pe* . . .

2, 1. na sotay na indriyay, na indriyā na cakkhund.; . . . *pe* . . .

3, 1. na ghānay na indriyay, na indriyā na ghānindriyay . . . *pe* . . . (*so for* 4-22).

Uddesavāray nitṭhitay.

¹ B. and S.: cakkhu.

² Br. S.: aññay *always*.

³ Br. S. cakkhu, sotay, *etc.*

⁴ Br. *substitutes* sotay, ghānay, *etc.*

⁵ Br. S. *have* indriyā cakkhu *throughout*.

⁶ Br. S.: aññātāvi *throughout*.

⁷ Br. *has* sotay, ghānay, *etc.*

[Niddesavāro.]

1.

1. Cakkhu cakkhundriyan ti? Dibbacakkhu paññā-cakkhu cakkhu, na cakkhund.; cakkhund. cakkhu ceva¹ cakkhundriyañ ca. Cakkhund. cakkhūti?² Āmantā.

2. Sotaṃ sotindriyan ti? Dibbasotaṃ taṃhāsotaṃ sotaṃ, na sotind.; sotind. sotañ ceva sotindriyañ ca sotind. sotaṃ ti? Āmantā.

3. Ghānaṃ ghānindriyan ti? Āmantā. Ghānind. ghānaṃ ti? Āmantā . . . (so for 4).

5. Kāyo kāyindriyan ti? Kāyind. ṭhapetvā avaseso kāyo kāyo,⁴ na kāyind.; kāyind. kāyo ceva kāyindriyañ ca. Kāyind. kāyo ti? Āmantā.

6. Mano manindriyan ti? Āmantā. Manind. mano ti? Āmantā.

7. Itthī itthindriyan ti? No. Itthind. itthī ti? No . . . (so for 8).

9. Jivitaṃ jīvitindriyan ti? Āmantā. Jīvitind. jīvitaṃ ti? Āmantā . . . (so for 10 (sukhaṃ), 11 (dukkhaṃ), 12 (somanassaṃ), 13 (domanassaṃ)).

14. Upekkhā upekkhindriyan ti? Upekkhind ṭhapetvā avasesā upekkhā upekkhā, na upekkhind.; upekkhind. upekkhā ceva upekkhindriyañ ca. Upekkhind. upekkhā ti? Āmantā.

15. Saddhā saddhindriyan ti? Āmantā. Saddhind. saddhā ti? Āmantā . . . (so for 16-22).

2.

1. Na cakkhu na cakkhundriyan ti? Āmantā. Na cakkhund. na⁶ cakkhūti?² Dibbacakkhu paññācakkhu na cakkhund., cakkhu; cakkhuñ⁶ ca cakkhundriyañ⁷ ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca cakkhund.

¹ K. cakkhuñ ceva. S. cakkhuṃ ceva.

² K. S. cakkhun ti. ⁴ Br. S. avasesā.

⁶ Br. omits. ⁶ Br. cakkhuṃ ca.

⁷ S. cakkhu-indriyaṃ.

2. Na sotay na sotindriyan ti? Āmantā. Na sotind. na sotan ti? Dibbasotay taṇhāsotay na sotind., sotay; sotañ ca sotindriyañ ca ṭhapetvā avasesā na ceva sotay na ca sotind.

3. Na ghānay na ghānindriyan ti? Āmantā. Na ghānind. na ghānan ti? Āmantā . . . (so for 4).

5. Na kāyo na kāyindriyan ti? Āmantā. Na kāyind. na kāyo ti? Kāyind. ṭhapetvā avaseso¹ kāyo² na kāyind., kāyo; kāyañ ca kāyindriyañ ca ṭhapetvā avasesā na ceva kāyo na ca kāyind.

6. Na mano na manindriyan ti? Āmantā. Na manind. na mano ti? Āmantā.

7. Na itthī na itthindriyan ti? Itthind. na itthī, itthind.; itthiñ ca itthindriyañ ca ṭhapetvā avasesā na ceva itthī na ca itthind. Na itthind. na itthī ti? Itthī na itthind., itthī; itthiñ ca itthindriyañ ca ṭhapetvā avasesā na ceva itthī na ca² itthind. . . . (so for 8).

9. Na jīvitay na jīvitindriyan ti? Āmantā. Na jīvitind. na jīvitan ti? Āmantā . . . (so for 10-13).

14. Na upekkhā na upekkhindriyan ti? Āmantā. Na upekkhind na upekkhā ti? Upekkhind. ṭhapetvā avasesā upekkhā na upekkhind., upekkhā; upekkhañ ca upekkhind. ca ṭhapetvā avasesā na ceva upekkhā na ca upekkhind.

15. Na saddhā na saddhind. ti? Āmantā. Na saddhind. na saddhā ti? Āmantā . . . (so for 16-22).

3.

1, 2. Cakkhu cakkhundriyan ti? Dibbacakkhu paññā-cakkhu cakkhu, na cakkhund.; cakkhund, cakkhu³ ceva cakkhundriyañ ca. Indriyā sotindriyan ti? Sotind. indriyañ ceva sotindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na sotind.

1-3. Cakkhu cakkhund. ti? Dibbacakkhu . . . pe . . . Indriyā ghānind. ti? Ghānind. indriyañ ceva ghānind.

¹ Br. avasesā.

² Br. omits.

³ K. S. cakkhuy [ñ] throughout.

ca, avasesā indriyā indriyā na ghānind. . . . (so for 1-4 . . . 1-21).

1, 22. Cakkhu cakkhundriyan ti? Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhund.; cakkhund. cakkhuñ ceva cakkhundriyañ ca.

Indriyā aññātāvindriyan ti? Aññātāvind. indriyañ ceva aññātāvindriyañ ca; avasesā indriyā indriyā, n' aññātāvind.

2-1. Sotaṃ sotindriyan ti? Dibbasotaṃ taṇhāsotaṃ sotaṃ, na sotind.; sotind. sotañ ceva sotindriyañ ca. Indriyā cakkhundriyan ti? Cakkhund. indriyañ ceva cakkhundriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na cakkhund.

. . . pe . . . (2, 22) sotaṃ sotindriyan ti? Dibbasotaṃ taṇhāsotaṃ sotaṃ, na sotind.; sotind. sotañ ceva sotindriyañ ca. Indriyā aññātāvindriyan ti? Aññātāvind. indriyañ ceva aññindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā n' aññind.

3, 1. Ghānaṃ ghānindriyan ti? Āmantā. Indriyā cakkhundriyan ti? Cakkhund. indriyañ ceva cakkhundriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na cakkhund. . . . pe . . .

(3, 22) ghānaṃ ghānindriyan ti? Āmantā. Indriyā aññātāvindriyan ti? Aññātāvind. indriyañ ceva aññātāvindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, n' aññātāvind. . . . (so for 4, 1, etc.; 5, 1, etc.; 6, 1, etc.).

7, 1. Itthī itthindriyan ti? No. Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyañ ceva . . . pe . . .

7, 22. Itthī itthindriyan ti? No. Indriyā aññātāvind. ti? Aññātāvind. indriyañ ceva . . . pe . . . (so for 8-22).

4.

1, 2. Na cakkhu na cakkhundriyan ti? Āmantā. Na indriyā na sotindriyan ti? Āmantā . . . (so for 1, 3; 1, 4, etc.).

2, 1. Na sotaṃ na sotindriyan ti? Āmantā. Na indriyā na cakkhund. ti? Āmantā pe . . . (so for 3-6).

7, 1. Na itthī na itthindriyan ti? Āmantā.¹ Na indriyā

¹ Br. has, instead of Āmantā, itthindriyaṃ na itthī, itthindriyaṃ: itthiñ ca itthindriyañ ca ṭhapetvā avasesā na ceva itthī na ca itthindriyaṃ.

na cakkhundriyan ti? Āmantā . . . pe . . .¹ Na indriyā na aññātāvindriyan ti? Āmantā.

Na puriso na purisindriyan ti?² Āmantā. Na indriyā na cakkhundriyan ti? Āmantā . . . pe . . .³ No indriyā n' aññātāvindriyan ti? Āmantā.

9, 1. Na jīvitaj na jīvitindriyan ti? Āmantā. N' indriyā na cakkhundriyan ti? Āmantā . . . pe . . . N'indriyā n'aññātāvindriyan ti? Āmantā . . . (so for 10-22).

5.

1. Cakkhu indriyan ti? Āmantā. Indriyā cakkhundriyan ti? Cakkhund. indriyan ceva cakkhundriyañ ca, avasesū indriyā indriyā,⁴ na cakkhund.

2. Sotaj indriyan ti? Āmantā.⁵ Indriyā sotindriyan ti? Sotind. indriyañ ceva sotindriyañ ca, avasesū indriyā indriyā, na sotind.

3. Ghānaj indriyan ti? Āmantā. Indriyā ghānindriyan ti? Ghānind. indriyañ ceva ghānindriyañ ca, avasesū indriyā indriyā, na ghānind. . . . (so for 4).

5. Kāyaj indriyan ti? Āmantā.⁶ Indriyā kāyindriyan ti? Kāyind. indriyañ ceva kāyindriyañ ca, avasesū indriyā, indriyā, na kāyind.

6. Mano indriyan ti? Āmantā. Indriyā manindriyan

¹ Br. inserts na itthi na itthindriyan ti, and repeats p. 66, n. 1.

² Br. inserts purisindriyaj na puriso, purisindriyaj : purisañ ca purisindriyañ ca t̄hapetvā avasesū na ceva puriso na ca purisindriyaj.

³ Br. inserts na puriso na purisindriyan ti, and repeats from purisindriyaj . . . purisindriyaj. Cf. preceding note.

⁴ Br. omits the second indriyā throughout.

⁵ Br. omits and inserts yaj sotaj indriyaj taj sotañ ceva indriyañ ca ; avasesaj sotaj na indriyaj.

⁶ Br. omits and inserts yo kāyaj indriyaj, so kāyaj ceva indriyañ ca, avasesā kāyaj na indriyañ.

ti? Manind. indriyañ ceva manindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na manind.

7. Itthī indriyan ti? No. Indriyā itthindriyan ti? Itthind. indriyañ ceva itthindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na itthind. . . . (so for 8).

9. Jivitaṅ indriyan ti? Āmantā. Indriyā jivitindriyan ti? Jivitind. indriyañ ceva jivitindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na jivitind. . . . (so for 10-13).

14. Upekkhā indriyan ti? Āmantā.¹ Indriyā upekkhindriyan ti? Upekkhind. indriyañ ceva upekkhindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, n'upekkhind.

15. Saddhā indriyan ti? Āmantā. Indriyā saddhindriyan ti? Saddhind. indriyañ ceva saddhindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na saddhind. . . . (so for 16-22).

6.

1. Na cakkhu na indriyan ti? Cakkhu² ṭhapetvā avasesā indriyā na cakkhu,³ indriyā;⁴ cakkhuñ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca indriyā. Na indriyā na cakkhundriyan ti? Āmantā.

2. Na sotaṅ na indriyan ti? Sotaṅ ṭhapetvā avasesā indriyā na sotaṅ, indriyā, sotañ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva sotaṅ na ca indriyā. Na indriyā na sotindriyan ti? Āmantā . . . (so for 3, 4).

5. Na kāyo na indriyan ti? *Kāyaṅ ṭhapetvā avasesā indriyā na kāyo, kāyañ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva kāyo na ca indriyā.*⁶ Na indriyā na kāyindriyan ti? Āmantā.

6. Na mano na indriyan ti? Manaṅ ṭhapetvā avasesā indriyā na mano, indriyā; manañ ca indriye ca ṭhapetvā

¹ Br. omits and inserts yā upekkhā indriyaṅ, sā upekkhā ceva indriyañ ca, avasesā upekkhā na indriyaṅ.

² Br. S. cakkhuṅ throughout.

³ Br. omits.

⁴ Br. cakkhundriyā.

⁶ Br. omits * to *, substituting Āmantā.

avasesā na ceva mano na ca indriyā. Na indriyā na manindriyan ti? Āmantā.

7. Na itthi na indriyan ti? Itthiy ṭhapetvā avasesā indriyā na itthi, indriyā; itthiñ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva itthi na ca indriyā. Na indriyā na itthin-driyan ti? Āmantā . . . (so for 8-22).

7.

1, 2. Cakkhu indriyan ti? Āmantā. Indriyā sotindriyan ti? Sotind. indriyan ceva sotindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā,¹ na sotind.

1, 3. Cakkhu indriyan ti? Āmantā. Indriyā ghānindriyan ti? Ghānind. indriyañ ceva ghānindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā na ghānind. . . . (so for 1, 4—1, 22).

2, 1. Sotaj indriyan ti? Āmantā.² Indriyā cakkhundriyan ti? Cakkhund. indriyañ ceva cakkhundriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na cakkhund. . . . pe . . . (so for 2, 3; 2, 4, etc. So also for 3 and 4).

5, 1. Kāyo indriyan ti? Āmantā.³ Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyañ ceva cakkhund. ca, avasesā indriyā indriyā, na cakkhund. . . . pe⁴ . . . (so for 5, 2, etc., to 5, 21).

5, 22. Indriyā aññātāvind. ti? Aññātāvind. indriyañ ceva aññātāvind. ca, avasesā indriyā indriyā, na aññātāvind. . . . (so for 6).

7, 1. Itthi indriyan ti? No. Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyañ ceva . . . pe . . . (so for 7, 2 to 22; so also for 8).

¹ Br. omits the second indriyā throughout.

² Br. omits, inserting yaṃ sotaj indriyaṃ, taṃ sotañ ceva indriyañ ca, avasesaṃ sotaj na indriyaṃ.

³ Br. S. omit, substituting (Br.): Yo kāyo indriyaṃ, so kāyo ceva indriyañ ca; avasesā kāyo na indriyaṃ. (S.): Yo kāyo indriyaṃ, so indriyaṃ ceva kāyo ca; avasesā kāyo na indriyā.

⁴ Br. as in n. 4; S. here follows Br.

9, 1. Jīvitaj indriyan ti? Āmantā. Indriyā cakkhund-ti? Cakkhund. indriyañ ceva . . . *pe . . .* (so for 10 to 13).

14, 1. Upekkhā indriyan ti? Āmantā.¹ Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyañ ceva . . . *pe . . .* (so for 15-22).

8.

1, 2. Na cakkhu na indriyan ti? Cakkhuṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na cakkhu, indriyā; cakkhuñ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu no ca indriyā. Na indriya na sotindriyan ti? Āmantā.

1, 3. Na cakkhu na indriyan ti? Cakkhuṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na cakkhu, indriyā; cakkhuñ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca indriyā. *Na indriyā na ghānindriyan ti? Āmantā . . . *pe . . .*

1, 22. Na cakkhu na indriyan ti? Cakkhuṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na cakkhu, indriyā cakkhuñ na indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca indriyā.* Na indriyā na aññātāvindriyan ti? Āmantā.

2, 1. Na sotaṃ na indriyan ti? Sotaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na sotaṃ, indriyā; sotañ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva sotaṃ no ca indriyā. Na indriyā na cakkhundriyan ti? Āmantā . . . *pe . . .* Na sotaṃ na indriyan ti? Sotaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na sotaṃ, indriyā; sotañ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā . . . *pe . . .* Na indriyā na aññātāvindriyan ti? . . . *pe . . .* (so for 3-22).

[Niddesavāraṃ niṭṭhitaj.]

Paṇṇattivāraṃ niṭṭhitaj.

¹ Br. S. omit and insert (Br.): Yā upekkhā indriyaṃ, sū upekkhā ceva indriyañ ca; avasesā upekkhā na indriyaṃ. (S.): Yā upekkhā indriyā, sū indriyaṃ ceva upekkhindriyañ ca; avasesā upekkhā na indriyaṃ.

* to * Br. omits.

[PAVATTIVĀRO
Uppādavāro.]

1.

1. Yassa cakkhund. uppajjati, tassa sotind. uppajjatīti? Sacakkhukānāy asotakānāy uppajjantānāy,¹ tesāy cakkhund. uppajjati, no ca tesāy sotind. uppajjati; sacakkhukānāy sasotakānāy uppajjantānāy tesāy cakkhund. ca uppajjati, sotind. ca uppajjati. Yassa vā pana sotind. uppajjati, tassa cakkhund. uppajjatīti? Sasotakānāy acakkhukānāy uppajjantānāy tesāy sotind. uppajjati, no ca tesāy cakkhund. uppajjati; sasotakānāy sacakkhukānāy uppajjantānāy tesāy sotindriyañ ca uppajjati, cakkhundriyañ ca uppajjati.

Yassa cakkhund. uppajjati, tassa ghānind. uppajjatīti? Sacakkhukānāy aghānakānāy uppajjantānāy tesāy cakkhund. uppajjati, no ca tesāy ghānind. uppajjati; sacakkhukānāy saghānakānāy uppajjantānāy tesāy cakkhundriyañ ca uppajjati, ghānindriyañ ca uppajjati. Y. v. p. ghānind. uppajjati, tassa cakkhund. uppajjatīti? Saghānakānāy acakkhukānāy uppajjantānāy tesāy ghānind. uppajjati, no ca tesāy cakkhund. uppajjati; saghānakānāy sacakkhukānāy uppajjantānāy tesāy ghānindriyañ ca uppajjati, cakkhundriyañ ca uppajjati.²

Yassa cakkhund. uppaj., tassa itthind. uppajjatīti? Sacakkhukānāy na itthināy uppajjantānāy tesāy cakkhund. uppaj.; no ca tesāy itthind. uppaj.; sacakkhukānāy itthināy uppajjantānāy tāsāy cakkhundriyañ ca uppaj.; itthindriyañ ca uppaj. Y. v. p. itthind. uppaj., tassa cakkhund. uppajjatīti? Acakkhukānāy³ itthināy³ uppajjantānāy tesāy itthind. uppaj., no ca tāsāy cakkhund. uppaj.; sacakkhukānāy³ itthināy³ uppajjantānāy tāsāy itthindriyañ ca uppaj., cakkhundriyañ ca uppaj. Yassa cakkhund. uppaj., tassa purisind. uppajjatīti?

¹ Br. K. upappajjantānāy throughout.

² There should presumably be . . . pe . . . here for 1, 4; 1, 5; 1, 6.

³ Br. inverts order.

Sacakkhukānaṃ na-purisaṇaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. . . . *pe* . . . Y. v. p. purisind. uppaj. . . . tassa cakkhund. uppajjatīti? Acakkhukānaṃ¹ purisaṇaṃ¹ uppajjantānaṃ tesāṃ purisind . . . *pe* . . .

Yassa cakkhund. uppaj., tassa jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ jīvitind. . . . *pe* . . .

Yassa cakkhund. uppaj., tassa somanaasind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ vinā somanassena uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. uppaj., no ca tesāṃ somanassind. uppaj., sacakkhukānaṃ somanassena uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṇ ca uppaj., somanaasindriyaṇ ca uppaj. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa cakkhund. uppaj., tassa upekkhind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ vinā upekkhāya uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. uppaj., no ca tesāṃ upekkhind. uppaj.; sacakkhukānaṃ upekkhāya uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṇ ca uppaj., upekkhindriyaṇ ca uppaj. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Acakkhukānaṃ¹ upekkhāya¹ uppajjantānaṃ tesāṃ upekkhind. uppaj., no ca tesāṃ cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ¹ upekkhāya¹ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . .

Yassa cakkhund. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ vinā² saddhāya² uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. uppaj., no ca tesāṃ saddhind. uppaj.; sacakkhukānaṃ saddhāya³ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . .

Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Acakkhukānaṃ saddhāya⁴ uppajjantānaṃ tesāṃ saddhind. uppaj., no ca tesāṃ cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ saddhāya⁵ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . .

Yassa cakkhund. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ vinā⁶ ñāṇena⁷ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. uppaj., no ca tesāṃ paññind. uppaj.; sacakkhukānaṃ ñāṇena⁸ uppajjantānaṃ

¹ Br. *inverts order.* ² Br. *substitutes* ahetukānaṃ.

³ Br. *substitutes* sahetukānaṃ.

⁴ Br. *has* sahetukānaṃ acakkhukānaṃ.

⁵ Br. *has* sahetukānaṃ sacakkhukānaṃ.

⁶ Br. *omits.*

⁷ Br. ñāṇavippayuttānaṃ.

⁸ Br. ñāṇasampayuttānaṃ.

tesaṃ . . . pe . . . Y. v. p. paññind. uppaj. . . ¹ Acakkhukānaṃ āyena² uppajjantānaṃ tesaṃ paññind. uppaj. no ca tesaṃ cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ āyena² uppajjantānaṃ tesaṃ . . . pe . . . Yassa cakkhund. uppaj., tassa manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesaṃ manind. uppaj., no ca tesaṃ cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesaṃ . . . pe . . . ³

Yassa ghānind. uppaj., tassa itthind⁴ uppajjatīti? Saghānakānaṃ na-itthīnaṃ uppajjantānaṃ tesaṃ ghānind. uppaj., no ca tesaṃ itthind.⁵ uppaj.; saghānakānaṃ itthīnaṃ⁶ uppajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ ca uppaj., itthindriyaṃ⁷ ca uppaj. Y. v. p. itthind.⁷ uppaj. . . . Aghānakānaṃ⁸ itthīnaṃ⁸ uppajjantānaṃ tesaṃ⁹ itthind.⁶ uppaj., no ca tesaṃ⁹ ghānind. uppaj.; saghānakānaṃ⁸ itthīnaṃ⁶ uppajjantānaṃ tesaṃ⁹ itthindriyaṃ⁶ ca uppaj., ghānindriyaṃ ca uppaj. Yassa ghānind. uppaj., tassa purisind.¹⁰ uppajjatīti? Saghānakānaṃ na-purisaṇaṃ¹⁰ uppajjantānaṃ tesaṃ ghānind. uppaj. no ca tesaṃ purisind.¹¹ uppaj.; saghānakānaṃ purisaṇaṃ¹² uppajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ ca uppaj., purisindriyaṃ¹³ ca uppaj. Y. v. p. purisind.¹⁰ uppaj. . . . Aghānakānaṃ⁸ purisaṇaṃ^{8,12} uppajjantānaṃ tesaṃ purisind.¹⁰ uppaj., no ca tesaṃ ghānind.

¹ Br. inserts āyenasampayuttānaṃ.

² Br. omits.

³ No pe . . . in any of the versions indicates the hiatus here. (On manindriyaṃ here see p. 77, n. 10.)

⁴ S. substitutes upekkhindriyaṃ.

⁵ S. substitutes upekkhindriyaṃ.

⁶ S. substitutes upekkhāya.

⁷ S. substitutes upekkhindriyaṃ.

⁸ Br. inverts order.

⁹ S. tesaṃ.

¹⁰ S. substitutes saddhind.

¹¹ S. substitutes vinā saddhāya.

¹² S. substitutes saddhāya.

¹³ S. substitutes saddhindriyaṃ.

uppaj. ; saghānakānaṃ¹ purisānaṃ^{1 2} uppajjantānaṃ tesāṃ purisindriyaṃ³ ca uppaj., ghānindriyaṃ ca uppaj.

Yassa ghānind. uppaj., tassa jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Aghānakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ jīvitind. uppaj. . . . *pe* . . .

Yassa ghānind. uppaj., tassa somanassind. uppajjatīti? Saghānakānaṃ vinā somanaseena uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. uppaj., no ca tesāṃ somanassind. uppaj.; saghānakānaṃ somanassena uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Aghānakānaṃ¹ somanassena¹ uppajjantānaṃ tesāṃ somanassind. uppaj., no ca tesāṃ ghānind. uppaj.; saghānakānaṃ¹ somanassena¹ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . .

Yassa ghānind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjatīti? Saghānakānaṃ vinā upekkhāya uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. uppaj., no va tesāṃ upekkhind. uppaj.; saghānakānaṃ upekkhāya uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Aghānakānaṃ¹ upekkhāya¹ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . (*as in preceding reply*).

Yassa ghānind. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Saghānakānaṃ vinā⁴ saddhāya⁴ uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. uppaj., no ca tesāṃ saddhind. uppaj.; saghānakānaṃ saddhāya⁵ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . ⁶Aghānakānaṃ saddhāya⁷ uppajjantānaṃ tesāṃ saddhind. uppaj., no ca tesāṃ ghānind. uppaj.;⁶ saghānakānaṃ saddhāya⁷ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . .

Yassa ghānind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Saghānakānaṃ vinā⁸ ñānena⁸ uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. uppaj., no ca tesāṃ paññind. uppaj.;

¹ Br. *inverts order*.

² S. *substitutes* saddhāya.

³ S. *saddhindriyaṃ*.

⁴ Br. *substitutes* ahetukānaṃ.

⁵ Br. *substitutes* sahetukānaṃ.

⁶ Br. *inserts* sahetukānaṃ.

⁷ Br. *omits*.

⁸ Br. *substitutes* ñānavippayuttānaṃ.

saghānakānāy nāṇena¹ uppajjantānāy tesāy . . . pe . . .
 Y. v. p. paññind. uppaj., tassa ghānind. uppajjatīti?²
 Aghānakānāy nāṇena² uppajjantānāy tesāy paññind. uppaj.,
 no ca tesāy ghānind. uppaj.;² saghānakānāy nāṇena³
 uppajjantānāy tesāy . . . pe . . .
 ghānind. uppaj., tassa manind. uppajjatīti? Āmantā.
 Y. v. p. manind. uppaj. . . . Sacittakānāy aghānakānāy
 uppajjantānāy tesāy manind. uppaj., no ca tesāy ghanind.
 uppaj.; saghānakānāy uppajjantānāy tesāy . . . pe . . .⁴

Yassa itthind uppaj., tassa purisind. uppajjatīti? No.
 Y. v. p. purisind. uppaj., tassa itthind. uppajjatīti? No.
 Yassa itthind. uppaj. . . . Āmantā.
 Yassa vā pana jīvitind. uppaj. . . . Na-itthīnāy uppaj-
 jantānāy tesāy jīvitind. uppaj., no ca tesāy itthind. uppaj.;
 itthīnāy uppajjantānāy tāsāy . . . pe . . .
 Yassa itthind. uppaj., tassa somanassind. uppajjatīti?
 Itthīnāy vinā somanassena uppajjantānāy tāsāy itthind.
 uppaj., no ca tāsāy somanassind. uppaj.; itthīnāy soman-
 assena uppajjantānāy tāsāy . . . pe . . . Y. v. p. soman-
 assind. uppaj. . . . Na-itthīnāy somanassena⁵ uppaj-
 jantānāy tesāy somanassind. uppaj., no ca tesāy itthind.
 uppaj.; itthīnāy somanassena⁶ uppajjantānāy tāsāy
 . . . pe . . .
 Yassa itthind. uppaj., tassa
 upekkhind. uppajjatīti? Itthīnāy vinā upekkhāya uppaj-
 jantānāy tāsāy itthind. uppaj., no ca tāsāy upekkhind.
 uppaj.; itthīnāy upekkhāya uppajjantānāy tāsāy . . . pe . . .
 Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Na-itthīnāy upekkhāya⁶
 uppajjantānāy tesāy upekkhind. uppaj., no ca tesāy
 itthind. uppaj.; itthīnāy⁶ upekkhāya⁶ uppajjantānāy tāsāy

¹ Br. substitutes nāṇasampayuttakānāy.

² Br. inserts nāṇasampayuttānāy.

³ Br. omits.

⁴ Supply always the 'twin' terms, as e.g. p. 74, l. 2. No
 pe . . . in any of the versions indicates the hiatus.

⁵ Br. somanassena na itthīnāy.

⁶ Br. inverts order.

. . . *pe* . . . Yassa itthind. uppaj., tassa saddhind. uppajjati? Itthīnaṃ vinā¹ saddhāya¹ uppajjantīnaṃ tāsāṃ itthind. uppaj., no ca tāsāṃ saddhind. uppaj.; itthīnaṃ saddhāya² uppajjantīnaṃ tāsāṃ itthindriyaṃ ca uppaj., saddhindriyaṃ ca uppaj. Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Na-itthīnaṃ saddhāya³ uppajjantānaṃ⁴ tesāṃ saddhind. uppaj., no ca tesāṃ itthind. uppaj.; ⁵itthīnaṃ saddhāya⁶ uppajjantīnaṃ tāsāṃ . . . *pe* . . .

Yassa itthind. uppaj., taesa paññind. uppajjati? Itthīnaṃ vinā ñāṇena⁷ uppajjantīnaṃ tāsāṃ itthind. uppaj., no ca tāsāṃ paññind. uppaj.; itthīnaṃ ñāṇena⁸ uppajjantīnaṃ tāsāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Na-itthīnaṃ ñāṇena⁹ uppajjantānaṃ tesāṃ paññind. uppaj., no ca tesāṃ itthind. uppaj.; itthīnaṃ ñāṇena⁹ uppajjantīnaṃ tāsāṃ . . . *pe* . . .

Yassa itthind. uppaj., tassa manind. uppajjati? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṃ na-itthīnaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ manind. uppaj., no ca tesāṃ itthind. uppaj.; sacittakānaṃ¹⁰ itthīnaṃ uppajjantīnaṃ tesāṃ . . . *pe* . . .

.

Yassa purisind. uppaj., tassa jīvitind. uppajjati? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Na-purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ jīvitind. uppaj., no ca tesāṃ purisind. uppaj.; purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ . . .

Yassa purisind. uppaj., tassa somanassind. uppajjati? Purisānaṃ vinā somanassena uppajjantānaṃ tesāṃ purisind. uppaj., no ca tesāṃ somanassind. uppaj.; purisānaṃ somanassena uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p.

¹ Br. *substitutes* ahetukānaṃ.

² Br. *substitutes* sahetukānaṃ.

³ Br. *has* sahetukānaṃ na itthīnaṃ.

⁴ K. *upapajjantīnaṃ*.

⁵ Br. *inserts* sahetukānaṃ.

⁶ Br. *omits*.

⁷ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṃ.

⁸ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṃ.

⁹ Br. ñāṇasampayuttānaṃ na-itthīnaṃ.

somanassind. uppaj. . . . Na-purisānāy somanassena¹
 uppajjantānāy tesāy somanassind. uppaj., no ca tesāy
 purisind. uppaj.; purisānāy somanassena¹ uppajjantānāy
 tesāy . . . *pe* . . . Yassa purisind. uppaj.,
 tassa upekkhind. uppajjatīti? Purisānāy vinā upek-
 khāya uppajjantānāy tesāy purisind. uppaj., no ca tesāy
 upekkhind. uppaj.; purisānāy upekkhāya uppajjantānāy
 tesāy . . . Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Na-purisānāy
 upekkhāya¹ uppajjantānāy tesāy upekkhind. uppaj., no ca
 tesāy purisind. uppaj.; purisānāy¹ upekkhāya¹ uppaj-
 jantānāy tesāy. Yassa purisind. uppaj., tassa
 saddhind. uppajjatīti? Purisānāy vinā² saddhāya² uppaj-
 jantānāy tesāy purisind. uppaj., no ca tesāy saddhind.
 uppaj.; purisānāy saddhāya³ uppajjantānāy tesāy . . .
pe . . . Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Na-purisānāy
 saddhāya⁴ uppajjantānāy tesāy saddhind. uppaj., no ca
 tesāy purisind. uppaj.; purisānāy saddhāya⁵ uppajjantānāy
 tesāy . . . *pe* . . . Yassa purisind. uppaj.,
 tassa paññind. uppajjatīti? Purisānāy vinā⁶ ñāṇena⁶
 uppajjantānāy tesāy purisind. uppaj., no ca tesāy paññind.
 uppaj., purisind. ñāṇena⁷ uppajjantānāy tesāy . . . *pe* . . .
 Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Na-purisānāy ñāṇena⁸ uppaj-
 jantānāy tesāy paññind. uppaj.; no ca tesāy purisind.
 uppaj.; purisānāy ñāṇena⁹ uppajjantānāy tesāy . . .
pe . . . Yassa purisind. uppaj., tassa manind.¹⁰
 uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . .

¹ Br. *inverts order*.

² Br. *substitutes* ahētukānāy.

³ Br. *substitutes* sahetukānāy.

⁴ Br. sahetukānāy na-purīṭānāy.

⁵ Br. sahetukānāy purisānāy.

⁶ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānāy.

⁷ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānāy.

⁸ Br. ñāṇasampayuttānāy na-purīṭānāy.

⁹ Br. ñāṇasampayuttānāy purisānāy.

¹⁰ It is curious that manindriyaṃ should, here and after, function for indriyas 20-22 (r. p. 61; 73 ff.).

Na-purisānaṃ sacittakānaṃ¹ uppajjantānaṃ tesāṃ manind. uppaj. no ca tesāṃ purisind. uppaj.; purisind. uppajjantānaṃ tesāṃ . . .

Yassa jīvitind. uppaj., tassa somanassind. uppajjatīti? Vinā somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ* tesāṃ jīvitind. uppaj., no ca tesāṃ somanassind. uppaj.; somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ jīvitindriyañ ca uppaj., somanassindriyañ ca uppaj. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjatīti? Vinā upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ* tesāṃ jīvitind. uppaj., no ca tesāṃ upekkhind. uppaj.; upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ jīvitindriyañ . . . upekkhindriyañ ca uppaj. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Vinā² saddhāya² uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ* tesāṃ jīvitind. uppaj., no ca tesāṃ saddhind. uppaj.; saddhāya³ uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ jīvitindriyañ . . . saddhindriyañ ca uppaj. Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Vina⁴ ñāṇena⁴ uppajjantānaṃ pavatte⁵ ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ* tesāṃ jīvitind. uppaj., no ca tesāṃ paññind. uppaj.; ñāṇena uppajjantānaṃ ñāṇasampayuttacittassa⁴ uppādakkhaṇe tesāṃ . . . pe . . .

¹ Br. sacittakānaṃ na purisānaṃ.

* * Br. omits.

² Br. substitutes ahētukānaṃ.

³ Br. substitutes sahetukānaṃ.

⁴ Br. substitutes ñāṇavippayuttānaṃ.

⁵ S. omits.

⁶ Br. ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa, etc.

Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. uppaj., tassa manind. uppajjatīti? Nirodhasamūpanānāy¹ asaññasentānāy¹ tesay jīvitind. uppaj., no ca tesay manind. uppaj., sacittakānāy uppajjantānāy pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesay . . . *pe* . . . Y. v. p. manind. uppaj. Āmantā.

Yassa somanassind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjatīti? No. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . No.

Yassa somanassind. uppaj. tassa saddhind. uppajjatīti? * Somanassena vinā saddhāya uppajjantānāy^{*} pavatte somanassasampayutta - saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesay somanassind. uppaj., no ca tesay saddhind. uppaj.,² somanassasampayutta-saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesay somanassindriyañ ca uppaj., saddhindriyañ ca uppaj. Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Saddhāya³ vinā somanassena uppajjantānāy pavatte saddhāsampayutta-somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesay saddhind. uppaj., no ca tesay somanassind. uppaj.;² saddhāsampayutta-somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesay . . . *pe* . . .

Yassa somanassind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Somanassena vinā⁴ ñāṇena⁴ uppajjantānāy pavatte somanassasampayutta-ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesay somanassind. uppaj., no ca tesay paññind. uppaj.;⁵ somanassasampayutta-ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesay . . . *pe* . . . Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Ñāṇena⁶ vinā somanassena uppajjantānāy pavatte ñāṇasampayutta-somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesay paññind. uppaj., no ca

¹ Br. *substitutes* acittakānāy upapajjantānāy.

* * Br. *omits*.

² Br. *inserts* somanassena upapajjantānāy pavatte.

³ Br. *substitutes* sahetukānāy.

⁴ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānāy.

⁵ Br. *inserts* somanassena ñāṇasampayuttānāy upapajjantānāy pavatte.

⁶ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānāy.

tesaj somanassind. uppaj.,¹ ñāṇasampayuttasomanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj . . . pe . . .

Yassa somanassind. uppaj., tassa manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . Sacittakāṇaj vinā somanassena uppajjantāṇaj pavatte somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj manind. uppaj., no ca tesaj somanassind. uppaj.; somanassena uppajjantāṇaj pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj . . . pe . . .

Yassa upekkhind. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Upekkhāya vinā² saddhāya² uppejjantāṇaj pavatte upekkhāsampayutta-saddhavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj upekkhind. uppaj., no ca tesaj saddhind. uppaj.;³ upekkhāsampayutta - saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj . . . pe . . . Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Saddhāya⁴ vinā upekkhāya uppajjantāṇaj pavatte saddhāsampayutta - upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj saddhind. uppaj., no ca tesaj upekkhind. uppaj.;⁵ saddhāsampayutta - upekkhāsampayutta - cittassa uppādakkhaṇe tesaj . . . pe . . .

Yassa upekkhind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Upekkhāya vinā⁶ ñāṇena⁶ uppajjantāṇaj pavatte upekkhāsampayutta - ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj upekkhind. uppaj., no ca tesaj paññind. uppaj.;⁷ upekkhāsampayutta - ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaj . . . pe . . . Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Ñāṇena⁸

¹ Br. *inserts* ñāṇasampayuttāṇaj somanassena upapajjantāṇaj pavatte.

² Br. *substitutes* abhetukāṇaj.

³ Br. *inserts* upekkhāya sahetukāṇaj upapajjantāṇaj pavatte.

⁴ Br. *substitutes* sahetukāṇaj.

⁵ Br. *inserts* sahetukāṇaj upekkhāya upapajjantāṇaj pavatte.

⁶ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttāṇaj.

⁷ Br. *inserts* upekkhāya ñāṇasampayuttāṇaj upapajjantāṇaj pavatte.

⁸ Br. ñāṇasampayuttāṇaj.

vinā upekkhāya uppajjantānāy pavatte ñāṇasampayutta-
upekkhāvippayuttacittassa¹ uppādakkhaṇe tesāy paññind.
uppaj.; no ca tesāy upekkhind. uppajjati;¹ ñāṇasampa-
yutta-upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāy . . .
pe . . . Yassa upekkhind. uppaj., tassa

manind. uppajjati? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj.
. . . Sacittakānāy vinā upekkhāya uppajjantānāy pavatte
upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāy manind.
uppaj., no ca tesāy upekkhind. uppaj.; upekkhāya uppaj-
jantānāy pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādak-
khaṇe tesāy . . . *pe . . .* Yassa saddhind.

uppaj., tassa paññind. uppajjati? Saddhāya² vinā²
ñāṇena² uppajjantānāy pavatte saddhāsampayutta-ñāṇa-
vippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāy saddhind. uppaj.,
no ca tesāy paññind. uppaj.;³ saddhāsampayutta-ñāṇa-
sāmpayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāy . . . *pe . . .*
Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa saddhind. uppaj., tassa manind. uppajjati?
Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj., tassa saddhind. uppaj-
jati? Sacittakānāy vinā⁴ saddhāya⁴ uppajjantānāy
pavatte saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāy
manind. uppaj., no ca tesāy saddhind. uppaj.; saddhāya⁵
uppajjantānāy pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādak-
khaṇe tesāy . . . *pe . . .* Yassa paññind.

uppaj., tassa manind. uppajjati? Āmantā. Y. v. p.
manind. uppaj. . . . Sacittakānāy vinā⁶ ñāṇena⁶ uppaj-
jantānāy pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe
tesāy manind. uppaj.; no ca tesāy paññind. uppaj.;
ñāṇena⁷ uppajjantānāy pavatte ñāṇasampayuttacittassa
uppādakkhaṇe tesāy . . . *pe . . .*

¹ Br. *inserts* ñāṇasampayuttānāy upekkhāya upapaj-
jantānāy pavatte.

² Br. *substitutes* sahetukānāy ñāṇavippayuttānāy.

³ Br. *inserts* sahetukānāy ñāṇasāmpayuttānāy upapaj-
jantānāy pavatte.

⁴ Br. *substitutes* ahetukānāy.

⁵ Br. sahetukānāy.

⁶ Br. ñāṇavippayuttānāy.

⁷ Br. ñāṇasampayuttānāy.

ii. Yattha cakkhund. uppaj., tattha sotind. uppajjatiti? Āmantā. Yattha vā pana sotind. uppaj., tattha cakkhund. uppajjatiti? Āmantā. Yattha cakkhund. uppaj., tattha ghānind. uppajjatiti? Rūpāvacare tattha cakkhund. uppaj., no ca tattha ghānind. uppaj.; kāmāvacare tattha cakkhundriyañ ca uppaj., ghānindriyañ na uppaj. Y.¹ v. p. ghānind. uppaj. . . . Āmantā.

.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha itthind. . . . pe . . . purisind. uppajjatiti? Rūpāvacare tattha cakkhund. uppaj., no ca tattha purisind. uppaj., kāmāvacare tattha cakkhundriyañ . . . purisindriyañ ca uppaj. Y. v. p. purisind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha jīvitind. uppajjatiti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Arūpe² asaññasatte² tattha jīvitind. uppaj. no ca tattha cakkhund. uppaj.; pañcavokāre tattha jīvitindriyañ . . . cakkhundriyañ ca uppaj.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha somanassind. uppajjatiti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha upekkhind. uppajjatiti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Arūpe tattha upekkhind. uppaj., no ca tattha cakkhund. uppaj.; pañcavokāre tattha upekkhindriyañ . . . cakkhundriyañ ca uppaj.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. . . . uppajjatiti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Arūpe tattha manind. uppaj., no ca tattha cakkhund. uppaj.; pañcavokāre tattha . . . pe . . .

Yattha ghānind. uppaj., tattha itthind. . . . pe . . . purisind. uppajjatiti? Āmantā. Y. v. p. purisind. uppaj. . . .

Yattha ghānind. uppaj., tattha jīvitind. uppajjatiti? Āmantā. Y. v. p. jīvisind. uppaj., tattha ghānind. uppajjatiti? Rūpāvacare arūpāvacare tattha jīvitind. uppaj., no ca tattha ghānind. uppaj.; kāmāvacare tattha jīvitindriyañ . . . pe . . .

¹ = Yattha.

² Br. *inverts order*.

Yattha ghānind. uppaj., tattha somanassind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj. Rūpāvacare tattha somanassind. uppaj., no ca tattha ghānind. uppaj.; kāmāvacare tattha somanassindriyaṃ . . . pe . . .

Yattha ghānind. uppaj., tattha upekkhind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha upekkhind. uppaj.; no ca tattha ghānind. uppaj.; kāmāvacare tattha upekkhindriyaṃ . . . pe . . .

Yattha ghānind. uppaj., tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha manind. uppaj., no ca t. ghānind. uppaj.; kāmāvacare t. manindriyaṃ . . . pe . . .

Yattha itthind. uppaj., tattha purisind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha itthind. . . . pe . . . purisind. uppaj., t. jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Rūpāvacare¹ t. jīvitind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare tattha jīvitindriyaṃ . . .

Yattha purisind. uppaj., t. somanassind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Rūpāvacare t. somanassind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. somanassindriyaṃ . . .

Yattha purisind. uppaj., t. upekkhind. *uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Rūpāvacare arūpāvacare t. upekkhind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. upekkhindriyaṃ ca . . .

Yattha purisind. uppaj.,* t. saddhind. . . . paññind. . . . manind.² uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj., t. purisind. uppajjatīti? Rūpāvacare arūpāvacare t. manind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. manindriyaṃ ca uppaj., purisindriyaṃ ca uppaj.

Yattha jīvitind. uppaj., t. somanassind. uppajjatīti? Asaññasatte t. jīvitind. uppaj., no ca t. somanassind. uppaj.;

¹ Br. inserts arūpāvacare.

* * K. omits.

² All three versions agree in placing manindriyaṃ here, where it is out of its place according to the list on p. 61.

. . .¹ pañcavokāre t. jīvitindriyañ . . . somanassindriyañ
ca uppaj. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha jīvitind. uppaj., t. upekkhind. . . .
pe . . . saddhind. paññind. manind.² uppajjatīti? Asañña-
satte t. jīvitind. uppaj., no ca t. manind. uppaj.; catu-
vokāre pañcavokāre t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. manind.
uppaj., t. jīvitind. uppajjatīti. Āmantā.

Yattha somanassind. uppaj., t. upekkhind. . . . pe . . .
saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjatīti? Āmantā.
Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha upekkhind. uppaj., t. somanassind. . . . pe . . .
paññind. . . . manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p.
manind. uppaj. . . . Āmantā. Yattha

saddhind. uppaj., t. paññind. . . . pe³ . . . manind. uppaj-
jatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha paññind. uppaj., t. manind. uppaj-
jatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha sotind.
uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ asotakānaṃ uppajjantānaṃ
tesaṃ tattha cakkhund. uppaj., no ca tesaṃ tattha sotind.
uppaj.; sacakkhukānaṃ sasotakānaṃ uppajjantānaṃ tesaṃ
tattha cakkhundriyañ ca uppaj., sotindriyañ ca uppaj.
Yassa vā pana yattha sotind. uppaj., tassa tattha cak-
khund. uppajjatīti? Sasotakānaṃ acakkhukānaṃ uppaj-
jantānaṃ tesaṃ tattha sotind. uppaj., no ca tesaṃ tattha
cakkhund. uppaj.; sasotakānaṃ sacakkhukānaṃ uppaj-
jantānaṃ tesaṃ tattha sotindriyañ ca uppaj., cakkhun-
driyañ ca uppaj. Y. y. cakkhund. uppaj.,

t. t. ghānind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ aghānakānaṃ
uppajjantānaṃ tesaṃ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t.
ghānind. uppaj.; sacakkhukānaṃ saghānakānaṃ uppaj-
jantānaṃ t. t. cakkhundriyañ ca uppaj., ghānindriyañ ca
uppaj. Y. v. p. y. ghānind. uppaj., t. t. cakkhund. uppaj-

¹ Br. S. insert catuvokāre.

² See n. 2, p. 83.

³ Br. S. insert uppajjatīti? Āmantā. Yattha vā pana
paññindriyaṃ uppajjati, tattha saddhindriyaṃ uppajjatīti?
Āmantā. Yattha saddhindriyaṃ uppajjati, tattha . . .

jatitī? Saghānakānāy sacakkhukānāy uppajjantānāy tesay t. ghānind. uppajjati, no ca t. t. cakkhund. uppaj.; saghānakānāy sacakkhukānāy uppajjantānāy t. t. ghānindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppajjati, tassa t. na-itthind. uppajjatīti? Sacakkhukānāy na-itthināy uppajjantānāy tesay tattha cakkhund. uppaj., no ca t. t. itthind. uppaj.; sacakkhukānāy itthināy uppajjantānāy tāsāy tattha cakkhund. . . . itthindriyañ ca uppaj. Y. v. p. y. itthind. uppaj. . . . Acakkhukānāy¹ itthināy¹ uppajjantānāy tāsāy t. itthind. uppaj., no ca tāsāy t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānāy¹ itthināy¹ uppajjantānāy tesay t. cakkhundriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppaj. tassa t. purisind. uppajjatīti? Sacakkhukānāy napurisānāy uppajjantānāy tesay t. cakkhund. uppaj., no ca tesay t. purisind. uppaj.; sacakkhukānāy purisānāy uppajjantānāy t. t. cakkhundriyañ ca . . . uppaj. Y. v. p. y. purisind. uppaj. . . . Acakkhukānāy¹ purisānāy¹ uppajjantānāy tesay t. purisind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānāy¹ purisānāy¹ uppajjantānāy t. t. purisindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj. . . . Acakkhukānāy uppajjantānāy t. t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānāy uppajjantānāy t. t. jīvitindriyañ² ca uppaj., cakkhund.² ca uppaj.

Y. y. cakkhund. uppaj. t. t. somanassind. uppajjatīti? Sacakkhukānāy vinū somanassena uppajjantānāy tesay t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; sacakkhukānāy somanassena uppajjantānāy t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppaj., t. t. cakkhund. uppajjatīti? *Acakkhukānāy somanassena uppajjantānāy t. t. somanassind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānāy somanassena uppajjantānāy t. t. cakkhundriyañ . . . uppaj.*

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. upek-

¹ Br. *inverts order.*

² K. *wrongly inverts order of these phrases.*

• • Br. *omits.*

khind. uppajjatitī? Sacakkhukānaṃ vinā upekkhāya
 uppajantānaṃ tesāṃ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. uppek-
 khind. uppaj.; sacakkhukānaṃ upekkhāya uppajantānaṃ
 t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppaj.
 . . . Acakkhukānaṃ¹ upekkhāya¹ uppajantānaṃ tesāṃ t.
 upekkhind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacak-
 khukānaṃ¹ upekkhāya¹ uppajantānaṃ t. t. upekkhindriyaṃ
 ca . . . Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. sad-
 dhind. uppajjatitī? Sacakkhukānaṃ vinā² saddhāya² up-
 pajantānaṃ tesāṃ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. saddhind.
 uppaj.; sacakkhukānaṃ saddhāya³ uppajantānaṃ t. t.
 cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. saddhind. uppaj. . .⁴
 Acakkhukānaṃ saddhāya⁵ uppajantānaṃ tesāṃ t. saddhind.
 uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.;⁴ sacakkhukānaṃ
 saddhāya⁵ uppajantānaṃ t. t. saddhindriyaṃ ca . . .
 Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. paññind.
 uppajjatitī? Sacakkhukānaṃ vinā⁶ ñāṇena⁶ uppajantānaṃ
 tesāṃ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.;
 sacakkhukānaṃ ñāṇena⁷ uppajantānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ
 ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . .⁸ Acakkhukānaṃ
 ñāṇena⁵ uppajantānaṃ tesāṃ t. paññind. uppaj., no ca
 t. t. cakkhund. uppaj.;⁵ sacakkhukānaṃ ñāṇena⁵ uppaj-
 antānaṃ t. t. paññindriyaṃ ca . . . Y. y.
 cakkhund. uppaj., tassa t. manind. uppajjatitī? Āmantā.
 Y. v. p. y. manind. uppaj. . . Acakkhukānaṃ⁹ sacitta-
 kānaṃ⁹ uppajantānaṃ tesāṃ t. manind. uppaj., no ca t. t.
 cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ uppajantānaṃ t. t.
 manindriyaṃ ca . . . Y. y. ghānind. uppaj.,

¹ Br. *inverts order*.

² Br. *substitutes* ahetukānaṃ.

³ Br. *substitutes* sahetukānaṃ.

⁴ Br. *inserts* sahetukānaṃ.

⁵ Br. *omits*.

⁶ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṃ.

⁷ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṃ.

⁸ Br. *inserts* ñāṇasampayuttānaṃ.

⁹ Br. *S. invert order*.

t. t. itthind. uppajjati? Saghānakānāy na-itthīnāy uppajjantānāy tesay t. ghānind. uppaj.; no ca t. t. itthind. uppaj.; saghānakānāy itthīnāy uppajjantīnāy tāsāy t. ghānindriyāñ ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppaj. . . . Aghānakānāy¹ itthīnāy¹ uppajjantīnāy tāsāy tattha itthind. uppajjati, no ca tāsāy t. ghānind. uppaj.; saghānakānāy itthīnāy¹ uppajjantīnāy tāsāy t. itthindriyāñ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., tassa t. purisind. uppajjati? Saghānakānāy na-purīsānāy uppajjantānāy tesay t. ghānind. uppaj., no ca tesay t. purisind. uppaj.; saghānakānāy purīsānāy uppajjantānāy t. t. ghānindriyāñ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppaj. . . . Aghānakānāy¹ purīsānāy¹ uppajjantānāy tesay t. purisind. uppaj., no ca t. t. ghānind uppaj.; saghānakānāy¹ purīsānāy¹ uppajjantānāy t. t. purisindriyāñ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjati? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj. . . . Aghānakānāy uppajjantānāy tesay t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. ghānind. uppaj.; saghānakānāy uppajjantānāy t. t. jīvitindriyāñ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. somanassind. uppajjati? Saghānakānāy vinā somanassena uppajjantānāy tesay t. ghānind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; saghānakānāy somanassena. uppajjantānāy tesay t. ghānindriyāñ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppaj. . . . Aghānakānāy¹ somanassena¹ uppajjantānāy tesay t. somanassind. uppaj., no ca t. t. ghānind. uppaj.; saghānakānāy¹ somanassena¹ uppajjantānāy t. t. somanassindriyāñ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjati? Saghānakānāy vinā upekkhāya uppajjantānāy tesay t. ghānind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppaj.; saghānakānāy upekkhāya uppajjantānāy t. t. ghānindriyāñ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppaj. . . . Aghānakānāy¹ upekkhāya¹ uppajjantānāy tesay t. upekkhind. uppaj., no ca t. t. ghānind. uppaj., saghānakānāy¹ upekkhāya¹ uppajjantānāy t. t. upekkhindriyāñ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. saddhind.

¹ Br. *inverts order*.

uppajjati? Saghānakānaṇ vinā¹ saddhāya¹ uppajjantānaṇ tesāṇ t. ghānind. uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; saghānakānaṇ saddhāya² uppajjantānaṇ t. t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. saddhind. uppaj. . . .³ Aghānakānaṇ saddhāya⁴ uppajjantānaṇ tesāṇ t. saddhind. uppaj.; no ca t. t. ghānind. uppaj.;³ saghānakānaṇ saddhāya⁴ uppajjantānaṇ t. t. saddhindriyaṇ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. paṇḍind. uppajjati? Saghānakānaṇ vinā⁵ ñāṇena⁵ uppajjantānaṇ tesāṇ t. ghānind. uppaj., no ca t. t. paṇḍind. uppaj.; saghānakānaṇ ñāṇena⁶ uppajjantānaṇ t. t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. paṇḍind. uppaj. . . .⁷ Saghānakānaṇ⁸ vinā⁹ ñāṇena⁴ uppajjantānaṇ tesāṇ tattha ghānind¹⁰ uppaj., no ca t. t. paṇḍind.¹¹ uppajjati;⁷ saghānakānaṇ ñāṇena⁴ uppajjantānaṇ t. t. paṇḍindriyaṇ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. manind. uppajjati? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṇ aghānakānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. manind. uppaj., no ca t. t. ghānind. uppaj.; saghānakānaṇ uppajjantānaṇ t. t. manindriyaṇ ca . . .

Y. y. itthind. uppaj., t. t. purisind. uppajjati? No. Y. v. p. y. purisind. uppaj. . . . No.

Y. y. itthind. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjati? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj. . . . Na-itthīnaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. itthind. uppaj.; itthīnaṇ uppajjantānaṇ tāsāṇ t. jīvitindriyaṇ ca . . .

Y. y. itthind. uppaj.,

¹ Br. *substitutes* ahetukānaṇ.

² Br. *substitutes* sahetukānaṇ.

³ Br. *inserts* sahetukānaṇ.

⁴ Br. *omits*.

⁵ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṇ.

⁶ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṇ.

⁷ Br. *inserts* ñāṇasampayuttānaṇ.

⁸ Br. S. *substitute* aghānakānaṇ.

⁹ Br. S. *omit*.

¹⁰ Br. S. *substitute* paṇḍind.

¹¹ Br. S. *substitute* ghānind.

t. t. somanassind . . . pe¹ . . . upekkhind. . . saddhind.
 . . . paññind. . . uppajjatīti? Itthīnay vinā² ñāṇena²
 uppajjantīnan tāsāy t. itthind. uppaj., no ca tāsān t.
 paññind. uppaj.; itthīnay ñāṇena³ uppajjantīnay tāsāy t.
 itthindriyāñ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . .
 Na-itthīnay⁴ ñāṇena⁴ uppajjantānay tesāy t. paññind.
 uppaj., no ca tesāy t. itthind. uppaj.; itthīnay⁵ ñāṇena⁵
 uppajjantīnay tāsāy t. paññindriyāñ ca . . .
 Y. y. itthind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā.
 Y. v. p. y. manind. uppaj. . . Sacittakānay na-itthīnay
 uppajjantānay tesāy t. manind. uppaj., no ca t. t. itthind.
 uppaj.; itthīnay uppajjantīnay tāsāy t. manindriyāñ ca
 . . . Y. y. purisind. uppaj., t. t. jīvitind.
 uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj. . .
 Na-purisānay uppajjantānay tesāy t. jīvitind. uppaj., no
 ca t. t. purisind. uppaj.; purisānay uppajjantānay t. t.
 jīvitindriyāñ ca . . . Y. y. purisind. uppaj.,
 t. t. somanassind. . . pe⁶ . . . upekkhind. . . saddhind.
 . . . paññind. uppajjatīti? Purisānay vinā² ñāṇena²
 uppajjantānay tesāy t. purisind. uppaj., no ca t. t. paññind.
 uppaj.; purisānay ñāṇena³ uppajjantānay t. t. purisin-

¹ So K. Br. S. here give the pairs: itthind.-somanassind.; itthind.-upekkhind.; itthind.-saddhind., in full. The qualifying phrases are: itthīnay vinā somanassena upapajjantīnan; itthīnay somanassena upap^o; somanassena na-itthīnay, somanassena itthīnay; so for the second pair. In the third pair: itthīnay ahetukānay [S. vinā saddhāya] upapajjantīnay, itthīnay sahetukānay [S. saddhāya]; sahetukānay na-itthīnay [S. saddhāya]; sahetukānay itthīnay [S. saddhāya].

² Br. substitutes ñāṇavippayuttānay.

³ Br. substitutes ñāṇasampayuttānay.

⁴ Br. substitutes ñāṇasampayuttānay na-itthīnan.

⁵ Br. substitutes ñāṇasampayuttānay itthīnay.

⁶ Br. S. give the pairs: purisind.-somanassind.; -upekkhind., -saddhind in full. The qualifying phrases are analogous to those in the itthind. pairs above.

driyañ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . Na-
 purisānaṃ nāṇena¹ uppajjantānaṃ tesāṃ t. paññind. uppaj.,
 no ca t. t. purisind. uppaj.;² purisānaṃ nāṇena³ uppajjan-
 tānaṃ t. t. paññindriyañ ca . . . Y. y.
 purisind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā.
 Y. v. p. y. manind. uppaj. . . Sacittakānaṃ na-purisānaṃ
 uppajjantānaṃ tesāṃ t. manind. uppaj., no ca t. t. purisind.
 uppaj.; purisānaṃ uppajjantānaṃ t. t. manindriyañ ca . . .
 Y. y. jīvitind. uppaj. t. t. somanassind.
 uppajjatīti? *Vina somanassena uppajjantānaṃ pavatte
 somanassa vippayuttacittassa uppādakkhaṇe⁴ tesāṃ t.
 jīvitind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; somanas-
 sena uppajjantānaṃ pavatte somanassa sampayuttacittassa
 uppādakkhaṇe t. t. jīvitind. ca . . . Y. v. p. y. somanas-
 sind. uppaj. . . Āmantā. Y. y. jīvitind.
 uppaj., t. t. upekkhind. uppajjatīti? Vinā upekkhāya
 uppajjantānaṃ pavatte upekkhāvippayuttacittassa uppā-
 dakkhaṇe tesāṃ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. upekkhind.
 uppaj.; upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte upekkhāsampa-
 yuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitind. ca . . . Y. v.
 p. y. upekkhind. uppaj. . . Āmantā.
 Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. saddhind. uppajjatīti? Vinā
 saddhāya⁵ uppajjantānaṃ pavatte saddhāvippayuttacittassa
 uppādakkhaṇe tesāṃ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. saddhind.
 uppaj.; saddhāya⁶ uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampa-
 yuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyañ ca . . .
 Y. v. p. y. saddhind. uppaj. . . Āmantā.
 Y. y. jīvitind. uppaj., t. t.* paññind. uppajjatīti? Vinā
 nāṇena⁶ uppajjantānaṃ pavatte nāṇavippayuttacittassa
 uppādakkhaṇe asaṅghasattānaṃ³ tesāṃ t. jīvitind. uppaj.,

¹ Br. nāṇasampayuttānaṃ na purisānaṃ.

² Br. *inserts* nāṇasampayuttānaṃ.

³ Br. *omits*.

* K. *omits*, with *pe* . . . *only*.

⁴ S. *inserts* asaṅghasattānaṃ.

⁵ Br. *substitutes* ahetukānaṃ, sahetukānaṃ *respectively*.

⁶ Br. *substitutes* nāṇavippayuttānaṃ.

no ca t. t. paññind. uppaj. ; ñāṇena¹ uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . . Āmantā.

Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. manind. uppajjati? Acittakānaṃ² uppajjantānaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. manind. uppaj. ; sacittakānaṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Āmantā.

Y. y. somanassind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjati? No. Y. v. p. y. upekkhind. uppaj. . . . No.

Y. y. somanassind. uppaj., t. t. saddhind. uppajjati? Somanassena vinā³ saddhāya uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayutta - saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. somanassind. uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj. ; somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayutta-saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. saddhind. uppaj. . . . v. p. y. saddhind. uppaj. . . . Saddhāya³ vinā somanassena uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayutta - somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj., somanassena uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayutta-somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhindriyaṃ ca . . . Y. y. somanassind. uppaj., t. t. paññind. uppajjati? Somanassena vinā⁴ ñāṇena⁴ uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayutta - ñāṇāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassind. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj. ; somanassena ñāṇena¹ uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayutta - ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj., t. t. . . . Nāṇena¹ vinā somanassena uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayutta-somanassavippayuttacittassa

¹ Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṃ.

² S. substitutes "asaññāsattānaṃ."

• • K. omits. Br. omits words before pavatte.

³ Br. Sahetukānaṃ.

⁴ Br. substitutes ñāṇāvippayuttānaṃ.

uppādakkhaṇe t. t. paññind. uppaj., no ca t. t. somanas-
sind. uppaj.; ñāṇena¹ somanassena uppajjantānaṃ pavatte
ñāṇasampayutta - somanassasampayuttacittassa uppādak-
khaṇe t. t. paññindriyaṃ ca . . . Y. y.
somanassind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā.
Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṃ vinā
somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassavippayutta-
cittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. manind. uppaj., no ca t. t.
somanassind. uppaj.; somanassena uppajjantānaṃ pavatte
somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manin-
driyaṃ ca . . . Y. y. upekkhind. uppaj.,
t. t. saddhind. *uppajjatīti? Upekkhāya vinā saddhāya²
uppajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayutta-saddhāvippa-
yuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. upekkhindriyaṃ uppaj.,
no ca t. t. saddhind. uppaj.; upekkhāya saddhāya² uppaj-
jantānaṃ pavatte upekkhāsampayutta-saddhāsampayutta-
cittassa uppādakkhaṇe t. t. upekkhindriyaṃ ca . . . Y. v.
p. y. saddhind. uppaj. . . . Saddhāya³ vinā upekkhāya
uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayutta - upekkhāvippa-
yuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhind. uppaj., no ca
t. t. upekkhind. uppaj.; saddhāya³ upekkhāya uppajjan-
tānaṃ pavatte saddhāsampayutta - upekkhāsampayutta-
cittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhind. ca . . .
Y. y. upekkhind. uppaj., t. t. paññind.* uppajjatīti?
Upekkhāya vinā⁴ ñāṇena⁴ uppajjantānaṃ pavatte upekkhā-
sampayutta-ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t.
upekkhind. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.; upekkhāya
ñāṇena¹ uppajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayutta-ñāṇa-
sampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. upekkhindriyaṃ ca
. . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . . Ñāṇena¹ vinā
upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayutta-upek-
khāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. paññind. uppaj.,

¹ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṃ.

• • K. *omits*.

² Br. *substitutes* ahetukānaṃ, sahetukānaṃ *respectively*.

³ Br. sahetukānaṃ.

⁴ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṃ.

no ca t. t. upekkhind. uppaj.; ñāṇena¹ upekkhāya uppaj-jantānāy pavatte ñāṇasampayutta-upekkhāsampayutta-cittassa uppādakkhaṇe t. t. paññindriyañ ca . . .

Y. y. upekkhind. uppaj., t. t. manind. uppajjati? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānāy vinā upekkhāya uppajjantānāy pavatte upekkhāvippayutta-cittassa uppādakkhaṇe tesāy t. manind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppaj.; upekkhāya uppajjantānāy pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyañ ca . . .

Y. y. saddhind. uppaj., t. t. paññind. uppajjati? Saddhāya² vinā ñāṇena² uppajjantānāy pavatte saddhāsampayuttañāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāy t. saddhind. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.; saddhāya³ ñāṇena³ uppajjantānāy pavatte saddhāsampayutta-ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhindriyañ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . . Āmantā.

Y. y. saddhind. uppaj., t. t. manind. uppajjati? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānāy vinā⁴ saddhāya⁴ uppajjantānāy pavatte saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manind. uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; saddhāya⁵ uppajjantānāy *pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe* t. t. manindriyañ ca . . .

Y. y. paññind. uppaj., t. t. manind. uppajjati? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānāy vinā⁶ ñāṇena⁶ uppajjantānāy pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manind. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.; ñāṇena¹ uppajjantānāy pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyañ ca . . .

¹ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānāy.

² Br. *substitutes* sahetukānāy ñāṇavippayuttānāy.

³ Br. *substitutes* sahetukānāy ñāṇasampayuttānāy.

⁴ Br. *substitutes* uhetukānāy.

⁵ Br. *substitutes* sahetukānāy.

* * K. omits.

⁶ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānāy.

2.

i. Yassa cakkhund. na uppajjati, tassa satind. na uppajjati? Acakkhukānaṃ sasotakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. na uppajjati, no ca tesāṃ sotind. na uppajjati; sabbesāṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ asotakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ ca na uppajjati, sotindriyaṃ ca¹ na uppajjati. Yassa vā pana sotind. na uppajjati, tassa cakkhund. na uppajjati? Asotakānaṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ sotind. na uppajjati, no ca tesāṃ cakkhund. na uppajjati; sabbesāṃ cavantānaṃ asotakānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ sotindriyaṃ ca na uppajjati, cakkhundriyaṃ ca na uppajjati. Y. cakkhund. na uppaj., t. ghānind. na uppajjati? . . . Acakkhukānaṃ saghānakānaṃ . . . Y. v. p. ghānind. na uppaj. . . (*as for preceding pair*).

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa itthind. na uppajjati? Acakkhukānaṃ itthinaṃ uppajjantānaṃ tāsaṃ cakkhund. na uppaj., no ca tāsaṃ itthind. na uppaj.; sabbesāṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ itthinaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ ca na uppaj., itthindriyaṃ ca na uppaj. Y. v. p. itthind. na uppaj. . . Na-itthinaṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ itthind. na uppaj. no ca tesāṃ cakkhund. na uppaj.; sabbesāṃ cavantānaṃ na-itthinaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ itthindriyaṃ ca . . . (*So for cakkhund. purisind.*)

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa jīvitind. na uppajjati? Acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. na uppaj., no ca tesāṃ jīvitind. na uppaj.; sabbesāṃ cavantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . Āmantā.

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa somanassind. *na uppajjati? Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . Vinā somanassena sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tessaṃ somanassind. na uppaj., no ca tesāṃ cakkhund. na uppaj.; sabbesāṃ cavantānaṃ vinā somanassena acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ somanassindriyaṃ

¹ S. sotindriyaṃ ca.

* * (p. 95) K. omits.

ca . . . Yassa cakkhund. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjati? Acakkhukānaṃ upekkhāya uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. na uppaj., no ca tesāṃ upekkhind. na uppaj., sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ vinā upekkhāya uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppaj. . . Vinā upekkhāya sacakkhukānaṃ . . . (as for somanassind).

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa saddhind. na uppajjati? Acakkhukānaṃ sahetukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. na uppaj., no ca t. saddhind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ vinā saddhāya¹ uppajjantānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. saddhind. na uppaj. . . Vinā saddhāya¹ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. saddhind. na uppaj., no ca t. cakkhund. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ vinā saddhāya acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. saddhindriyaṃ ca . . .

Yassa cakkhund.⁴ na uppaj., tassa paññind. na uppajjati? Acakkhukānaṃ ñāṇena² uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. na uppaj., no ca t. paññind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ vinā³ ñāṇena³ uppajjantānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. paññind. na uppaj. . .⁴ Sacakkhukānaṃ vinā⁵ ñāṇena⁶ uppajjantānaṃ tesāṃ paññind. na uppaj., no ca t. cakkhund. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ⁴ acakkhukānaṃ vinā⁶ ñāṇena⁶ uppajjantānaṃ t. paññindriyaṃ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa manind. na uppajjati? Acakkhukānaṃ sacittakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. na uppajjati, no ca t. manind. na uppaj., sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ acakkhukānaṃ⁶ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ ca na uppaj., manindriyaṃ ca na uppaj. Y. v. p. manind. na uppaj. . . Āmantā.

Yassa ghānind. na uppaj., tassa itthind. na uppajjati? Aghānakānaṃ itthināṃ uppajjantānaṃ tesāṃ

¹ Br. ahētukānaṃ.

* * See p. 94 * *

² Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṃ.

³ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṃ.

⁴ Br. *inserts* Ñāṇavippayuttānaṃ.

⁵ Br. *omits*.

⁶ Br. K. *omit*.

ghānind. na uppaj., no ca tāsāy itthind. na uppaj.;
 sabbesāy cavantānāy aghānakānāy na-itthīnāy uppajjan-
 tānāy tesāy ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. itthind. na
 uppaj. . . . Na-itthīnāy saghānakānāy uppajjantānāy
 tesāy itthind. na uppaj., no ca t. ghānind. na uppaj.;
 sabbesāy cavantānāy itthīnāy aghānakānāy uppajjantānāy
 t. itthindriyañ ca . . .

Yassa ghānind na
 uppaj., tassa purisind. na uppajjātīti? (*Answer as for
 itthind.*) . . .

Yassa ghānind. na uppaj.,
 tassa jīvitind. na uppajjātīti? . . . (*as for itthind.*)
 Y. v. p. jīvitind. na uppaj., tassa ghānind. na uppajjātīti?
 Āmantā.

Yassa ghānind. na uppaj., tassa
 somanassind.¹ * . . . pe . . . upekkhind. . . saddhind.*
 . . . paññind. na uppajjātīti? Aghānakānāy ñāṇena²
 uppajjantānāy tesāy ghānind. na uppaj., no ca t. pañ-
 ñind. na uppaj.; sabbesāy cavantānāy aghānakānāy vinā³
 ñāṇena³ uppajjantānāy tesāy ghānindriyañ ca . . . Y. v. p.
 paññind. na uppaj. . . .⁴ Saghānakānāy vinā⁵ ñāṇena⁵
 uppajjantānāy tesāy paññind. na uppaj., no ca t. ghānind.
 na uppaj.; sabbesāy cavantānāy⁴ aghānakānāy vinā⁵
 ñāṇena⁵ uppajjantānāy t. paññindriyañ ca . . .

Yassa ghānind. na uppaj., tassa manind. na uppajjātīti?
 Aghānakānāy sacittakānāy uppajjantānāy tesāy ghānind.
 na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; sabbesāy cavan-
 tānāy acittakānāy uppajjantānāy t. ghānindriyañ ca . . .
 Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Amantā.

Yassa itthind. na uppaj., tassa purisind. na uppajjātīti?
 Purisānāy⁶ uppajjantānāy tesāy itthind. na uppaj., no ca
 tesāy purisind. na uppaj., sabbesāy cavantānāy na-itthīnāy

¹ * * Br. S. give these three pairs in full, the replies being
 analogous to the foregoing pairs where cakkhund. replaces
 ghānind.

² Br. substitutes ñāṇasampayuttānāy.

³ Br. substitutes ñāṇavippayuttānāy.

⁴ Br. inserts ñāṇavippayuttānāy.

⁵ Br. omits.

⁶ S. substitutes na-itthīnāy.

na-purisānāy uppajjantānāy t. itthindriyañ ca . . . Y. v. p. purisind. na uppaj. . . Itthināy uppajjantānāy tāsāy purisind. na uppaj., no ca tāsāy itthind. na uppaj.; sabbesāy cavantānāy na-itthīnāy¹ na-purisānāy¹ uppajjantānāy tesāy purisindriyañ ca . . . Yassa

itthind. *uppaj., tassa jīvitind. na uppajjātīti? Na-itthināy uppajjantānāy tesāy itthind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppaj., sabbesāy cavantānāy t. itthindriyañ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . Āmantā.

Yassa itthind. na uppaj., tassa somanassind. . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjātīti? (*Answers analogous to those for these terms coupled with cakkhund.*)

Yassa purisind. uppaj., tassa jīvitind. na uppajjātīti? (*Answer as for itthind.-jīvitind.*)

Yassa purisind. na uppaj., tassa somanassind. na uppajjātīti? * Na-purisānāy somanassena uppajjantānāy tesāy purisind. na uppaj., no ca tesāy somanassind. na uppaj.; sabbesāy cavantānāy na-purisānāy vinā somanassena uppajjantānāy tesāy purisind. ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Vinā somanassena purisānāy tesāy somanassind. na uppaj., no ca t. purisind. na uppaj.; sabbesāy cavantānāy vinā somanassena na-purisānāy uppajjantānāy tesāy . . .

Yassa purisind. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjātīti? . . . (*as for previous pair.*)

Yassa purisind. na uppaj., tassa saddhind. na uppajjātīti? . . . (*as for previous pair, Br. substituting, as before, sahetukānāy, ahētukānāy for saddhāya, vinā saddhāya, respectively.*)

Yassa purisind. na uppaj., tassa paññind. na uppajjātīti? Na-purisānāy ñāṇena² uppajjantānāy tesāy purisind. na uppaj., no ca t. paññind. na uppaj.; sabbesāy cavantānāy na-purisānāy vinā³ ñāṇena³ uppajjantānāy tesāy purisindriyañ ca . . .

¹ Br. *inverts order.*

* K. *omits*; Br. S. *give in full.*

² Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānāy.

³ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānāy.

Y. v. p. paññind. na uppaj. . . . ¹ Purisānaṃ vinā² ñāḥena² uppajjantānaṃ tesāṃ paññind. na uppaj., no ca t. purisind. na uppajjati; sabbesāṃ cavantānaṃ¹ na-purisānaṃ vinā² ñāḥena² uppajjantānaṃ t. paññindriyaṃ ca . . .

Yassa purisind. na uppaj., tassa manind. na uppajjati? Na-purisānaṃ sacittakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ purisind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; sabbesāṃ cavantānaṃ acittakānaṃ uppajjantānaṃ t. purisind. ca . . .
Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa somanassind. *na uppajjati? Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Vinā somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassa-vippayuttacittassa uppādakkhaṇe †t. somanassind. † na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppaj.; sabbesāṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhagakkhaṇe t. somanassind. ca . . .

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjati? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. na uppaj. . . . Vinā upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte upekkhavippayuttacittassa uppādakkhaṇe³ tesāṃ upekkhind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppaj.; sabbesāṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhagakkhaṇe t. upekkhind. ca . . .

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa saddhind. na uppajjati? Āmantā. Y. v. p. saddhind. na uppaj. . . . Vinā saddhāya uppajjantānaṃ pavatte saddhavippayuttacittassa . . . (as for somanassind-jīvitind. Br. substituting ahetukānaṃ for vinā saddhāya).

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa * paññind. na uppajjati? Āmantā. Y. v. p. paññind. na uppaj. . . . Vinā⁴ nāḥena⁴ uppajjantānaṃ pavatte ñāḥavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ paññind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppaj.; sabbesāṃ

¹ Br. inserts ñāḥavippayuttānaṃ.

² Br. omits.

* K. omits.

† † S. omits, and substitutes nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ somanassindriyaṃ.

³ S. inserts nirodhasamāpaññānaṃ asaññasattānaṃ.

⁴ Br. substitutes ñāḥavippayuttānaṃ.

cavantānaṃ pavatte cittassa bhagakkhaṃ t. paññindriyaṃ
ca . . .

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa
manind. na uppajjati? Āmantā. Y. v. p. manind. na
uppaj. . . . Nirodhasamāpannānaṃ¹ asaññasattānaṃ¹
tesaṃ manind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppaj.;
sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhagakkhaṃ t.
manindriyaṃ ca . . .

Yassa somanassind. na
uppaj., tassa upekkhind. na uppajjati? Vinā² soman-
assena² upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte somanassavip-
payutta-upekkhāsampayutta-cittassa uppādkkhaṃ tesaṃ
somanassind. na uppaj., no ca t. upekkhind. na uppaj.;
sabbesaṃ cavantānaṃ² pavatte² cittassa bhagakkhaṃ
somanassavippayutta-upekkhāvippayutta-cittassa uppādk-
khaṃ nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ t. somanas-
sindriyaṃ ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppaj. . . .
Vinā² upekkhāya² somanassena uppajjantānaṃ . . . (*as in
previous reply, inverting order of somanassa, upekkhā*).

Yassa somanassind. *uppaj., tassa sad-
dhind. na uppajjati? Vinā somanassena saddhāya
uppajjantānaṃ pavatte . . . (*as for somanassa-upekkhā,
Br. substituting sahetukānaṃ for saddhāya, as before*).

Yassa somanassind. na uppaj., tassa
paññind. na uppajjati? Vinā somanassena ñāṇasam-
payuttānaṃ uppajjantānaṃ pavatte . . . (*as for somanassa-
upekkhā*).

Yassa somanassind. na uppaj.,
tassa manind. na uppajjati? Vinā somanassena sacit-
takānaṃ uppajjantānaṃ pavatte . . . (*as for somanassa-
upekkhā, but*) . . . Y. v. p. manind. na uppaj. . . .
Āmantā.

Yassa upekkhind. na uppaj., tassa
saddhind. na uppajjati? Vinā upekkhāya saddhāya
uppajjantānaṃ pavatte . . . (*as for somanassa-upekkhā, Br.
substituting sahetukānaṃ, etc., for saddhāya, etc., as before*).

Yassa upekkhind. na uppaj., t. *paññind.
na uppajjati? Vinā upekkhāya ñāṇena³ uppajjantānaṃ

¹ Br. substitutes acittakānaṃ upapajjantānaṃ.

² Br. omits.

* * Kr. omits.

³ Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṃ.

pavatte upekkhā-vippayutta-nāṇasampayutta-cittassa uppādakkaṇe tesaj upekkhind. na uppaj., no ca t. paññind. na uppaj.; sabbesaj cavantāna¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhaṇe upekkhāvippayutta-ñāṇavippayuttacittassa uppādakkaṇe nirodhasamāpannāna² asaṇṇasattāna³ t. upekkhindriyaṇ ca . . . Y. v. p. paññind. na uppaj. . . Vinā⁴ nāṇena² upekkhāya uppajjantāna³ pavatte ñāṇavippayutta-upekkhāsampayuttacittassa uppādakkaṇe tesaj paññind. na uppaj., no ca t. upekkhind. na uppaj.; sabbesaj cavantāna¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhaṇe ñāṇavippayutta-upekkhāvippayuttacittassa uppādakkaṇe nirodhasamāpannāna² asaṇṇasattāna³ t. paññindriyaṇ ca . . .

Yassa upekkhind. na uppaj., tassa manind na uppajjati? Sacittakāna³ vinā upekkhāya³ uppajjantāna³ pavatte . . . (*as for* upekkhā-paññind.). Y. v. p. manind. na uppaj. . . Āmantā.

Yassa saddhind. na uppaj., tassa paññind. na uppajjati? Āmantā. Y. v. p. paññind. na uppaj. . . Vinā⁴ nāṇena⁴ saddhāya⁴ uppajjantāna³ pavatte . . . (*as for* upekkhā-paññind).

Yassa saddhind. na uppaj., tassa manind. na uppajjati? Vinā saddhāya sacittakāna³ uppajjantāna³ pavatte . . . (*as for* saddhind.-paññind, Br. *substituting* ahētukāna³ *as before*).

Yassa paññind. na uppaj., tassa manind. na uppajjati? Sacittakāna³ vinā¹ nāṇena¹ uppajjantāna³ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkaṇe tesaj paññind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; sabbesaj cavantāna¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannāna² asaṇṇasattāna³ t. paññindriyaṇ ca . . . Y. v. p. manind. na uppaj. . . Āmantā.

ii. Yattha cakkhund. na uppaj., tattha sotind. na uppajjati? Āmantā. Yattha vā pana sotind. na uppaj.,

¹ Br. *omits*.

² Br. *substitutes* ñāṇavippayuttāna³.

³ Br. vinā upekkhāya *precedes*.

⁴ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttāna³ sahetukāna³.

⁵ Br. *inserts* ñāṇavippayuttāna³.

tattha cakkhund. na uppajjati? Āmantā.
 Yattha cakkhund. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha v. p.
 ghanind. na uppaj. . . . Rūpāvacare tattha ghanind. na
 uppaj., no ca t. cakkhund. na uppaj.; arūpe¹ asaññasatte¹
 t. ghanindriyañ ca . . . Yattha cakkhund.
 na uppaj., tattha itthind . . . *pe* . . . purisind. na uppaj-
 jati? . . . (as for ghanind.). Yattha cak-
 khund. na uppaj., tattha jīvitind. na uppajjati? Uppaj-
 jati. Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . . N'atthi.
 Yattha cakkhund. na uppajjati, tattha somanassind na
 uppajjati? Āmantā . . . (as for y. v. p.). Yattha
 cakkhund. na uppaj., tattha upekkhind.² . . . *pe* . . . sad-
 dhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjati? Arūpe
 tattha cakkhund. na uppaj., no ca t. manind. no uppaj.;
 asaññasatte t. cakkhundriyañ ca na uppajjati, manindriyañ
 ca na uppajjati. Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.
 Yattha ghanind. na uppaj., tattha itthind.
 . . . *pe* . . . purisind. na uppajjati? Āmantā. Y. v. p.
 purisind. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha
 ghanind. na uppaj., tattha jīvitind. na uppajjati?
 Uppajjati. Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . . N'atthi.
 Yattha ghanind. na uppaj., tattha soman-
 assind. na uppajjati? Rūpāvacare tattha ghanind. na
 uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj.; arūpe¹ asañña-
 satte¹ t. ghanindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppaj.
 . . . Āmantā. Yattha ghanind. na uppajjati,
 tattha upekkhind.³ . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . .
 manind. na uppajjati? Rūpāvacare arūpāvacare tattha
 ghanind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; asañña-
 satte t. ghanind. ca . . . Y. v. p. manind. na uppaj. . . .
 Āmantā. Yattha itthind. na uppaj., tattha
 purisind. na uppajjati? Āmantā. Y. v. p. . . . Āmantā.
 Yattha itthind.⁴ . . . *pe* . . . purisind. na uppaj., tattha

¹ Br. inverts order.

² This and the two following pairs as for cakkhundriyay-
 manindriyay.

³ These three pairs as in ghanind.-manind. ⁴ Br. omits.

jivítind. na uppajjatíti? Uppajjati. Y. v. p. jivítind. na uppaj. . . . N'atthi. Yattha purisind. na

uppaj., tattha somanassind. na uppajjatíti? Rūpāvacare tattha purisind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj.; arūpe¹ asaññasatte¹ t. purisindriyañ ca . . .

Y. v. p. . . . Āmantā. Yattha purisind. na

uppaj., tattha upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . .

manind. na uppajjatíti? Rūpāvacare arūpāvacare tattha

purisind. na uppaj., no ca tattha manind. na uppaj.;

asaññasatte t. purisind ca . . . Y. v. p. . . . Āmantā.

Yattha jivítind. na uppaj., t. somanassind.

. . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind.

na uppajjatíti? Natthi. Y. v. p. manind. na uppaj. . . .

Uppaj. Yattha somanassind. na uppaj.,

tattha upekkhind. * na uppajjatíti? Āmantā. Y. v. p. . . .

Āmantā. Yattha somanassind. na uppaj.,

tattha * saddhind. . . . paññind. . . . manind na uppaj-

jatíti? † Arūpe tattha somanassind. na uppaj., no ca t.

manind. na uppaj.; asaññasatte t. somanassind. ca . . . †

Y. v. p. . . . Āmantā. Yattha upekkhind.

. . . pe . . . saddhind. . . . paññind. na uppaj., tattha

manind. na uppajjatíti? Āmantā. Y. v. p. manind. na

uppaj. . . . Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhundriyay na uppaj., tassa tattha

sotind. na uppajjatíti? Acakkhukānay sasotakānay uppaj-

jantānay tesay tattha cakkhund. na uppaj., no ca t. t.

sotind. na uppaj.; sabbesay cavantānay acakkhukānay

uppajjantānay t. t. cakkhund. ca na uppaj., sotind. ca na

uppaj. Y. v. p. yattha sotind. na uppaj., tassa tattha

cakkhund. na uppajjatíti? Asotakānay sacakkhukānay

uppajjantānay tesay t. sotind. na uppaj., no ca t. t.

cakkhund. na uppaj.; sabbesay cavantānay asotakānay

acakkhukānay uppajjantānay t. t. sotind. ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa

tattha ghānind. na uppajjatíti? (Both replies analogous to

¹ Br. *inverts order.*

* * K. *omits.*

† † Br. S. *substitute Āmantā.*

preceding pair.)

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha itthind. na uppajjatiti? Acakkhukānaṃ itthināṃ uppajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhund. na uppaj., no ca tesaṃ t. itthind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ na-itthināṃ uppajjantānaṃ tesaṃ t. cakkhund. ca . . . Y. v. p. y. itthind. na uppaj. . . . Na-itthināṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesaṃ t. itthind. na uppaj., no ca tesaṃ t. cakkhund. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ na-itthināṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. t. itthind. ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjatiti? . . . (*Answers analogous to preceding pair.*)

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjatiti? Acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhund. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ t. t. cakkhund. ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. somanassind. *na uppajjatiti? Āmantā.¹ Y. v. p. y. somanassind. na uppaj. . . . Vinā somanassena sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesaṃ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ vinā somanassena acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. t. somanassind. ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t.*² upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . na uppajjatiti? Acakkhukānaṃ ñāḥena³ uppajjantānaṃ tesaṃ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. paññind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ

* * K. omits.

¹ S. substitutes acakkhukānaṃ somanassena uppajjantānaṃ tesaṃ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. somanass. . . . sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ vinā somanassena uppajjantānaṃ t. t. . . .

² Br. S. give this and the next pair in full, Br. substituting, as before, sahetukānaṃ, ahetukānaṃ for saddhāya, vinā saddhāya, in the second pair.

³ Br. substitutes ñāḥasampayuttānaṃ.

vinā ñāṇena¹ uppajjantānaṃ t. t. cakkhund. ca . . .
 Y. v. p. y. paññind. na uppaj., tassa tattha cakkhund.
 na uppajjati? ² Sacakkhukānaṃ ²vinā³ ñāṇena³ uppaj-
 jantānaṃ tesāṃ t. paññind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund.
 na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ ²acakkhukānaṃ vinā³
 ñāṇena³ uppajjantānaṃ t. t. paññindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t.
 manind. na uppajjati? Acakkhukānaṃ sacittakānaṃ
 uppajjantānaṃ tesāṃ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t.
 manind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ
 uppajjantānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y.
 manind. na uppaj. . . . Āmantā. Yassa yattha

ghānind. na uppaj., t. t. itthind.⁴ . . . pe . . . purisind.
 na uppajjati? Aghānakānaṃ purisānaṃ³ uppajjantānaṃ
 tesāṃ t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppaj.;
 sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ na-purisānaṃ; uppaj-
 jantānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. purisind.
 na uppaj. . . . Saghānakānaṃ⁵ na-purisānaṃ⁶ uppaj-
 jantānaṃ tesāṃ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. ghānind.
 na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ⁵ na-
 purisānaṃ⁵ uppajjantānaṃ t. t. purisindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha ghānind. na uppaj., t. t.
 jīvitind. na uppajjati? Aghānakānaṃ uppajjantānaṃ
 tesāṃ t. ghānind. na uppaj., na ca t. t. jīvitind. na uppaj. :
 sabbesaṃ cavantānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y.
 jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā. Yassa
 yattha ghānind. na uppaj., t. t. somanassind. . . . pe⁶ . . .
 upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. na uppajjati?
 Aghānakānaṃ ñāṇena⁷ uppajjantānaṃ tesāṃ t. ghānind.

¹ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṃ.

² Br. *inserts* ñāṇavippayuttānaṃ.

³ Br. *omits*.

⁴ *Answers as for* ghānind.-purisind.

⁵ Br. *inverts order*.

⁶ Br. S. *give the three pairs in full. Answers analogous to* ghānind.-paññind., Br. *substituting, as before, sahetukānaṃ in* ghānind.-saddhind.

⁷ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṃ.

na uppaj., no ca t. t. paññind. na uppaj.; sabbesay cavantānāy aghānakānāy vinā¹ ñāṇena¹ uppajjantānāy t. t., ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. paññind. na uppaj. . . .² Saghānakānāy vinā³ ñāṇena³ uppajjantānāy tesay t. paññind. na uppaj., no ca t. t. ghānind. na uppaj.; sabbesay cavantānāy² aghānakānāy vinā³ ñāṇena³ uppajjantānāy t. t. paññindriyañ ca . . .

Yassa yattha ghānind. na uppaj., t. t. manind. na uppajjatiti? Aghānakānāy sacittakānāy uppajjantānāy tesay t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; sabbesay cavantānāy acittakānāy uppajjantānāy t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha itthind. na uppaj., t. t. purisind. na uppajjatiti? Purisānāy uppajjantānāy tesay t. itthind. na uppaj., no ca tesay t. purisind. no uppaj.; sabbesay cavantānāy na-itthīnāy na-purisānāy uppajjantānāy t. t. itthindriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind. na uppaj. . . . itthind. . . .? Itthīnāy uppajjantānāy tāsāy . . . t. purisind. na uppaj., no ca tāsāy t. itthind. na uppaj.; sabbesay cavantānāy na-purisānāy na-itthīnāy uppajjantānāy tesay t. purisind. ca . . .

Yassa yattha itthind. . . . pe⁴ . . .

Yassa yattha purisind. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjatiti? Napurisānāy uppajjantānāy tesay t. purisind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; sabbesan cavantānāy t. t. purisind. ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha purisind. na uppaj., t. t. somanassind. . . . pe⁵ . . . upekkhind. . . . saddhind.

¹ Br. substitutes ñāṇavippayuttānāy.

² Br. inserts ñāṇavippayuttānāy.

³ Br. omits.

⁴ Br. S. continue with itthind. as the former term; itthind.-jīvitind., -somanassind., -upekkhind., -saddhind. (Br. here substituting, as before, sahetukānāy, etc.), -paññind., manind. The answers are all analogous to those for purisind.-paññind. below.

⁵ Br. S. give the three pairs in full. For answers cf. preceding n.

. . . paññind. na uppajjatīti? Na-purisānaya ñāṇena¹ uppajjantānaya tesaya t. purisind. na uppaj., no ca t. t. paññind. na uppaj.; sabbesaya cavantānaya na-purisānaya vinā² ñāṇena² uppajjantānaya t. t. purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. paññind. na uppaj. . . .³ Purisānaya vinā⁴ ñāṇena⁴ uppajjantānaya tesaya t. paññind. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppaj.; sabbesaya cavantānaya³ na-purisānaya vinā¹ ñāṇena¹ uppajjantānaya t. t. paññindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha purisind. na uppaj., t. t. manind. na uppajjatīti? Na-purisānaya sacittakānaya uppajjantānaya tesaya t. purisind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; sabbesaya cavantānaya acittakānaya uppajjantānaya t. t. purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., t. t. somanassind. . . . pe⁵ . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. paññind. na uppaj. . . . Vinā² ñāṇena² uppajjantānaya pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe asaṅghasattānaya¹ t. t. paññind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaya cavantānaya pavatte cittassa bhāṅgakkhaṇe t. t. paññindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., t. t. manind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Acittakānaya uppajjantānaya tesaya t. manind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaya cavantānaya pavatte cittassa bhāṅgakkhaṇe t. t. manindriyaṃ ca.

Yassa yattha somanassind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjatīti? Vinā⁴ somanassena⁴ upekkhāya uppajjantānaya pavatte somanassavippayutta-

¹ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaya.

² Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaya.

³ Br. *inserts* ñāṇavippayuttānaya.

⁴ Br. *omits*.

⁵ Br. S. *give these three pairs in full; answers analogous to jīvitind.-paññind., Br. substituting, as before, sahetukānaya, etc., for saddhāya, etc., and omitting asaṅghasattānaya in jīvitind.-somanassind.*

upekkhāsampayuttacittassa uppādakkaḥe tesay t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; sabbesay cavantānay¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhaḥe somanassavippayuttupekkhāvippayuttacittassa² uppādakkaḥe asaṅṅasattānay t. t. somanassindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . Vinā¹ upekkhāya¹ somanassena uppajantānay pavatte upekkhāvippayuttasomanassasampayuttacittassa uppādakkaḥe tesay t. upekkhind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; sabbesay cavantānay¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhaḥe upekkhāvippayutta-somanassavippayuttacittassa³ uppādakkaḥe asaṅṅasattānay t. t. upekkhindriyaṅ ca . . .

Yassa yattha somanassind.* na uppaj., t. t. saddhind. na uppajjatīti? Vinā somanassena saddhāya uppajantānay pavatte somanassavippayuttasaddhāsampayuttacittassa uppādakkaḥe t. t. somanassind. uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; sabbesay cavantānay pavatte cittassa bhangakkhaḥe somanassavipp.^osaddhāvippayuttacittassa uppādakkaḥe asaṅṅasattānay t. t. somanassind. ca . . . Y. v. p. y. saddhind. . . . (*answer analogous to upekkhind.-paṇṇind below*).⁴

Yassa yattha* upekkhind. na uppaj., t. t. saddhind.⁵ paṇṇind. na uppajjatīti? Paṇṇind. na uppajjatīti? Vinā upekkhāya āyena^o uppajantānay pavatte upekkhāvippayutta-āṇasampayuttacittassa uppādakkaḥe tesay t. upekkhind. na uppaj., no ca t. t. paṇṇind. na uppaj.; sabbesay cavantānay¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhaḥe upekkhāvippayutta-āṇāvippayuttacittassa uppā-

¹ Br. omits.

² Br. ^ovippayutta-upekkhā^o.

³ S. omits somanassavippayutta.

* * K. omits.

⁴ Br. S. here give the pairs somanassind.-paṇṇind. somanassind.-manind.

⁵ Br. S. give this pair in full. Answer analogous to those of next pair.

^o Br. substitutes āṇasampayuttānay.

dakkhaṇe asaññasattānaṃ t. t. upekkhindriyañ ca . . .
 Y. v. p. y. paññind. na uppaj. . . . Vinā¹ ñāṇena¹
 upekkhāya uppajantānaṃ pavatte ñāṇavippayutta-upek-
 khāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. paññind. na
 uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; sabbesaṃ cavan-
 tānaṃ² pavatte² cittassa bhangakkhaṇe ñāṇavippayutta-
 upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ
 t. t. paññindriyañ ca . . .

Yassa yattha
 upekkhind. na uppaj., t. t. manind. na uppajjati?
 Sacittakānaṃ vinā upekkhāya³ uppajantānaṃ pavatte
 upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. upek-
 khind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; sabbesaṃ
 cavantānaṃ² pavatte² cittassa bhangakkhaṇe asaññasat-
 tānaṃ t. t. upekkhindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na
 uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha sad-
 dhind. na uppaj., t. t. paññind. na uppajjati? Āmantā.
 Y. v. p. y. paññind. na uppaj. . . . Vinā¹ ñāṇena¹ sad-
 dhāya¹ uppajantānaṃ pavatte ñāṇavippayutta-saddhā-
 sampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. paññind. na
 uppaj., no ca t. t. saddhind. na uppaj.; sabbesaṃ cavan-
 tānaṃ² pavatte² cittassa bhangakkhaṇe ñāṇavippayutta-
 saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ
 t. t. paññindriyañ ca . . .

Yassa yattha
 saddhind. . . .⁴ pe . . . paññind. na uppaj., t. t. manind.
 na uppajjati? Sacittakānaṃ vinā ñāṇena uppajantānaṃ
 pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t.
 paññind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.;
 sabbesaṃ cavantānaṃ² pavatte² cittassa bhangakkhaṇe
 asaññasattānaṃ t. t. paññindriyañ ca . . . Y. v. p. y.
 manind. na uppaj. . . . Āmantā.⁶

¹ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṃ.

² Br. *omits*.

³ Br. *vinā upekkhāya sacittakānaṃ*.

⁴ Br. S. *here give* saddhind.-manind. *in full. Answer*
analogous to the following pair.

⁶ Br. S. *add* Paccuppannavāraṃ niṭṭhitāṃ.

3.

i. Yassa cakkhund. uppajjittha, tassa sotind. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa va pana sotind. uppajjittha, tassa cakkhund. uppajjitthāti? Āmantā. *So for* -ghānind., . . . -itthind., -purisind., -jīvitind., -somanassind., -upekkhind., -saddhind., -paññind., -manind. *So also for* ghanind. . . . itthind., purisind., jīvitind., somanassind., upekkhind., saddhind., paññind.

ii. Yattha cakkhund. uppajjittha, t. tattha sotind. uppajjitthāti? Āmantā. Yattha vā pana sotind. uppajjittha, tattha cakkhund. uppajjitthāti? Āmantā.

Yattha cakkhund. uppaj.,¹ tattha ghānind.² . . . *pe* . . . itthind. . . . purisind. uppajjitthāti? Rūpāvacare tattha cakkhund. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. cakkhundriyañ ca uppajjittha, purisindriyañ ca uppajjittha. Yattha v. p. purisind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Arūpe³ asaññasatte³ t. jīvitind. uppaj., no ca t. cakkhund. uppaj.; pañcavokāre t. jīvitindriyañ ca . . .

Yattha cakkhund. uppaj., tattha somanassind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha upekkhind.⁴ . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Arūpe tattha manind. uppaj., no ca t. cakkhund. uppaj.; pañcavokāre t. manindriyañ ca . . .

Yattha ghānind.⁵ . . . *pe* . . . itthind.

¹ Uppaj. *now* = uppajjittha.

² Br. S. *give the answers in this pair as analogous to* cakkhund.-purisind *below.* ³ Br. *inverts order.*

⁴ *Answers analogous to the following pair.*

⁵ Br. *gives the pairs* ghānind.-itthind., ghānind.-purisind., -jīvitind.-somanassind., -upekkhind., -saddhind., -paññind., -manind. *as analogous to* purisind.-jīvitind. *given in full above.*

uppaj., tattha purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. purisind. uppaj., tattha itthind. uppajjitthāti? Āmantā.

Yattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppaj., tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha jīvitind uppajjittha, no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. jīvitindriyaṃ ca uppaj., purisindriyaṃ uppaj.

Yattha purisind. uppaj., tattha somanassind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Rūpāvacare tattha somanassind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. somanassindriyaṃ ca . . .

Yattha purisind. uppaj., tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha manind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. manindriyaṃ ca . . .

Yattha jīvitind. uppajjittha, tattha somanassind . . .¹ *pe* . . . upekkhind. saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Asaññasatte tattha jīvitind. uppaj.; no ca t. manind. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha somanassind. uppaj., tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj., tattha somanassind. uppajjitthāti? *Arūpe tattha manind. uppaj., no ca t. somanassind. uppaj.; pañcavokāre t. manindriyaṃ ca * . . .

Yattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. paññind. uppaj., tattha manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj., tattha paññind. uppajjitthāti? Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhund. uppajjittha, tassa tattha sotind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. yattha sotind. uppaj., tassa tattha cakkhind. uppajjitthāti? Āmantā.

¹ Answers in the following analogous to the pair next below.

• • Br. omits. S. Āmantā only.

Yassa yattha cakkhund. uppaj.,¹ tassa tattha ghānind. . . . *pe* . . . itthind. . . . purisind. . . . uppajjithāti? Rūpāvacarāṇaṃ tesāṃ tattha cakkhund. uppaj., no ca t. t. purisind. uppaj.; kāmāvacarāṇaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca uppaj., purisindriyaṃ ca uppaj. Y. v. p. yattha purisind. uppaj., tassa tattha cakkhund. uppaj-jithāti? Āmantā. Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha jīvitind. uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj., tassa tattha cakkhund. uppaj-jithāti? Arūpāṇaṃ¹ asaṅṅhasattāṇaṃ¹ tesāṃ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; pañcavokārāṇaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha somanassind. uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. somanassind. uppaj., tassa tattha cakkhund. uppajjithāti? Āmantā. Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha cakkhund. uppaj-jithāti? Arūpāṇaṃ tesāṃ tattha manind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; pañcavokārāṇaṃ t. t. manindriyaṃ ca . . . Yassa yattha ghānind.¹ . . . *pe* . . . itthind. uppaj., tassa tattha purisind. uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. uppaj., t. t. itthind. uppaj-jithāti? Āmantā. Yassa yattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj., tassa tattha purisind. uppajjithāti? Rūpāvacarāṇaṃ arūpāvacarāṇaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. purisind. uppaj.; kāmāvacarāṇaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Yassa yattha purisind. uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha purisind. uppajjithāti? Rūpāvacarāṇaṃ arūpāvacarāṇaṃ tesāṃ t. manind. uppaj., no ca t. t. purisind. uppaj.; kāmāvacarāṇaṃ t. t. manindriyaṃ ca . . . Yassa yattha jīvitind. uppaj., tassa tattha somanassind. uppajjithāti? Suddhāvāsāṇaṃ

¹ Br. *inverts order.*

dutiye citte vattamāne asaṇṇasattānaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; itaresaṃ¹ pañcavokārānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppaj. . . . Āmantā. Yassa yattha

jīvitind. uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . pe . . . saddhind. . . . paṇṇind. . . . manind. uppajjithāti? Asaṇṇasattānaṃ tesāṃ tattha jīvitind. uppaj., no ca t. t. manind. uppaj.;² catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha jīvitind. uppajjithāti? Āmantā. Yassa yattha

somanassind. uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . pe . . . saddhind. paṇṇind. manind. uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha somanassind. uppajjithāti? Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne tesāṃ t. manind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; itaresaṃ¹ pañcavokārānaṃ t. t. manindriyaṃ ca uppaj., somanassindriyaṃ ca uppaj. Yassa yattha

upekkhind. . . . pe . . . saddhind. . . . paṇṇind. uppajjitha, tassa tattha manind. uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha paṇṇind. uppajjithāti? Āmantā.

4.

i. Yassa cakkhund. na uppajjitha, tassa sotind. . . . pe . . . ghānind. . . . itthind. . . . purisind. . . . jīvitind. . . . somanassind. . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paṇṇind. . . . manind. . . . na uppajjithāti? Natthi. Yassa vā pana manind. na uppaj., tassa cakkhund. na uppajjithāti? Natthi.

Yassa ghānind. . . . pe . . . itthind. . . . purisind. . . . jīvitind. . . . somanassind. . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paṇṇind. . . . na uppaj., tassa manind. na uppajjithāti? Natthi. Y. v. p. manind. na uppaj., tassa paṇṇind. na uppajjithāti? Natthi.³

ii. Yattha cakkhund. na uppaj., tattha sotind. na

¹ Br. *inserts* catuvokārānaṃ.

² S. *inserts* itaresaṃ.

³ K. Āmantā.

uppajjitthāti? Āmantā. Yattha v. p. sotind. na uppaj.,
 tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Āmantā.
 Yattha cakkhund. na uppaj., tattha ghānind. . . . *pe* . . .
 itthind.¹ . . . purisind. na uppajjitthāti? Āmantā. Yattha
 v. p. purisind. na uppaj. . . . Rūpāvacare tattha purisind.
 na uppaj., no ca tattha cakkhund. na uppaj.; arūpe
 asaññasatte tattha purisindriyañ ca na uppaj., cakkhund-
 driyañ ca na uppaj. Yattha cakkhund. na
 uppaj., tattha jīvitind. na uppajjitthāti? Uppajjittha.
 Y. v. p. jīvitind. na uppaj., tattha cakkhund. na uppaj-
 jitthāti? Natthi. Yattha cakkhund. na
 uppaj., tattha somanassind. na uppajjitthāti? Āmantā.
 Y. v. p. . . . Āmantā. Yattha cakkhund.
 na uppaj., tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . .
 paññind. . . . manind. na uppajjitthāti? Arūpe tattha
 cakkhund. na uppaj., no ca tattha manind. na uppaj.;
 asaññasatte tattha cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. manind.
 na uppaj., tattha cakkhund. . . . Āmantā.
 Yattha ghānind. * na uppaj., tattha * itthind. . . . purisind.
 . . . Āmantā. Y. v. p. purisind. . . . Āmantā. Yattha
 ghānind. na uppaj., t. jīvitind. . . . Uppajjittha. Yattha
 v. p. jīvitind. na uppaj. . . . Natthi. Yattha
 ghānind. na uppaj., t. somanassind. na uppajjitthāti?
 Rūpāvacare t. ghānind. na uppaj., no ca t. somanassind. na
 uppaj. . . . Y. v. p. somanassind. . . . *pe* . . .
 Yattha ghānind. na uppaj., t. upekkhind. . . . *pe* . . .
 Rūpāvacare arūpāvacare t. ghānind. . . . ; asaññasatte t.
 ghānind. ca . . . Y. v. p. upekkhind. . . . (*so for ghānind.*
-saddhind., -paññind., -manind., omitting arūpāvacare).
 Yattha itthind. na uppaj., t. purisind. na uppajjitthāti?
 Āmantā. Y. v. p. purisind. na uppaj., tattha itthind. na
 uppajjitthāti? Āmantā. Yattha itthind.
 . . . *pe* . . . purisind. na uppaj., t. jīvitind. na uppaj-
 jitthāti? Uppajjittha. Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . .
 Natthi. Yattha purisind. na uppaj., t.

¹ Answers as in the pair cakkhund.-purisind.

* * K. omits, Br. S. give the following pairs.

somanassind. na uppajjitthāti? Rūpāvacare t. purisind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj.; arūpe¹ asaññasatte¹ t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha purisind. na uppaj., t. upekkhind. . . . pe . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjitthāti? Rūpāvacare arūpāvacare t. purisind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; asaññasatte t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha jīvitind. na uppaj., t. somanassind.² . . . pe . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjitthāti? Natthi. Y. v. p. manind. na uppaj., t. jīvitind. na uppajjitthāti? Uppajjittha. Yattha somanassind. na uppaj., t. upekkhind.³ . . . pe . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjitthāti? Arūpe⁴ t. somanassind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; asaññasatte t. somanassind. ca . . . Y. v. p. manind. na uppaj., t. somanassind. na uppajjitthāti? Āmantā. Yattha upekkhind. . . . pe . . . saddhind. paññind. na uppaj., manind. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. na uppaj., tattha paññind. uppajjitthāti? Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha sotind. na uppajjitthāti? Āmantā. Yassa vā pana yattha sotind. na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Āmantā. Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha ghānind.⁶ . . . pe . . . itthind. purisind. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Rūpāvacarānaya tesaj tattha purisind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; suddhāvasānaya arūpānaya⁶ asaññasattānaya⁶ t. t.

¹ Br. *transposed*.

² Br. S. *give here the reply*: Natthi.

³ Br. S. *give here the reply*: Āmantā.

⁴ Br. S. *substitute the one word*: Āmantā.

⁵ *Answers as for cakkhund.-purisind.*

⁶ Br. S. *transpose*.

purisindriyañ ca . . . Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjitthāti? Arūpānaya¹ āsaññasattānaya¹ tesaya t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; suddhāvāsānaya t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjitthāti? Āmantā.² Y. v. p. y. somanassind. na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha upekkhind.³ . . . pe . . . suddhind. . . paññind. . . manind. na uppajjitthāti? Arūpānaya tesaya t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj., suddhāvāsānaya asaññasattānaya t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj., t. t. cakkhund. na uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha ghānind.⁴ . . . pe . . . itthind. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppaj., t. t. itthind. na uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha itthind. . . pe . . . purisind. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjitthāti? Rūpāvacarānaya arūpāvacarānaya tesaya t. purisind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; suddhāvāsānaya t. t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj., tassa t. purisind. na uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjitthāti? Rūpāvacarānaya tesaya t. purisind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; suddhāvāsānaya uppaticcittassa⁵

¹ Br. S. *transpose*.

² S. *substitutes* arūpānaya tesaya tattha cakkhund. na uppajjittha, no ca t. t. somanassind. na uppajjittha; suddhāvāsānaya asaññasattānaya t. t. cakkhundriyañ ca . . .

³ *Answers as for* cakkhund.-manind.

⁴ Br. S. *give, for* ghānind.-jīvitind., *answers as for* purisind.-jīvitind. *below*. *So also for* ghānind.-upekkhind., ghānind.-saddhind. *For* ghānind.-somanassind. *same answers, but omitting* arūpāvacarānaya.

⁵ Br. *omits*.

uppādakkhaṇe¹ arūpānaṃ² asaññasattānaṃ² t. t. purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjithāti? Āmantā.

Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha upekkhind.³ . . . pe . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjithāti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; suddhāvāsānaṃ uppatticcittassa⁴ uppādakkhaṇe⁴ asaññasattānaṃ t. t. purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjitha, tassa tattha purisind. na uppajjithāti? Āmantā.

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. somanassind. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjithāti? Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne arūpānaṃ⁵ asaññasattānaṃ tesāṃ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; suddhāvāsānaṃ uppatticcittassa⁶ uppādakkhaṇe⁶ tesāṃ tattha somanassindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . pe . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjithāti? Asaññasattānaṃ tesāṃ t. manind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; suddhāvāsānaṃ uppatticcittassa⁷ uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha somanassind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . pe . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjithāti? Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne arūpānaṃ⁶ tesāṃ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; suddhāvāsānaṃ uppatticcittassa⁸ uppādakkhaṇe⁷ asaññasattānaṃ t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjithāti?

¹ Br. omits.

² Br. transposes.

³ Answers as for purisind.-manind.

⁴ Br. S. omits.

⁵ Br. omits.

⁶ Br. omits. S. substitutes uppajjantānaṃ.

⁷ Br. upatticcittassa.

⁸ Br. substitutes uppajjantānaṃ.

Āmantā. Yassa yattha upekkhind. . . . pe . . .
saddhind. . . . pañūind. na uppaj., tassa tattha manind. na
uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. na uppaj.,
tassa tattha pañūind. na uppajjitthāti? Āmantā.

5.

i. Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa sotind. uppaj-
jissatīti? Āmantā. Yassa vā pana sotind. uppajjissati,
tassa cakkhund. uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjissatīti?
Ye rūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ cak-
khund. uppajjissati, no ca tesāṃ ghānind. uppajjissati;
itaresāṃ cakkhundriyaṃ¹ ca uppajjissati, ghānindriyaṃ¹ ca
uppajjissati. Y. v. p. ghānind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa itthind-
uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṃ uppajjitvā² parinibbāyis-
santi ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā
parinibbāyissanti, tesāṃ cakkhund. uppajjissati, no ca
tesāṃ itthind. uppajjissati; itaresāṃ cakkhundriyaṃ ca . . .
Y. v. p. itthind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa purisind. uppajjissatīti?
Ye rūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyassanti, yā ca itthiyo
eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti,
tesāṃ cakkhund. uppajjissati, no ca tesāṃ purisind.
uppajjissati; itaresāṃ cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p.
purisind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjissatīti.
Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati . . . Ye
arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ jīvitind.
uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjissati; itaresāṃ
jīvitindriyaṃ ca . . .

Yassa cakkhund.
uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Ye sa-
cakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ
cakkhund. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppaj-
jissati; itaresāṃ cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. soman-

¹ K. *inverts order*.

² K. Br. *uppajjitvā alicaya*.

assind. uppajjissati . . . Āmantā. Yassa
cakkhund. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti?
Ye sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti,
tesaṃ cakkhund. uppajjissati, no ca t. upekkhind. uppaj-
jissati; itaresaṃ cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. upekkhind.
uppajjissati . . . Ye arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti,
tesaṃ upekkhind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppaj-
jissati; itaresaṃ upekkhindriyaṃ ca . . .

Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . .
paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p.
manind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjissatīti? Ye
arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaṃ manind. uppaj-
jissati, no ca t. cakkhund. uppajjissati; itaresaṃ manin-
driyaṃ ca . . .

Yassa ghānind. uppajjissati,
tassa itthind. uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena
katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti, tesaṃ ghānind.
uppajjissati, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresaṃ ghān-
indriyaṃ . . . Y. v. p. itthind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa ghānind. uppajjissati, tassa purisind.
uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhava
dassetvā parinibbāyissanti, tesaṃ ghānind. uppajjissati, no
ca tesaṃ purisind. uppajjissati; itaresaṃ ghānindriyaṃ ca
. . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa ghānind. uppaj-
jissatīti? Āmantā.

Yassa ghānind. uppaj-
jissati, tassa jivitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p.
jivitind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjissatīti? Ye
rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti,
tesaṃ jivitind. uppajjissati, no ca t. ghānind. uppajjissati;
itaresaṃ jivitindriyaṃ ca . . .

Yassa ghānind.
uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Ye sa-
ghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaṃ
ghānind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati;
itaresaṃ ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. somanassind.
uppajjissati, tassa ghānind. uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṃ
uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaṃ somanassind. uppaj-
jissati, no ca t. ghānind. uppajjissati; itaresaṃ soman-
assindriyaṃ ca . . .

Yassa ghānind. uppaj-
jissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Ye saghānakā

somanassena uppajjivā . . . (analogously to preceding pair).

Yassa ghanind. uppajjissati, tassa saddhind. . . pe . . . paññind. . . manind. uppajjissatiti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjissatiti? Ye rūpāvacaraj arūpāvacaraj uppajjivā parinibbāyissanti, tesaj manind. uppajjissati, no ca tesaj ghānind. uppajjissati; itaresaj manindriyañ ca . . .

Yassa itthind. uppajjissati, tassa purisind. uppajjissatiti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tāsaj itthind. uppajjissati, no ca tāsaj purisind. uppajjissati; itaresaj itthindriyañ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa itthind. uppajjissatiti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaj purisind. . . (analogously to preceding answer.)

Yassa itthind. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjissatiti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaraj arūpāvacaraj uppajjivā parinibbāyissanti, *ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti,* tesaj jīvitind. uppajjissati, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresaj jīvitindriyañ ca . . .

Yassa itthind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatiti? Yā itthiyo¹ upekkhāya upapajjivā parinibbāyissanti, tāsaj itthind. uppajjissati, no ca tāsaj somanassind. uppajjissati; itaresaj itthindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaraj upapajjivā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā somanassena uppajjivā parinibbāyissanti, tesaj somanassind. uppajjissati, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresaj somanassindriyañ ca . . .

Yassa itthind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatiti? Yā itthiyo² somanassena upapajjivā parinibbāyissanti, tāsaj itthind. uppajjissati, no ca tāsaj upekkhind. uppajjissati; itaresaj itthindriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Ye rūpāva-

* * S. omits.

¹ Br. S. insert eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā.

caray arūpāvacaray¹ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesay upekkhind. uppajjissati, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresay upekkhindriyañ ca . . .

Yassa itthind. uppajjissati, tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa itthind. uppajjissatīti? Ye rūpāvacaray arūpāvacaray . . . (*analogously to preceding y. v. p.*)

Yassa purisind. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaray arūpāvacaray uppajjitva parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesay jīvitind. uppajjissati, no ca tesay purisind. uppajjissati; itaresay jīvitindriyañ ca . . .

Yassa purisind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Ye purisā² upekkhāya upapajjitvā, parinibbāyissanti, tesay purisind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresay purisindriyañ ca . . .

Y. v. p. somanassind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaray uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena . . . (*analogously to preceding y. v. p.*)

Yassa purisind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā³ parinibbāyissanti, tesay purisind. uppajjissati, no ca t. upekkhind. uppajjissati; itaresay purisindriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaray arūpāvacaray upapajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena . . . (*analogously to two preceding y. v. p.*)

Yassa purisind. uppajjissati, tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaray arūpāvacaray uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena . . . *pe* . . . Yassa

¹ K. omits.

² Br. *inserts* eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā.

³ Br. S. *inserts* somanassena up[a]pajjitvā.

jīvitind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchīmacittay uppajjissati, tesay jīvitind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresay jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchīmacittay uppajjissati, tesay jīvitind. uppajjissati, no ca t. upekkhind. uppajjissati; itaresay jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa somanassind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchīmacittay uppajjissati, tesay somanassind. uppajjissati, no ca t. upekkhind. uppajjissati; itaresay somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . *Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchīmacittay uppajjissati, tesay upekkhind. . . . (as for preceding answer.)

Yassa somanassind. uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā . . . (analogously to preceding y. v. p.)

Yassa upekkhind. uppajjissati tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchīmacittay uppajjissati, tesay manind. . . . (analogously to preceding y. v. p.)

Yassa saddhind. uppajjissati, tassa paññind. . . . pe . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa saddhind. uppajjissatīti? Āmantā (so for paññind.-manind.).

ii. Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha sotind. uppajjissatīti? Āmantā. Yattha vā pana sotind. uppajjissati . . . Āmantā. Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha ghānind. uppajjissatīti? Rūpāvacare tattha

cakkhund. uppajjissati, no ca tattha ghāvind. uppajjissati; kāmāvacare tattha cakkhundriyañ ca uppajjissati, ghānindriyañ ca uppajjissati. Yattha vā pana ghānind. uppajjissati, tattha cakkhund. uppajjissatīti? -Āmantā.

Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha itthind.

. . . *pe* . . . purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacare tattha cakkhund. uppajjissati, no ca tattha purisind.¹ uppajjissati, kāmāvacare tattha cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati; tattha cakkhund. uppajjissatīti? Āmantā.

Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati . . . Arūpe² asaññasatte² tattha jīvitind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjissati; pañcavokāre tattha jīvitindriyañ ca . . .

Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppajjissati, tattha cakkhund. uppajjissatīti? Arūpe tattha upekkhind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjissati; pañcavokāre t. upekkhindriyañ ca . . .

Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tattha cakkhund. uppajjissatīti? Arūpe . . .

(*as for preceding y. v. p.*) Yattha ghānind. uppajjissati, tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. . . . Āmantā.

Yattha ghānind. uppajjissati, tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tattha ghānind. uppajjissatīti? Rūpāvacare arūpāvacare t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. ghānind. uppajjissati; kāmāvacare t. jīvitindriyañ ca . . .

Yattha ghānind. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tattha ghānind. uppajjissatīti? Rūpāvacare tattha somanassind. uppajjissati, no ca . . . (*as for preceding y. v. p.*)

¹ S. *substitutes* jīvitind.

² Br. *inverts*.

Yattha ghānind. uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha upekkhind. uppajjissati, no ca . . . (as for preceding y. v. p.).

Yattha ghānind. uppajjissati, tattha saddhind. . . .¹pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tattha ghānind. uppajjissatīti? Rūpāvacare arūpāvacare tattha manind. . . . (as for preceding y. v. p.).

Yattha itthind. uppajjissati, tattha purisind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. uppajjissati . . . Āmantā. Yattha itthind. . . .¹pe . . .

purisind. uppajjissati, tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tattha purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacare arūpāvacare tattha jīvitind.² . . . (as for preceding y. v. p.)

Yattha purisind. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tattha purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacare t. somanassind. uppajjissati, no ca (as for preceding y. v. p.).

Yattha purisind. uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha upekkhind. uppajjissati, no ca . . . pe . . .

Yattha purisind. uppajjissati, tattha saddhind. . . .¹pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati . . . Rūpāvacare arūpāvacare t. manind. uppajjissati, no ca . . . pe . . .

Yattha jīvitind. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatīti? Arūpe² asaññasatte t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati;³ pañcavokāre t. jīvitindriyañ ca Y. v. p. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yattha jīvitind. uppajjissati tattha upekkhind. . . .¹pe . . . saddhind. paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Asaññasatte tattha

¹ Br. S. give (with, in Br., many a 'pe') itthind.-jīvitind., -somanassind., -upekkhind., saddhind., -paññind., -manind.

² Br. omits.

³ Br. inserts catuvokāre, K. S. omit.

jīvitind. uppajjissati, no ca tattha manind. uppajjissati; catuvokāre pañcavokāre tattha jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. *Yattha somanassind.

uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Arūpe t. manind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati; pañcavokāre t. upekkhindriyaṃ ca . . .*

Yattha somanassind uppajjissati, tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā.¹ Y. v. p. *manind. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatīti? Arūpe tattha manind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati; pañcavokāre tattha manindriyaṃ ca . . .°

Yattha upekkhind. uppajjissati, tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatīti?² Āmantā.

Yattha saddhind. uppajjissati, tattha paññind. . . . pe . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tattha saddhind. uppajjissati ti? Amantā.

Yattha paññind. uppajjissati, tattha manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. . . . paññind. . . . Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa tattha sotind. uppajjissatīti? Āmantā. Yassa vā pana yattha sotind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa tattha ghānind. uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ tesāṃ tattha cakkhund. uppajjissati, no ca tesāṃ tattha ghānind. uppajjissati; kāmāvacarānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca uppajjissati, ghānindriyaṃ ca uppajjissati. Yassa vā pana yattha

* * B. S. omits.

¹ S. omits and inserts asaññasatte tattha jīvitind. uppajjissati, no ca tattha manind. uppajjissati, catuvokāre pañcavokāre tattha jīvitindriyaṃ ca, etc.

* * Br. omits.

² S. substitutes answer analogous to that in preceding y. v. p.

ghānind. uppajjissati . . . Āmantā. Yassa
yattha cakkhund. uppajjissati, t. t. itthind. uppajjissatīti?
Rūpāvacarānāy ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī
bhavē dassetvā kāmāvacarāy¹ uppajjitvā¹ parinibbāyis-
santi, tesāy t. cakkhund. uppajjissati, no ca t. t. itthind.
uppajjissati; itaresāy kāmāvacarānāy t. t. cakkhundriyāñ
ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa
tattha purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacarānāy yā ca
itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā kāmā-
vacarāy¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti, tesāy t. cakkhund.
uppajjissati, no ca t. t. purisind. uppajjissati; itaresāy kāmā-
vacarānāy t. t. cakkhundriyāñ. . . . Y. v. p. y. purisind.
uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha
cakkhund. uppajjissati, tassa tattha jīvitind. uppajjissatīti?
Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati . . . Arūpānāy²
asaññāsattānāy² tesāy t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t.
cakkhund. uppajjissati; pañcavokārānāy t. t. jīvitindriyāñ
ca . . .

Yassa yattha cakkhund. uppajjissati,
tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Ye sacakkhukā
upekkhāya uppajjitvā³ parinibbāyissanti, tesāy t. cak-
khund. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati;
itaresāy pañcavokārānāy t. t. cakkhundriyāñ ca . . .
Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa
tattha upekkhind. uppajjissatīti? Ye sacakkhukā soman-
assena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāy tattha cakkhund
uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresāy
pañcavokārānāy t. t. cakkhundriyāñ ca . . . Y. v. p. y.
upekkhind. uppajjissati, tassa tattha cakkhund. uppaj-
jissatīti? Arūpānāy tesāy t. upekkhind. uppajjissati, no
ca t. t. cakkhund. uppajjissati; pañcavokārānāy t. t.
upekkhindriyāñ ca . . .

Yassa yattha cak-
khund. uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . . pe . . .
paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y.

¹ Br. omits.

² Br. inverts order.

³ Br. uppajjitvā always.

manind. uppajjissati, tassa t. cakkhund. uppajjissatīti? Arūpānaṃ tesāṃ tattha manind. . . . (analogously to preceding y. v. p. y.)

Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha itthind. uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā kāmāvacarā¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti, tesāṃ t. ghānind. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppajjissati: itaresāṃ kāmāvacarānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. itthind. . . . Āmantā.

Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā kāmāvacarā¹ uppajjitvā,¹ parinibbāyissanti, tesaṃ tattha ghānind. uppajjissati, no ca tesaṃ t. purisind. uppajjissati; itaresāṃ kāmāvacarānaṃ tesāṃ t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, tassa tattha ghānind. uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ tattha jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjissati; kāmāvacarānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Ye saghānakā upekkhāya kāmāvacarā² uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. ghānind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresāṃ kāmāvacarānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ tesāṃ t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjissati; kāmāvacarānaṃ t. t. somanassindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Ye saghānakā somanassena kāmāvacarā² uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. ghānind. uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresāṃ kāmāvacarānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati, tassa tattha ghānind. uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. upekkhind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjissati;

¹ Br. omits.

² Br. S. omit.

kāmāvacarāṇay t. t. upekkhindriyaṅ ca . . .

Yassa yattha ghaṇind. uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paṇṇind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Rūpāvacarāṇay . . .

(analogously to preceding y. v. p. y.) Yassa yattha itthind. uppajjissati, tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā kāmāvacarāṇay¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti, tāsāy tattha itthind. uppajjissati, no ca tāsāy t. purisind. uppajjissati; itaresāy kāmāvacarāṇay tesāy t. itthindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, tassa tattha itthind. uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā kāmāvacarāṇay¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti, tesāy t. purisind. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresāy kāmāvacarāṇay . . . *pe* . . .

Yassa yattha itthind. uppajjissati, tassa tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, tassa tattha itthind. uppajjissatīti? Rūpāvacarāṇay arūpāvacarāṇay ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā kāmāvacarāṇay¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti, tesāy t. jīvitind. uppajjissati, no ca . . . *pe* . . .

Yassa yattha itthind. uppajjissati, tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya kāmāvacarāṇay¹ uppajjitvā parinibbāyissanti, tāsāy t. itthind. uppajjissati, no ca tāsāy t. somanassind. uppajjissati; itaresāy . . . *pe* . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Rūpāvacarāṇay ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā somanassena kāmāvacarāṇay¹ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāy t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresāy . . . *pe* . . .

Yassa yattha itthind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Yā itthiyo² somanassena kāmāvacarāṇay¹ uppajjitvā parinibbāyissanti, tāsāy t. itthind. uppajjissati, no ca tāsāy t. upekkhind. uppajjissati, itaresāy . . . *pe* . . .

¹ Br. omits.

² Br. S. insert eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā.

Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Rūpāvacarāṇaṃ¹
 ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā upek-
 khāya kāmāvacarāṇaṃ² uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t.
 upekkhind. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppajjissati;
 itaresāṃ . . . pe . . . Yassa yattha itthind.

uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . . pe . . . paññind.
 . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind.
 uppajjissati . . . Rūpāvacarāṇaṃ arūpāvacarāṇaṃ ye ca
 purisā . . . (analogously to preceding y. v. p. y.).

Yassa yattha purisind. uppajjissati, tassa tattha jīvitind.
 uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati,
 tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacarāṇaṃ
 arūpāvacarāṇaṃ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī
 bhavē dassetvā kāmāvacarāṇaṃ² uppajjitvā² parinibbāyis-
 santi, tesāṃ t. jīvitind. uppajjissati, no ca tesāṃ t. purisind.
 uppajjissati; itaresāṃ . . . pe . . . Yassa

yattha purisind. uppajjissati, tassa tattha somanassind.
 uppajjissatīti? Ye purisā³ upekkhāya kāmāvacarāṇaṃ²
 uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. purisind. uppaj-
 jissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresāṃ
 . . . pe . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . .
 Rūpāvacarāṇaṃ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē
 dassetvā somanassena kāmāvacarāṇaṃ uppajjitvā parinib-
 bāyissanti, tesāṃ t. somanassind. uppajjissati, no ca tesāṃ
 t. purisind. uppajjissati; itaresāṃ . . . pe . . .

Yassa yattha purisind. uppajjissati, tassa tattha upek-
 khind. uppajjissatīti? Ye purisā³ somanassena kāmāva-
 carāṇaṃ² uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. purisind.
 uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresāṃ
 . . . pe . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . .

Rūpāvacarāṇaṃ arūpāvacarāṇaṃ yā ca itthiyo³ upekkhāya
 kāmāvacarāṇaṃ² uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. upek-
 khind. uppajjissati, no ca tesāṃ t. purisind. uppajjissati;
 itaresāṃ . . . pe . . . Yassa yattha purisind.
 uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . . pe . . . paññind.

¹ S. inserts arūpā°.

² Br. omits.

³ Br. S. insert eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā.

. . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati, tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacarānāy arūpāvacarānāy yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicci bhāve dassetvā kāmāvacarāy¹ uppajjitvā¹ parinibhāyissanti . . . (*analogously to preceding*).

Yassa yattha jīvitind. uppajjissati, tassa tatttha somanassind. uppajjissatīti? Catuvokāre² pañcavokāre² yassa cittassa anantarā upekkhāsaṃpayuttapacchimacittāy uppajjissati asaññasattānāy tesāy t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresāy³ pañcavokārānāy t. t. jīvitindriyāñ ca uppajjissati, somanassindriyāñ ca uppajjissati. Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha jīvitind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Pañcavokāre yassa cittassa anantarā somanassasāṃpayuttapacchimacittāy uppajjissati asaññasattānāy tesāy t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresāy catuvokārānāy pañcavokārānāy t. t. jīvitindriyāñ ca . . . pe . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha jīvitind. uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . pe . . . paññind. . . manind. uppajjissatīti? Asaññasattānāy tesāy tattha jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. manind. uppajjissati; catuvokārānāy pañcavokārānāy t. t. jīvitindriyāñ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha somanassind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Pañcavokāre² yassa cittassa anantarā somanassasāṃpayuttapacchimacittāy uppajjissati, tesāy tattha somanassind. uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresāy³ pañcavokārānāy t. t. somanassindriyāñ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Catuvokāre² pañcavokāre² yassa cittassa anantarā upekkhāsaṃpayuttapacchimacittāy uppajjissati . . . (*analogously to preceding* Y. v. p. y., Br. S. inserting catuvokārānāy.)

Yassa yattha somanassind. uppajjissati,

¹ Br. S. omit.

² Br. omits.

³ Br. inserts catuvokārānāy.

tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati, tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ yassa cittassa anantarā upekkhāsam-
payuttapacchimacittay uppajjissati, tesay t. manind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresay² pañcavokārānay . . . *pe* . . .

Yassa yattha upekkhind. uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Pañcavokāre¹ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittay uppajjissati, tesay t. manind. uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresay catuvokārānay pañcavokārānay t. t. manindriyañ ca . . .

Yassa yattha saddhind. uppajjissati, tassa tattha paññind. . . . *pe* . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha paññind. uppajjissati, tassa tattha manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. . . . Āmantā.

6.

i. Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa sotind. na uppajjissatīti? Āmantā. Yassa v. p. sotind. . . . cakkhund. na uppajjissatīti? Āmantā. Yassa cakkhund. . . . ghānind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. ghānind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaray uppajjitvā parinibbāyissanti, tesay ghānind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppajjissati; pacchimabhavikānay ye ca arūpay uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānay¹ t. ghānindriyañ ca na uppajjissati, cakkhundriyañ ca na uppajjissati.

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa itthind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. itthind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaray uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesay

¹ Br. *omits*.

² Br. S. *insert* catuvokārānay.

itthind. na uppajjissati no ca t. cakkhund. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ itthindriyaṃ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. na uppajjissati, tassa cakkhund. . . . Ye rūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ purisind. na uppajjissati, no ca tesāṃ cakkhund. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ t. . . .

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa jīvitind. na uppajjissatīti? Ye arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ cakkhund. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca na uppajjissati, jīvitindriyaṃ² ca na uppajjissati. Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatīti? Ye sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ somanassind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ somanassindriyaṃ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Ye arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ cakkhund. na uppajjissati, no ca t. upekkhind. na uppajjissati; pacchimakittasabhavikānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatīti? Ye sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ upekkhind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppajjissati . . . (as in preceding y. v. p.)

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Ye arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ cakkhund. na uppajjissati, no ca t. manind. na uppajjissati; pacchima-

bhavikānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Āmantā. Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa itthind. na uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. itthind. na uppajjissati . . . Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ itthind. na uppajjissati, no ca t. ghānind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaṃ arūpāvacaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, t. itthindriyaṃ ca . . .

Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatī? Āmantā. Y. v. p. purisind. na uppajjissati . . . Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tāsāṃ purisind. na uppajjissati, no ca tāsāṃ ghānind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaṃ arūpāvacaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ purisindriyaṃ ca . . .

Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa jivitind. na uppajjissatī? Ye rūpāvacaṃ arūpāvacaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ ghānind. na uppajjissati, no ca t. jivitind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. jivitind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatī? Ye rūpāvacaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ ghānind. na uppajjissati, no ca t. somanassind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa ghānind. na uppajjissatī?¹ Āmantā.

Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatī? Ye rūpāvacaṃ arūpāvacaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ ghānind. na uppajjissati, no ca tesāṃ upekkhind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ

¹ Br. S. *substitute* ye saḡhānikā upekkhāya [S. kāmāvacaṃ uppajjitvā] parinibbāyissanti, tesāṃ somanassind. uppajjissati, no ca t. ghānind. uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti, t. somanassind. ca . . .

ye ca somanassena rūpāvacaray uppajjitvā parinibbāyissanti t. ghānind. ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati, tassa na uppajjissatīti? Āmantā.¹

Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . pe . . . paññind. . . manind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaray arūpāvacaray uppajjitvā parinibbāyissanti, tesay ghānind. na uppajjissati, no ca tesay manind. na uppajjissati; pacchimabhavikānāy tesay ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Āmantā. Yassa

itthind. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesay itthind. na uppajjissati, no ca t. purisind. na uppajjissati; pacchimabhavikānāy ye ca rūpāvacaray arūpāvacaray uppajjitvā parinibbāyissanti t. itthindriyañ ca . . . Y. v. p. purisind. na uppajjissati . . . Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tāsāy purisind. na uppajjissati, no ca tāsāy itthind. na uppajjissati; pacchimabhavikānāy ye ca rūpāvacaray arūpāvacaray uppajjitvā parinibbāyissanti tesay purisindriyañ ca . . .

Yassa itthind. na uppajjissati, tassa jīvitind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaray arūpāvacaray uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesay itthind. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. . . . (as for preceding reply). Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa itthind. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaray uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā² parinibbāyissanti, tesay itthind. na uppajjissati, no ca tesay somanassind. na uppajjissati; pacchimabhavikānāy ye ca arūpāy uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti,

* * K. S. omit.

¹ Br. S. substitute ye saghānakkā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti . . . (as in preceding y. v. p.).

² Br. inserts somanassena upapajjitvā.

tesaj itthindriyañ ca . . . somanassind. ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa itthind. na uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjivā parinibbāyissanti, tāsaj somanassind. na uppajjissati, no ca tāsaj itthind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ uppajjivā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjivā parinibbāyissanti t. somanassindriyañ ca . . . itthind. ca na uppajjissati.

Yassa itthind. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjivā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya¹ uppajjivā¹ parinibbāyissanti, tesaj itthind. na uppajjissati, no ca tesaj upekkhind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ *ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā somanassena uppajjivā parinibbāyissanti* tesaj itthindriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati, tassa itthind. na uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā somanassena uppajjivā parinibbāyissanti, tāsaj upekkhind. na uppajjissati, no ca tāsaj itthind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā somanassena uppajjivā parinibbāyissanti tesaj upekkhindriyañ ca . . .

Yassa itthind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjivā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaj itthind. na uppajjissati no ca t. manind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṃ t. itthindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa purisind. na uppajjissati, tassa jīvitind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjivā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten'

¹ S. omits.

* * S. omits.

eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesay purisind. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. na uppajjissati : pacchimabhavikānāy t. purisindriyāñ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa purisind. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacarāy¹ uppajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesay purisind. na uppajjissati, no ca t. somanassind. na uppajjissati : pacchimabhavikānāy ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. purisindriyāñ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. purisind. na uppajjissati . . . (as in preceding reply).

Yassa purisind. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacarāy arūpāvacarāy uppajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā, parinibbāyissanti, tesay purisind. na uppajjissati, no ca tesay upekkhind. na uppajjissati . . . (as in preceding reply). Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati . . . Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesay upekkhind. na uppajjissati, no ca . . . (as in preceding y. v. p.).

Yassa purisind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . pe . . . paññind. . . manind. na uppajjissantīti? Ye rūpāvacarāy arūpāvacarāy uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo . . . (analogously to preceding yassa). Y. v. p. manind. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa jīvitind. na uppajjissati tassa somanassind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppajjissati . . . Yassa cittassa anantarā

¹ S. inserta arūpa°.

upekkhāsampayuttapacchimacittay uppajjissati, tesay somanassind. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. na uppajjissati; pacchimabhavikānāy t. somanassiudriyañ ca . . .

Yassa jīvitind. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati . . . Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittay uppajjissati, tesay upekkhind. na uppajjissati; no ca . . . (*as in preceding y. v. p.*)

Yassa jīvitind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa somanassind. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittay uppajjissati, tesay somanassind. na uppajjissati, no ca . . . (*as for penultimate Y. v. p.*) Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittay uppajjissati, tesay upekkhind. na uppajjissati, no ca . . .¹ (*as for preceding answer*).

Yassa somanassind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittay uppajjissati, tesay somanassind. na uppajjissati, no ca . . . (*as for preceding answer*). Y. v. p. manind. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa upekkhind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittay uppajjissati, tesay upekkhind. na uppajjissati, no ca tesay manind. na uppajjissati . . . (*as in preceding yassa*). Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa saddhind. na uppajjissati, tassa paññind. . . . pe . . . manind. . . . Āmantā. Y. v. p. manind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . Āmantā. (*So for paññind.-manind.*)²

ii. Yattha cakkhund. na uppajjissati, tattha sotind. na

¹ S. substitutes āmantā.

² S. inserts puggala-vāraṃ niṭṭhitay.

uppajjissatiti? Āmantā. Yattha v. p. sotind. na uppajjissati . . . Āmantā. Yattha cakkhund. na

uppajjissati, tattha ghānind. . . . Āmantā. Y. v. p. ghānind. na uppajjissati, tattha cakkhund. na uppajjissatiti? Rūpāvacare tattha ghānind. na uppaj., no ca tattha cakkhund. na uppaj.; arūpe¹ asaññasatte¹ tattha ghānindriyañ ca na uppaj., cakkhundriyañ ca na uppaj.

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha itthind. . . . pe . . . purisind. na uppajjissatiti? Āmantā. Y. v. p. purisind. na uppajjissati . . . Rūpāvacare tattha purisind. na uppajjissati, no ca . . . (as for preceding Y. v. p.).

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha jīvitind. na uppajjissatiti? Uppajjissati. Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . . Natthi.

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha somanassind. . . . Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha cakkhund. na

uppaj., tattha upekkhind. na uppajjissatiti? Arūpe tattha cakkhund. na uppaj., no ca t. upekkhind. na uppaj.; asaññasatte t. cakkhundriyañ ca na uppaj., upekkhindriyañ ca na uppaj. Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatiti? Arūpe tattha cakkhund. na uppaj. . . . (as for preceding pair).

Yattha ghānind. na uppaj., tattha itthind. . . . pe . . . purisind. na uppajjissatiti? Āmantā. (So for purisind.-ghānind.).

Yattha ghānind. na uppaj., tattha jīvitind. na uppajjissatiti? Uppajjissati. Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Natthi.

Yattha ghānind. na uppaj., tattha somanassind. na uppajjissatiti? Rūpāvacare t. ghānind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj.; arūpe¹ asaññasatte¹ tattha ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha ghānind. na uppaj., t. upekkhind. na uppajjissatiti? Rūpāvacare arūpāvacare t. ghānind. na uppaj., no ca t. upekkhind. na uppaj.; asaññasatte t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p.

¹ Br. inverts order.

upekkhind. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha
ghānind. na uppaj., tattha saddhind. . . . pe . . . paññind.
. . . manind. na uppajjissatī? Rūpāvacare arūpāvacare
. . . (as for preceding pair). Yattha itthind.

na uppajjissati, tattha purisind. . . . Āmantā. (So
for converse). Yattha itthind. . . . pe . . .

purisind. na uppaj., t. jīvitind. na uppajjissatī?
Uppajjissati. Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . . Natthi.

Yattha purisind. na uppaj., tattha
somanassind. na uppajjissatī? Rūpāvacare t.
purisind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj.;
arūpe¹ asaññasatte¹ t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p.
somanassind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha purisind. na uppaj., tattha upekkhind. na uppaj-
jissatī? Rūpāvacare arūpāvacare t. purisind. na uppaj.,
no ca t. upekkhind. na uppaj., asaññasatte t. purisindriyañ
ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha purisind. na uppaj., tattha sad-
dhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatī?
Rūpāvacare arūpāvacare . . . (as for preceding pair).

Yattha jīvitind. na uppaj., tattha soman-
assind. na uppajjissatī? Natthi. Y. v. p. somanassind.
na uppaj. . . . Uppajjissati. (So for jīvitind.-upekkhind.,
-saddhind., -paññind., -manind.). Yattha

somanassind. na uppaj., tattha upekkhind. na uppaj-
jissatī? Arūpe t. somanassind. na uppaj., no ca t.
upekkhind. na uppaj.; asaññasatte t. somanassindriyañ
ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha somanassind. na uppajjissati, tattha
saddhind. . . . pe . . . paññind. manind. na uppajjissatī?
Arūpe . . . (as for preceding pair).² Yattha

upekkhind. na uppaj., tattha saddhind. . . . pe . . .
paññind . . . manind. na uppajjissatī? Āmantā. (So
for the converse). (So for saddhind.-paññind.,

-manind.; paññind.-manind.)

¹ Br. inverts order.

² In the Yattha Br. substitutes āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhund. na uppajjissati, tassa tattha sotind. na uppajjissatiti? Āmantā. (So for the converse).

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha ghānind. na uppajjissatiti? Āmantā. Yassa vā pana yattha ghānind. na uppajjissati, tassa tattha cakkhund. na uppajjissatiti? Rūpāvacarāṇaṃ tesāṃ tattha ghānind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikāṇaṃ arūpāṇaṃ¹ asaññasattāṇaṃ¹ tesāṃ tattha ghānindriyaṃ ca na uppaj., cakkhundriyaṃ ca na uppaj.

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha itthind. na uppajjissatiti? Āmantā. Y. v. p. y. itthind. na uppaj. . . . Rūpāvacarāṇaṃ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ tattha itthind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikāṇaṃ arūpāṇaṃ¹ asaññasattāṇaṃ¹ t. t. itthindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjissatiti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Rūpāvacarāṇaṃ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre . . . (as for preceding y. v. p. y.).

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjissatiti? Arūpāṇaṃ¹ asaññasattāṇaṃ¹ tesāṃ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabhavikāṇaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. na uppajjissati, tassa tattha somanassind. na uppajjissatiti? Āmantā. Y. v. p. y. somanassind. na uppaj. . . . Ye sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikāṇaṃ arūpāṇaṃ¹ asaññasattāṇaṃ¹ t. t. somanassindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatiti? Arūpāṇaṃ tesāṃ t. cakkhund. na uppaj.,

² Br. omits.

³ Br. S. omit.

no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Ye sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti t. t. upekkhind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ t. t. upekkhindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . pe . . . pañhind. . . . manind. na uppajjissatīti? Arūpānaṃ tesā t. t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha itthind. . . . Āmantā. Y. v. p. y. itthind. na uppaj. t. t. ghānind. na uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassavā parinibbāyissanti, tesā t. itthind. na uppaj., no ca t. t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ t. t. itthindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppaj., tassa tattha ghānind. na uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassavā parinibbāyissanti, tāsā t. purisind. na uppaj., no ca tāsā t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ t. t. purisindriyaṃ ca . . . Yassa yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesā tattha ghānind. na uppajjissati, no ca tesā t. jīvitind. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabhavikānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ tesā t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ¹ asaññasattānaṃ¹ t. t.

¹ Br. S. omit.

² Br. omits.

ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppaj.
 . . . Ye saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti
 t. t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. ghānind. na
 uppaj.; pañcavokāre pacchimacittasamangīnaṃ arūpānaṃ
 asaññasattānaṃ t. t. somanassind. . . . Yassa

yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na
 uppajjissatī? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t.
 ghānind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppaj.;
 catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabhavikānaṃ asaññasat-
 tānaṃ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind.
 na uppaj. . . . Ye saghānakā somanassena uppaj-
 jitvā, parinibbāyissanti t. t. upekkhind. na uppaj.,
 no ca t. t. ghānind. na uppaj.; catuvokāre² pañca-
 vokāre² pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ t. t. upek-
 khindriyañ ca . . .

Yassa yattha ghānind.
 na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . .
 manind. na uppajjissatī? Rūpāvacarānaṃ arūpāva-
 carānaṃ tesāṃ tattha ghānind. na uppaj., no ca
 t. t. manind. . . . (*analogously to preceding answer*).
 Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha itthind. na uppaj., tassa tattha purisind. na
 uppajjissatī? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhava
 dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. itthind. na uppaj., no
 ca t. t. purisind. na uppaj.; kāmāvacare pacchimabhavi-
 kānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ t. t. itthindriyañ ca
 . . . Y. v. p. y. purisind. na uppaj., tassa tattha itthind.
 na uppajjissatī? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī
 bhava dassetvā parinibbāyissanti, tāsāṃ t. purisind. na
 uppaj., no ca tāsāṃ t. itthind. na uppaj.; kāmāvacare . . .
 (*as for preceding answer*).

Yassa yattha
 itthind. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjissatī?
 Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ ye ca purisā eten' eva
 bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ t.
 itthind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; catuvo-
 kāre² pañcavokāre² pacchimabhavikānaṃ t. t. itthindriyañ

¹ Br. *inverts order*.

² Br. *omits*.

ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha itthind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā somanassena uppajjītvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. itthind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabbavikānaṃ arūpānaṃ¹ asaññasattānaṃ¹ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā upekkhāya uppajjītvā parinibbāyissanti t. t. itthindriyañ ca somanassind. ca Y. v. p. y. somanassind. na uppaj. . . . Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā upekkhāya uppajjītvā parinibbāyissanti tāsāṃ t. somanassind. na uppaj., no ca tāsāṃ t. itthind. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabbavikānaṃ arūpānaṃ¹ asaññasattānaṃ¹ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā upekkhāya uppajjītvā parinibbāyissanti t. t. somanassindriyañ ca itthind. ca na uppajjissati . . .

Yassa yattha itthind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā upekkhāya uppajjītvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. itthind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabbavikānaṃ asaññasattānaṃ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā somanassena . . . (as for last Y. y.). Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Yā itthiyo eten' eva . . . (analogously with preceding Y. v. p. y., but inserting catuvokāre, Br. omitting, and omitting arūpānaṃ).

Yassa yattha itthind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ ye ca purisā eten' eva . . . (as for preceding y. y.). Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā. Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eten' eva . . .

¹ Br. inverts order.

² Br. S. omit.

(analogously to preceding pair, omitting asaññasattānaṃ).

Yassa attha purisind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ¹ asaññasattānaṃ¹ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ t. purisindriyañ ca na uppajjiseati, somanassindriyañ ca na uppajjissati. Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati. . . . Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppaj., pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ¹ asaññasattānaṃ¹ yā ca itthiyo eten' eva . . . (as for preceding answer).

Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya . . . (analogously to preceding y. y., inserting catuvokāre, omitting arūpānaṃ. So for Y. v. p. y.)

Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . pe . . . pañhind. . . . manind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ t. t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., tassa tattha somanassind. . . . na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. somanassind. na uppaj. . . . Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimakittay uppaj., asaññasattānaṃ tesāṃ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimakittasamangīnaṃ t. t. somanassindriyañ ca . . .

¹ Br. inverts order.

² Br. S. omit.

Yassa yattha jivitind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Yassa cittassa anantarā somanassa. . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Yassa yattha jivitind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . *Yassa cittassa anantarā pacchimacittay uppajjissati,* asaññasattānay tesay t. manind. . . . (as for preceding y. v. p. y.).

Yassa yattha somanassind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittay uppaj., tesay t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimacittasamangīnay asaññasattānay t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittay . . . (analogously to preceding answer).

Yassa yattha somanassind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . pe . . . paññind . . . manind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittay . . . (as for preceding Y. y.). Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha upekkhind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittay . . . (as for preceding pair).

Yassa yattha saddhind. na uppaj., tassa tattha paññind. . . . pe . . . manind. . . . (so for Y. v. p. y. So also for paññind -manind.).

7.

i. Yassa cakkhund. uppajjati, tassa sotind. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa vā pana sotind. uppajjittha, tassa cakkhund. uppajjatīti? Sabbesay cavantānay acakkhukānay uppajjantānay² tesay sotind. uppajjittha, no ca t. cakkhund. uppajjati; sacakkhukānay uppajjantānay t.

* Br. omits.

¹ Br. omits.

² Br. K. upapajjantānay *always*.

sotindriyañ ca uppajjittha, cakkhundriyañ ca uppajjati.
Yassa cakkhund uppajjati, tassa ghānind.
uppajjitthāti? Āmantā. Yassa v. p. ghānind. uppaj-
jittha . . . Sabbesay cavantānay acakkhukānay . . . (as
for preceding y. v. p.).

So also for cakkhund.-itthind., -purisind., -jīvitind.,
somanassind., -upekkhind., etc. . . . manind.).

Yassa ghānind. uppajjati, tassa itthind. . . . pe . . .
purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. purisind.
uppajjittha . . . Sabbesay cavantānay aghānakānay
uppajjantānay tesay purisind. uppajjittha, no ca t.
ghānind. uppajjati; saghānakānay uppajjantānay t.
purisindriyañ ca uppajjittha, ghānindriyañ ca uppajjati.
(So also for ghānind.-jīvitind., somanassind., etc. . . .
manind.).

Yassa itthind. uppajjati, tassa purisind. uppajjitthāti?
Āmantā. Yassa vā pana purisind. uppajjittha, tassa
itthind. uppajjatīti? Sabbesay cavantānay na itthīnay
uppajjantānay tesay purisind. uppajjittha, no ca t. itthind.
uppajjati; itthīnay uppajjantīnay tāsay purisindriyañ ca
uppajjittha itthindriyañ ca uppajjati. Yassa
itthind. uppajjati, tassa jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā.
Y. v. p. jīvitind. . . . Sabbesay cavantānay itthīnay uppaj-
jantānay tesay jīvitind. uppajjittha, no ca t. itthind.
uppajjati; itthīnay uppajjantānay tāsay jīvitind. ca . . .

Yassa itthind. uppajjati, tassa somanassind.
. . . . pe . . . manind. uppajjitthāti? Sabbesay . . . (as for
itthind.-purisind.).

(Purisind.-jīvitind, etc. . . . manind. analogously to
itthind.-jīvitind, etc.).

Yassa jīvitind. uppaj-
jati, tassa somanassind.-uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p.
somanassind. uppajjittha, tassa jīvitind. uppajjatīti?
Sabbesay cavantānay pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesay
somanassind. uppajjittha, no ca t. jīvitind. uppajjati;
sabbesay uppajjantānay pavatte cittassa uppādakkhaṇe t.
somanassind. ca . . .

Yassa somanassind
uppajjati, tassa upekkhind. . . . pe . . . saddhind. paññind.
manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj-

jittha, tassa somanassind. uppajjati? Sabbesaṃ cavan-
tānaṃ¹ pavatte¹ cittaṃ bhaṅgakkhaṇe somanassavip-
payuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṅ-
ghasattānaṃ tesāṃ manind. uppajjittha, no ca t. soman-
assind. uppajjati; somanassena uppajjantānaṃ pavatte
somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ manin-
driyaṃ ca . . . Yassa upekkhind. uppajjati,

tassa saddhind. . . . pe . . . paṇṇind. . . . manind. uppaj-
jitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjittha . . .

Sabbesaṃ . . . (analogously to preceding Y. v. p. So also for
saddhind. -paṇṇind., -manind., Br. substituting sahetukānaṃ
for saddhāya, as before).

Yassa paṇṇind.
uppajjati, tassa manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p.
manind. uppajjittha . . . Sabbesaṃ cavan-
tānaṃ¹ pavatte¹
cittaṃ bhaṅgakkhaṇe nāṇavippayuttacittassa uppādak-
khaṇe, nirodhasamāpannānaṃ asaṅghasattānaṃ tesāṃ
manind. uppajjittha, no ca t. paṇṇind. uppajjati; nāṇena²
uppajjantānaṃ pavatte nāṇasampayuttacittassa uppādak-
khaṇe tesāṃ manindriyaṃ ca . . .

ii. Yattha cakkhund. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. uppajjati, tassa tattha
sotind. uppajjitthāti? Suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ
t. cakkhund. uppajjati, no ca t. t. sotind. uppajjittha;
itaresāṃ pañcavokāraṃ³ uppajjantānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ
ca uppajjati, sotindriyaṃ ca uppajjittha.

Yassa vā pana yattha sotind. uppajjittha . . . Pañcavo-
kāraṃ cavan-
tānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ uppaj-
jantānaṃ tesāṃ t. sotind. uppajjittha, no ca t. t. cakkhund.
uppajjati; sacakkhukānaṃ pañcavokāraṃ¹ uppajjantānaṃ
t. t. sotindriyaṃ ca . . . Yassa yattha cak-

khund. uppajjati, tassa tattha ghānind. uppajjitthāti?
Sacakkhukānaṃ¹ rūpāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. cak-
khund. uppajjati, no ca t. t. ghānind. uppajjittha; sacak-
khukānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ

¹ Br. omits.

² Br. substitutes nāṇasampayuttānaṃ.

³ Br. substitutes sacakkhukānaṃ.

ca . . . Y. v. p. y. ghānind. uppajjittha . . . Kāmāvacarā cavantānāy acakkhukānāy kāmāvacarāy uppajjantānāy tesāy t. ghānind. uppajjittha, no ca t. t. cakkhund. uppajjati; sacakkhukānāy kāmāvacarāy uppajjantānāy t. t. ghānindriyañ ca . . .

Yassa yattha cakkhund.

uppajjati, tassa tattha itthind. . . . pe . . . purisind. uppajjitthāti? Sacakkhukānāy¹ rūpāvacarāy . . . (as for preceding pair).

Yassa yattha cakkhund. uppaj-

jati, tassa tattha jīvitind. uppajjitthāti? Suddhāvāsāy uppajjantānāy tesāy t. cakkhund. uppajjati, no ca t. t. jīvitind. uppajjittha; itaresāy sacakkhukānāy pañcavokāraṃ¹ uppajjantānāy t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjittha . . . Pañcavokārā² cavantānāy acakkhukānāy kāmāvacarāy¹ uppajjantānāy arūpānāy¹ asaññasattānāy¹ tesāy t. jīvitind. uppajjittha, no ca t. t. cakkhund. uppajjati; sacakkhukānāy pañcavokāraṃ¹ uppajjantānāy t. t. jīvitindriyañ ca . . .

(So for

cakkhund.-somanassind., all omitting arūpānāy asaññasattānāy. So also for cakkhund.-upekkhind., all omitting pañcavokāraṃ in former reply, restoring arūpānāy in latter. So also for cakkhund.-saddhind., etc. . . . manind.).

Yassa yattha ghānind. uppajjati, tassa tattha itthind. . . . pe . . . purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. uppajjittha, tassa tattha ghānind. uppajjati? Kāmāvacarā cavantānāy aghānakānāy kāmāvacarāy uppajjantānāy tesāy t. purisind. uppajjittha, no ca t. t. ghānind. uppajjati; saghānakānāy kāmāvacarāy¹ uppajjantānāy¹ t. t. purisindriyañ ca . . .

Yassa yattha ghānind. uppajjati, tassa tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjittha . . . Kāmāvacarā² cavantānāy aghānakānāy kāmāvacarāy¹ uppajjantānāy rūpāvacarānāy¹ arūpāvacarānāy¹ t. t. jīvitind. uppajjittha, no ca t. t. ghānind. uppajjati; saghānakānāy . . . (as in preceding y. v. p. y.).

Yassa yattha ghānind. uppajjati, tassa tattha somanassind. uppajjitthāti? . . . (as for pre-

¹ Br. omits.

² Br. substitutes sabbesāy.

ceding pair, omitting arūpāvacarāṇaḥ. So also for ghānind.-upekkhind, restoring arūpāvacarāṇaḥ. So also for ghānind.-saddhind, etc. . . . manind.)¹

Yassa yattha itthind. uppajjati, tassa tattha purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. uppajjittha, tassa tattha itthind. uppajjati? Kāmāvacarā cavantāṇaḥ na-itthīṇaḥ kāmāvacaraṇaḥ uppajjantāṇaḥ tesā t. purisind. uppajjittha, no ca t. t. itthind. uppajjati; itthīṇaḥ kāmāvacaraṇaḥ² uppajjantīṇaḥ³ tāsā tattha purisindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjati, tassa tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjittha, tassa tattha purisind. uppajjati? Kāmāvacarā cavantāṇaḥ na-purisāṇaḥ kāmāvacaraṇaḥ uppajjantāṇaḥ rūpāvacaraṇaḥ arūpāvacaraṇaḥ tesā t. jīvitind. uppajjittha, no ca t. t. purisind. uppajjati; purisāṇaḥ kāmāvacaraṇaḥ² uppajjantāṇaḥ t. t. jīvitind. ca . . . (*so for purisind.-somanassind., etc. . . . manind., inserting in each case arūpāvacaraṇaḥ after rūpāvacaraṇaḥ*).

Yassa yattha jīvitind. uppajjati, tassa tattha somanassind. uppajjitthāti? Suddhāvāsāḥ uppajjantāṇaḥ⁴ asaṇṇasattāḥ uppajjantāṇaḥ tesā t. jīvitind. uppajjati, no ca t. t. somanassind. uppajjittha; itaresāḥ⁵ pañcavokāraṇaḥ uppajjantāṇaḥ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesā tattha jīvitindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjittha . . . ⁵Pañcavokārā cavantāṇaḥ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesā t. somanassind. uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. uppajjati; ⁴pañcavokāraṇaḥ uppajjantāṇaḥ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha jīvitind. uppajjati, tassa tattha upekkhind. uppajjitthāti? Suddhāvāsāḥ uppajjantāṇaḥ asaṇṇasattāḥ . . . (*as for preceding pair, inserting catuvokāraṇaḥ, -ā, before pañcavokāraṇaḥ*).

Yassa yattha jīvitind. uppaj-

¹ Br. omits, in each converse, kāmāvacaraṇaḥ after saḅhānakāṇaḥ.

² Br. omits.

³ Br. S. up[a]ppajjantāṇaḥ.

⁴ Br. inserts cittassa uppādakkhaṇe.

⁵ Br. inserts catuvokāraṇaḥ.

jati, tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . .
 manind. uppajjitthāti? Suddhāvāsayaṃ uppajjantānaṃ¹
 tesayaṃ t. jīvitind. uppajjati, no ca t. t. manind. uppajjittha;
 itaresayaṃ catuvokāraṃ pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ pavatte
 cittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y.
 manind. uppajjittha . . . Catuvokārā pañcavokārā cavan-
 tānaṃ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesayaṃ t. manind.
 uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. uppajjati; catuvokāraṃ
 pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādak-
 khaṇe t. t. manindriyaṃ ca . . . Yassa yattha
 somanassind. uppajjati, tassa tattha upekkhind. uppaj-
 jitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. upekkhind. uppajjittha
 . . . *Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte*
 cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa up-
 pādakkhaṇe tesayaṃ t. upekkhind. uppajjittha, no ca t. t.
 somanassind. uppajjati; somanassena uppajjantānaṃ
 pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t.
 upekkhindriyaṃ ca . . . (so also for somanassind.-saddhind.,
 -paññind., -manind.). Yassa yattha upek-
 khind. uppajjati, tassa tattha saddhind.² . . . *pe* . . .
 paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Suddhāvāsayaṃ uppaj-
 jantānaṃ tesayaṃ tattha upekkhind. uppajjati, no ca t. t.
 manind. uppajjittha; itaresayaṃ catuvokāraṃ² pañcavokāraṃ²
 upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayutta-
 cittassa uppādakkhaṇe t. t. upekkhindriyaṃ ca . . .
 Y. v. p. y. manind. uppajjittha . . . *Catuvokārā pañca-
 vokārā cavantānaṃ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe upek-
 khāvīpayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manind. uppaj-
 jittha, no ca t. t. upekkhind. uppajjati; catuvokāraṃ²
 pañcavokāraṃ² upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte upek-
 khāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṃ ca
 . . . Yassa yattha saddhind. uppajjati, tassa
 tattha paññind. . . . *pe* . . . manind. uppajjitthāti? Sud-
 dhāvāsayaṃ uppajjantānaṃ tesayaṃ t. saddhind. uppajjati, no ca

¹ Br. inserts asaññasattānaṃ upapajjantānaṃ.

* to * Br. substitutes sabbesaṃ only.

² Br. omits.

t. t. manind. uppajjittha; itaresan *catuvokāray pañcavo-
kāray saddhāya* uppajjantānay pavatte saddhāsampa-
yuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhindriyaṅ ca . . .
Y. v. p. y. manind. uppajjittha . . . †Catuvokārā pañcavo-
kāra cavantānay pavatte† saddhāvippayuttacittassa uppā-
dakkhaṇe tesay tattha manind. uppajjittha, no ca tesay
tattha saddhind. uppajjati; *catuvokāray pañcavokāray
saddhāya* uppajjantānay pavatte saddhāsampayuttacit-
tassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṅ ca . . .

Yassa yattha paññind. uppajjati, tassa tattha manind.
uppajjitthāti? Suddhāvāsay uppajjantānay tesay t. pañ-
ñind. uppajjati, no ca t. t. manind. uppajjittha; itaresay
;catuvokāray pañcavokāray ñāṇena; uppajjantānay †t. t.
paññindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjittha,
tassa tattha paññind. uppajjati? †Catuvokārā pañcavo-
kāra cavantānay pavatte† cittassa bhangakkhaṇe ñāṇa-
vippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manind. uppajjittha,
no ca t. t. paññind. uppajjati; §catuvokāray pañcavokāray
ñāṇena§ uppajjantānay pavatte ñāṇasampayuttacittassa
uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṅ ca . . .

8.

i. Yassa cakkhund. na uppajjati, tassa sotind. na
uppajjitthāti? Uppajjittha. Y. v. p. sotind. na uppaj-
jittha, tassa cakkhund. na uppajjati? Natthi . . .
pe . . . (so for cakkhund.-ghānind., -itthind. . . .
manind.) . . .²

* to * Br. substitutes sahetukānay.

† to † Br. substitutes sabbesay cittassa bhangakkhaṇe.
So S., omitting sabbesay.

; to ; Br. substitutes ñāṇasampayuttānay.

¹ Br. inserts pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppā-
dakkhaṇe.

§ to § Br. substitutes sabbesay.

² K. footnote: Ito paray dissamānapotthakesu peyyālay
katay.

9.

i. Yassa cakkhund. uppajjati, tassa sotind. uppajjissatitī? Pacchimabhavikānaṃ *sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. uppajjati.* no ca t. sotind. uppajjissati; itaresāṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca uppajjati, sotindriyaṃ ca uppajjissati. Y. v. p. sotind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjati? Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ sotind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjati; sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. sotindriyaṃ ca . . .

Yassa cakkhund. uppajjati, tassa ghānind. uppajjissatitī? Pacchimabhavikānaṃ †sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ† tesāṃ cakkhund. uppajjati, no ca t. ghānind. uppajjissati; itaresāṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. ghānind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjati? Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjati; itaresāṃ¹ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. ghānindriyaṃ ca uppajjissati cakkhundriyaṃ ca uppajjati.

Yassa cakkhund. uppaj., tassa itthind. uppajjissatitī? Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ, ye ca rūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eteṃ' eva bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ uppajjantānaṃ t. cakkhund. uppaj., no ca t. itthind. uppajjissati; itaresāṃ . . . (as for preceding yassa). Y. v. p. itthind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjati? Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ itthind. uppajjissati, na ca t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ itthināṃ² uppajjantānaṃ³ t. itthindriyaṃ ca . . .

Yassa cakkhund. uppaj., tassa purisind.

* to * Br. S. substitute pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ upapajjantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. . . .

† to † Br. substitutes pañcavokāraṃ.

¹ Br. S. omit.

² Br. omits.

³ Br. upapajjantānaṃ.

uppajjissatīti? ¹ * Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ, ye ca rūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavedassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ uppajjantānaṃ t. cakkhund. uppaj., no ca t. purisind. uppajjissati; itaresāṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjissatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ purisind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ purisānaṃ² uppajjantānaṃ tesāṃ purisindriyaṃ ca uppajjissati, cakkhundriyaṃ ca uppaj.*

Yassa cakkhund. uppaj., tassa jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ³ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. uppaj., no ca tesāṃ jīvitind. uppajjissati; itaresāṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ ca uppaj., jīvitindriyaṃ ca uppajjissati. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ jīvitind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. jīvitindriyaṃ ca . . .

Yassa cakkhund. uppaj., tassa somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ⁴ uppajjantānaṃ, ye ca sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ uppajjantānaṃ t. cakkhund. uppaj., no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresāṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ . . . (as for preceding y. v. p.).

Yassa cakkhund. uppaj., tassa upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ uppajjantānaṃ, ye ca sacakkhukā somanassena uppajjitvā . . . (as for preceding pair).

Yassa cakkhund. uppaj., tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ sacakkhu-

¹ Br. inserts *sadisāṃ*, and omits * to *.

² S. omits.

³ Br. substitutes *pañcavokāraṃ*.

⁴ Br. substitutes *pañcavokāraṃ* throughout in this phrase.

kānāy uppajjantānāy tesāy cakkhund. uppaj., no ca t. manind. uppajjissati; itaresāy sacakkhukānāy uppajjantānāy t. cakkhundriyāñ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjatiti? Sabbesāy cavantānāy acakkhukānāy uppajjantānāy tesāy manind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānāy uppajjantānāy t. manindriyāñ ca . . .

Yassa ghānind. uppaj., tassa itthind. uppajjissatiti? Pacchima-bhāvikānāy saghānakānāy¹ uppajjantānāy ye ca rūpāvacarāy arūpāvacarāy uppajjitvā parinibbāyissanti tesāy saghānakānāy uppajjantānāy, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhāve dassetvā parinibbāyissanti tesāy uppajjantānāy t. ghānind. uppaj., no ca t. itthind. uppajjissati; itaresāy saghānakānāy uppajjantānāy t. ghānindriyāñ ca uppaj., itthindriyāñ ca uppajjissati. Y. v. p. itthind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjatiti? Sabbesāy cavantānāy aghānakānāy uppajjantānāy tesāy itthind. uppajjissati, no ca t. ghānind. uppaj.; saghānakānāy uppajjantānāy t. itthindriyāñ ca . . .

Yassa ghānind. uppaj., tassa purisind. uppajjissatiti? Pacchima-bhāvikānāy saghānakānāy¹ uppajjantānāy, ye ca rūpāvacarāy arūpāvacarāy uppajjitvā parinibbāyissanti *tesāy saghānakānāy uppajjantānāy,* yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhāve dassetvā parinibbāyissanti tāsāy uppajjantānāy,² tesāy ghānind. uppaj., no ca tesāy purisind. uppajjissati; itaresāy . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjatiti? Sabbesāy cavantānāy . . . (as for preceding y. v. p.).

Yassa ghānind. uppaj., tassa jīvitind. uppajjissatiti? Pacchima-bhāvikānāy saghānakānāy³ uppajjantānāy tesāy ghānind. uppaj., no ca t. jīvitind. uppajjissati; itaresāy saghānakānāy . . . Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjatiti? Sabbesāy cavantānāy aghānakānāy . . . (as for preceding y. v. p.).

Yassa ghānind. uppaj., tassa

¹ Br. substitutes kāmāvacarāy.

* to * Br. omits.

² Br. tesāy upapajjantānāy.

³ Br. substitutes kāmāvacarāy throughout in this phrase.

somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ uppajjantānaṃ, ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ uppajjantānaṃ, t. ghānind. uppaj., no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresāṃ saghānakānaṃ . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjatīti? Sabbesāṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ . . . (as for preceding Y. v. p).

Yassa ghānind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ uppajjantānaṃ, ye ca saghānakā . . . (as for preceding pair).

Yassa ghānind. uppaj., tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. uppaj., no ca t. manind. uppajjissati; itaresāṃ saghānakānaṃ uppajjantānaṃ t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjatīti? Sabbesāṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ . . . pe . . .

Yassa itthind. uppaj., tassa purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ uppajjantīnaṃ, yā ca¹ rūpāvacaṃ arūpāvacaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tāsāṃ uppajjantīnaṃ tāsāṃ itthind. uppaj., no ca tāsāṃ purisind. uppajjissati; itarāsāṃ itthīnaṃ uppajjantīnaṃ tāsāṃ itthindriyaṃ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa itthind. uppajjatīti? Sabbesāṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ [uppajjantānaṃ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti tesāṃ*] uppajjantānaṃ, t. purisind. uppajjissati, no ca t. itthind. uppaj.; itthīnaṃ uppajjantīnaṃ tesāṃ purisindriyaṃ ca uppajjissati, itthindriyaṃ ca uppaj.

Yassa itthind. . . . pe . . . purisind. uppaj., tassa jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ purisind. uppaj., no ca tesāṃ jīvitind. uppajjissati; itaresāṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ t. purisind. ca . . . Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tassa purisind. . . . Sabbesāṃ

¹ Br. inserts itthiyo.

* Br. S. omit bracketed clause.

cavantānāy na purisānāy uppajjantānāy tesāy jīvitind.
 uppajjissati, no ca t. purisind. uppaj.; purisānāy uppaj-
 jantānāy t. jīvitind. ca . . . Yassa purisind.

uppaj., tassa somanassind. uppajjissatī? Pacchima-
 bhavikānāy uppajjantānāy ye ca purisā upekkhāya uppaj-
 jītvā parinibbāyissanti tesāy uppajjantānāy, t. purisind.
 uppaj., no ca tesāy somanassind. uppajjissati; itaresāy
 purisānāy uppajjantānāy tesāy purisindriyañ ca . . .

Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tassa purisind. uppaj-
 jatīti? Sabbesāy cavantānāy na purisānāy . . . (as for
 preceding Y. v. p.). Yassa purisind. uppaj.,

tassa upekkhind. uppajjissatī? Pacchimabhavikānāy
 purisānāy . . . (as for preceding pair). (So also
 for purisind.-saddhind., -paññind., -manind.).

Yassa jīvitind. uppaj., tassa somanassind. uppajjissatī?
 Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā
 upekkhāsampayuttapacchimacittāy uppajjissati tassa cit-
 tassa uppādakkhaṇe tesāy jīvitind. uppaj., no ca t.
 somanassind. uppajjissati; itaresāy uppajjantānāy pavatte
 cittassa uppādakkhaṇe tesāy jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p.
 somanassind. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjatīti?
 Sabbesāy cavantānāy pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesāy
 somanassind. uppajjissati, no ca t. jīvitind. uppaj.;
 sabbesāy¹ uppajjantānāy pavatte cittassa uppādakkhaṇe t
 somanassindriyañ ca . . . Yassa jīvitind.

uppaj., tassa upekkhind. uppajjissatī? Pacchimacittassa
 . . . (as for preceding pair). Yassa jīvitind.

uppaj., tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. manind.
 uppajjissatī? Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa
 cittassa anantarā pacchimacittāy uppajjissati tassa cittassa
 uppādakkhaṇe tesāy jīvitind. uppaj., no ca t. manind.
 uppajjissati; itaresāy uppajjantānāy pavatte cittassa
 uppādakkhaṇe t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. manind.
 uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjatīti? Sabbesāy cavan-
 tānāy pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesāy manind.
 uppajjissati, no ca t. jīvitind. uppaj.; sabbesāy uppaj-

¹ S. itaresāy.

jantānaṃ pavatte cittaṣa uppādakkhaṇe t. manindriyāṃ
 ca Yassa somanassind. uppaj. tassa
 upekkhind. uppajjissatī? Somanassasampayuttapac-
 chimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittaṣa anantarā
 somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissatī tassa
 cittaṣa uppādakkhaṇe tesāṃ somanassind. uppaj., no ca t.
 upekkhind. uppajjissatī; [itaresaṃ]¹ somanassena uppaj-
 jantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittaṣa uppādak-
 khaṇe tesāṃ somanassindriyāṃ ca Y. v. p. upekkhind.
 uppajjissatī Sabbesaṃ cavantānaṃ² pavatte² cittaṣa
 bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittaṣa uppādak-
 khaṇe³ tesāṃ upekkhind. uppajjissatī, no ca tesāṃ soman-
 assind. uppaj.; somanassena uppajjantānaṃ pavatte
 somanassasampayuttacittaṣa uppādakkhaṇe tesāṃ upek-
 khindriyāṃ ca Yassa somanassind.
 uppaj., tassa saddhind. . . . pe paññind., manind.
 uppajjissatī? Somanassasampayuttapacchimacittaṣa up-
 pādakkhaṇe tesāṃ somanassind. uppaj., no ca t. manind.
 uppajjissatī; ⁴somanassena uppajjantānaṃ pavatte soman-
 assasampayuttacittaṣa uppādakkhaṇe tesāṃ somanasein-
 driyāṃ ca Y. v. p. manind. uppajjissatī, tassa
 somanassind. uppajjattī? Sabbesaṃ cavantānaṃ² pavatte²
 cittaṣa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittaṣa up-
 pādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ
 manind. uppajjissatī, no ca t. somanassind. uppaj.;
 somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayut-
 tacittaṣa uppādakkhaṇe t. manindriyāṃ ca
 Yassa upekkhind. uppaj., tassa saddhind. . . . pe
 paññind., manind. uppajjissatī? Upekkhāsampayutta-
 pacchimacittaṣa uppādakkhaṇe tesāṃ upekkhind. uppaj.,
 no ca tesāṃ manind. uppajjissatī; itaresaṃ⁵ upekkhāya
 uppajjantānaṃ pavatte pe Y. v. p. manind.
 uppajjissatī Sabbesaṃ cavantānaṃ² pavatte² cittaṣa
 bhangakkhaṇe upekkhāvippayuttacittaṣa (as for pre-

¹ S. K. omit.² Br. omits.³ Br. inserts nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ.

Br. inserts itaresaṃ.

⁵ S. omits.

ceding y. v. p.) Yassa saddhind.¹ . . . pe . . . paññind. uppaj., tassa manind. uppajjissatiti? Pacchima-cittassa uppādakkhaṇe tesay paññind. uppaj., no ca tesay manind. uppajjissati; ñāṇena² uppajjantānāy pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. paññindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa paññind. uppaj-jatiti? Sabbesay cavantānāy³ pavatte³ cittassa bhangak-khaṇe ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamā-pannānāy asaññāsattānāy t. manind. uppajjissati, no ca t. paññind. uppaj.; ñāṇena⁴ uppajjantānāy pavatte ñāṇa-sampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. manindriyañ ca . . .

ii. Yattha cakkhund. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha sotind. uppajjissatiti?, Pacchimabhavikānāy pañcavokāray up-pajjantānāy tesay tattha cakkhund. uppaj., no ca tesay tattha sotind. uppajjissati; itaresay sacakkhukānāy pañca-vokāray³ uppajjantānāy tesay t. cakkhundriyañ ca uppaj., sotindriyañ ca uppajjissati. Y. v. p. y. sotind. uppaj-jissati, tassa tattha cakkhund. uppajjatiti? Pañcavokārā cavantānāy acakkhukānāy kāmāvacarāy uppajjantānāy tesay t. sotind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppaj. sacakkhukānāy pañcavokāray³ uppajjantānāy t. t. sotin-driyañ ca uppajjissati, cakkhundriyañ ca uppaj. Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa t. ghānind. uppaj-jissatiti? Pacchimabhavikānāy kāmāvacarāy uppaj-jantānāy⁶ rūpāvacarāy uppajjantānāy tesay t. cakkhund. uppaj., no ca tesay t. ghānind. uppajjissati; itaresay sacakkhukānāy kāmāvacarāy uppajjantānāy tesay t. cak-khundriyañ ca uppaj., ghānindriyañ ca uppajjissati. Y. v. p. y. ghānind. uppajjissati, tassa t. cakkhund. uppajjatiti? Kāmāvacarā cavantānāy acakkhukānāy

¹ In the pairs saddhind.-paññind., -manind., Br. has sahetukānāy for saddhāya, as before.

² Br. substitutes itaresay ñāṇasampayuttānāy.

³ Br. omits.

⁴ Br. substitutes ñāṇasampayuttānāy.

⁶ S. inserts sacakkhukānāy.

kāmāvacaraj uppajjantānaja tesaja t. ghānind. uppajjissati, no ca tesaja t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaja kāmāvacaraj uppajjantānaja tesaja t. ghānindriyañ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa t. itthind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaja kāmāvacaraj uppajjantānaja¹ rūpāvacaraj uppajjantānaja, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī² dassetvā parinibbāyissanti tesaja uppajjantānaja, tesaja t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresaja sacakkhukānaja kāmāvacaraj uppajjantānaja t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaja . . . (as for preceding Y. v. p. y.). Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaja kāmāvacaraj uppajjantānaja¹ rūpāvacaraj uppajjantānaja, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti tāsaja uppajjantānaja, tesaja t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. purisind. uppajjissati; itaresaja³ sacakkhukānaja kāmāvacaraj uppajjantānaja tesaja t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaja . . . (as for preceding Y. v. p. y.). Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaja sacakkhukānaja⁴ pañcavokāraj uppajjantānaja tesaja t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresaja sacakkhukānaja kāmāvacaraj⁴ . . . (as for preceding Y. y.). Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Kāmāvacarā⁵ cavantānaja acakkhukānaja kāmāvacaraj⁴ uppajjantānaja arūpānaja⁴ asaññasattānaja⁴ tesaja t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaja pañcavokāraj⁴ uppajjantānaja t. t. jīvitindriyañ ca . . . Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaja sacakkhukānaja pañcavokāraj uppajjantānaja, ye ca⁶ upekkhāya

¹ S. inserts sacakkhukānaja.

² Br. inserts bhava.

³ S. omits.

⁴ Br. omits.

⁵ Br. substitutes sabbesaja.

⁶ Br. inserts sacakkhukā.

uppajjivā parinibbāyissanti tesaj uppajjantānaṃ, tesaj t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresaṃ sacakkhukānaṃ pañcavokāraṃ¹ uppajjantānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesaj t. somanassind. . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ¹ . . . (as for preceding Y. y.). Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ arūpānaṃ tesaj t. upekkhind. . . . (as for preceding Y. v. p. y.)

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. saddhind.² . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ¹ pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ tesaj t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresaṃ sacakkhukānaṃ pañcavokāraṃ¹ uppajjantānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Pañcavokārā cavantānaṃ . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. itthind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ³ uppajjantānaṃ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicci bhava dassetvā parinibbāyissanti tesaj uppajjantānaṃ t. t. ghānind. uppaj., no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresaṃ saghānakānaṃ uppajjantānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesaj t. itthind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppaj.; saghānakānaṃ uppajjantānaṃ⁴ t. tattha itthindriyaṃ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. purisind. uppajjissatīti?

¹ Br. omits.

² Br. gives cakkhund.-saddhind. in full, then the other two pairs together as above.

³ Br. substitutes kāmāvacaraṃ.

⁴ S. kāmāvacaraṃ.

Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ¹ uppajjantānaṃ,² yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ uppajjantānaṃ, tesāṃ t. ghānind. uppaj., no ca tesāṃ t. purisind. uppajjissati; itaresāṃ saghānakānaṃ² uppajjantānaṃ tesāṃ t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaṃ . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ³ uppajjantānaṃ tesāṃ t. ghānind. uppaj., no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresāṃ saghānakānaṃ uppajjantānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā⁴ cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ⁵ uppajjantānaṃ [rūpāvacarānaṃ⁵ arūpāvacarānaṃ]⁵ tesāṃ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppaj.; saghānakānaṃ uppajjantānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhāvikānaṃ saghānakānaṃ³ uppajjantānaṃ, ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ uppajjantānaṃ, t. t. ghānind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresāṃ saghānakānaṃ uppajjantānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesāṃ t. somanassind. . . . (as for preceding y. v. p. y.).

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhayikānaṃ . . . (as for preceding pair, adding arūpāvacarānaṃ after rūpāvacarānaṃ).

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. saddhind . . .⁶ paṇḍind. . . . manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ¹ uppajjantānaṃ tesāṃ

¹ Br. substitutes kāmāvacaraṃ.

² S. inserts kāmāvacaraṃ.

³ S. inserts, Br. substitutes, kāmāvacaraṃ.

⁴ Br. substitutes sabbesaṃ.

⁵ Br. omits.

⁶ Br. gives ghānind.-saddhind. in full, first.

t. ghānind. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresay saghānakānaya uppajjantānaya t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaya . . . (as for two preceding Y. v. p. y.'s, adding arūpāvacarānaya).

Y. y. itthind. uppaj., t. t. purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaya itthīnaya¹ uppajjantīnaya, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti tāsaya uppajjantīnaya, tāsaya t. itthind. uppaj., no ca tāsaya t. purisind. uppajjissati; itarāsaya itthīnaya¹ uppajjantīnaya tāsaya t. itthindriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, t. t. itthind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaya na-itthīnaya kāmāvacaraya uppajjantānaya tesaya t. purisind. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppaj., itthīnaya uppajjantīnaya tāsaya t. purisindriyañ ca . . .

Y. y. itthind. . . . pe² . . . purisind. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaya purisānaya uppajjantānaya tesaya t. purisind. uppaj., no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresaya purisānaya uppajjantānaya t. t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaya na-purisānaya kāmāvacaraya uppajjantānaya rūpāvacarānaya arūpāvacārānaya tesaya t. jīvitind. uppajjissati, no ca tesaya purisind. uppaj.; purisānaya¹ uppajjantānaya t. t. jīvitindriyañ ca . . .

Y. y. purisind. uppaj., t. t. somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaya purisānaya¹ uppajjantānaya, ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesaya uppajjantānaya, t. t. purisind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresaya purisānaya¹ uppajjantānaya t. t. purisindriyañ ca . . .

Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati, t. t. purisind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaya na-purisānaya kāmāvacaraya uppajjantānaya rūpāvacarānaya³ tesaya t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. purisind. uppaj.; purisānaya

¹ S. inserts kāmāvacaraya.

² Br. first gives itthind.-jīvitind. in full.

³ S. inserts arūpāva°.

uppajjantānaṃ t. t. somanassindriyaṃ ca . . .

Y. y. purisind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatī? Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ¹ . . . (as for preceding pair, inserting arūpāvacarānaṃ) . . . no ca tesay t. purisind.

uppaj.; purisānaṃ¹ uppajjantānaṃ t. t. upekkhindriyaṃ ca . . .

Y. y. yassa yattha purisind. uppaj., t. t. saddhind. . . .²pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatī? Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ¹ uppajjantānaṃ tesay t. purisind. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresaṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ t. t. purisindriyaṃ ca . . .

Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. purisind. uppajjati? Kāmāvacarā cavantānaṃ (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. somanassind. uppajjissatī? Catuvokāre³ pañcavokāre³ pacchima-cittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittaṃ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ uppajjantānaṃ tesay t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresaṃ catuvokāraṃ⁴ pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyaṃ ca . . .

Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati, t. t. jīvitind. uppajjati? Catuvokārā⁴ pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesay t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. jīvitind. uppaj.; catuvokāraṃ⁴ pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyaṃ ca . . .

Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatī? Catuvokāre³ pañcavokāre³ pacchima-cittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchima-cittaṃ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ uppajjantānaṃ tesay t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaṃ catuvokāraṃ pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesay t. jīvitindriyaṃ ca . . .

Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati, t. t. jīvitind. uppaj-

¹ S. inserts kāmāvacaraṃ.

² Br. first gives purisind.-saddhind. in full.

³ Br. omits.

⁴ K. omits.

jatīti? Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre² pacchimacittassa uppādakkhaṇe³ tesāṃ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissatī;⁴ catuvokāraṃ pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissatī, t. t. jīvitind. uppajjatīti? Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. somanassind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatīti?⁴ Pañcavokāre⁵ somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttacittāṃ⁶ uppajjissatī, tassa cittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. somanassind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppajjissatī; itaresāṃ somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissatī, t. t. somanassind. uppajjatīti? *Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. upekkhind. uppajjissatī, no ca t. t. somanassind. uppaj.,⁷ somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. upekkhindriyaṃ ca . . .

Y. y. somanassind. uppaj.; t. t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pañcavokāre¹ somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. somanassind. uppa., no ca t. t. manind. uppajjissatī; itaresāṃ somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissatī, t. t. somanassind. uppajjatīti? *Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe somanassa-

¹ Br. omits.

² Br. S. omitt.

³ Br. inserts asaññasattaṃ upapajjantānaṃ.

⁴ Br. inserts itaresāṃ.

⁵ S. inserts catuvokāre.

⁶ Br. somanassasampayuttapacchimacittāṃ.

* to * Br. omits, inserting sabbesāṃ: ⁷ S. inserts itaresāṃ.

vippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppaj. ; somanassena uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṃ ca . . . Y. y. upekkhind. uppaj., tassa t. saddhind.¹ . . . pe . . . paññind. . . manind. uppajjissatī? Catuvokāre² pañcavokāre² upekkhasampayuttapacchamacittassa . . . (as for preceding pair). Y. y. saddhind. uppaj., t. t. paññind. . . pe . . .³ manind. uppajjissatī? Catuvokāre² pañcavokāre² pacchamacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. saddhind. uppaj., no ca t. manind. uppajjissati; itaresāṃ saddhāya⁴ uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. saddhindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. saddhind. uppajjati? Catuvokāra⁴ pañcavokāra⁴ cavantānaṃ⁴ pavatte⁴ cittassa bhangakkhaṇe saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. saddhind. uppaj.; saddhāya⁶ uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṃ ca . . . Y. y. paññind. uppajjissati, t. t. manind. uppajjissatī? Catuvokāre² pañcavokāre² pacchamacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. paññind. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresāṃ catuvokāraṃ⁶ pañcavokāraṃ⁶ ñāṇena⁶ uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. paññindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. paññind. uppajjati? *Catuvokāra pañcavokāra cavantānaṃ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. paññind. uppaj.; ñāṇena⁶ uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ t. manindriyaṃ ca uppajjissati, paññindriyaṃ ca uppajjati.

¹ Br. gives this in full.

² Br. omits.

³ Br. gives saddhind.-paññind. as well.

⁴ Br. omits, substituting sabbesaṃ.

⁵ Br. substitutes sahetukānaṃ.

⁶ Br. omits, and inserts ñāṇasampayuttānaṃ.

* to * Br. substitutes sabbesaṃ.

10.

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa sotind. na uppajjissatiti? Sabbesaj cavantānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesaj cakkhund. na uppaj., no ca t. sotind. na uppajjissati;¹ parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ, ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti tesaj cavantānaṃ, t. cakkhundriyaṃ ca na uppaj., sotindriyaṃ ca na uppajjissati. Yassa vā pana sotind. na uppajjissati tassa cakkhund. na uppajjatiti? Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ² uppajjantānaṃ, ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti tesaj sacakkhukānaṃ³ uppajjantānaṃ, t. sotind. na uppajjissati, no ca tesaj cakkhund. na uppaj.;¹ parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ, ye ca arūpaṃ uppajjitvā parinibbāyissanti tesaj cavantānaṃ, t. sotindriyaṃ ca . . . cakkhundriyaṃ ca na uppajjati.

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa ghānind. na uppajjissatiti? Sabbesaj cavantānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesaj cakkhund. na uppaj., no ca tesaj ghānind. na uppajjissati;¹ parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti tesaj. . . . Y. v. p. ghānind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjatiti? Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ² uppajjantānaṃ, ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti tesaj sacakkhukānaṃ³ uppajjantānaṃ t. ghānind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppaj.;¹ parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ, ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. ghanindriyaṃ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa itthind. na uppajjissatiti? Sabbesaj cavantānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesaj cakkhund. na uppaj., no ca tesaj itthind. na uppajjissati;¹ parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ, ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena

¹ Br. *inserta* pañcavokāre.

² Br. *substitutes* pañcavokāraṃ.

³ Br. *omits*.

katicī bhavē dassētvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. itthind. na uppajjissati, tassa . . . Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ¹ uppajjantānaṃ, ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassētvā parinibbāyissanti, tesāṃ sacakkhukānaṃ¹ uppajjantānaṃ, t. itthind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppaj.;² parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ, ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassētvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. itthindriyaṃ ca . . . Yassa cakkhund. na uppaj., tassa purisind. na uppajjissatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ . . . (as for preceding pair).³ Yassa cakkhund. na uppaj.; tassa jīvitind. na uppajjissatīti. Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppajjissati;² parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjati? Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ⁴ uppajjantānaṃ tesāṃ jīvitind. na uppajjissati, no ca tesāṃ cakkhund. na uppaj.;² parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ t. jīvitindriyaṃ ca . . . Yassa cakkhund. na uppaj., tassa somanassind. na uppajjissatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppajjissati;² parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ, ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ sacakkhukānaṃ⁴ uppajjantānaṃ, ye ca sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ uppajjantānaṃ t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppaj.;⁵ parinib-

¹ Br. omits.

² Br. inserts pañcavokāre.

³ Substituting yā ca itthiyo for ye ca purisā.

⁴ Br. substitutes pañcavokāraṃ.

⁵ Br. inserts pañcavokāre throughout.

bantānāy arūpe pacchimabhavikānāy, ye ca upekkhāya
 uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānāy, t. somanassein-
 driyañ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppaj-
 tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Sabbesay cavantānāy
 . . . (as for preceding pair).¹ Yassa cakkhund.

na uppaj., tassa saddhind.² . . . pe . . . pañhind. . . .
 manind. na uppajjissatīti? Sabbesay cavantānāy acak-
 khukānāy uppajjantānāy tesay cakkhund. na uppaj., no ca

t. manind. na uppajjissati; parinibbantānāy arūpe pac-
 chimabhavikānāy t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p.

manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānāy sacak-
 khukānāy³ uppajjantānāy tesay manind. na uppajjissati,
 no ca t. cakkhund. na uppaj.; parinibbantānāy arūpe

pacchimabhavikānāy t. manindriyañ . . .
 Yassa ghānind. na uppaj., tassa itthind. na uppajjissatīti?

Sabbesay cavantānāy aghānakānāy uppajjantānāy tesay
 ghānind. na uppaj., no ca t. itthind. na uppajjissati;⁴

parinibbantānāy rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavi-
 kānāy, ye ca rūpāvacaray arūpāvacaray⁵ uppajjitvā

parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave
 dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānāy, t. ghānin-
 driyañ ca . . . Y. v. p. itthind. na uppajjissati . . .

Pacchimabhavikānāy saghānakānāy⁶ uppajjantānāy, ye ca
 saghānakā rūpāvacaray arūpāvacaray uppajjitvā parinib-
 bāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave

dassetvā parinibbāyissanti, t. uppajjantānāy, t. itthind.
 na uppajjissati, no ca t. ghānind. na uppaj.; parinib-
 bantānāy rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānāy, ye

ca rūpāvacaray arūpāvacaray uppajjitvā parinibbāyissanti,
 ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā
 parinibbāyissanti t. cavantānāy t. itthindriyañ ca . . .

Yassa ghānind. na uppaj., tassa purisind.

¹ In the latter half, for arūpe Br. substitutes yaṅ rūpe.

² Br. first gives cakkhund.-saddhind. in full.

³ Br. substitutes pañcavokāray.

⁴ Br. inserts henceforward kāmāvacare.

⁵ S. omits. ⁶ Br. substitutes kāmāvacaray.

na uppajjissatiti? Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ . . . (analogously with preceding pair).¹ Yassa

ghānind. na uppaj., tassa jīvitind. na uppajjissatiti? Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppajjissati; parinibbantānaṃ rūpāvācare arūpāvācare pacchimabhavikānaṃ t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ² uppajjantānaṃ tesāṃ jīvitind. na uppajjissati, no ca t. ghānind. na uppaj.; parinibbantānaṃ rūpāvācare arūpāvācare pacchimabhavikānaṃ t. jīvitindriyaṃ ca . . . Yassa

ghānind. na uppaj., tassa somanassind. na uppajjissatiti? Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ ghānind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppajjissati; parinibbantānaṃ rūpāvācare arūpāvācare pacchimabhavikānaṃ, ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, tesāṃ ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ² uppajjantānaṃ, ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ uppajjantānaṃ, t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. ghānind. na uppaj.; parinibbantānaṃ rūpāvācare arūpāvācare pacchimabhavikānaṃ, ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. somanassindriyaṃ ca . . .

Yassa ghānind. na uppaj.; tassa upekkhind. na uppajjissatiti? Sabbesaṃ cavantānaṃ . . . (analogously with preceding pair). Yassa ghānind. na uppaj.,

tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatiti? Sabbesaṃ cavantānaṃ . . . pe . . . rūpāvācare arūpāvācare pacchimabhavikānaṃ tesāṃ ghānindriyaṃ ca na uppaj., manindriyaṃ ca na uppajjissati. Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ² . . . (as for ghānind.-jīvitind.).

Yassa itthind. na uppaj., tassa purisind.

¹ Substituting yā ca itthiyo for ye ca purisā, and tāsāṃ cavantānaṃ for tesāṃ cavantānaṃ.

² Br. substitutes kāmāvacaraṃ.

na uppajjissatiti? Sabbesay cavantānaṃ na itthinaṃ uppajjantānaṃ tesay itthind. na uppaj., no ca t. purisind. na uppajjissati; parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ, ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhāve dassetvā parinibbāyissanti tesay cavantānaṃ, t. itthindriyaṃ ca na uppaj. . . . Y. v. p. purisind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ itthinaṃ uppajjantānaṃ, ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhāve dassetvā parinibbāyissanti tesay¹ uppajjantānaṃ,² tesay¹ purisind. na uppajjissati, no ca tesay¹ itthind. na uppaj.; parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhāve dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. purisindriyaṃ ca . . .

Yassa itthind.³ . . . pe . . . purisind. na uppaj., tassa jīvitind. na uppajjissatiti? Sabbesay cavantānaṃ na-purisānaṃ uppajjantānaṃ, tesay purisind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppajjissati; parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ t. purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ t. jīvitind. na uppajjissati, no ca t. purisind. na uppaj.; parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ t. jīvitindriyaṃ ca . . .

Yassa purisind. na uppaj., tassa somanassind. na uppajjissatiti? Sabbesay cavantānaṃ na-purisānaṃ uppajjantānaṃ tesay purisind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppajjissati; parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ, ye ca

¹ So K. S.; Br. tāsaṃ.

² Br. uppajjantānaṃ.

³ Br. first gives itthind.-jīvitind. in full, giving feminine inflexions as above.

purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesaj uppaj-jantānaṃ, t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. purisind. na uppaj.; parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ¹ ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. somanassindriyaṃ ca . . .

Yassa purisind. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjissatī? Sabbesaṃ cavantānaṃ na-purisānaṃ . . . (*analogously with preceding pair*).

Yassa purisind. na uppaj., tassa saddhind . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatī? Sabbesaṃ cavantānaṃ na-purisānaṃ uppajjantānaṃ tesaj purisind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ t. purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ tesaj manind. na uppajjissati, no ca t. purisind. na uppaj.; parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ t. manindriyaṃ ca . . .

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa somanassind. na uppajjatī? Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesaj jīvitind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppajjissati; pacchima-cittassa bhangakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittaj uppajjissati tassa cit-tassa bhangakkhaṇe tesaj jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa jīvitind. na uppaj-jatī? Pacchima-cittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittaj uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaj somanassind. na uppaj-jissati, no ca t. jīvitind. na uppaj.; pacchima-cittassa bhangakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampa-yuttapacchima-cittaj uppajjissati tassa cittassa bhangak-khaṇe tesaj somanassindriyaṃ ca . . .

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa upekkhind. uppajjissatī? Sabbesaṃ cavantānaṃ . . . (*analogously with preceding pair*).

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatī?

¹ S. inserts purisānaṃ.

Sabbesaj cavantānaja pavatte cittassa bhāgakkhaṇe tesaj jīvitind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; ¹pacchīmacittassa bhāgakkhaṇe t. jīvitindriyā ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchīmacittassa uppādakkhaṇe tesaj manind. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. na uppaj.; pacchīmacittassa bhāgakkhaṇe t. manindriyā ca . . .

Yassa somanassind. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjissatī? *Vinā somanassena uppajjantānaja pavatte* cittassa bhāgakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaja asaṇṇasattānaja tesaj somanassind. na uppaj., no ca t. upekkhind. na uppajjissati; ²pacchīmacittassa bhāgakkhaṇe ³upekkhāsampayuttapacchīmacittassa uppādakkhaṇe t. somanassindriyā ca. Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati . . . Somanassasampayuttapacchīmacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchīmacittaja uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. somanassind. na uppaj., *pacchīmacittassa bhāgakkhaṇe *upekkhāsampayuttapacchīmacittassa uppādakkhaṇe* t. upekkhindriyā ca . . . Yassa somanassind. na uppaj., tassa saddhind. . . . pe⁶ . . . paṇṇind. . . . manind. na uppajjissatī? Sabbesaj cittassa bhāgakkhaṇe tvinā somanassena uppajjantānaja pavatte† somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpan-

¹ S. *inserts* parinibbantānaja.

* to * Br. *omits*, *substituting* sabbesaj.

² Br. *inserts* somanassasampayutta^o.

³ Br. *reads* upekkhāsampayuttapacchīmacittasamangīnaja yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchīmacittaja uppajjissati tassa cittassa bhāgakkhaṇe . . .

⁴ Br. *inserts* somanassasampayutta^o and *reads* * * * thus: Upekkhāsampayuttapacchīmacittasamangīnaja yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchīmacittaja uppajjissati tassa cittassa bhāgakkhaṇe . . .

⁶ Br. *first gives* somanassind.-saddhind. in full.

† to † Br. *omits*.

nānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ somanassind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; ¹ pacchimacittassa bhangakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimacittassa ² uppādakkhaṇe³ t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p.

manind. na uppajjissati . . . Somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ manind. na uppajjissati, no ca t. somanassind. na uppaj.;¹ pacchimacittassa bhangakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimacittassa² uppādakkhaṇe³ t. manindriyaṃ ca . . .

Yassa upekkhind. na uppaj., tassa saddhind.⁴ . . . pe . . . paññind. . . manind. na uppajjissatīti? Sabbesaṃ cittaassa bhangakkhaṇe *vinā upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte* upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ upekkhind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; ⁵ pacchimacittassa bhangakkhaṇe somanassasampayuttapacchimacittassa² uppādakkhaṇe³ tesāṃ upekkhindriyaṃ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Upekkhāsampayuttapacchimacittassa . . . (*analogously with preceding Y. v. p.*).

Yassa saddhind. na uppaj., tassa paññind.⁶ . . . pe . . . manind. na uppajjissatīti? Sabbesaṃ cittaassa bhangakkhaṇe saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesāṃ saddhind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati, pacchimacittassa bhangakkhaṇe t. saddhindriyaṃ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ manind. na uppajjissati, no ca t. saddhind. na uppaj., pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesāṃ manindrindriyaṃ ca . . .

Yassa paññind. na uppaj., tassa manind. na uppajjissatīti? Sabbesaṃ cittaassa bhangakkhaṇe pavatte³ nāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe niro-

¹ Br. *inserts* somanassasampayutta°.

² Br. °cittasamangīnaṃ.

³ Br. *omits*.

⁴ Br. *writes in full with* saddhind., *repeating with* paññind. manind.

⁵ *to* * Br. S. *omit*. ⁶ Br. *inserts* upekkhāsampayutta°.

⁶ Br. *gives* saddhind.-paññind. *first in full*.

dhasamāpannānāy asaññasattānāy tesay paññind. na uppaj.,
no ca t. manind. na uppajjissati; pacchimacittassa
bhangakkhaṇe t. paññindriyañ ca . . . Y. v. p. manind.
na uppajjissati . . . Pacchimacittassa uppādakkhāṇe
tesay manind. na uppajjissati, no ca t. paññind. nā uppaj.;
pacchimacittassa bhangakkhaṇe t. manindriyañ ca na
uppajjissati, paññindriyañ ca na uppajjati.

ii. Yattha cakkhund. . . .^{pe} . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha
sotind. na uppajjissatiti? Pañcavokārā cavantānāy acak-
khukānāy kāmāvacarāy uppajjantānāy tesay tassa cak-
khund. na uppaj., no ca t. t. sotind. na uppajjissati;
pañcavokāre parinibbantānāy arūpānāy¹ asaññasattānāy¹
t. t. cakkhundriyañ ca na uppaj., sotindriyañ ca na uppaj-
jissati. Yassa vā pana yattha sotind. na uppajjissati, t. t.
cakkhund. na uppajjati? Pacchimabhavikānāy pañca-
vokārāy uppajjantānāy tesay t. sotind. na uppajjissati,
no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre parinib-
bantānāy arūpānāy¹ asaññasattānāy¹ t. t. sotindriyañ ca

. . . .
Yassa yattha cakkhund. na uppaj.,
tassa tattha ghānind. na uppajjissatiti? Kāmāvacarā
cavantānāy acakkhukānāy kāmāvacarāy uppajjantānāy
tesay t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. ghānind. na
uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānāy rūpāvacarā
cavantānāy arūpānāy¹ asaññasattānāy¹ t. t. cakkhun-
driyañ ca . . . Y. v. p. y. ghānind. na uppajjissati . . .
Pacchimabhavikānāy kāmāvacarāy uppajjantānāy rūpā-
vacarāy uppajjantānāy tesay t. ghānind. na uppajjissati,
no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; kāmāvacare parinib-
bantānāy rūpāvacarā cavantānāy arūpānāy asaññasattānāy
t. t. ghānindriyañ ca . . .
Yassa yattha
cakkhund. na uppaj., t. t. itthind. na uppajjissatiti?
Kāmāvacarā cavantānāy . . . (as for preceding Y. y.).²

¹ Br. *inverts order.*

² Br. *inserts after* arūpānan asaññasattānāy: ye ca
purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinib-
bāyissanti tesay cavantānāy.

Y. v. p. y. itthind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaḥ, kāmāvacaraḥ uppajjantānaḥ rūpāvacaraḥ uppajjantānaḥ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti tesāḥ uppajjantānaḥ, t. t. itthind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj. ; kāmāvacare parinibbantānaḥ rūpāvacarā cavantānaḥ arūpānaḥ¹ asaññasattānaḥ¹ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānaḥ, t. t. itthindriyañ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. purisind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaḥ acakkhukānaḥ kāmāvacaraḥ uppajjantānaḥ tesāḥ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaḥ rūpāvacarā cavantānaḥ arūpānaḥ asaññasattānaḥ² tesāḥ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaḥ kāmāvacaraḥ . . . (*analogously with preceding Y. v. p. y.*)^{*}

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjatīti? Pañcavokārā³ cavantānaḥ acakkhukānaḥ kāmāvacaraḥ⁴ uppajjantānaḥ arūpānaḥ⁴ asaññasattānaḥ⁴ tesāḥ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati; pañcavokāre parinibbantānaḥ arūpe pacchimabhavikānaḥ tesāḥ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaḥ pañcavokāraḥ uppajjantānaḥ tesāḥ t. jīvitind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj. ; pañcavokāre parinibbantānaḥ arūpe pacchimabhavikānaḥ t. t. jīvitindriyañ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. somanassind. na uppajjissatīti? Pañcavokārā cavantānaḥ acakkhukānaḥ kāmāvacaraḥ uppajjantānaḥ tesāḥ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppajjissati; pañcavokāre parinibbantānaḥ arūpānaḥ asaññasattānaḥ, ye ca sacakkhukā

¹ Br. *inserts order throughout.*

² Br. *inserts yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaḥ cavantānaḥ.*

^{*} *Substituting yā ca itthiyo . . . tāsaḥ cavantānaḥ.*

³ Br. *substitutes sabbesaḥ.*

⁴ Br. *omits.*

upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ,
t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind.
na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ
uppajjantānaṃ, ye ca sacakkhukā upekkhāya uppaj-
jitvā parinibbāyissanti tesāṃ uppajjantānaṃ, t. t. soman-
assind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj.;
pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpānaṃ asaññasattānaṃ,
ye ca sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti
t. cavantānaṃ t. t. somanassind. ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjis-
satīti? Pañcavokārū cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmā-
vacaraṃ uppajjantānaṃ arūpānaṃ tesāṃ t. cakkhund. na
uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppajjissati; pañcavokāre
parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ asaññasat-
tānaṃ, ye ca sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinib-
bāyissanti t. cavantānaṃ, t. cakkhundriyaṃ ca. Y. v. p. y.
upekkhind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ
pañcavokāraṃ uppajjantānaṃ, ye ca sacakkhukā soman-
assena uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ uppajjantānaṃ,
t. t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na
uppaj.; pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchima-
bhavikānaṃ asaññasattānaṃ, ye ca sacakkhukā soman-
assena uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. t.
upekkhindriyaṃ ca . . . Y. y. cakkhund. na
uppaj., t. t. saddhind.¹ . . . pe . . . paññind. . . manind.
na uppajjissatīti? Pañcavokārū cavantānaṃ acakkhukānaṃ
kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ arūpānaṃ tesāṃ t. cakkhund.
na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; pañcavo-
kāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ asañña-
sattānaṃ, t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind.
na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ
uppajjantānaṃ tesāṃ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t.
cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe
pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ t. t. manindriyaṃ ca
. . . Y. y. ghānind. na uppaj., t. t. itthind.
na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ

¹ Br. first given this pair in full.

kāmāvacarāy uppajjantānaṃ tesāṃ t. ghānind. na uppaj.,
 no ca t. t. itthind. na uppajjissati; kāmāvacare parinib-
 bantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ, ye ca purisā
 eten' eva bhāvena katicī bhavē dassētvā parinibbāyissanti
 tesāṃ cavantānaṃ, t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y.
 itthind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ kāmā-
 vacarāy uppajjantānaṃ ye ca purisā eten' eva bhāvena
 katicī bhavē dassētvā parinibbāyissanti tesāṃ uppaj-
 jantānaṃ, t. t. itthind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind.
 na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarānaṃ
 arūpāvacarānaṃ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī
 bhavē dassētvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. t.
 itthindriyaṃ ca . . . Y. y. ghānind. na uppaj.,
 t. t. purisind. na uppajjissatī? Kāmāvacarā cavantānaṃ
 . . . (*analogously with preceding pair*).¹ Y. y.
 ghānind. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjissatī? Kāmā-
 vacarā² cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacarāy³ uppaj-
 jantānaṃ rūpāvacarānaṃ³ arūpāvacarānaṃ³ tesāṃ t.
 ghānind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati;
 kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare
 pacchimabhavikānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y.
 jīvitind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ kāmā-
 vacarāy uppajjantānaṃ tesāṃ t. jīvitind. na uppajjissati, no
 ca tesāṃ t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare parinib-
 bantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ
 tesāṃ t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. y. ghānind.
 na uppaj., t. t. somanassind. na uppajjissatī? Kāmā-
 vacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacarāy uppaj-
 jantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesāṃ t. ghānind. na uppaj., no ca
 t. t. somanassind. na uppajjissati; kāmāvacare parinib-
 bantānaṃ rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ⁴
 asaṅṅāsattānaṃ,⁴ ye ca upekkhāya uppajjitvā parinib-
 bāyissanti t. cavantānaṃ, t. t. ghānindriyaṃ ca . . .

¹ *Substituting yā ca itthiyo as before, and tāsāṃ cavantānaṃ, K. S. cavantānaṃ.*

² *Br. substitutes sabbesāy.*

³ *Br. omits.*

⁴ *Br. inverts order.*

Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchima-
bhavikānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ, ye ca saghānakā
upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ uppaj-
jantānaṃ, t. t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t.
ghānind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpā-
vacare pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ¹ asaññasattānaṃ,¹
ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavan-
tānaṃ, t. t. somanassindriyaṃ ca . . .

Y. y.
ghānind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatīti?
Kāmāvacarā cavantānaṃ . . . (*analogously with preceding
pair, adding arūpāvacar-ānaṃ, -e, to rūpāvacar-ānaṃ, -e;
and omitting arūpānaṃ both times*).

Y. y.
ghānind. na uppaj., t. t. saddhind.² . . . pe . . . paññind.
. . . manind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṃ
aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ
arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. ghānind. na uppaj., no ca t. t.
manind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaṃ
rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasat-
tānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. na
uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ
uppajjantānaṃ tesāṃ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t.
ghānind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpā-
vacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ
t. t. manindriyaṃ ca . . .

Y. y. itthind. na
uppaj., t. t. purisind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā
cava 'ānaṃ na-itthināṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ tesāṃ
t. itthind. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppajjissati;
kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacar-
ānaṃ, yā ca itthiyo eten'eva bhāvena katicī bhavē dassetvā
parinibbāyissanti tāsāṃ cavantānaṃ,³ t. t. itthindriyaṃ ca
. . . Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Pacchima-
bhavikānaṃ itthināṃ uppajjantānaṃ,⁴ yā ca itthiyo eten'
eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti tāsāṃ
uppajjantānaṃ, tāsāṃ t. purisind. na uppajjissati, no ca
tāsāṃ t. itthind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṃ

¹ Br. *inverts order*.

² Br. *in full, as before*.

³ K. S. tāsāṃ cavantānaṃ.

⁴ K. S. uppajjantānaṃ.

rūpāvacarāṇaṃ arūpāvacarāṇaṃ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhāve dassetvā parinibbāyissanti tāsāṃ cavantānaṃ,¹ tesāṃ t. purisindriyaṃ ca . . .

Y. y. itthind.² . . . pe . . . purisind. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjissatī? Kāmāvacarā cavantānaṃ purisānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ rūpāvacarāṇaṃ arūpāvacarāṇaṃ³ tesāṃ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppajjissatī; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ t. t. purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppajjissatī . . . Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. jīvitind. na uppajjissatī, no ca t. t. purisind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . .

Y. y. purisind. na uppaj., t. t. somanassind. na uppajjissatī? Kāmāvacarā cavantānaṃ na-purisānaṃ kāmāvacaraṃ uppajjantānaṃ rūpāvacarāṇaṃ⁴ tesāṃ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppajjissatī; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ⁵ asaṅghasattānaṃ,⁵ ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. t. purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissatī . . . Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ, ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ uppajjantānaṃ, t. t. somanassind. na uppajjissatī, no ca t. t. purisind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ asaṅghasattānaṃ, ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ cavanānaṃ, t. t. somanassindriyaṃ ca . . .

Y. y. purisind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatī? Kāmāvacara cavantānaṃ . . . (as for preceding pair, adding arūpāvacarāṇaṃ, -e, and omitting arūpānaṃ as before).

Y. y. purisind. na uppaj., t. t. saddhind.² . . . pe . . .

¹ K. S. tāsāṃ cavantānaṃ.

² Br. expands as before.

³ S. inserts asaṅghasattānaṃ.

⁴ S. inserts arūpā^o.

⁵ Br. inverts order always.

paññind. . . . manind. . . . na uppajjissatī? Kāmāvacarā cavantānāy na-purisānāy kāmāvacarāy uppajjantānāy rūpāvacarānāy arūpāvacarānāy tesay t. purisind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānāy rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānāy asaññasattānāy t. t. purisindriyañ ca . . .

Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānāy purisānāy uppajjantānāy tesay t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānāy rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānāy asaññasattānāy t. t. manindriyañ ca . . .

Y. y. jīvitind. na uppaj., t. t. somanassind. na uppajjissatī?¹ Pañcavokārā cavantānāy pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesay t. jīvitind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppajjissati; *catuvokāre pañcavokāre parinibbantānāy asaññasattā cavantānāy* yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittāy uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe² tesay t. jīvitindriyañ ca . . .

Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Catuvokāre³ pañcavokāre³ pacchima-cittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittāy uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe asaññasattāy uppajjantānāy tesay t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; *catuvokāre pañcavokāre parinibbantānāy asaññasattā cavantānāy* yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittāy uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe² t. t. somanassindriyañ ca . . .

Y. y. jīvitind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatī? Catuvokārā pañcavokārā cavantānāy pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesay t. jīvitind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppajjissati; *catuvokāre pañcavokāre parinibbantānāy asaññasattā cavantānāy* yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchima-cittāy up-

¹ Br. *inserts* catuvokārā.

* to * Br. *substitutes* pacchima-cittassa bhangakkhaṇe.

² Br. *inserts* asaññasattā cavantānāy.

³ Br. *omits*.

pajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe¹ t. . jīvitindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . Catuvokāre² pañcavokāre² pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimittaṅ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe asaṅṅasattāṅ uppajjantānaṅ t. t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. t. jīvitind. na uppaj. ; *catuvokāre pañcavokāre parinibbantānaṅ asaṅṅasattā cavantānaṅ* yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimittaṅ uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe¹ t. t. upekkhindriyaṅ ca . . .

Y. y. jīvitind. na uppaj., t. t. saddhind.³ . . . pe . . . paññind. . . manind. na uppajjissatī? Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṅ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesāṅ t. jīvitind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴ parinibbantānaṅ⁴ asaṅṅasattā cavantānaṅ t. t. jīvitindriyaṅ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Catuvokāre² pañcavokāre² pacchimacittassa uppādakkhaṇe asaṅṅasattāṅ uppajjantānaṅ tesāṅ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. jīvitind. na uppaj. ; catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴ parinibbantānaṅ⁴ asaṅṅasattā cavantānaṅ t. t. manindriyaṅ ca . . .

Y. y. somanassind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatī? †Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṅ pavatte† cittassa bhangakkhaṇe somanassavip-payuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṅ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppajjissati ; †catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇe;⁵ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimittaṅ uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe asaṅṅasattānaṅ t. t.

¹ Br. *inserts* asaṅṅasattā cavantānaṅ. ² Br. *omits*.

* to * Br. *substitutes* pacchimacittassa bhangakkhaṇe.

³ Br. *expands as before*.

⁴ Br. *omits, substituting* pacchimacittassa bhangakkhaṇe.

† to † Br. *omits, substituting* sabbesaṅ.

⁵ For † to † Br. *substitutes* somanassasampayuttapacchimittaṅ bhangakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimittasamāṅgaṅ.

somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . ¹Yassa cittaassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittayaṃ uppajjissati tassa cittaassa uppā-dakkhaṇe tesay t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. t. somanassind. na uppaj.; *catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇe* yassa cittaassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittayaṃ uppajjissati tassa cittaassa bhangakkhaṇe asaññasattānaṃ t. t. upekkhindriyañ ca . . . Y. y. somanassind. na uppaj., t. t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatiti? †Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatteṭṭhi cittaassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppā-dakkhaṇe tesay t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; §catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇeṣ asaññasattānaṃ t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Somanassasampayuttapacchimacittassa uppā-dakkhaṇe tesay t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. somanassind. na uppaj.; §catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇeṣ asaññasattānaṃ t. t. manindriyañ ca . . . Y. y. upekkhind. na uppaj., t. t. saddhind.² . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatiti? *Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte* cittaassa bhangakkhaṇe upekkhāvippayuttacittassa uppā-dakkhaṇe tesay t. upekkhind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; *catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇe* ³ asaññasattānaṃ t. t. upekkhindriyañ ca

¹ Br. *inserts* somanassasampayuttapacchimacittassa uppā-dakkhaṇe. * to * Br. *omits*, *substituting* sabbesaṃ.

† to † Br. *substitutes* somanassasampayuttapacchimacittassa bhangakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimacittasamangīnaṃ.

§ § Br. *substitutes* somanassasampayuttapacchimacittassa . . . pe . . . as before. ² Br. *expands* as before.

³ For * to * Br. *substitutes* upekkhāsampayuttapacchimacittassa bhangakkhaṇe somanassasampayuttapacchimacittasamangīnaṃ.

. . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Upek-
khāsampayuttapacchimitassa uppāḍakkhaṇe tesaj t.
manind. na uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. na uppaj.;
*catuvokāre pañcavokāre pacchimitassa bhāṅgakkhaṇe*¹
asaññasattānaṃ t. t. manindriyaṃ ca . . .

Y. y. saddhind. na uppaj., t. t. paññind. . . . pe² . . .
manind. na uppajjissatīti? †Catuvokārā pañcavokārā
cavantānaṃ†³ cītassa bhāṅgakkhaṇe pavatte⁴ saddhāvīp-
payuttacītassa uppāḍakkhaṇe tesaj t. saddhind. na uppaj.,
no ca t. t. manind. na uppajjissati; catuvokāre⁵ pañca-
vokāre⁵ pacchimitassa bhāṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ
tesaj t. saddhindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. na
uppajjissati . . . Catuvokāre⁵ pañcavokāre⁵ pacchima-
cītassa uppāḍakkhaṇe tesaj t. manind. na uppajjissati, no
ca t. t. saddhind. na uppaj., catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴
pacchimitassa bhāṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ t. t.
manindriyaṃ ca . . .

Y. y. paññind. na
uppaj., t. t. manind. na uppajjissatīti? †Catuvokārā
pañcavokārā cavantānaṃ pavatte; nāṇavīppayuttacītassa
uppāḍakkhaṇe tesaj t. paññind. na uppaj., no ca t. t.
manind. na uppajjissati; catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴ pac-
chimitassa bhāṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaj t.
paññindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati
. . . Catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴ pacchimitassa uppā-
ḍakkhaṇe tesaj t. manind. na uppajjissati, no ca t. t.
paññind. na uppaj.; catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴ pacchima-
cītassa bhāṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ t. t. manindriyaṃ
ca na uppajjissati, paññindriyaṃ ca na uppajjati.

¹ For * to * Br. substitutes upekkhāsampayuttapacchima-
cītassa . . . pe . . . as before.

² Br. expands as before.

³ † to † Br. omits, substituting sabbesaṃ.

⁴ Br. omits.

⁵ Br. S. omit.

‡ to ‡ Br. omits, substituting sabbesaṃ cītassa bhāṅgak-
khaṇe.

11.

i. Yassa cakkhund. uppajjittha, tassa sotind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikānāy ye ca arūpaṃ uppajjivā parinibbāyissanti, tesā cakkhund. uppajjittha, no ca tesā sotind. uppajjissati; itaresā cakkhundriyā ca uppajjittha, sotindriyā ca uppajjissati. Yassa vā pana sotind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa cakkhund. uppajjittha, tassa ghānind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikānāy ye ca rūpāvacarāy arūpāvacarāy uppajjivā parinibbāyissanti, tesā cakkhund. uppajjittha . . . (as for preceding pair).

Y. cakkhund. uppajjittha, tassa itthind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikānāy ye ca rūpāvacarāy arūpāvacarāy uppajjivā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesā cakkhund. uppajjittha, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresā . . . (as for preceding pair).

Y. cakkhund. uppajjittha, tassa purisind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikānāy ye ca rūpāvacarāy . . . (analogously with the preceding pair).¹

Y. cakkhund. uppajjittha, tassa jīvitind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikānāy tesā cakkhund. uppajjittha, no ca . . . (as for cakkhund.-sotind.).

Y. cakkhund. uppajjittha, t. somanassind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikānāy ye ca upekkhāya uppajjivā parinibbāyissanti, tesā cakkhund. uppajjittha, no ca . . . (as for preceding pair).

Yassa cakkhund. uppajjittha, tassa upekkhind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikānāy ye ca somanassena . . . (as for preceding pair).

Y. cakkhund. uppajjittha, t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikānāy tesā cakkhund. uppajjittha, no ca . . . (as for cakkhund.-sotind.).

Yassa ghānind. uppajjittha, t. itthind. uppajjissatiti? Pacchimabhavikānāy ye ca rūpāvacarāy arūpāvacarāy uppajjivā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesā ghānind. uppajjittha, no

¹ Substituting yā ca itthiyo.

ca . . . (as for preceding pair). Y. ghānind.
 uppajjittha, tassa purisind. uppajjissatīti? Pacchima-
 bhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ . . . (analogously¹ with pre-
 ceding pair). Y. ghānind. uppajjittha, t.
 jivitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ tesāṃ ghān-
 ind. uppajjittha, no ca . . . (as for cakkhund.-sotind.).
 Y. ghānind. uppajjittha, t. somanassind.
 uppajjatīti? Pacchimabhavikānaṃ ye ca saghānakā upek-
 khāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ ghānind uppaj-
 jittha, no ca . . . (as for preceding pair). Y.
 ghānind. uppajjittha, t. upekkhind. uppajjissatīti? Pac-
 chimabhavikānaṃ ye ca saghānakā² somanassena . . . (as
 for preceding pair). Y. ghānind. uppajjittha,
 t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppaj-
 jissatīti? Pacchimabhavikānaṃ tesāṃ ghānind. uppaj-
 jittha, no ca . . . (as for preceding pair).
 Yassa itthind. uppajjittha, tassa purisind. uppajjissatīti?
 Pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ
 uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva
 bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ
 itthind. uppajjittha, no ca . . . (as for preceding pair).
 Y. itthind.³ . . . pe . . . purisind. uppaj-
 jittha, tassa jivitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ
 tesāṃ purisind. uppajjittha; no ca . . . (as for preceding
 pair). Yassa purisind. uppajjittha, tassa
 somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṃ ye ca
 upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ purisind.
 uppajjittha, no ca . . . (as for preceding pair).
 Y. purisind. uppajjittha, t. upekkhind. uppajjissatīti?
 Pacchimabhavikānaṃ ye ca somanassena . . . (as for pre-
 ceding pair). Y. purisind. uppajjittha, t.
 saddhind.³ . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti?
 Pacchimabhavikānaṃ tesāṃ purisind. uppajjittha, no ca
 . . . (as for preceding pair). Yassa jivitind.
 uppajjittha, tassa somanassind. uppajjissatīti? Pacchima-

¹ Yā ca itthiyo, etc.

² Br. omits.

³ Br. expands as before.

cittasamāṅgināy yassa cittaṣṣa anantarā upekkhāsam-
payuttapacchimacittāy uppajjissati, tesāy jīvitind. uppaj-
jittha, no ca . . . (as for preceding pair). Y.

jīvitind. uppajjittha, t. upekkhind. uppajjissatī? Pac-
chimacittasamāṅgināy *ye ca somanassena uppajjitvā
parinibbāyissanti,* tesāy jīvitind. uppajjittha, no ca . . .
(as for preceding pair). Yassa jīvitind. uppaj-

jittha, tassa saddhind.¹ . . . pe . . . paññind. . . manind.
uppajjissatī? Pacchimacittasamāṅgināy tesāy jīvitind.
uppajjittha, no ca . . . (as for preceding pair).

Yassa somanassind. uppajjittha, tassa upekkhind. uppaj-
jissatī? Pacchimacittasamāṅgināy yassa cittaṣṣa anantarā
somanassasampayuttapacchimacittāy uppajjissati, tesāy
somanassind. uppajjittha, no ca . . . pe . . . Y.

somanassind. uppajjittha, t. saddhind. . . pe . . . paññind.
. . . manind. uppajjissatī? Pacchimacittasamāṅgināy
tesāy somanassind. uppajjittha, no ca . . . pe . . . (So also
for upekkhind.-saddhind., -paññind., manind.; and for
saddhind.-paññind., -manind.; and for paññind.-manind.)

ii. Yattha cakkhund. . . pe . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. uppajjittha, tesāy tattha
sotind. uppajjissatī? Pañcavokāre pacchimabhavikānāy
tesāy tattha cakkhund. uppajjittha, no ca tesāy tattha
sotind. uppajjissati; itaresāy pañcavokārānāy tesāy tattha
cakkhundriyā ca uppajjittha, sotindriyā ca uppajjissati.
Yassa va pana yattha sotind. uppajjissati, tassa tattha
cakkhund. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa

yattha cakkhund. uppajjittha, tassa t. ghānind. uppaj-
jissatī? Kāmāvacare pacchimabhavikānāy rūpāvaca-
rānāy tesāy t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. ghānind.
uppajjissati; itaresāy kāmāvacārānāy t. t. cakkhundriyā
ca . . . (as for preceding pair). Y. y. cak-

khund. uppajjittha, t. t. itthind. uppajjissatī? Kāmā-
vacare pacchimabhavikānāy rūpāvacarānāy yā ca itthiyo²

* to * Br. substitutes yassa cittaṣṣa anantarā somanassa-
sampayuttapacchimacittāy uppajjissati.

¹ Br. expands as before.

² Br. ye ca purisā.

eten' eva bhāvena katicī bhavē dassētvā parinibbāyissanti, tesaj t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresaj kāmāvacarānaṃ . . . (as for preceding pair).

Y. y. cakkhund. uppajjittha, t. t. purisind.

uppajjissatī? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ rūpāvarānaṃ, ye ca purisā¹ eten' eva bhāvena katicī bhavē dassētvā parinibbāyissanti, tesaj t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. purisind. uppajjissati; itaresaj kāmāvacarānaṃ . . . (as for preceding pair).

Y. y. cakkhund.

uppajjittha, t. t. jīvitind. uppajjissatī? Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesaj t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresaj pañcavokārānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjitthāti? Arūpānaṃ² asaññasatānaṃ² tesaj t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppajjittha; pañcavokārānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppajjittha, tassa tattha somanassind. uppajjissatī? Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ, ye ca sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaj t. cakkhund. uppajjittha, no ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā.

Y. y.

cakkhund. uppajjittha, t. t. upekkhind. uppajjissatī? Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ, ye ca sacakkhuka somanassena . . . (analogously with preceding y. y.). Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Arūpānaṃ tesaj t. upekkhind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppajjittha; pañcavokārānaṃ t. t. upekkhindriyaṃ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppajjittha t. t. saddhind.³ . . . pe . . .

paññind. . . . manind. uppajjissatī? Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesaj t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresaj pañcavokārānaṃ t. t. cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Arūpānaṃ tesaj t. manind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppajjittha; pañcavokārānaṃ t. t. manindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha ghānind. uppajjittha,

¹ Br. yā ca itthiyo.

² Br. inverts order.

³ Br. expands as before.

tassa tattha itthind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ, ye ca purisā eton' eva bhāvena katiḥi bhave dassavā parinibbāyissanti, tesāṃ t. ghānind. uppajjittha, no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresāṃ kāmāvacarānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppajjissati . . . Āmantā. Y. y. ghānind.

uppajjittha, t. t. purisind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ, yā ca itthiyo . . . (*as for preceding pair*).

Y. y. ghānind. uppajjittha, t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesāṃ t. ghānind. uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresāṃ kāmāvacarānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . .

Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppajjissati, no ca tesāṃ t. ghānind. uppajjittha; kāmāvacarānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . .

Y. y. ghānind. uppajjittha, t. t. somanassind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ, ye ca¹ upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. ghānind. uppajjittha, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresāṃ kāmāvacarānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ tesāṃ t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjittha; kāmāvacarānaṃ t. t. somanassindriyaṃ ca . . .

Y. y. ghānind. uppajjittha, t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ, ye ca¹ somanassena uppajjitvā . . . (*as for preceding pair, adding arūpāvacarānaṃ after rūpā*).

Y. y. ghānind. uppajjittha, t. t. saddhind. . . . pe² . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesāṃ t. ghānind. uppajjittha, no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresāṃ kāmāvacarānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjittha; kāmāvacarānaṃ t. t. manindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha itthind. uppajjittha, tassa tattha purisind.

¹ Br. inserts *saghānakā*.

² Br. expands *as before*.

uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. itthind. uppajjittha, no ca t. t. purisind. uppajjissati; itaresāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati . . . Āmantā. Y. y. itthind.¹ . . . *pe* . . . purisind. uppajjittha, t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesāṃ t. purisind. uppajjittha, no ca tesāṃ t. jīvitind. uppajjissati; itaresāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. purisind. uppajjittha; kāmāvacarānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. y. purisind. uppajjittha, t. t. somanassind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ, ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. purisind. uppajjittha, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresāṃ . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ tesāṃ t. somanassind. uppajjissati, no ca . . . *pe* . . . Y. y. purisind. uppajjittha, t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ, ye ca purisā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. upekkhind. uppajjissati, no ca . . . *pe* . . . Y. y. purisind. uppajjittha, t. t. saddhind.¹ . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ purisind. uppajjittha, no ca tesāṃ t. manind. uppajjissati; itaresāṃ kāmāvacarānaṃ tesāṃ t. purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. manind. . . . (*as in preceding Y. v. p. y.*) Y. y. jīvitind. uppajjittha, t. t. somanassind. uppajjissatīti? Pañcavokāre² pacchīmacittasamāngīnaṃ* asaññasattānaṃ, ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti,* tesāṃ t. jīvitind. uppajjittha, no ca t. t. somanassind. uppajjissati;

¹ Br. expands as before.

² Br. omits.

* to * Br. substitutes yassa cittassa anantarā upekkhāsam-payuttapacchīmacittaṃ uppajjissati, asaññasattānaṃ . . .

itaresaj¹ pañcavokārānaṃ tesaj t. jīvitindriyaṃ ca . . .
 Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Suddhāvāsānaṃ²
 tesaj t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. jīvitind.
 uppajjittha; itaresaj¹ pañcavokārānaṃ t. t. somanassin-
 driyaṃ ca . . . Y. y. jīvitind. uppajjittha,
 t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³
 pacchimacittasamangīnaṃ *asaññasattānaṃ, ye ca soman-
 assena uppajjitvā parinibbāyissanti,* tesaj t. jīvitind.
 uppajjittha, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaj
 catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . .
 Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Āmantā.³
 Y. y. jīvitind. uppajjittha, t. t. saddhind.
 . . . pe⁴ . . . paññind. . . manind. uppajjissatīti? Catu-
 vokāre³ pañcavokāre³ pacchimacittasamangīnaṃ asaññasat-
 tānaṃ tesaj t. jīvitind. uppajjittha, no ca . . . (as for pre-
 ceding pair).⁵ Yassa yattha somanassind.
 uppajjittha, t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Pañcavo-
 kāre³ pacchimacittasamangīnaṃ *ye ca somanassena
 uppajjitvā parinibbāyissanti,* tesaj t. somanassind. up-
 pajjittha, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaj¹
 pañcavokārānaṃ t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y.

¹ Br. inserts catuvokārānaṃ.

² S. inserts uppajjittha cittassa uppādakkhane. Br. suddhāvāsaj upapajjantānaṃ.

³ Br. omits.

* to * Br. substitutes yassa cittassa anantarā somanassa-
 sampayuttapacchimacittaj uppajjissati, asaññasattānaṃ.

³ Br. omits and inserts suddhāvāsaj upapajjantānaṃ
 tesaj tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati no ca tesaj tattha
 jīvitindriyaṃ uppajjittha; itaresaj catuvokārānaṃ pañcavo-
 kārānaṃ tesaj t. upekkhindriyaṃ ca uppajjissati, jīvitin-
 driyaṃ ca uppajjittha.

⁴ Br. expands as before.

⁵ Br. omits Āmantā, inserting suddhāvāsaj upapajjan-
 tānaṃ tesaj t. manind.

* to * Br. substitutes yassa cittassa anantarā somanassa-
 sampayuttapacchimacittaj uppajjissati.

upekkhind. uppajjissati . . . *Catuvokāre pañcavokāre
 pacchimacittasamangīnaṃ ye ca upekkhāya uppajjitvā
 parinibbāyissanti,* tesāṃ t. upekkhind. uppajjissati, no ca
 t. t. somanassind. uppajjittha, itaresāṃ¹ pañcavokārānaṃ
 t. t. upekkhindriyaṃ ca . . . Y. y. somanas-
 sind. uppajjittha, t. t. saddhind.² . . . pe . . . paññind. . . .
 manind. uppajjissatīti? Pañcavokāre³ pacchimacitta-
 samangīnaṃ tesāṃ t. somanassind. uppajjittha, no ca t. t.
 manind. uppajjissati; itaresāṃ¹ pañcavokārānaṃ t. t.
 somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati
 . . . Catuvokārānaṃ⁴ tesāṃ t. manind. uppajjissati, no ca
 t. t. somanassind. uppajjittha;⁵ pañcavokārānaṃ t. t.
 manindriyaṃ ca . . . Y. y. upekkhind.
 uppajjittha t. t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . . .
 manind. uppajjissatīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ pac-
 chīnacittasamangīnaṃ tesāṃ t. upekkhind. uppajjittha, no
 ca t. t. manind. uppajjissati; itaresāṃ catuvokārānaṃ⁶ t. t.
 upekkhindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati
 . . . Āmantā.⁷ Yassa yattha saddhind.
 uppajjittha, t. t. paññind. . . . pe . . . manind. uppaj-
 jissatīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ . . . Āmantā.⁸
 Y. y. paññind. uppajjittha, t. t. manind.
 uppajjissatīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ . . . (as for
 preceding pair).

* to * Br. substitutes *suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne* . . .

¹ Br. inserts *catuvokārānaṃ*.

² Br. expands as before.

³ Br. omits.

⁴ Br. substitutes *suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne*.

⁵ S. inserts *itaresāṃ*; Br. *itaresāṃ catuvokārānaṃ* . . .

⁶ Br. inserts *pañcavokārānaṃ*.

⁷ Br. omits, inserting *suddhāvāsāṃ upapajjantānaṃ tesāṃ*
 t. manind. uppajjissati; no ca t. t. upekkhind. uppaj-
 jittha; itaresāṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ t. t.
 manind. . . .

⁸ Br. omits, inserting *suddhāvāsāṃ* . . . pe . . . substituting
saddhind. for upekkhind.

12.

i. Yassa cakkhund. na uppajjittha, tassa sotind. na uppajjissatīti? Natthi. Yassa vā pana sotind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjitthāti? Uppajjittha.

(So also for the remainder of the Yassaka (i).)

ii. Yattha cakkhund. . . pe . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. na uppajjittha t. t. sotind. na uppajjissatīti? Āmantā. Yassa va pana yattha sotind. na uppajjissati, tassa tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Pañcavokāre pacchimabhavikānāy tesay t. t. sotind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsānāy arūpānāy¹ asaññasattānāy¹ t. t. sotindriyañ ca na uppajjissati cakkhundriyañ ca na uppajjittha.

Yassa yattha cakkhund. na uppajjittha, t. t. ghānind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. ghānind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimbhavikānāy rūpāvacarānāy tesay t. ghānind. na uppajjissati, no ca tesay t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsānāy arūpānāy asaññasattānāy t. t. ghānindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. itthind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. itthind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimbhavikānāy rūpāvacarānāy ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavedassetvā parinibbāyissanti, tesay t. itthind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsānāy arūpānāy asaññasattānāy t. t. itthindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimbhavikānāy rūpāvacarānāy, yā ca itthiyo eten' eva . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. jīvitind. na uppajjissatīti? Arūpānāy asaññasattānāy tesay t. cakkhund. na uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati; suddhāvāsānāy arūpe pacchimbhavikānāy tesay t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na

¹ Br. inverts order always.

uppajjissati . . . Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesāṃ t. jīvitind. na uppajjissati; no ca t. t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. somanassind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ, ye ca¹ upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsānaṃ arūpānaṃ asaññasattānaṃ t. t. somanassindriyaṃ ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Arūpānaṃ tesāṃ t. cakkhund. na uppajjittha, no ca tesāṃ t. upekkhind. na uppajjissati; suddhāvāsānaṃ . . . (as for preceding Y. y.).

Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ, ye ca¹ somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. upekkhind. na uppajjissati, no ca tesāṃ t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsānaṃ arūpe . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. saddhind.² . . . pe . . . paññind. . . manind. na uppajjissatīti? Arūpānaṃ tesāṃ t. cakkhund. na uppajjittha, no ca tesāṃ t. manind. na uppajjissati; suddhāvāsānaṃ arūpe . . . (as for preceding Y. y.). Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesāṃ t. manind. na uppajjissati, no ca . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Yassa yattha ghānind. na uppajjittha, t. t. itthind.² . . . pe . . . purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavedassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ t. purisind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppajjittha; rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ³ t. t. purisindriyaṃ ca . . .

Y. y. ghānind. na uppajjittha, t. t. jīvitind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. ghān-

¹ Br. inserts sacakkhukā.

² Br. expands as before.

³ S. inserts asaññasattānaṃ.

ind na uppajjittha, no ca t. t. jivitind. na uppajjissati; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ suddhāvāsānaṃ¹ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. jivitind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesāṃ t. jivitind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppajjittha; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ suddhāvāsānaṃ t. t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. y. ghānind. na uppajjittha, t. t. somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ tesāṃ t. ghānind. na uppajjittha, no ca t. t. somanassind. na uppajjissati; rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ suddhāvāsānaṃ¹ arūpānaṃ asaṅṅāsattānaṃ t. t. ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṃ t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppajjittha; rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ suddhāvāsānaṃ¹ asaṅṅāsattānaṃ² t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. y. ghānind. na uppajjittha, t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. ghānind. na uppajjittha, no ca tesāṃ t. upekkhind. na uppajjissati; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ . . . (as for preceding pair, adding arūpāvacare in latter reply). Y. yattha ghānind. na uppajjittha, t. t. saddhind.³ . . . pe . . . paṇṇind. . . . manind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ . . . (as for preceding Y. y.). Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ t. t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppajjittha; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ suddhāvāsānaṃ⁴ t. t. manindriyaṃ ca . . . Yassa yattha itthind. na uppajjittha, t. t. purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesāṃ

¹ Br. omits.² Br. inserts arūpānaṃ.³ Br. expands as before.⁴ Br. omits, and inserts asaṅṅāsattānaṃ.

t. purisind. na uppajjissati, no ca t. t. itthind. na uppaj-
 jittha; rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ¹ t. t. purisindriyaṃ
 ca . . . Y. y. itthind.² . . . pe . . . purisind.
 na uppajjittha, t. t. jīvitind. na uppajjissatī? Rūpā-
 vacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. purisind. na uppaj-
 jittha, no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati; rūpāvacare
 arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ suddhāvāsānaṃ³ t. t.
 purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppajjissati
 . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesāṃ t. jīvitind.
 na uppajjissati, no ca t. t. purisind. na uppajjittha; rūpā-
 vacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ suddhāvāsānaṃ³
 tesāṃ . . . pe . . . Y. y. purisind. na uppaj-
 jittha, t. t. somanassind. na uppajjissatī? Rūpāvacaraṃ
 tesāṃ t. purisind. na uppajjittha, no ca t. t. somanassind.
 na uppajjissati; rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ sud-
 dhāvāsānaṃ³ arūpānaṃ asaṅṅasattānaṃ tesāṃ t. . . . Y. v.
 p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pac-
 chimabhavikānaṃ, ye ca purisā upekkhāya uppajjītvā
 parinibbāyissanti, tesāṃ t. somanassind. na uppajjissati,
 no ca t. t. purisind. uppajjittha; rūpāvacare pacchima-
 bhavikānaṃ suddhāvāsānaṃ⁴ arūpānaṃ asaṅṅasattānaṃ t. t.
 somanassindriyaṃ ca . . . Y. y. purisind. na
 uppajjittha, t. t. upekkhind. na uppajjissatī? Rūpā-
 vacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. purisind. na uppaj-
 jittha, no ca t. t. upekkhind. na uppajjissati; rūpāvacare
 arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ suddhāvāsānaṃ³ asaṅṅa-
 sattānaṃ tesāṃ t. . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj-
 jissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca
 purisā⁴ somanassena uppajjītvā parinibbāyissanti, tesāṃ t.
 upekkhind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. na uppaj-
 jittha; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ sud-
 dhāvāsānaṃ³ asaṅṅasattānaṃ t. t. . . . Y. y.
 purisind. na uppajjittha, t. t. saddhind. . . . pe . . .
 paṇṇind. . . . manind. na uppajjissatī? Rūpāvacarānaṃ
 arūpāvacarānaṃ . . . (as for preceding pair, omitting the

¹ S. inserts asaṅṅasattānaṃ.

² Br. expands as before.

³ Br. omits.

⁴ S. omits.

clausse ye ca purisā . . . parinibbāyissanti).

Yassa yattha jīvitind. na uppajjittha, t. t. somanassind.
na uppajjissatī? Natthi.¹ Y. v. p. y. somanassind. na
uppajjissatī. . . . Uppajjittha. *So for*
jīvitind.-upekkhind. . . . -manind. *Yassa*
yattha somanassind. na uppajjittha, t. t. upekkhind. na
uppajjissatī? Catuvokārāṇaṃ² tesāṃ t. somanassind. na
uppajjittha, no ca t. t. upekkhind. na uppajjissatī; *cutt-
vokāre pacchimakittasamangīṇaṃ asaṅṅasattānaṃ, ye ca
somanassena uppajjivā parinibbāyissanti,* t. t. somana-
sindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissatī
. . . . Pañcavokāre³ pacchimakittasamangīṇaṃ yassa cit-
tassa anantarā somanassasampayuttapacchimakittāṃ up-
pajjissatī, tesāṃ t. upekkhind. na uppajjissatī, no ca t. t.
somanassind. na uppajjittha; asaṅṅasattānaṃ t. t. upek-
khindriyaṃ ca . . . Y. y. somanassind. na
uppajjittha, t. t. saddhind. . . . *pe* . . . paṇṇind. . . .
manind. na uppajjissatī? Āmantā.⁴ Y. v. p. y. manind.
na uppajjissatī . . . Catuvokāre⁵ pañcavokāre³ pacchima-
kittasamangīṇaṃ tesāṃ t. manind. na uppajjissatī, no ca
t. t. somanassind. na uppajjittha,⁶ asaṅṅasattānaṃ t. t.
manindriyaṃ ca . . . *Yassa yattha upek-*
khind. na uppajjittha, t. t. saddhind. . . . pe . . . paṇṇind.
. . . manind. na uppajjissatī? Āmantā.⁷ Y. v. p. y.

¹ Br. *substitutes* uppajjissatī.

² Br. *omits, inserting* suddhāvāsānaṃ dutiye citte vatta-
māne . . .

* *to* * Br. *omits, inserting only* asaṅṅasattānaṃ.

³ Br. *omits*.

⁴ Br. *omits, inserting* suddhāvāsānaṃ dutiye citte vatta-
māne tesāṃ t. somanassind. na uppajjittha, no ca t. t.
manind. na uppajjissatī; asaṅṅasattānaṃ t. t. somanassin-
driyaṃ ca . . . ⁶ Br. S. *omit*.

⁵ S. *inserts* catuvokāre pacchimakittasamangīṇaṃ.

⁷ Br. *omits, inserting* suddhāvāsāṇaṃ upapajjantānaṃ tesāṃ
t. upekkhindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesāṃ t. manind. na
uppajjissatī, asaṅṅasattānaṃ tesāṃ t. upekkhindriyaṃ ca . . .

manind. na uppajjissati . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹
 . . . (as for preceding Y. v. p. y). Yassa

yattha saddhind. . . pe . . . paññind.² na uppajjittha, t. t.
 manind. na uppajjissatīti? Āmantā. (Continue as above.)

Pavattivārayaṇaṇiṭṭhitay.³

⁴Yo cakkhund. pariṇānāti, so domanassind. pajahatīti?
 No. Yo vā pana domanassind. pajahati, so cakkhund.
 pariṇānātīti? No. (So for cakkhund.-anaññā-
 taññassāmītind.)⁵

Yo cakkhund. pariṇānāti, so aññind. bhāvetīti?
 Āmantā. Yo vā pana aññind. bhāveti, so cakkhund. pari-
 ṇānātīti? *Dve puggalā aññind. bhāventi, no ca cakkhund.
 pariṇānanti; aggamaggasamangī aññindriyaṇi ca bhāveti,
 cakkhundriyaṇi ca pariṇānanti.* †Yo cak-
 khund. pariṇānāti, so aññātāvind. sacchikarotīti? No. Yo
 vā pana aññātāvind. sacchikaroti, so cakkhund. pari-
 ṇānātīti? No.

Yo domanassind. pajahati, so anaññātaññassāmītind.
 bhāvetīti? No. Yo vā pana anaññātaññassāmītind.
 bhāveti, so domanassind. pajahatīti? No. Yo
 domanassind. pajahati, so aññind. bhāvetīti? † Āmantā.

¹ Br. omits.

² For the last pair, Br. inserts Y. y. paññind. na uppaj-
 jittha, t. t. manind. na uppajjissatīti? Suddhāvāsaya
 upapajjantānayaṇi tesayaṇi t. paññind. na uppajjittha, no ca
 t. t. manind. na uppajjissati; asaññasattānayaṇi t. t. paññin-
 driyaṇi ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . .
 Pacchimacittasamangīnayaṇi tesayaṇi t. manind. na uppajjissati,
 no ca . . . asaññasattānayaṇi t. t. manindriyaṇi . . .

³ Br. °vāro niṭṭhito.

⁴ Br. inserts Yo cakkhund. pariṇānāti, so sotind. pari-
 ṇānātīti? Āmantā. Y. v. p. sotind. pariṇānāti, so cakkhund.
 pariṇānātīti? Āmantā.

⁵ K. S. anaññātaññassāmītind. throughout.

* to * S. omits and substitutes Yo cakkhund. pariṇānāti so
 aññātā (sic) yo domanassind. pajahati so aññind. bhāvetīti?
 Āmantā. † to † Br. omits, inserting Āmantā.

Yo v. p. aññind. bhāveti, so domanassind. pajahatiti? Sakadāgāmimaggasamangī¹ aññind. bhāveti,² no ca domanassind. pajahati;³ anāgāmimaggasamangī aññindriyañ ca bhāveti, domanassindriyañ ca pajahati. Yo domanassind. pajahati, so aññātāvind. sacchikarotiti? No. Yo vā pana aññātāvind. sacchikaroti, so domanassind. pajahatiti? No.

Yo anaññātaññassāmītind. bhāveti, so aññind. bhāvetiti? No. Yo v. p. aññind. bhāveti, no anaññātaññassāmītind. bhāvetiti? No. Yo anaññātaññassāmītind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikarotiti? No. Yo v. p. aññātāvind. sacchikaroti, so anaññātaññassāmītind. bhāvetiti? No.

Yo aññind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikarotiti? No. Yo v. p. aññātāvind. sacchikaroti, so aññind. bhāvetiti? No.

2.

Yo cakkhund. na parijānāti, so domanassind. nappajahatiti?⁴ Anāgāmimaggasamangī cakkhund. na parijānāti, no ca domanassind. nappajahati; dve maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañ ca na parijānanti, domanassindriyañ ca nappajahanti. Yo v. p. domanassind. nappajahati, so cakkhund. na parijānātiti? Aggamaggasamangī domanassind. nappajahati, no ca cakkhund. na parijānāti; dve maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā domanassindriyañ ca nappajahanti, cakkhundriyañ ca na parijānanti.

Yo cakkhund. na parijānāti, so anaññātaññassāmītind. na bhāvetiti? Aṭṭhamako cakkhund. na parijānāti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti; dve maggasamangino⁵ ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañ ca na parijānanti, anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so cakkhund. na parijānātiti? Aggamagga-

¹ Br. S. substitute dve puggalā.

² Br. S. bhāventi.

³ Br. na pajahatiti.

⁴ Br. pajahanti.

⁵ S. maggassamangīnaṃ.

samangino¹ anaññātaññassāmītind. na bhāveti, no ca cakkhund. na parijānāti; dve maggasamangino ṭhapetva avasesa puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi, cakkhundriyañ ca na parijānanti.

Yo cakkhund. na parijānāti, so aññind. na bhāveti?

Dve puggalā cakkhund. na parijānanti, no ca aññind. na bhāventi; tayo maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañ ca na parijānanti, aññindriyañ ca na bhāventi. Yo v. p. aññind. na bhāveti, so cakkhund. na parijānātīti? Āmantā.

Yo cakkhund. na parijānāti, so aññātāvind. na sacchikarotīti? Yo agga-phalaṇ sacchikaroti, so cakkhund. na parijānāti, no ca aññātāvind. na sacchikaroti; aggamaggasamangiñ ca arahantañ ca ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañ ca na parijānanti, aññātāvindriyañ ca na sacchikaronti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaroti . . . Aggamaggasamangiñ aññātāvind. na sacchikaroti, no ca cakkhund. na parijānāti; aggamaggasamangiñ ca arahantañ ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikaronti, cakkhundriyañ ca na parijānanti.

Yo domanassind. nappajahati, so anaññātaññassāmītind. na bhāveti? Aṭṭhamako domanassind. nappajahati, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti; dve maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā domanassindriyañ ca nappajahanti, anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so domanassind. nappajahatīti? Anāgāmimaggasamangiñ anaññātaññassāmītind. na bhāveti, no ca domanassind. nappajahati; dve maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi, domanassindriyañ ca nappajahanti.

Yo domanassind. nappajahati, so aññind. na bhāveti? Dve puggalā domanassind. nappajahanti, no ca aññind. na bhāventi; tayo maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā domanassindriyañ ca nappajahanti, aññindriyañ ca na

¹ Br. S. aggamaggasamangi.

* to * Br. omits, inserting Āmantā.

bhāventi. Yo v. p. aññind. na bhāveti . . . Āmantā.

Yo domanassind. nappajahati, so aññātāvind. na sacchikarotī? Yo aggaphalaj sacchikaroti, so domanassind. nappajahati, no ca aññātāvind. na sacchikaroti; anāgāmimaggasamangiñ ca arahantañ ca ṭhapetvā avasesā puggalā domanassindriyañ ca nappajahanti, aññātāvindriyañ na sacchikaronti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaroti, so domanassind. nappajahatī? Anāgāmimaagasamangī aññātāvind. na sacchikaroti, no ca domanassind. nappajahati; anāgāmimaggasamangiñ ca arahantañ ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyañ na sacchikaronti, domanassindriyañ ca nappajahanti.

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññind. na bhāvetī? Tayo¹ puggalā¹ anaññātaññassāmītind. na bhāventi, no ca aññind. na bhāventi; *aṭṭhamakañ ca tayo maggasamangino* ca ṭhapetvā avasesā puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi, aññindriyañ ca na bhāventi. Yo v. p. aññind. na bhāveti, so anaññātaññassāmītind. na bhāvetī? Aṭṭhamako aññind. na bhāveti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti; *aṭṭhamakañ ca tayo maggasamangino* ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññindriyañ ca na bhāventi, anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi.

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikarotī? Yo aggaphalaj sacchikaroti, so anaññātaññassāmītind. na bhāveti, no ca aññātāvind. na sacchikaroti; aṭṭhamakañ ca arahantañ ca ṭhapetvā avasesā puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi, aññātāvindriyañ ca na sacchikaronti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaroti, so anaññātaññassāmītind. na bhāvetī? Aṭṭhamako aññātāvind. na sacchikaroti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti; aṭṭhamakañ ca arahantañ ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikaronti, anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi.

Yo aññind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikarotī?

¹ Br. *substitutes* maggasamangino.

* to * Br. *substitutes* cattāro maggasamangino . . .

Yo aggaphalaṃ sacchikaroti, so aññind. na bhāveti, no ca aññātāvind. na sacchikaroti; tayo maggasamangino ca arahantaṃ ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññindriyaṃ ca na bhāventi, aññātāvindriyaṃ ca na sacchikaronti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaroti, so aññind. na bhāvetīti? Tayo maggasamangino aññātāvind. na sacchikaronti, no ca aññind. na bhāventi; tayo maggasamangino ca arahantaṃ ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyaṃ ca na sacchikaronti, aññindriyaṃ ca na bhāventi.

3.

Yo cakkhund. pariṇānīta, so domanassind. pajahitthāti? Āmantā. Yo vā pana domanassind. pajahittha, so cakkhund. pariṇānīthāti? Dve puggalā domanassind. pajahittha, no ca cakkhund. pariṇānīta; arahā domanassindriyaṃ ca pajahittha, cakkhundriyaṃ ca pariṇānīta.

Yo cakkhund. pariṇānīta, so anaññātānassāmīti. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. anaññātānassāmīti. bhāvittha, so cakkhund. pariṇānīthāti? Cha puggalā anaññātānassāmīti. bhāvittha, no ca cakkhund. pariṇānīta; arahā anaññātānassāmīti. driyaṃ ca bhāvittha, cakkhundriyaṃ ca pariṇānīta.

Yo cakkhund. pariṇānīta, so aññind. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvittha, so cakkhund. pariṇānīthāti? Āmantā. Yo cakkhund. pariṇānīta, so aññātāvind. sacchikaritthāti?¹ Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarittha, so cakkhund. pariṇānīthāti? Āmantā.

Yo domanassind. pajahittha, so anaññātānassāmīti. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. anaññātānassāmīti. bhāvittha, so domanassind. pajahitthāti? Cattāro puggalā anaññātānassāmīti. bhāvittha, no ca domanassind. paja-

¹ Br. *inserts* Yo aggaphalaṃ sacchikaroti, so cakkhund. pariṇānīta no ca aññātāvind. sacchikarittha. Yo aggaphalaṃ sacchākāsi, so cakkhundriyaṃ ca pariṇānīta aññātāvindriyaṃ ca sacchikarittha. Yo vā pana aññātāvind. sacchikarittha, so cakkhund. pariṇānīthāti.

hittha; tayo puggalā anaññātaññassāmitindriyañ bhāvittha, domanassindriyañ ca pajahittha. Yo domanassind. pajahittha, so aññind. bhāvitthāti? Dve puggalā domanassind. pajahittha, no ca aññind. bhāvittha; arahā domanassindriyañ ca pajahittha, aññindriyañ ca bhāvittha. Yo v. p. aññind. bhāvittha . . . Āmantā.

Yo domanassind. pajahittha, so aññātāvind. sacchikarittthāti? Tayo puggalā domanassind. pajahittha, no ca aññātāvind. sacchikaritttha; arahā domanassindriyañ ca pajahittha, aññātāvindriyañ ca sacchikaritttha. Y. v. p. aññātāvind. sacchikaritttha . . . Āmantā.

Yo anaññātaññassāmitind. bhāvittha, so aññind. bhāvitthāti? Cha puggalā anaññātaññassāmitind. bhāvittha, no ca aññind. bhāvittha; arahā anaññātaññassāmitindriyañ ca bhāvittha, aññindriyañ ca bhāvittha. Yo v. p. aññind. bhāvittha . . . Āmantā. Yo anaññātaññassāmitind. bhāvittha, so aññātāvind. sacchikarittthāti?

Cha¹ puggalā anaññātaññassāmitind. bhāvittha, no ca aññātāvind. sacchikaritttha; arahā anaññātaññassāmitindriyañ ca bhāvittha, aññātāvindriyañ ca sacchikaritttha. Yo v. p. aññātāvind. sacchikaritttha . . . Āmantā.²

4.

Yo cakkhund. na parijānittha, so domanassind. nappajahitthāti? Dve puggalā cakkhund. na parijānittha, no ca domanassind. nappajahittha; cha puggalā cakkhundriyañ ca na parijānittha, domanassindriyañ ca nappajahittha. Yo vā pana domanassind. nappajahittha, so cakkhund. na parijānitthāti? Āmantā. Yo cakkhund. na parijānittha, so anaññātaññassāmitind. na bhāvitthāti?

¹ Br. Satta.

² Br. inserts Yo aññind. bhāvittha, so aññātāvind. sacchikarittthāti? Yo aggaphalaṃ sacchikaroti, so aññind. bhāvittha, no ca aññātāvind. sacchikaritttha. Yo aggaphalaṃ sacchākāsi, so aññindriyañ ca bhāvittha, aññātāvindriyañ ca sacchikaritttha. Yo v. p. aññātāvind. sacchikaritttha, so aññindriyañ bhāvitthāti? Āmantā.

Cīa puggalā cakkhund. na parijānittha, no ca anaññātaññassamītind. na bhāvittha; dve puggalā cakkhundriyañ ca na parijānittha anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāvittha. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvittha, so cakkhund. na parijānitthāti? Āmantā.

Yo cakkhund. na parijānittha, so aññind. na bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. aññind. na bhāvittha . . . Āmantā.

Yo cakkhund. na parijānittha, so aññātāvind. na sacchikarittāti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittā . . . Yo aggaphalaṃ sacchikaroti, so aññātāvind. na sacchikarittā, no ca cakkhund. na parijānittha; aṭṭha puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikarittā, cakkhundriyañ ca na parijānittha.

Yo domanassind. nappajahittha, so anaññātaññassāmītind. na bhāvitthāti? Cattāro puggalā domanassind. nappajahittha, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvittha; dve puggalā domanassindriyañ ca nappajahittha, anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāvittha. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvittha . . . Āmantā.

Yo domanassind. nappajahittha, so aññind. na bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. aññind. na bhāvittha . . . Dve puggalā aññind. na bhāvittha, no ca domanassind. nappajahittha; cha puggalā aññindriyañ ca . . .

Yo domanassind. nappajahittha, so aññātāvind. na sacchikarittāti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittā . . . Tayo puggalā aññātāvind. na sacchikarittā, no ca domanassind. nappajahittha; cha puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikarittā, domanassindriyañ ca nappajahittha.

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāvittha, so aññind. na bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. aññind. na bhāvittha, no anaññātaññassāmītind. na bhāvitthāti? Cha puggalā aññind. na bhāvittha, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvittha; dve puggalā aññindriyañ ca na bhāvittha, anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāvittha.

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāvittha, so aññātāvind. na sacchikarittāti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittā, so anaññātaññassāmītind. na bhāvitthāti?

Satta puggalā aññātāvind. na sacchikarittha, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvittha, dve puggalā aññātāvindriyañ ca . . .

Yo aññind. na bhāvittha, so aññātāvind. na sacchikaritthāti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittha . . . Yo aggaphalay sacchikaroti, so aññātāvind. na sacchikarittha, no ca aññind. na bhāvittha; aṭṭha puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikarittha, aññindriyañ ca na bhāvittha.

5.

Yo cakkhund. parijānissati; so domanassind. pajahissatīti? Dve puggalā cakkhund. parijānissanti, no ca domanassind. pajahissanti; pañca puggalā cakkhundriyañ ca parijānissanti, domanassindriyañ ca pajahissanti. Yo vā pana domanassind. pajahissati, so cakkhund. parijānissatīti? Āmantā.

Yo cakkhund. parijānissati, so anaññātaññassāmītind. bhāvissatīti? ¹ Cha puggalā cakkhund. parijānissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāvissanti; ² ye puthujjanā maggay paṭilabhissanti, te cakkhundriyañ ca parijānissanti, anaññātaññassāmītindriyañ ca bhāvissanti.² Yo v. p. aññātāvind. bhāvissati,² so cakkhund. parijānissatīti? Āmantā.

Yo cakkhund. parijānissati, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati, so cakkhund. parijānissatīti? Āmantā.

Yo cakkhund. parijānissati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati, so cakkhund. parijānissatīti? Aggamaggasamangī aññātāvind. sacchikarissati, no ca cakkhund. parijānissati; satta puggalā aññātāvindriyañ ca sacchikarissanti, cakkhundriyañ ca parijānissanti.

Yo domanassind. pajahissati, so anaññātaññassāmītind. bhāvissatīti? Cattāro puggalā domanassind. pajahissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāvissanti. Ye puthujjanā

¹ Br. bhāvessatī *always*.

² Br. bhāvessanti *always*.

maggaṃ paṭilabhissanti, te domanassindriyaṃ ca . . . Yo v. p. anaññātaññassāmītind. bhāvissati . . . Āmantā.

Yo domanassind. pajahissati, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Dve puggalā aññind. bhāvissanti, no ca domanassind. pajahissanti; pañca puggalā aññindriyaṃ ca . . .

Yo domanassind. pajahissati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Tayo puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca domanassind. pajahissanti; pañca puggalā aññātāvindriyaṃ ca . . .

Yo anaññātaññassāmītind. bhāvissati, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Cha puggalā aññind. bhāvissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāvissanti; ye puthujjanā maggaṃ paṭilabhissanti, te aññindriyaṃ ca . . .

Yo anaññātaññassāmītind. bhāvissati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Satta puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāvissanti; ye puthujjanā maggaṃ paṭilabhissanti, te aññātāvindriyaṃ ca . . .

Yo aññind. bhāvissati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Agga-maggasamangī aññātāvind. sacchikarissati, no ca aññind. bhāvissati, satta puggalā aññātāvindriyaṃ ca sacchikarissanti, aññindriyaṃ ca bhāvissanti.

6.

Yo cakkhund. na pariṇānissati, so domanassind. nappajahissatīti? Āmantā. Yo vā pana domanassind. nappajahissati; so cakkhund. na pariṇānissatīti? Dve puggalā domanassind. nappajahissanti, no ca cakkhund. na pariṇānissanti, tayo puggalā domanassindriyaṃ ca nappajahissanti, cakkhundriyaṃ ca na pariṇānissanti.

Yo cakkhund na pariṇānissati, so anaññātaññassāmītind. na bhāvissatīti? Āmantā. Yo y. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvissati, so cakkhund. na pariṇānissatīti? Cha puggalā anaññātaññassāmītind. na bhāvissanti; no ca

cakkhund. na parijānissanti; tayo puggalā anaññātaññassā-
 sāmītindriyañ ca . . . Yo cakkhund. na
 parijānissati, so aññind. na bhāvissatīti? Āmantā. Yo
 v. p. aññind. na bhāvissati . . . Āmantā.

Yo cakkhund. na parijānissati, so aññātāvind. na sacchi-
 karissatīti? Aggamaggasamangī cakkhund. na parijānis-
 sati, no ca aññātāvind. na sacchikarissati; dve puggalā
 cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchi-
 karissati . . . Āmantā.

Yo domanassind. nappajahissati, so anaññātaññassā-
 mītind. na bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. anaññā-
 taññassāmītind. na bhāvissati, so domanassind. nappa-
 jahissatīti? Cattāro puggalā anaññātaññassāmītind. na
 bhāvissanti, no ca domanassind. nappajahissanti; pañca
 puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . .

Yo domanassind. nappajahissati, so aññind. na bhāvis-
 satīti? Dve puggalā domanassind. nappajahissanti, no ca
 aññind. na bhāvissanti; tayo puggalā domanassindriyañ
 ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . .

Yo domanassind. nappajahissati, so aññātāvind. na sacchi-
 karissatīti? Tayo puggalā domanassind. nappajahissanti,
 no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā doman-
 assindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati
 . . . Āmantā

Yo anaññātaññassāmītind. na bhā-
 vissati, so aññind. na bhāvissatīti? Cha puggalā anaññātañ-
 ñassāmītind. na bhāvissanti, no ca aññind. na bhāvissanti;
 tayo puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . . Yo v. p.
 aññind. na bhāvissati . . . Āmantā.

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāvissati, so aññātāvind. na
 sacchikarissatīti? Satta puggalā anaññātaññassāmītind.
 na bhāvissanti, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti;
 dve puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . . Yo v. p.
 aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā.

Yo aññind. na bhāvissati, so aññātāvind. na sacchi-
 karissatīti? Aggamaggasamangī aññind. na bhāvissati, no
 ca aññātāvind. na sacchikarissati; dve puggalā aññindriyañ
 ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . .
 Amantā.

7.

Yo cakkhund. parijānāti, so domanassind. pajahitthāti? Āmantā. Yo v. p. domanassind. pajahittha, so cakkhund. parijānātīti? Dve puggalā domanassind. pajahittha, no ca cakkhund. parijānanti; aggamaggasamangī domanassindriyaṃ ca . . .

Yo cakkhund. parijānāti, so anaññātaññassāmītind. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. bhāvittha . . . Pañca¹ puggalā anaññātaññassāmītind. bhāvittha, no ca cakkhund. parijānanti; aggamaggasamangī anaññātaññassāmītindriyaṃ ca . . .

Yo cakkhund. parijānāti, so aññind. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvittha . . . No.

Yo cakkhund. parijānāti, so aññātāvind. sacchikaritthāti? No. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarittha . . . No.

Yo domanassind. pajahati, so anaññātaññassāmītind. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. bhāvittha, so domanassind. pajahatīti? Tayo¹ puggalā anaññātaññassāmītind. bhāvittha, no ca domanassind. pajahanti; anāgāmimaggasamangī anaññātaññassāmītindriyaṃ ca . . .

Yo domanassind. pajahati, so aññind. bhāvitthāti? No. Yo v. p. aññind. bhāvittha, so domanassind. pajahatīti? No.

Yo domanassind. pajahati, so aññātāvind. sacchikaritthāti? No. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarittha . . . No.

Yo anaññātaññassāmītind. bhāveti, so aññind. bhāvitthāti? No. Yo v. p. aññind. bhāvittha . . . No.

Yo anaññātaññassāmītind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikaritthāti? No. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarittha . . . No.

Yo aññind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikaritthāti? No. Yo v. p. aññātāvind., sacchikarittha so aññind. bhāvetīti? No.

8.

Yo cakkhund. na parijānāti so domanassind. nappajahitthāti? Anāgāmī² cakkhund. na parijānāti,³ no ca

¹ Br. cha.

² Br. *substitutes* Dve puggalā.

³ Br. parijānanti.

domanassind. nappajahittha; pañca¹ puggalā cakkhundriyañ ca na parijānanti; domanassindriyañ ca nappajahittha. Yo vā pana domanassind. nappajahittha, so cakkhund. na parijānātīti? Āmantā. Yo cakkhund. na parijānāti, so anaññātaññassāmītind. na bhāvitthā ti? Pañca¹ puggalā cakkhund. na parijānanti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvittha; dve puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvittha . . . Āmantā. Yo cakkhund. na parijānāti, so aññind. na bhāvitthāti? Āmantā.² Yo v. p. aññind. na bhāvittha . . . Āmantā.³

Yo cakkhund. na parijānāti, so aññātāvind. na sacchikarittthāti? Arahā cakkhund. na parijānāti, no ca aññātāvind. na sacchikaritttha; aṭṭha puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaritttha . . . Aggammaggasamangī aññātāvind. na sacchikaritttha, no ca cakkhund. na parijānāti; aṭṭha puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikaritttha, cakkhundriyañ ca na parijānanti.

Yo domanassind. nappajahati, so anaññātaññassāmītind. na bhāvitthāti? Cha puggalā domanassind. nappajahanti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvittha; dve puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvittha . . . Āmantā. Yo domanassind. nappajahati, so aññind. na bhāvitthāti? Arahā domanassind. nappajahati, no ca aññind. na bhāvittha; satta puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvittha . . . Anāgāmimaggasamangī aññind. na bhāvittha, no ca domanassind. nappajahati; satta puggalā aññindriyañ ca . . . Yo domanassind. nappajahati so aññātāvind. na sacchikarittthāti? Arahā doman-

¹ Br. cha.

² Br. omits, and inserts arahā cakkhund. na parijānāti, no ca aññind. na bhāvittha. Satta puggalā cakkhundriyañ ca na parijānanti, aññindriyañ ca na bhāvittha.

³ Br. omits, and inserts aggammaggasamangī aññind. na bhāvittha, no ca cakkhund. na parijānāti. Satta puggalā aññindriyañ ca . . .

assind. nappajahati, no ca aññātāvind. na sacchikarittha ; aṭṭha puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittha . . . Anāgāmimaggasamangī aññātāvind. na sacchikarittha, no ca domanassind. nappajahati ; aṭṭha puggalā aññātāvindriyañ ca . . .

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññind. na bhāvitthāti? Dve¹ puggalā¹ anaññātaññassāmītind. na bhāventi,² no ca aññind. na bhāvittha ; satta puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca. Yo v. p. aññind. na bhāvittha . . . Aṭṭhamako aññind. na bhavittha, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti ; satta puggalā aññindriyañ ca . . .

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikaritthāti? Arahā anaññātaññassāmītind. na bhāveti, no ca aññātāvind. na sacchikarittha ; aṭṭha³ puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittha . . . Aṭṭhamako aññātāvind. na sacchikarittha, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti ; aṭṭha³ puggalā aññātāvindriyañ ca . . .

Yo aññind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikaritthāti? Arahā aññind. na bhāveti, no ca aññātāvind. na sacchikarittha ; aṭṭha⁴ puggalā aññindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittha . . . Aggamaggasamangī⁵ aññātāvind. na sacchikarittha, no ca aññind. na bhāveti ; aṭṭha⁴ puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikarittha, aññindriyañ ca na bhāventi.

9.

Yo cakkhund. parijānāti, so domanassind. pajabissatī? No. Yo vā pana domanassind. pajabissati, so cakkhund. parijānātī? No. Yo cakkhund. parijānāti, so anaññātaññassāmītind. bhāvissatī.⁶ No. Yo v. p.

¹ Br. *substitutes* arahā.

² Br. bhāveti.

³ Br. satta.

⁴ Br. pañca.

⁵ Br. *substitutes* Tayo maggasamangino.

⁶ Br. bhāvessati *always*.

anaññātaññassāmitind. bhāvissati . . . No. (So also for cakkhund.-aññind.) Yo cakkhund. parijānāti, so aññātāvind. sacchikarissatī? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Satta puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca cakkhund. parijānanti; aggamaggasamangī aññātāvindriyañ ca . . .

Yo domanassind. pajahati, so anaññātaññassāmitind. bhāvissatī? No. Yo v. p. anaññātaññassāmitind. bhāvissati . . . No. Yo domanassind. pajahati, so aññind. bhāvissatī? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Cha puggalā aññind. bhāvissanti, no ca domanassind. pajahanti; anāgāmimaggasamangī aññindriyañ ca . . .

Yo domanassind. pajahati, so aññātāvind. sacchikarissatī? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Satta puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca domanassind. pajahanti; anāgāmimaggasamangī aññātāvindriyañ ca . . .

Yo anaññātaññassāmitind. bhāveti, so aññind. bhāvissatī? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Satta puggalā aññind. bhāvissanti, no ca anaññātaññassāmitind. bhāventi; aṭṭhamako aññindriyañ ca . . .

Yo anaññātaññassāmitind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikarissatī? Āmantā. Yo v. p. aññind. sacchikarissati . . . Aṭṭha¹ puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca anaññātaññassāmitind. bhāventi; aṭṭhamako aññātāvindriyañ ca . . .

Yo aññind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikarissatī? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati, so aññind. bhāvetī? Satta² puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca aññind. bhāventi; aggamaggasamangī³ aññātāvindriyañ ca sacchikarissati, aññindriyañ ca bhāveti.

¹ Br. satta.

² Br. pañca.

³ Br. *substitutes* tayo maggasamangino, with verbs in plural.

10.

Yo cakkhund. na pariĵānāti, so domanassind. nappajahissatīti? Pañca puggalā cakkhund. na pariĵānanti, no ca domanassind, nappajahissanti; cattāro puggalā cakkhundriyañ ca na pariĵānanti, domanassindriyañ ca nappajahissanti. Yo vā pana domanassind. nappajahissati, so cakkhund. na pariĵānātīti? Āmantā.¹ Yo cakkhund. na pariĵānāti, so anaññātaññassāmīti. na bhāvissatīti? Ye puthujjanā maggaṃ paṭilabhissanti, te cakkhund. na pariĵānanti, no ca anaññātaññassāmīti. na bhāvissanti; aṭṭha puggalā cakkhundriyañ ca na pariĵānanti, anaññātaññassāmīti. na bhāvissanti. Yo v. p. anaññātaññassāmīti. na bhāvissati . . . Aggamaggasamangī anaññātaññassāmīti. na bhāvissati, no ca cakkhund. na pariĵānāti; aṭṭha puggalā anaññātaññassāmīti. na bhāvissati. Yo cakkhund. na pariĵānāti, so aññind. na bhāvissatīti? Satta puggalā cakkhund. na pariĵānanti, no ca aññind. na bhāvissanti; dve puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Aggamaggasamangī aññind. na bhāvissati, no ca cakkhund. na pariĵānāti; dve puggalā aññindriyañ ca . . . Yo cakkhund. na pariĵānāti, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Satta puggalā cakkhund. na pariĵānanti, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā. Yo domanassind. nappajahati, so anaññātaññassāmīti. na bhāvissatīti? Ye puthujjanā maggaṃ paṭilabhissanti, te domanassind. nappajahanti, no ca anaññātaññassāmīti. na bhāvissanti; aṭṭha puggalā domanassindriyañ ca nappajahanti . . . Yo v. p. anaññātaññassāmīti. na bhāvissati . . . Anāgāmimaggasamangī anaññātaññas-

¹ Br. omits, inserting aggamaggasamangī domanassind. nappajahissati, no ca cakkhund. na pariĵānāti; cattāro puggalā domanassindriyañ ca nappajahissanti, cakkhundriyañ ca na pariĵānanti.

sāmitind. na bhāvissati, no ca domanassind. nappajahati; attha puggalā anaññātaññassāmitindriyañ ca . . .

Yo domanassind. nappajahati, so aññind. na bhāvissatīti? Cha puggalā domanassind. nappajahanti, no ca aññind. na bhāvissanti; tayo puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Āmantā.

Yo domanassind. nappajahati, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Satta puggalā domanassind. nappajahanti, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā.

Yo anaññātaññassāmitind. na bhāveti, so aññind. na bhāvissatīti? Cha puggalā anaññātaññassāmitind. na bhāventi, no ca aññind. na bhāvissanti; tayo puggalā anaññātaññassāmitindriyañ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Āmantā.

Yo anaññātaññassāmitind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Satta puggalā anaññātaññassāmitind. na bhāventi, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā anaññātaññassāmitindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā.

Yo aññind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Satta¹ puggalā aññind. na bhāventi, no ca aññātāvind na sacchikarissanti; dve puggalā aññindriyañ ca na bhāventi, aññātāvindriyañ ca na sacchikarissanti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati, so aññind. na bhāvetīti? Āmantā.

11.

Yo cakkhund. parijānittha, so domanassind. pajahissatīti? No. Yo v. p. domanassind. pajahissati, so cakkhund. parijānitthāti? No. (So also for cakkhund.-anaññātaññassāmitind. [parijānittha-bhāvissati] and for cakkhund.-aññind. [d° d°], and for cakkhund.-aññātāvind. [parijānittha—sacchikarissati].)

¹ Br. pañca.

Yo¹ domanassind. pajahittha, so aññātaññassamīṭind. bhāvissatīti? No. Yo v. p. anaññātaññassamīṭind. bhāvissati. . . . No. Yo domanassind. pajahittha, so aññind. bhāvissatīti? Dve puggalā domanassind. pajahittha, no ca aññind. bhāvissatīti; anāgāmī domanassind. ca . . . Yo v. p. aññind. bhāvissanti . . . Pañca² puggalā aññind. bhāvissanti, no ca domanassind. pajahittha; anāgāmī aññindriyañ ca . . . Yo domanassind. pajahittha, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā.³ Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Cha puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca domanassind. pajahittha; dve puggalā aññātāvindriyañ ca . . . Yo anaññātaññassamīṭind. bhāvittha, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā.⁴ Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Atthamako⁵ aññind. bhāvissati,⁶ no ca anaññātaññassamīṭind. bhāvittha; pañca puggalā aññindriyañ ca . . . Yo anaññātaññassamīṭind. bhāvittha, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā.⁷ Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati, so anaññātaññassamīṭind. bhāvitthāti? Dve puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca anaññātaññassamīṭind. bhāvittha; cha puggalā aññindriyañ ca . . .

¹ K. omits this pair.

² Br. cha.

³ Br. substitutes arahā domanassind. pajahittha, no ca aññātāvind. sacchikarissati. Dve puggalā domanassindriyañ ca pajahittha, aññātāvindriyañ ca sacchikarissanti.

⁴ Br. substitutes dve puggalā anaññātaññassamīṭind. bhāvittha, no ca aññind. bhāvessanti. Pañca puggalā anaññātaññassamīṭindriyañ ca bhāvittha aññindriyañ ca bhāvessanti.

⁵ Br. substitutes dve puggalā.

⁶ Br. bhāvessanti.

⁷ Br. substitutes arahā anaññātaññassamīṭind. bhāvittha; no ca aññātāvind. sacchikarissanti. Cha puggalā anaññātaññassamīṭindriyañ ca bhāvittha, aññātāvindriyañ ca sacchikarissanti.

Yo aññind. bhāvittha, so aññātāvind. sacchikarissatī? Āmantā.¹ Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissatī, so aññind. bhāvitthāti? No.

12.

Yo cakkhund. na parijānittha, so domanassind. nappajahissatī? Pañca puggalā cakkhund. na parijānittha, no ca domanassind. nappajahissanti; tayo puggalā cakkhundriyañ ca na parijānittha, domanassindriyañ ca nappajahissanti. Yo vā pana domanassind. nappajahissati, so cakkhund. na parijānitthāti? Arahā domanassind. nappajahissati, no ca cakkhund. na parijānittha; tayo puggalā domanassindriyañ ca nappajahissanti, cakkhundriyañ ca na parijānittha.

Yo cakkhund. na parijānittha, so anaññātaññassāmītind. na bhāvissatī? Ye puthujjanā maggay paṭilabhissanti, te cakkhund. na parijānittha, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvissanti; aṭṭha puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvissati . . . Arahā anaññātaññassāmītind. na bhāvissati, no ca cakkhund. na parijānittha; aṭṭha puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . .

Yo cakkhund. na parijānittha, so aññind. na bhāvissatī? Satta puggalā cakkhund. na parijānittha, no ca aññind. na bhāvissanti; dve puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Arahā aññind. na bhāvissati, no ca cakkhund. na parijānittha; dve puggalā aññindriyañ ca . . .

Yo cakkhund. na parijānittha, so aññātāvind. na sacchikarissatī? Cha² puggalā cakkhund. na parijānittha, no ca aññātāvindriyañ ca na sacchikarissanti; ye puthujjanā maggay na paṭilabhissanti, te cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati, so cakkhund. na parijānitthāti? Arahā aññātāvind. na sacchikarissati, no ca cakkhund. na parijānittha; ye puthujjanā maggay na paṭilabhissanti, te aññātāvindriyañ ca na sacchikarissanti, cakkhundriyañ ca na parijānittha. .

Yo domanassind. nappajahittha, so anaññātaññassā-

¹ Br. substitutes No.

² Br. S. aṭṭha.

mītiṃ. na bhāvissatīti? Ye puthujjanā maggaṃ paṭilabbhissanti, te domanassind. nappajahittha, no ca anaññātaññassāmītiṃ. na bhāvissanti; cha puggalā domanassindriyaṃ ca . . . Yo v. p. anaññātaññassāmītiṃ. na bhāvissati . . . Dve¹ puggalā anaññātaññassāmītiṃ. na bhāvissanti, no ca domanassind. nappajahittha; cha puggalā anaññātaññassāmītiṃdriyaṃ ca na bhāvissanti, domanassindriyaṃ ca nappajahittha.

Yo domanassind. nappajahittha, so aññind. na bhāvissatīti? Cha puggalā domanassind. nappajahittha, no ca aññind. na bhāvissanti; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabbhissanti, te domanassindriyaṃ ca nappajahittha, aññindriyaṃ ca na bhāvissanti. Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Dve puggalā aññind. na bhāvissanti, no ca domanassind. nappajahittha; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabbhissanti, te aññindriyaṃ ca na bhāvissanti; domanassindriyaṃ ca nappajahittha.

Yo domanassind. nappajahittha, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Pañca² puggalā domanassind. nappajahittha, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabbhissanti, te domanassindriyaṃ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Arahā aññātāvind. na sacchikarissati, no ca domanassind. nappajahittha; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabbhissanti, te aññātāvindriyaṃ ca na sacchikarissanti, domanassindriyaṃ ca nappajahittha.

Yo anaññātaññassāmītiṃ. na bhāvīttha, so aññind. na bhāvissatīti? Dve puggalā anaññātaññassāmītiṃ. na bhāvīttha, no ca aññind. na bhāvissanti; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabbhissanti, te anaññātaññassāmītiṃdriyaṃ ca na bhāvīttha, aññindriyaṃ ca na bhāvissanti. Yo v. p. aññind. na bhāvissati, so anaññātaññassāmītiṃ. na bhāvītthāti? Dve puggalā aññind. na bhāvissanti, no ca anaññātaññassāmītiṃ. na bhāvīttha; ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabbhissanti, te aññindriyaṃ ca . . .

Yo anaññātaññassāmītiṃ. no bhāvīttha, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Dve puggalā anañ-

¹ Br. tayo.

² Br. S. cha.

ñātaññassāmītind. na bhāvittha, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; ye puthujjanā maggay na paṭilabbhissanti, te anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāvittha, aññātāvindriyañ ca na sacchikarissanti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Arahū aññātāvind. na sacchikarissati, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvittha; ye puthujjanā maggay na paṭilabbhissanti, te aññātāvindriyañ ca . . .

Yo aññind. na bhāvittha so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Aṭṭha puggalā aññind. na bhāvittha, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; ye puthujjanā maggay na paṭilabbhissanti, te aññindriyañ ca na bhāvittha aññindriyañ ca na sacchikarissanti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati, so aññind. na bhāvitthātīti? Arahū aññātāvind. na sacchikarissati, no ca aññind. na bhāvittha; ye puthujjanā maggay na paṭilabbhissanti, te aññātāvindriyañ ca na sacchikarissanti, aññindriyañ ca na bhāvitthātīti.

INDRIYAYAMAKAṆ NITṬHITAṆ.

YAMAKAPPAKARAṆAṆ NITṬHITAṆ.

INDEX

References to Vol. II. are printed in italics.

- AGGA. *See* Magga.
 Atthamaka, 322 ff., 197 ff.
 Attha, °rasa, 54.
 Anaññātaññassāmitindriya,
 61 ff.
 Aññātāvindriya, 61 ff.
 Aññindriya, 61 ff.
 Anāgāmin, 270, 212.
 Anusayā, satta, 268 ff.; sānu-
 saya, 294 ff.; niranu-
 saya, 306 ff.; °ābhanga,
 374 ff.
 Anuseti, 268 ff.
 Apāya, 179, 226.
 Abyakatā dhammā, 2 ff.,
 22 ff.
 Abhisametāvin, an°, 181 ff.
 Arahaj, 50 f., 163, 183, 195,
 227 f., 362 ff., 29 f., 207
 ff., 213.
 Arūpa. *See* Rūpa.
 Avijjā. *See* Anusaya.
 Asaññasatta, 19, 25, 32 ff.,
 154 ff., 178 ff., 233 ff.,
 10 ff., 25 ff.
 Assāsapassāsā, 232 ff.
 Āpāyika, 184 ff.
 Āmantā, 3 *passim*.
 Āyatana, °yamaka, 52 ff. (*the*
 12), *ibid*.
 Itthi, 71 ff.; na°, 71 ff.
 Indriya, °yamaka, 61 ff.; *the*
 22, *ibid*.
 Uttara, sa°, an°, 9.
 Uppatti. *See* Citta.
 Uppāda. *See* Khaṇa.
 Ekattā, tad°, 318 ff., 338 ff.
 Ekato uppajjanti, 4 f.
 Kanta atik°, vitik°, 3 ff.
 Kāmadhātu, 268 ff., 374 ff.
 Kāmarāga. *See* Anusaya.
 Kāmāvacara, 126 f., 83 ff.,
 122 ff.; kāmāvacarā, 68
 ff., 126, 232 ff., 124 ff.
 Kāya. *See* Āyatana, Dhātu.
 Kāyika, 176.
 Kāla, 3 ff.; uppanna. atita,
 etc., 1 ff., 13 ff.; pac-
 cuppanna, 18.
 Kusala, 9; °ārammanā, 3;
 °āhārā, 3; dhammā, 1
 ff., 22 ff.; °nidānā, 3;
 °ppaccayā, °ppabhavā,
 3; °mūla, 1 ff.; °samuṭ-
 thānā, °samudayā,
 °sambhavā, 3; °hetu, 2.
 —Akusala, *ibid*.
 Khaṇa, khaṇaj khaṇaj, 3 ff.;
 uppāda°, 178 ff.; 202 ff.;
 232 ff., 9 ff., 25 ff.;
 bhangak°, 179 ff., 199
 ff., 232 ff., 10 ff., 26 ff.
 Khandha, °yamakaṇ, 14 ff.;
 pancak°, 14 ff.

- Gandha (*see* Āyatana); sam-
ādhī°, sila°, 54, 167.
- Ghānaka, a°, sa°, 58 ff., 114
ff., 172, 71 ff.
- Cakkhu (*see* Āyatana); dib-
ba°, 53, 167, 64; pañ-
ñā°, 53, 167 ff., 64.
- Cakkhuka, a°, sa°, 58 ff.,
171, 71 ff.
- Cavati, 20, 47, 82 f., 179 ff.,
262, 94 ff.
- Citta, 179 ff., 229, 23 ff.;
avitakka - avicāra, 247
ff.; uppatti°, 190, 29 ff.,
114; dutiya°, 182 ff.,
28 f., 116; pacchima°,
185, 236 ff., 251, 9 ff.,
121; °yamaka, 1 ff.;
°samangin, 13; atitā-
nāgataj, 13.
- Cittaka, acittaka, 81, 116 f.,
91 ff.; sa°, 93 ff., 116 f.,
75 ff., 90 ff.
- Cuta, 374 ff.
- Cetasika, 174 ff.
- Jhāna, 232 ff.
- Ñāṇa, 72 ff.
- Taṇhā, 200, 204, 210 ff.;
°sotaṇ (*see* Sota); °vip-
payuttacitta, 179 ff.
- Dasseti, katicī bhavo, 117 ff.
- Diṭṭhi. *See* Anusaya.
- Dukkha, 173 ff.
- Dosa, sa°, vita°, 9.
- Dhamma, 54; °yamaka, 22
ff.; °rasa, 54.
- Dhammā (*see* Kusala); Aby-
ākata.
- Dhātu, 165; plur. dhātū,
166; kāma°, rūpa°,
arūpa°, 268 ff.
- Nāmā-dhammā, 2 ff.; nāma-
hetū, °nidāna, etc., 18.
- Nibbāna, 3.
- Nirujjhati, 30 ff.; 113 ff.
- Nirodha, 173 ff., 189; °sara-
panna, 211 ff., 233 ff.,
10 ff., 25 ff.
- Pacchimabhavika, 22, 77 ff.,
118 ff., 149 ff., 236 ff.
- Pañcavokāra. *See* Vokāra.
- Pajahati, 318 ff., 196 ff.;
pahīna, 356 ff.
- Patigha. *See* Anusaya.
- Patilabhati, 163, 183 ff., 30
f., 210.
- Parijānāti, 49 ff., 163 f., 172,
227, 267, 338 ff., 196 ff.
- Parinibbāti, 27, 86 f., 121 ff.;
parinibbāyissanti, 22 f.,
73 f., 118 f., 140, 236 ff.,
117 ff.
- Pariyāpanna, sabbasak-
kāya°, 268; a°, 283 ff.
- Pavatta, 178 ff., 25 ff.
- Pavattati. citte pavattamāne,
196.
- Puggala, 163, 227, 268, 196
ff.
- Puthujjana, 51, 163, 270 ff.,
210.
- Purisa, 71 ff.; na°, 72 ff.
- Phala, 179 ff., 222; agga°,
199 f.
- Bhanga. *See* Khaṇa.
- Bhavarāga. *See* Anusaya.
- Bhāveti, 196 f.; bhāvittha,
201 ff.; bhāviṣṣati, 203
ff.
- Bhūmi, savitakka-savicāra°,
245 ff.
- Magga, 50, 173 ff.; °saman-
gin, 197; agga° sa-

- mangin, 50, 163, 183, 214 ff., 29 ff.; anāgāmi °samangin, 325 ff., 196 ff.; °vippayuttacitta, 179 ff.; maggassa bhāṅgakkhane, 200 ff.; saka-dāgāmi°, 197.
- Mano, 165; °dhātu, °viññā-nadhātu, 164.
- Mahaggata, 9.
- Māna. See Anusaya.
- Mūla°. yamakaj, 1 ff.; añña-mañña°, 1 ff.; eka°, 1 ff.; mūla°, 1 ff.
- Mūlaka, 1 ff.; mūlamūlaka, 2 ff.
- Mōha. sa°, vīta°, 9.
- Raṇa. a°, 9.
- Rasa (see Āyatana), attha°, dhamma°, vimutti°, 54, 167 ff.
- Rāga, sa°, vīta°, 9.
- Rūpa, 14 f.; °kkhandha, 14 f.; °dhātu, 268, 374 ff.
- A-rūpa, 19 ff., 29, 118, 178, ff., 200, 25 ff., 82 ff.; arūpā (sattā), 21, 29, 71 f., 126; °dhātu, 268, 374 ff.
- Sarūpaka, arūpaka, 58 ff., 81, 92, 125, 172.
- Rūpāvacara, arūpāvacara, 66 ff., 232 ff., 82 ff.; rūpāvacarā, 68 ff., 118; arūpāvacarā, 71 ff., 119, 232 ff.
- Vattati. citte vattamāne, 187 ff., 207, 240, 29.
- Vatti. na vattabbo, 358 ff.
- Vikkhitta, 9.
- Vicicchā. See Anusaya.
- Viññāna, 14; °kkhandha, 14.
- Vitakka-vicārā, 232 ff.; sa-°, -sa-°, 242; a°, -a°, 242.
- Vimutta, 9.
- Vimutti. °rasa, 54
- Vedanā, 271 ff., 9.
- Vokāra. catu°, 23, 47, 120, 178 ff., 28 ff., 124; pañca°, 19 ff., 28, 98, 120 ff., 178 ff., 25 ff., 124 f.
- Sakkāya, 268.
- Sankhārā, 14 f.; °kkhandho, 14 f.; °yamaka, 229 ff.; kūya°, vaci°, mano°, 229 ff.
- Sankhitta, 9.
- Sacakkhuka, 58 ff.
- Sacittaka, 59 ff.
- Saccāni, 173 ff.
- Sacchikaroti, 196 ff.
- Saddhā, 72 ff.; saddhin-driya, 61 ff.
- Samādhi. See Gandha.
- Samāhita, 9.
- Samudaya, 173 ff.
- Sila. See Gandha.
- Suddhāvāsa, 235 ff.
- Suddhāvāsā, 21 f., 49, 127 ff., 182 ff., 235, 28 ff.
- Sota (see Āyatana). dibba°, 54, 167, 64.
- Sota, taṇhā°, 54, 167, 64.
- Sotaka, a°, sa°, 58 ff., 171, 71 ff.
- Somanassa, 76 ff.; °indriya, 61.
- Hetthā uppajjamāno, 376 f.
- Hetuka. a°, 3 ff., 72 ff., fann.; sa°, 72 ff., fñy.

APPENDIX

A DISSERTATION ON THE YAMAKA,
*containing replies to inquiries as to the traditional view held
in Burmese culture on the scope and method of the work, and
including discussions on some psychological and philosophical
principles.*

By
THE REVEREND DR. LEDI THERA
OF MANDALAY.

LANDANA-PĀḶI-DEVĪ-PUCCHĀ-VISSAJJANĀ.

By

LEDI SADAW.

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa !

1. Satta Abhidhamma - pakaraṇāṇi desento Buddho Bhagavā pañcamassa Kathāvatthu-pakaraṇassa anantare chaṭṭhamaya Yamaka-pakaraṇaya deseti. Tattha kiyaṃ kāraṇaṃ kiṃ ca payojanaṃ ti pucchā pathamā ?

2. Chaṭṭhamaya Yamaka-pakaraṇaya desento Buddho Bhagavā pathamaya Mūla - yamakaṃ deseti, tad - antare Khandha - yamakaṃ, tad - antare . . . Indriya - yamakaṃ deseti. Tattha kiyaṃ kāraṇaṃ, kiṃ ca payojanaṃ, kathaṃ ca pubbāparanusandhi vattabbā ti pucchā dutiyā.

3. Dasannaya Yamakapakaraṇānaṃ sarīratthabhūtā dhammā dasavidhā honti : navamūladhammā, pañca khandhadhammā . . . bhāvisati indriyāniti. Kasmā te eva dasadhammā 'Yamaka' - bhāvena desitā ? Aññe pi bahuvīdhā dhammā atthi : jhānadhammā maggadhammādayo āsavādayo vedanāttika dhammādayo ; kasmā pana te pi dhammā yamaka - bhāvena na desitā ti pucchā tatiyā.

4. Tesu ca Yamaka-pakaraṇesu ekamekassa pi atthassa tattha tattha bhiyyo punappunaya vacanaṃ dissati. Tathā vacanaṃ pana atipapañcaṃ hoti, ganthagarukeya ganthabhāriyaṃ, punaruttidoso ca āpajjati. Kiyaṃ tattha kāraṇaṃ kiṃ ca payojanaṃ ti pucchā catutthā.

5. Dasasu Yamaka-pakaraṇesu ekam ekassa Yamakapakaraṇassa visayaṃ visayaṃ samudāyattho katamo ti pucchā pañcamā.

PUCCHĀ-KAṆḌO NIṬṬHITO.

Ayay vissajjana-kaṇḍo :

1.

Buddhānaṃ Bhagavantānaṃ sabbaññutaññaṇaṃ nāma tīpi sāmattiyeḥi sampannaṃ hoti : 1. Sabbe ca ñeyyadhamme anavasesato yathābhūtaṃ jānāti. Tesu ekasmiṃ pi dhamme desetabbapakārasankhātā bahū desanānayaḥ labbhanti. Bahūsu dhammesu vattabbam eva natthi. 2. Yatthakehi desanānayeḥi dhammā vibhajitabbā hoti, tatthake desanānaye anavasesato yathābhūtaṃ jānāti. 3. Vinetabbabodhetabbapuggalānañca āsayājñhāsayañusayādhimuttivāsanañcaritapubbakammaṃpubbapāramiyo anavasesato yathābhūtaṃ jānāti. Tesu heṭṭhā pañcasu pakaraṇesu saccikatṭhaparamatthabhūtā ñeyyadhammā bahūhi anekasatehi desanānayeḥi desitā honti. Tesu dhammesu puggaladiṭṭhi ca visodhitā hoti. Tesañ ca majjhe nānādhammavohāra-nānādhammaṃpavatti-nānādhammaṃpariññāṇaṃ ekatthā nānatthā ekakkhaṇa-nānakkhaṇapaśaṅga-visodhako yamakadesanānayo pi eko desanānayo eva hoti. Tasmā te dhamme tena desanānayena desento, Buddho Bhagavā Kathavatthupakaraṇānantaraṃ idaṃ Yamakapakaraṇaṃ nāma desetīti idaṃ tattha kāraṇaṃ.

Tattha āsayā . . . *pe* . . . pubbapāramiyo ti ettha :

Āsayā nāma purimabhavesu cittañivāsagehabhūtā sassa-tadiṭṭhi-ucchedadiṭṭhiyo ca kammassammādiṭṭhi-yathābhūtaññāṇavipassanāññāṇāni ca ;

Ajjhāsaya nāma āsayeḥi pi adhikāsayabhūtā lobhajjhāsaya - dosajjhāsayaḍayo alobhajjhāsaya - adosajjhāsayaḍayo ca ;

Anusayā nāma kūmarāgāñusayaḍayo ;

Adhimuttiyo nāma araññe viya migānaṃ, uḍake viya macchānaṃ ārammaṇesu nissangapavattā hinādhimuttiḍayo ;

Vāsanā nāma purimabhavesu santāne pavattibahulānaṃ rāgāḍinaṃ vāsanā eva ;

Caritāni nāma santāne ussannāni rāgacaritāḍini ;

Pubbakammāni nāma pubbabhavesu katāni puññāpuññā-kammāni ;

Pubbapāramiyo nama pubbabhavesu samupacitāni vivaṭ-
tanissitāni dānādīni puññāni evāti.

Nānādhammā . . . pe . . . nānakkhaṇapasangavisodhako
ti ettha :

Pasango nāma ekadesena lagganaṃ paṭibandhanaṃ. Ye
keci kusalā dhammā sabbe te kusalamūlā ti ādi ; rūpaṃ
rūpakkhandho ti ādi ca nānādhammavohārānaṃ ekatthānā-
natthapasangavisodhako. Yassa rūpakkhandho uppajjati
tassa vedanākkhandho uppajjati ti ādi nānādhammapavat-
tinaṃ ekakkhaṇa-nānakkhaṇapasangavisodhako. Yo rūpak-
khandhaṃ pari jānāti so vedanakkhandhaṃ parinānāti
ādi nānādhammapariññānaṃ ekakkhaṇanaṃakkhaṇapa-
sangavisodhako ti. Evaṃ nānāpasangavisodhakena yama-
desanāyena imasmiṃ Yamakapakarāṇe desite sati Ābhi-
dhammikabhikkhūnaṃ tesu dhammesu nānāsaṃsayavisuddhi
hoti. Idaṃ tattha payojanaṃ ti.

Ettha nānāsaṃsayavisuddhatthaṃ nānāpasangaṃ viso-
dhentena nāma saṃsayitabbesu dhammapadesu eva yama-
desanāyena so nānāpasango visodhetabbo, na saṃsayi-
tabbesu dhammapadesu ; tesu hi taṃ sodhentassa payojanaṃ
natthiti codanā. Parihāro vuccate :—Duvidhā hi dham-
madesanā : dhammadharānaṃ bhikkhūnaṃ cīrakālaṃ dhā-
raṇatthāya tantīṭhapanavasena desanā ca atthi ; sammu-
khibhūtānaṃ jānanatthāya puggalavasena desanā ca atthi.
Tattha tantīṭhapanavasena desanāyaṃ saṃsayitabbaṃ pi
saṃsayitabbaṃ pi sabbaṃ desetabbapakāraṃ sankhepena
vā vitthārena vā vibhajjitvā deseti. Puggalavasena desa-
nāyaṃ pana sammukhibhūtānaṃ puggalānaṃ saṃsayitabbesu
eva pasangaṃ sodhetvā deseti. Ayaṃ Abhidhammadesanā
nāma mahātantivisaṃsayo hoti. Tasmā uddesavāresu saṃsa-
yitabbaṃ pi saṃsayitabbaṃ pi sabbaṃ ṭhāpeti. Upari
labbhamānavissajjanaṃ pi alabbhavissajjanaṃ moghapā-
hapaṇaṃ pi uddesavāresu ṭhāpeti. Evaṃ hi sati dhāren-
tānaṃ sukhadhāraṇaṃ hoti. Niddesavāresu ca uddesānuk-
kamena āgatāgetaṃ sabbaṃ labbhamānavissajjanaṃ padaṃ
punappunaṃ pi deseti yeva. Api ca ekaṃ dighakathā-

maggaṃ suttāṃ mukhena dhārento samukhipitvā pi dhārenti. Tad-eva potthakesu āropentā vitthārena āropenti āyatīṃ ciraṭṭhitatthāyāti.

Pathamapucchāya vissajjanā niṭṭhitā.

2.

Chaṭṭhaṃ dasavidhaṃ Yamakapakaraṃ desento Buddho Bhagavā pathamaṃ Mūlayamakaṃ deseti, tadanantare . . . pe . . . Indriyayamakaṃ deseti. Kiṃ tattha kāraṇaṃ kiñca payojanaṃ, kathaṃ ca tattha pubbāparānusandhi vattabbāti dutiyāya pucchāya ayaṃ vissajjanā :—

Hetṭhā pañcahi pakaraṇehi saccikaṭṭhaparamatthadhammānaṃ anekasahasseehi desanānāyehi nānāvittihāradesanaṃ ca tesveva dhammesu puggaladiṭṭhādimicchāgāhavisodhanaṃ ca katvā. Idāni tesāṃ ūeva dhammānaṃ majjhe ye dhammā ajjhattasaṃṭhāne sabbesaṃ pi sankhatadhammānaṃ suppatiṭṭhitabhāvasādhakattasankhātena mūlaṭṭhena mahantā honti tesāṃ lobhādīnaṃ dhammānaṃ ten' ev' atthena mahantadhammabhāvaṃ dipetuṃ sabbapathamaṃ Mūlayamakaṃ deseti.

Api ca pūrimāni pañca pakaraṇāni dhammavavattihānānāsankhātāya diṭṭhivisuddhiyā khettāni honti. Dhammavavattihānānānantare ca tena ūāpēna vavattitānaṃ dhammānaṃ paccayavavattihānassa okāso hoti. Paccaya-dhammesu ca hetupaccayadhammā nāma padhānadhammā honti, pamukhadhammā pabhavadhammā, tasmā tesāṃ dhammānaṃ te padhānapaccayadhamme dipetuṃ Kathāvatthupakaraṇānantaraṃ Mūlayamakaṃ nāma deseti. Iday tattha sānūsandhikāṃ kāraṇaṃ.

Ettva ca Mūlayamakaṃ nāmāti iday upalakkhaṇavacanāṃ. Hetuvārādīnaṃ vasena hetuyamakaṃ nidānāyamaṃ sambhava-, pabhava-, samuṭṭhāna-, āhāra-, ārammaṇa-, paccaya-, samudaya-yamakaṃ ti ca vuccati. Etehi ca vārehi imesaṃ mūladhammānaṃ mahantadhammabhāvo suṭṭhu pākāṭṭho hoti. Sabbāni ca etāni hetunidānādīni vacanāni idha attano attano paccayuppannadhammānaṃ suppatiṭṭhitabhāvasādhakāṭṭhena. Paccayavisse-

bbūtānaṃ navannaṃ lobhādīnaṃ mūladhammānaṃ nāmāni eva. Suppatitthitabhāvasādhakatthenāti ca yathā rukkhassa mūlāni sayāṃ anto pathaviyaṃ suṭṭhu (thatvā pathavirassā ca āporassā ca gahetvā rukkhayaṃ yāva aggā abhiharanti. Mahoghe vā mahāvāte vā paharante rukkhayaṃ akaddhitvā apatamānaṃ katvā titṭhanti. Tena rukkho asukkho apatanto vaḍḍhanto vassasatāṃ pi vassasahassaṃ pi tath' eva titṭhati. Evamevaṃ lobha-dosa-mohadhammā yāva attano attano ārammaṇesu rajjanadussanamuyhanavasena suṭṭhu dalhatarāṃ patitṭhitā honti. Tāva tesāṃ paccayuppannabhūtā kaṇhapakkhā kāyika-vācasika-mānasika-kiriya-dhammā tesu ārammaṇesu suṭṭhu dalhatarāṃ patitṭhitā honti. So puggalo dasavassaṃ pi visativassaṃ pi tiṃsavassaṃ pi yāva-jīvaṃ pi bhavābhavesu pi tesāṃ ārammaṇānaṃ vasa vattamāno vicarati. Alobhādosāmoheṣu pi es' eva nayo. Tesu pana paccayuppannabhūtā sukka-pakkhā ti vattabban ti.

Idaṃ pana tattha payojanaṃ. Tesāṃ dhammānaṃ padhānapaccayadhammesu nūtesu tesāṃ ca sappaccaya-sankhata-paticcasamuppannataṃ jānanto tividhāni titthāyatanaṃ aṭṭhavidhā vā soḷasavidhā vā vicikicchādhammā suṭṭhu vikkhambhitā honti. Idaṃ tattha payojanaṃ.

· Ettha ca tividhāni titthāyatanaṃ. Katamāni tāni? 1. Yaṃ kiñcāyaṃ pūrisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā sabbāṃ taṃ pubbe-katahetūti idaṃ ekaṃ titthāyatanaṃ. 2. Yaṃ kiñcāyaṃ pūrisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā sabbāṃ taṃ issaranimmāna-hetūti idaṃ dutiyaṃ titthāyatanaṃ. 3. Yaṃ kiñcāyaṃ pūrisapuggalo paṭisaṃvedeti, sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā sabbāṃ taṃ aheta-paccayāti idaṃ tatiyaṃ titthāyatanaṃ. (*Anguttara* i, 173 f.)

Tattha titthāyatanaṃ nīti ettha titthāni vuccanti. Nadi-tittha-samuddatittha-sadisattā sabbāni dvāsattāhi diṭṭhigatāni vā aṇṇāni vā loke dissamānāni diṭṭhigatāni. Tesāṃ titthānaṃ samosaraṇatthena āyatanaṃ nīti titthāyatanaṃ. Ayam ettha sankhepattho. Yāni ca loke sukhadukkhaṃ ni dissanti, yā ca sampatti-vippattiyo dissanti, yāni ca sucarita-duccaritāni dissanti, sabbāni tāni pubbābhavesu

katakammehi eva uppajantīti ayay pubbe-katahetu-dīṭṭhi nāma. Sabbāni tāni sabbay lokay māpentena sabbassa lokassa issarena ekena thāvaratṭhāyinā mahālokādhipatinā iddhiyā māpitāni eva uppajantīti ayay issaranimmānāhetu-dīṭṭhi nāma. Sabbāni tāni abetukāni apaccayāni pakatisabhāvasiddhānīti ayay ahetuka-dīṭṭhi nāma. Imāsu tisu dīṭṭhisu ekam-ekay dīṭṭhiy paripuṇṇay gaṇhantehi sabbe paccuppannapaccayā paṭikkhittā nāma honti, loke sabbe purisakārā purisathāmā purisaparakkamā purisapaṇṇā purisavīriyā niratthakā nippayojanā ti vuttā honti

Imasūy sāsane pana paccuppannehi lobhādīhi paccayehi tesay dhammānāy sapaccaya - sankhata - paṭicasamuppannabhāvaṇ passantassa sabbāni tāni tittḥāyatanāni pahinān' eva honti.

Tesu pana pubbe-katahetuvāde tay pubbe-katakammay, ambabijay viya ambarukkhassa paccuppannabhavassa padhānapamukhapaccayamattay hoti; mūladhammā pana ambarukkhāmūlāni viya ambarukkhassa sahaḡatapadhānapaccayā honti. Vatthārammanūdinī pathavīvassodakāni viya ambarukkhassa paṭiṭṭhānānuggahapaccayā honti. Sabbe purisakārā purisathāmā purisaparakkamā ambarukhasūmikassa ambarukkhe katapayogā viya paccuppannabhāve abhisankharaṇapaccayā hontīti datṭhabbā.

Issaranimmānavādo ca ahetuvādo ca Buddhabhāsūyay ebbaso paṭikkhitto hoti.

Aṭṭhavidhā vicikicchādhammā Dhammasaṅgāṇiyay āgatā: Buddhē kankhatī, Dhamme kankhatī, Sanghe . . . sikkhāya . . . pubbante . . . aparante . . . pubbantāparante . . . idappaccayatā paṭicasamuppannesu dhammesu kankhatīti.

Tattha Buddhena yo tesay dhammānāy sappaccaya-sankhata-paṭicasamuppannabhāvo vutto, tay attāni samānupassantassa Buddhē kankhā natthi; avecca pasādo eva tiṭṭhati: Sammāsambuddho vata so Bhagavā ti. Buddhē kankhāya asati, tena Buddhena desitesu dhammesu ca, tena Buddhena yathānusiṭṭhāy paṭippanne Sanghe ca, tena Buddhena paṇṇattāsu tisu sikkhāsu ca kankhā natthi yeva. Pubbante kankhatīti abosiṇ nu kho aham atitam

addhānan ti ādinā Suttantesu āgatehi pañcahi pakārehi atitabhāve kankhati. Aparante kankhatiti bhavissāmi nu kho ahaṃ anagatam addhānan ti āgatehi pañcahi pakārehi anāgate bhāve kankhati. Pubbantāparante kankhatīti kin nu kho 'smi kathaṃ nu kho 'smiti ādinā āgatehi chahi pakārehi paccuppanne bhāve kankhati. Sampattakhaṇaṃ majjhe katvā atitānāgatadvayayuttatā paccuppannabhāvo pubbantāparanto ti vuccati. Imā yeva soḷasavicikicchā dhammā nāma. Idappaccayatā paṭicasamuppannesu dhammesu kankhatīti ettha idappaccayatā vuccati paṭicasamuppādo. Paṭicasamuppādena saddhiṃ paṭicasamuppannesu dhammesu kankhatīti attho. Cakkhu nāma atthi taṃ kathaṃ uppajjati? Kiy pubbekatahetu na vā uppajjati, issaranimmānena vā abetu-apaccayā vā udāhu taṃ taṃ kāraṇaṃ paṭicca vā uppajjati ayaṃ paṭicasamuppāde kankhati nāma. Cakkhu nāma viṣuṃ eko dhammo ekū dhātu ekaṃ āyatanam taṃ ca paṭicasamuppannaṃ na attī, na jīvo, na satto, na puggalo ti vadanti. Evaṃ nu kho no nu kho aññathā nu kho ti evaṃ cakkhussa dhammabhāve kankhati. Ayaṃ cakkhusankhāte paṭicasamuppanne dhamme kankhati nāma. Sotādisu pi es' eva nayo.

Tattha ayaṃ imassa paccayo, ayaṃ imassa paccayo ti evaṃ niddissitabbo; ayaṃ paccayo yesaṃ te idappaccayā. Yaṃ jarāmaranaṃ nāma atthi, ko imassa paccayo ti? Yā jāti nāma atthi, ayaṃ imassa paccayo. Yā jāti nāma atthi, ko imassa paccayo ti? Yo bhāvo nāma atthi ayaṃ imassa paccayo ti vā, imasmiṃ sati, idaṃ hoti; imassa uppādā, idaṃ uppajjati; imasmiṃ asati, idaṃ na hoti; imassa nirodhā, idaṃ nirujjhatīti vā: evaṃ niddissitabbā dvādasā-angadhammā. Idappaccayānaṃ bhāvo idappaccayatā. Paṭicasamuppādo ti attano attano uppattipaccayaṃ labhītvā suttu uppajjanaṃ pātubhavanaṃ.

Pūrisassa ekaṃ suppasannaṃ ādāsapattaṃ hatthena gahetvā mahā-āpaṇamajjhena gacchantassa ubhato pakke ṭhitānaṃ sabbesaṃ sajjīva-nijjīvatthūnaṃ chāyānimittāni ādāsatale pātubhavanti. Tāni chāyānimittāni ādāsaṃ ca paṭicca tāni tāni sammukhibhūtāni vatthūni ca paṭicca majjhe ālokaṃ ca paṭicca pātubhavanti. Na ca tāni chāyā-

nimittāni pātubhāvato pubbe ādāse atthi, nāpi tato tato vatthuto āgatāni honti. Pubbe anuppannāni yeva hutvā khāṇe khāṇe uppajjanti. Khāṇe khāṇe uppajjitvā taṃ taṃ ṭhāṇaṃ atikkantassa khāṇe khāṇe nirujjhanti, antaradhāyanti, khayavayaṃ gacchanti. Ayaṃ tesāṃ chāyānimittānaṃ paṭicca samuppādo nāma, tāni ca chāyānimittāni paṭicca samuppannāni nāma, evam-evaṃ sabbesu sankhatadhammesu paṭiccasamuppādo ca veditabbo, paṭiccasamuppannadhammā ca veditabbā. Tatrāyaṃ nayo: etassa pi puggalassa santāne ekasmiṃ pi divase nānākhāṇesu nānārammaṇāni paṭicca chasu dvāresu kadāci rāgasahagatacittāni rajjanavasena samudācaranti, kāyanga-vācangāni khobhetvā pavattanti. Kadāci dosasahagatacittāni dussanavasena, kadāci mohasahagatacittāni vikkhepavasena samudācaranti; kadāci kāmasaññāsahagatāni, kadāci nekkhammasaññāsahagatāni, kadāci byāpādasahagatāni, kadāci mettāsahagatāni, kadāci saddhāsahagatāni, kadāci macchariyasahagatāni, kadāci dussilya-duccaritasahagatāni, kadāci susilya-sucaritasahagatāni samudācaranti. Attano puttadūresu pi kadāci dosasahagatāni, kadāci mettāsahagatāni samudācaranti.

Tattha ādāso viya sattānaṃ kāyo daṭṭhabbo. Mahā ūpayaṃ viya ayaṃ loko. Āpaṇe pasāritāni nānāvattūni viya loke chaḷārammaṇāni. Ādāsaṃ ca vatthūni ca ālokaṃ ca paṭicca ādāsatale nānāchāyānimittānaṃ khāṇe khāṇe uppādo viya nirodho viya ca ajjhatakāyaṃ ca bahiddhā nānārammaṇāni ca manasikāraṃ ca paṭicca imasmiṃ kāye tesāṃ tesāṃ cittānaṃ khāṇe khāṇe uppādo ca nirodho ca daṭṭhabbo.

Ēvaṃ paṭicca samuppādaṃ ca paṭicca samuppanne ca dhamme suṭṭhu passantassa dhammato aṅṅo ahan ti gahetabbo. Puggalo nāma koci natthiti dassanato. Ahaṃ nu kho 'smīti ādikā paccuppanne bhava kankhā pahinā hoti.

Tathā tisu kālesu tattha tattha paccayaṃ labhitvā uppannā dhammā tattha tath' eva nirujjhanti tato idha āgato. Ito tattha gamissatīti gahetabbo koci dhammo natthi dhammato ca aṅṅo ahan ti gahetabbo, puggalo

nāma koci natthiti dassanato ahosiṃ nu kho ahaṃ atītam addhānan ti ādikā bhavissāmi nu kho ahaṃ anāgatam addhānan ti ādikā ca atītānāgatavisayā kankhā pahinā honti. Yathā etarahi pi paccuppanne bhava niccakālay santatipaṇṇattiyā paricchannattā duddasehi dubbodhehi nipunehi gambhīrehi uppādanīrodhehi paripūritā suddhadhammaparamparā eva pavattanti. Tathā atite pi addhāne tathārūpā suddhadhammaparamparā eva pavattisṃsu. Tathā anāgate pi addhāne tathārūpā suddhadhammaparamparā eva pavattissantīti sannitṭhānaṃ gacchātīti, evaṃ sannitṭhānaṃ gacchantaṃ vinipātaṃ saṃsāraṃ ativattati. Vuttay h' etaṃ Bhagavatā : Etassa, Ānanda, dhammassa anaṇṇā ananubodhā apaṭivedhā evaṃ ayaṃ paṇḍitā tantūkulakajātā guṇaguṇṭhikajātā muṇḍapappajabhūtā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ saṃsāraṃ nātivattātīti. (*Dīgha N. ii, 55.*)

Tattha *etassa dhammassāti* paṭiccasamuppādadhammassa. *Anaṇṇāti* sutamaya-cintāmayā-ṇāḍena anaṇṇattā. *Ananubodhāti* vipassanābhāvanāmayā-ṇāḍena ananubodhattā. *Apaṭivedhāti* maggaṇānena apaṭividdhattā. Ayaṃ paṇḍitā ākulāsuttatantaṃ viya jātā, sākuṇḍika-kulāvakaṃ viya jātā, muṇḍajatiṇavana-pabbajatiṇavanaṃ viya bhūtā apāya-duggatiṃ vinipātāṃ ca saṃsāraṃ ca nātivattati.

Tattha *vinipātan* ti virūpaṃ hutvā niccakālay patanaṃ yathā hi gimhakāle mahāvane rukkhesu sukkhapaṇṇāni mahāvātena pahaṭāni vaṇṭato muñcitvā anusayvaccharaṃ niccakālay virūpaṃ hutvā patanti. Aniyamaṃ katvā ito cito vippakirantāni hutvā patantīti attho. Evaṃ-evaṃ ime sattā paṭiccasamuppādassa anaṇṇā ananubodhā apaṭivedhā nānāditṭhigahaṇehi evaṃ tantūkulakajātā, evaṃ guṇaguṇṭhikajātā, evaṃ muṇḍapabbajabhūtā saṃsāraṇṭā jīvitavaṇṭato muttamuttā eva cuti-anantare niccakālay pi virūpaṃ hutvā yebhuyyena apāyaṃ duggatiṃ patanti ; ahaṃ ito cito asukasmiṃ bhava uppajjissāmīti niyमितuṃ na labhati ; mahāvātapahaṭāni rukkhapaṇṇāni viya jarāmaravaṇṭāpahaṭā, nānākamavātakkhittā vippakirantā tesu tesu apāyaduggatibhavesu patanti. Cītena yathā yathā icchanti vā gaṇhanti vā, cavanakāle pana tathā tathā ahutvā yathā vā tathā vā patantīti attho. Keci : mayaṃ

idh' eva marayakāle ucchijjissāma : natthi sattānaṃ bhavantaṃ-gamaṇaṃ ti dāhaṃ gaṇhanti vā vadanti vā. Evaṃ gaṇhantā pi vadantā pi, tathā ahutvā, apāyesu patanti yeva. Ye pi lokasammataṃ vā kulagottasammataṃ vā taṃ taṃ devataṃ upaṭṭhahanti : ayaṃ anhe iddhiyā uparibhummiṃ pāpessatīti, te pi tathā ahutvā patanti. Ye pi silabbatavādino : taṃ taṃ tapāṃ caritvā uparibhummiṃ gantvā tathā ekantasukhaṃ attānaṃ labhissāmaṃti gaṇhanti caranti ; te pi tathā ahutvā patanti yeva. Ye pi kammavādino tathā patanaṃ jānanti, te pi tathā patanti. Ye pi kiñci na jānanti, te pi tathā patanti. Manussā pi cavitvā tathā patanti. Upari ca kāmāvacaradevā pi tato tato cavitvā tathā patanti. Brahmāno pi puthujjanaṃ tato tato cavitvā tathā patanti. Upari bhavaggaṃ patvā pi yāva Avīci-mahā-nirayaṃ tathā patanti yeva. Vuttāṃ h' etaṃ Bhagavatā :

Ukkhittā puññatejēna, kāmarūpagatiṃ gatā,

Bhavaggaṃ pi ca sampattā, punāgacchanti duggatīni ti.

Evaṃ paṭiccasamuppādaṃ anaññā ananubodhā apaṭivēdhā vinipātanaṃ nāma veditabbāṃ. Paṭiccasamuppādaṃ ājānanto pana anubujjhanto paṭivijjhanto taṃ vinipātanaṃ ativattati. Tassa apāyaduggatisu patanaṃ nāma natthīti. Kasmā ? Paṭiccasamuppādaṃ passantassa sabbāsu dīṭṭhivīkicchānaṃ pahānena yathā bhūtañānadassane paṭiṭṭhitattāti. Idayaṃ paccayavavattānañāṇassa payojanaṃ ti.

Ettha codanā siyā : Idayaṃ tathā payojanaṃ ti vuttāṃ. Ayaṃ Mūlayamakadesanā ca ativittārā. Kiyā pana ettha-kaṃ ativittāraṃ katvā desite eva idayaṃ payojanaṃ siddhaṃ ti ? Na ettha-kaṃ ativittāraṃ katvā desite eva idayaṃ payojanaṃ siddhaṃ hoti. Sankhepena Suttanta-desanā nayena desite pi, idayaṃ payojanaṃ siddhaṃ eva hoti. Tathā hi : Ye dhammā hetupabbavā, tesāṃ hetuṃ Tathāgato āha, tesāṃ ca yo nirodho : evayvādī mahāsamaṃso ti, evay Assaji-Therena sankhepen' eva desitāṃ gāthā-padaṃ sutvā Sāriputta-Mahātherassa idayaṃ payojanaṃ siddhaṃ. Evaṃ sante kasmā idayaṃ yamakāṃ ettha-kaṃ ativittāraṃ katvā desetīti ? Abhidhammadesanāvisayattā. Ayaṃ hi Yamakadesanā nāma Abhidhammadesanā hoti, Abhidhammadesanā ca

desentena nāma sammukhibhūtānaṃ suṇantānaṃ mukhaṃ na oloketabbaṃ, dhammānaṃ atthabyañjana-gatiyo eva oloketabbā. Evaṃ desanā hi dhammadharānaṃ ariyasāvā-kānaṃ paṭisambhidāñāṇavepullatthāya hoti; puthujjana-sāvakānañ ca āyatiṃ kāle paṭisambhidāñāṇa-paṭilābhat-thāya hoti. Sesañ vattabbaṃ upari catuttha-pucchā vissajjanāyaṃ āgamissatīti.

Dutiyapucchāya vissajjanaṃ nīṭṭhitā.

3.

Dasannaṃ Yamakapakaṇṇānaṃ atthabhūtā dhammā dasavidhā honti . . . Kasmā te eva dasavidhā dhammā yamakabhāvena vuttā, aññe pi bahuvihā dhammā atthi . . . Kasmā pana te dhammā yamakabhāvena na vuttā ti tatiyāya pucchāya ayaṃ vissajjanā.

Yamakan ti dvinnāyaṃ dvinnāyaṃ dhammānaṃ nāmaṃ : *yassa rūpakkhando uppajjati, tassa vedanākkhando uppajjati* ettva rūpakkhando ca vedanākkhando cāti dve dhammā, ekaṃ yamakaṃ nāma. Tattha rūpakkhando sannīṭṭhānattho; vedanākkhando saṅsayattho. *Yassa rūpakkhando uppajjati* sannīṭṭhānavacanaṃ; *tassa vedanākkhando uppajjati* saṅsayavacanaṃ. Ekassa puggalassa yadā rūpakkhando uppajjati, tadā vedanākkhando ekan-tena uppajjati nu kho, nuppajjati nu kho ti attho. Evaṃ dvinnāyaṃ dvinnāyaṃ dhammānaṃ yamakabhāvena desitā desanā Yamakadesanā nāma, Cittayamake pana cittassa ekadhammassa dvihi uppādanirodhehi yamakadesanā hotīti.

Evaṃ yamaka-desanāyena dasavidhesu dhammesu desitesu, sesānaṃ jhānadhamma-maggadhammādināṃ pi yamaka-desanāyayo paṇḍitehi sakkā viññātuy. Tasmā te dhammā yamakabhāvena na vuttā ti. Kathaṃ paṇḍitehi sakkā viññātun ti?

Yassa pathamajhānaṃ uppajjati, tassa dutiyajhānaṃ uppajjati? No. *Yassa vā pana dutiyajhānaṃ uppajjati, tassa pathamajhānaṃ uppajjati*? No. *Yassa pathamajhānaṃ nuppajjati, tasser dutiya-*

jhānaṃ nuppajjati? Dutiyajhānena upapajjantānaṃ pavatte dutiyajhānasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ pathamajhānaṃ nuppajjati, no ca tesāṃ dutiyajhānaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā pathamajhānena dutiyajhānena upapajjantānaṃ pavatte cittassa bhāṅgakkhaṇe pathamajhāna-dutiyajhāna-vippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaṅghasattānaṃ tesāṃ pathamajhānaṃ ca nuppajjati, dutiyajhānaṃ ca nuppajjati. Yassa pathamajhānaṃ uppajjittha, tassa dutiyajhānaṃ uppajjitthāti? Āmantā. Yassa pathamajhānaṃ nuppajjittha, tassa dutiyajhānaṃ nuppajjitthāti? Natthi . . . pe . . . Yassa pathamajhānaṃ nuppajjati, tassa dutiyajhānaṃ nuppajjitthāti? Uppajjittha.

Tika-duka-padesu ca : Yassa sukhāya vedanāya sampayuttā dhammā uppajjanti, tassa dukkhāya vedanāya sampayuttā dhaminā uppajjanti? No . . . pe . . . Yassa sukhāya vedanāya sampayuttā dhaminā nuppajjanti, tassa dukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā nuppajjanti? Dukkāya vedanāya upādakkhaṇe tesāṃ sukhāya vedanāya sampayuttā dhammā nuppajjanti, no ca tesāṃ dukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā nuppajjanti. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā sukhāya vedanāya upapajjantānaṃ pavatte cittassa bhāṅgakkhaṇe upekkhāvedanāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe asaṅghasattānaṃ, tesāṃ sukhāya vedanāya sampayuttā ca dhammā nuppajjanti, dukkhāya vedanāya sampayuttā ca dhammā nuppajjanti.

Evam ādinā nayena paṇḍitehi so Yamaka-desanūnayo sakkā viññātun ti.

Tatijapucchāya vissajjanaṃ niṭṭhita.

4.

Tesu ca yamakesu ekam-ekassa pi atthassa tattha tattha bhiyyo punappuna vacanaṃ dīssati. Tathā vacanaṃ pana atipapañcaṃ hoti . . . pe . . . Kiy tattha kāraṇaṃ? Kiṃ ca payojanaṃ ti catutthiyā pucchāya ayaṃ vissajjanā.

Idaṃ tva tattha kāraṇaṃ. Dve desanūgatiyo : Suttanta-desanūgati ca Abhidhammadeśanūgati ca.

Tattha Suttantadesanūgati nāma taṃ taṃ Suttantaṃ desento Buddho Bhagavā suṇantānaṃ ajjhāsayā oloketi, kiy-disāya dhammadeśanāya ime janā sukkena saccapaṭi-vedhayaṃ pāpuṇissanti : khandhadesanāya vā udāhu āyatana-desanāya vā dhātudesanāya vā ti; khandhadesanāyaṃ pi kiy uddeśamattena vā niddeśena vā ti : evaṃ Suttantadesa-

naṃ desento Buddho Bhagavā suṇantānaṃ ajjhāsayaṃ viditvā ajjhāsayaṇurūpaṃ desanaṃ deseti. Ayaṃ Suttanta-desanā gati nāma. Khandha-Saṅyutte bahūni khandhadesanāsuttantāni; Saḷāyatana-Saṅyutte bahūni saḷāyatana-desanā-suttantāni; Dhātu-Saṅyutte bahūni dhātu-desanā-suttantāni ettha nidassanāni honti.

Abhidhammadesanā-gati nāma suṇantānaṃ ajjhāsayaṃ na oloketi. Dhammānaṃ gatiyo ca sabbaññutaññāssa gatiṃ ca oloketi. Ime dhammā etthakehi atthanayehi vā byañjananayehi vā vibhajitabbā hontīti: evaṃ Abhidhammadesanaṃ desento Buddho Bhagavā dhammagatīnaṃ ca ñāṇagatiyā ca anurūpaṃ vitthāradesanaṃ deseti. Khandhavibhangakhandhayamakādini ettha nidassanāni honti. Evaṃ ca katvā sabbe pi Buddhā Bhagavanto Abhidhamma-desantā devaloke eva desenti. Satta pi Abhidhammapakaraṇāni ekūya tika-duka-mātikūya paṭipāṭiyā upanibandhāni honti. Ādito paṭṭhāya yāva pariyoṣanaṃ pāpetvā ekasmiṃ eva iriyāpathe ekissāya parisāya desetun vaṭṭanti. Na ca manussā nāma tayo māse pavattanayogyā kathāmaggaṃ ekena iriyāpathena ādito paṭṭhāya yāva pariyoṣanaṃ pāpetvā sotun sakkonti, deva-Brāhmāno¹ eva sakkonti. Manussaloke tayo māsā devaloke ekanāḍīkūmatṭaṃ¹ pi na pahontīti. Ettha ca kusalādisu khandhūdisu dhammesu Suttantadesanā-gatiyā desitesu eva veneyyasattā sallakkhetun sakkonti, saccapaṭivedhaṃ pi pāpuṇitun sakkonti, Abhidhammadesanā-gatiyā desitesu pana te sallakkhetun pi na sakkonti, kuto saccapaṭivedhaṃ pāpuṇitun? Tathā hi devaloke Abhidhammadesanā-pariyoṣāne asītiyā devata-koṭīnaṃ dhammābhisamayo ti vadanti. So pi antarantarā Suttantadesanā-gatiyā desitattāti veditabbaṃ. Ettāvata sabbe pi Suttanta-Nikāyā veneyyasattānaṃ sukhena saccapaṭivedhāya honti. Abhidhammapakaraṇāni pana paṭividdhasaccānaṃ bhikkhūnaṃ paṭisambhidāñña-vepullāya hoti, etarahi puthujjanaṃ ca āyatun paṭisambhidāñña-paṭilābhāya hontīti daṭṭhabbaṃ.

¹ Sic.

Tāsu pana dvisu desanā-gatisu ayaṃ Yamakadesanā Abhidhammadesanā gatiyā visayo hoti. Tasmā ettha bhiiyo punappunāṃ vacanan ti ca punaruttidoso ti ca na labbhā kiñci vattuṃ ; pacchāpavattesu sangahaganthesu eva etay labbhā vattun ti.

Catutthapucchāya vissajjanā uṭṭhita.

5.

Dasasu Yamaka-pakarāṇesu ekekassa Yamakapakarāṇassa visuy visuy samudāyattho katamo ti pañcamiyā pucchāya ayaṃ vissajjanā.

Samudāyattho ti samūhattho piḍḍattho ti vuttay hoti.

(Mūla).

Tiṃhi aksalamūlāni : lobho doso moho. Tiṃhi kusalamūlāni : alobho adoso amoho. Tiṃhi abyākatamūlāni : alobho adoso amoho.

Dve dhammā : sahetukā dhammā, ahetukā dhammā. Tattha sahetukā nāma dhammā hetusahajātā cittacetasikā ca tay-sahajātarūpaṃ ca. Ahetukā nāma dhammā aṭṭhārasāhetukacittacetasikā ca tay-sahajātarūpaṃ ca pavattiyay kammajarūpa-utujarūpa-āhārajarūpāni ca asaūñāsattarūpaṃ ca bahiddharūpaṃ ca nibbānaṃ ca, mohamūlacittadvaye moho ca. So hi natthi hetu etassāti atthena ahetuko nāma. Tattha ṭhapetvā imaṃ mohay, avasesā sabbe pi ahetukā dhammā imasmīṃ yamake abyākatapade saṅgahitā. Sahetukā ca cittacetasikarūpadhammā ayaṃ ca moho sabbāni ca mūlāni imasmīṃ yamake sarīrabhūtāni hontīti.

(Naya).

Cattāro nayā : mūlanayo ca mūlamūlanayo ca mūlakānayo ca mūlamūlakanayo ca. Tattha mūlakan ti mūlay etassa atthīti mūlakaṃ ; mūlavantaṃ dhammajātaṃ. Mūlamūlakan ti hetupaccayaṭṭhena mūlasankhātaṃ mūlay etassāti mūlamūlakaṃ ; mūlavantaṃ eva dhammajātaṃ.

(Yamaka).

Catūsu nayeṣu dvādasa yamakāni. Mūlanaye tiṇi yamakāni: mūlayamakāṇ, ekamūlayamakāṇ, aññamaññāmūlayamakāṇ. Tathā mūlamūlayamake tiṇi, mūlakanaye tiṇi mūlamūlakanaye tiṇi.

Tattha ekaṇ samānaṇ mūlay yassāti ekamūlay samānamūlavantaṇ dhammajātaṇ. Añño aññaṣa mūlay aññamaññāmūlay. Sahajātāni dve tiṇi mūlāni. Ekamūlan ti ca ekamūlamūlan ti ca mūlakan ti ca ekamūlakan ti ca mūlamūlakan ti ca ekamūlamūlakan ti ca sabham etaṇ ekatthaṇ; byañjanam eva nānaṇ.

Lobhamūlacitte lobhamohavasena dve mūlāni labbhanti, dosamūlacitte dosa-mohavasena dve, mohamūlacitte mohavasena ekaṇ mūlay labbhati. Sasampayuttaṇ mohamūlacittadvayaṇ mūlayamake mūlay na hoti, akusalam eva hoti Ekamūlayamake ekamūlañ ca hoti, akusalañ ca. Aññamaññayamake akusalam eva hoti, na aññamaññāmūlay. Taṇ cittasamuṭṭhānarūpaṇ pana ekamūlayamake ekamūlam eva hoti. Tasmīy cittadvaye moho pana mūlayamake mūlañ ca akusalañ ca hoti. Ekamūlayamake ekamūlay na hoti. Dutiyassa mūlantarassa abhāvā so moho ahetukaṇ akusalaṇ nāma hotiti. Mūlanaye ca mūlamūlanaye ca yaṇ ekamūlay nāma hoti. Taṇ mūlakanaye ca mūlamūlakanaye ca mūlakañ ca mūlamūlakañ ca ekamūlakañ ca ekamūlamūlakañ ca hoti.

Sesāni pana akusalacittāni kusalacittāni sahetukābyākatacittāni ca dvimūlikāni ceva honti timūlikāni ca. Tasmā tesu atthavibhāgo suviññeyyo. Abyākatapadayamakesu ahetukaṇ abyākatan ti. Thapetvā ahetukaṇ mohaṇ avasesā sabbe pi ahetukā dhammā vuccanti. Sahetukaṇ abyākatan ti abyākatamūlasamuṭṭhitarūpaṇ pi sahetukapaṭisandhicittasahajātarūpaṇ pi sangayhati. Nāmapadayamakesu ahetukaṇ nāman ti ettha nibbānaṇ pi sangayhati.

Ayaṇ mūlayamakassa samudāyattho.

Tadantaraṇ khandhayamakassa samudāyattho vattabbo.

Imasmiy thāne nāma-paññatti vicāraṇā vuccati.

Tattha duvidhaya nāmay : sammutināmay paramatthānāmay. Tattha sammutināmay nāma paramatthadhammay añjanānāmay lokiyamahājanānāmay saññāmattena sammatay anantay aparimāṇay nāmay. Taṅ kataman ti? Attā jīvo manusso devo Sakko Brahmā hatthī asso iccādi ca, gāmo nagaraṅ gehay ratho sakkhaṭo ghaṭo paṭo mañco piṭṭhay iccādi ca, sarīray sīsaya hattho pādo kesā lomā nakhā dantā taco maysay nhāru iccādi ca. Paramatthadhammay jānantānāy Buddhānāy paṭivedhaññena paññattay nāmay paramatthanāmay nāma. Taṅ kataman ti? Cittay viññāṇay phasso vedanā pathavī āpo khandhāyatana dhātusaccapaṭiceasamuppādādi ca aniccay dukkhay anattā nisatto nijīvo iccādi ca.

Tattha *satto puggalo* iccādikay nāmay saṅghānapaññattiyā eva nāmay, na paramatthakhandhānāy. Saṅghānapaññatti ca nāma sabhāvato avijjamānā eva hoti. Iti imasmīy nāme attho pi avijjamāno hoti, nāmam pi avijjamānaya hoti. Evaya sante pi lokiyamahājanā saññāmattena attā nāma atthi, jīvo nāma atthi, satto nāma atthi, puggalo nāma atthi sañjānanti samannanti. Tasmā taṅ nāmay kevalaya lokasammutiya siddhattā sammutināmay nāma. Sammutimatte pana aṭṭhatvā paramatthakhandhe attā ti jīvo ti satto ti puggalo ti gaṇhantā sammutiya abhidhāvanti parāmasanti.

Avijjamānaya sattapuggalādikaya lokapaññattimattaya vijjamānehi rūpavedanādihi paramatthakhandhehi abhinnaaya katvā vijjamānan ti gaṇhanti. Evaya gaṇhantā vijjamānaya rūpaṅ avijjamānassa sattassa sūray nāma karonti, vatthuy nāma karonti, sarīray nāma karonti. Evaya karontā rūpaṅ attato samanupassanti nāma, vedanaya, saññaya, sankhāre, viññāṇaya attato samanupassanti nāma.

Tattha *rūpaṅ attato samanupassantīti* vijjamānaya rūpaṅ avijjamānassa sattassa attānaya katvā samanupassanti; paramatthasūrabhūtaṅ rūpaṅ paramatthasūra - rāhitassa tucchassa suññassa sattassa sūray katvā samanupassanti; sarīrabhūtaṅ rūpaṅ asarīrassa sattassa sarīray katvā samanupassantīti attho. Yaṅ rūpan, so satto; yo satto, taṅ rūpan ti vā, yaṅ rūpaṅ, so ahaya; yo ahaya, taṅ rūpan ti

vā daḥḥaṇ passantīti vuttaṇ hoti. Vedanādisu pi es' eva nayo. Sattānaṇ sīse pavattaṇ rūpaṇ sīsasaṅṭhānassa attānaṇ katvā samanupassanti; hatthe pavattaṇ rūpaṇ hatthasaṅṭhānassa attānaṇ katvā samanupassanti; kesesu pavattaṇ rūpaṇ kesasaṅṭhānassa attānaṇ katvā samanupassantīti ādinā pi yojetabbāṇ. Yaṇ yaṇ hi vaṭṭasaṅṭhānaṇ vā maṇḍalasaṅṭhānaṇ vā dīghasaṅṭhānaṇ vā rassasaṅṭhānaṇ vā caturassasaṅṭhānaṇ vā antamaso aṇumattaṇ pi saṅṭhānaṇ nāma paṇṇāyati, taṇ taṇ saṅṭhānaṇ sabhāvato avijjamānaṇ paṇṇattimattaṇ hoti. Taṇ taṇ saṅṭhānaṇ vijjamānaṇ ti gaṇhantā tad-adiṭṭhānabhūtaṇ rūpaṇ tassa tassa saṅṭhānassa attānaṇ katvā gaṇhanti, sāraṇ katvā gaṇhanti, vatthudhammaṇ rūpaṇ avatthudhammassa saṅṭhānassa vatthuaṇ katvā gaṇhanti. Yaṇ rūpaṇ, taṇ vaṭṭaṇ; yaṇ vaṭṭaṇ, taṇ rūpaṇ ti rūpaṇ ca vaṭṭaṇ ca advayaṇ katvā gaṇhantīti. Bahiddhā pi rukkhe pavattaṇ rūpaṇ rukkhasaṅṭhānassa attānaṇ katvā gaṇhanti; sūkhāya ankure patte pupphe phale pavattaṇ rūpaṇ phalasaṅṭhānassa attānaṇ katvā gaṇhantīti ādinā vat-
tabbāṇ.

Tattha yaṇ rūpaṇ so satto; yo satto, taṇ rūpaṇ ti ettha ayaṇ satto dīgho rasso, sīsaṇ vaṭṭaṇ maṇḍalaṇ, hatthapādā dīghā rassa, kesā dīghā rassa ti ādinā vaṇṇarūpe attagāho. Ayaṇ satto thaddhasarīro mudusarīro ti ādinā pathavīrūpe; ayaṇ satto baddhasarīro kilinnasarīro ti ādinā āporūpe; ayaṇ satto uḥhasarīro sītasarīro ti ādinā tejourūpe; ayaṇ satto calano kampano phandano calati kampati phandati gacchati tiṭṭhati nisīdati sayati samīṇjeti passāretīti ādinā vāyorūpe attagāho. Ayaṇ satto sukkhito dukkhito somanassito domanassito upekkhito ti ādinā vedanākkhandhe—ayaṇ satto attano visaye viññū cheko byatto kusalo ti ādinā saññākkhandhe—ayaṇ satto idaṇ nāma kammaṇ karoti idaṇ nāma vūcaṇ bhāsati idaṇ nāma atthaṇ cintetīti ādinā cetanā-sankhāte sankhārakkhandhe; ayaṇ satto idaṇ nāma manasīkaroti, idaṇ nāma vitakketi vicāreti vāyamati tussati icchatīti ādinā manasikārādisu; ayaṇ satto luddho dutṭho muḥho mānī atimānī micchādiṭṭhī issukī maccharīti ādinā lobhādisu; ayaṇ satto saddho pasanno sato ti ādinā sad-

dhādisu sankhārakkhandhesu attagāho veditabbo. Ayay satto imay nāma rūpaṃ passati, imay nāma saddaṃ suṇātīti ādinā viññāyakkhandhe attagāho veditabbo. Tatrāyay upamā. Ekasmiṃ ṭhāne pubbe ajjhokāso siyā, pacchā pana tattha mahanto rukkho ruheyya sakkhāpattapupphaphalasaṃpanno. Eko ca puriso tasmiṃ dese bhaveyya vippallaṭṭhacitto. So eva vadeyya: Pubbe imasmiṃ padese ajjhokāse ākāso atthi. So ākāso idāni mahārukkho hotīti. Tattha añño ākāso, añño rukkho. Evay sante pi so puriso vippallaṭṭhacittattā vijjamānaṃ rukkhaṃ avijjamānassa ākāsaṃ attānaṃ katvā so ākāso idāni mahā rukkho hotīti vadati. Evay saṃpadam idaṃ daṭṭhabbā.

Ayay saṃcūtināme vicāraṇā.

Paramatthanāme pana, sabbe pi paramatthadhammā nāma sabbaso saṅghānarahitā hontī; ākāravikāraṅkiriyā-mattā eva hontī. Anumatte pi saṅghāne dissamāne tasmiṃ vatthusmiṃ aneke paramatthadhammā vattanti. Tattha pathavī ti nāmaṃ kakkhalākāre eva vattati, na ābandhanādisu. Āpo ti nāmaṃ ābandhanākāre eva vattati, na kakkhalākārādisu. Cittaṃ mano mānasaṃ viññāṇaṃ ti nāmaṃ vijjānānākāre eva vattati, na phusanavedayitākārādisu. Phassa ti nāmaṃ phusanākāre eva vattati, na vijjānānāvedayitākārādisu. Taṃ tāni nāmāni visuy visuy attano attano vācakaṃ sattiyaṃ anurūpeṃ vijjamāneṃ dhammeṃ eva vattanti, na vijjamāneṃ pi aññadhammeṃ. Avijjamāneṃ pana satta-puggala-attajivādisu vattabbaṃ eva natthi.

Kasmā pana sabbe te paramatthadhammā satta-puggalassa attajivā na hontī? Anattā ca ajivā ca hontīti sārakaṭṭhena. Na hi te dhammā satta-puggalaṃ sārā hontī. Khaṇe khaṇe uppajjanato nirujjhanato ca, tathā hi satto nāma ekasmiṃ bhava khaṇe khaṇe uppajjati nirujjhatīti natthi. Paṭisandhikāle sakiṃ uppajjitvā, yāvatayukaṃ ṭhatvā, bhavapariyosāne cutikāle sakiṃ eva nirujjhati, maraṇaṃ gacchatīti atthi. Paramatthakhandhā pana ekasmiṃ pi divase khaṇe khaṇe uppajjhanti nirujjhanti. Yāva puggalo amiyyamāno tiṭṭhati, na tāva te dhammā

amiyyamānā tiṭṭhanti. Tasmā te dhammā puggalassa sārā na honti; asārattā ca puggalassa attā na honti, anattā eva honti; jīvā na honti, ajīvā eva hontīti. Ekasmiṃ pi divase khaṇe khaṇe uppajjanti, nirujjhantīti: ettha kathaṃ khaṇe khaṇe uppajjanti nirujjhantīti vuccate? Pathaviḍhātu nāma kakkhaḷākāro. So ekasmiṃ divase avipariṇāmananto niccalo tiṭṭhatīti natthi; gamanādīsu nānā-iriyāpathesu nānā-avatthāyutto hoti. So gamanasahito aññathā hoti, ṭhānasahito aññathā, nisajjāsahito aññathā, seyyā sahito aññathā. Gamanasahito gamanapariyosāne khiyyati; ṭhānaṃ na pāpuṇāti. Yadi pāpuṇeyya, gainanam eva siyā, ṭhānaṃ nāma na siyā. Tathā ṭhānasahito ṭhānapariyosāne khiyyati; nisajjaṃ na pāpuṇāti. Yadi pāpuṇeyya, ṭhānam eva siyā, nisajjā nāma na siyā. Esa nayo sesesu. Gamane pi ca añño pathamapade, añño duttiyapade. Yadi añño na bhaveyya, idaṃ pathamapadaṃ idaṃ duttiyapadaṃ ti na paññāyeyya. Esa nayo tatiyapadādīsu.

Idam pan' ettha sannitṭhānaṃ.

Loke nānākiriyaṃyo dissanti. Gamaṇaṃ nāma dissati, ṭhānaṃ nāma dissati, nisajjā nāma dissati, seyyā nāma dissati, samiṇjanaṃ nāma dissati, pasāraṇaṃ nāma dissati, abhikkamaṇaṃ nāma dissati, paṭikkamaṇaṃ nāma dissati. Ālokanaṃ nāma vilokanaṃ nāma ukkhīpanaṃ¹ nāma nikkhīpanaṃ¹ nāma iccādi tā sabbā pi dhātūnaṃ udayabbayena paricchinnā honti. Antamaso akkhīnaṃ ummisananimmisaṇāni² pi, assāsana-passāsanaṇi pi dhātūnaṃ udayabbayena paricchinnāni evāti. Evaṃ paramatthakhandhā nāma ekasmiṃ divase pi khaṇe khaṇe uppajjanti, khaṇe khaṇe nirujjhanti. Tasmā te dhammā puggalassa sārā na honti, jīvā na honti; asārattā puggalassa attā na honti, anattā eva honti; jīvā na honti, ajīvā eva honti. Na hi ṭhapetvā dve nāma rūpajīvitindriyāni, añño jīvo nāma atthi yena jīvena satto sattāhaṃ jīvati, māsaṃ jīvati, saṃvaccharaṃ jīvati ādinā

¹ Sic.

² Cf. D. ii, 20, § 37, n. 7.

sañjānanti voharanti. Sañhānassa sāro attā ti sañjānanti, santatiyā sāro jīvo ti sañjānantiti pūrimāni ca dve jīvitindriyāni khaṇikadhammānaṃ eva jīvitāni, na sattassāti.

Ayaṃ paramatthanāme vicāraṇā.

Dve saccāni: sammutisaccaṃ ca paramatthasaccaṃ ca. Satto atthi, puggalo atthi, attā atthi, jīvo atthīti sammutisaccay. Satto natthi, puggalo natthi, attā natthi, jīvo natthi, dhammā eva atthīti paramatthasaccay.

Tattha *sammutisaccay* lokasammutiyā siddhaya, musāvādupaṭipakkhaya; *paramatthasaccay* sabhāvasiddhaya, diṭṭhipaṭipakkhaya. Tathā hi sammutisacce thatvā satto atthīti vadantassa musāvādo na hoti. Kasmā? Sabbalokiya-mahājānānaṃ tathā sammatattā kassaci jānassa visayvādakābhāvato, diṭṭhivādo pana hoti yeva. Kasmā? Sabhāvato avijjajānassa sattassa vijjajānatā vacanato. Paramatthasacce thatvā satto natthīti vadantassa musāvādo pi na hoti, diṭṭhivādo pi na hoti. Yāni yāni loke diṭṭhigatāni dissanti, yāni yāni duccaritāni dissanti, yāni yāni apāyadukkhāni dissanti, sabbāni tāni attadiṭṭhimūlikāni honti, attadiṭṭhito uppajjanti. Yassa attadiṭṭhi pahīnā hoti, samucchinnā tassa pahīnadiṭṭhissa sabbāni diṭṭhigatāni sabbāni duccaritāni sabbāni apāyadukkhāni bhavē bhavē na uppajjanti. Iday Buddhasāsane sa-upādisesaṃ nāma asankhataya pathama-mahānibbānaṃ ti.

Saccavicāraṇā niṭṭhitā.

Imasmiṃ Khandhayamake tayo varā honti: paṇṇattivāro, pavattimahāvāro, pariññāvāro.

Tattha yamakadesanāya paramatthasaccaṭṭhānattā paramattha-nāma-paññattinaya thokaya visodhanavāro paṇṇattivāro nāma. So heṭṭhā vuttūsu tisu pariññāsu ñātapariññāya sangahito. Tisu kālesu uppādanirodhehi dhammānaṃ aniccātā dukkhatā anattatā dīpanavāro pavatti-mahāvāro nāma. So tirayapariññāya visayo. Parijānanamukhena aparijānanassa sammoha-dhammassa pahāna-dīpanavāro pariññā-vāro nāma. So pahānapariññāya visayo.

Tattha paṇṇattivāro, pañcakkhandhā ti pañcakotṭhāsā;

rūpakkhandho ti atitādibheday¹ sabbay rūpaṃ ekasmiṃ rupanāsabbhāve nānena rāsikatvā paññatto rūpakotṭhāso rūpakkhandho nāma. Esa nayo vedanākkhandhādisu.

Kasmā pana sankhatadhamme khandhapaññattiyā desentena Buddhena Bhagavatā pañca paricchedo va kato ti pucchā? Vissajjanā vuccate: tañhā-visayesu tñānesu hitakammasaññitassa assādānubhavanakammassa imehi pañcabi dhammakotṭhāsehi saṃsijjhanato tatrāyaṃ upamā: Eko mahaddhano pūriso² bahudhanaṃ icchanto ekay mahāsayyotaṃ katvā, tattha dve paññāsamatte kammakāraka-pūrise tñapetvā gamikamahājane samuddamaggena icchitaṃ tñānaṃ pāpento dhanāṃ sayharati. Kammakārakapūrisesu ca eko sayyotasmīy sabbakammesu kusalo hoti. So eva tattha sabbakammāni vicāreti. Eko samudde gantabbamagge ca gantabbadisāyaṃ ca kusalo hoti. So pamukhaṭṭhāne tñatvā gantabbamaggaṃ ca gantabbadisāṃ ca olovento sayyotaṃ niyojeti. Sesajānā sabbakammakusalena pūrisena vicāritesu sayyotagamana-sayyotatṭhāna-sayyotābhisankharaṇesu sabbakammāni karonti. Sayyotasāmi pana sayyotāṃ ca kārakajane ca rakkhanto anuggaṇhanto sayyotakammena laddhadhanāni pariggaṇhanto paribhuñjanto tiṭṭhati.

Tattha samuddo viya saṃsāramaggo; sayyotasāmi viya tañhā-sahito satto; sayyoto viya rūpakkhandho; sayyotakammena laddhadhanarāsi viya vedanākkhandho; sabbakammikapūriso viya saññākkhandho; sabbakammikapūrisavicāraṇāya tñatvā sabbakammakārakajānā viya paññāsamattā sankhārakkhandhadhammā; pamukhe tñatvā gantabbamaggadisāniyojako³ viya viññānakkhandho daṭṭhabbo.

Tattha vedanākkhandho nāma anubhavana-paribhuñjanadhammakotṭhāso; saññākkhandho nāma manussānaṃ manussavisayesu, devānaṃ devavisayesu, brahmūnaṃ brahmavisayesu, tiracchānagatānaṃ tiracchānagatavisayesu pāpakalyāṇakammesu kusalatā, chekatā, viññutā

¹ MS. has atitātibheday. Cf. *Sany.* iii. 47; *Vibhanga* 1.

² Sic throughout.

³ MS. °maggadisā°.

vuccati; sankhāra-khandho nāma yathākusalaj yathā-
 chekaj kāyanga-vācanga-cittangābhisankhārā vuccanti;
 viññāṇakhandho nāma catūsu iriyāpathesu: idha idaj
 atthi, ettha idaj atthiti ācikkhantāni viya gatagataṭṭhāne
 pubbangamapūreccārikiccāni rūpadassanādini vuccanti.
 Evaj taṇhāvisayesu ṭhānesu hitakammasaṅgīṭassa¹ assā-
 dānubhavanakammassa imehi pañcahi dhammakotṭhāsehi
 saṅsijjhanato khandhānaṅ pañca paricchedo va kato ti.
Rūpaṅ rūpak-khandho; rūpak-khandho rūpaṅ ti ettha: yaj
 yaj loke rūpaṅ ti vuccati, taṅ sabbaṅ Abhidhamme rūpak-
 khandho nāma nu kho? Yo vā pana Abhidhamme rūpak-
 khandho so loke rūpaṅ nāma nu kho ti attho. Imassa
 pañhassa niddese piyarūpaṅ sātārūpaṅ ti. Cakkbu loke
 piyarūpaṅ sātārūpaṅ; sotaj loke, ghānaṅ loke, jivhā
 loke, kāyo loke, mano loke piyarūpaṅ sātārūpaṅ ti ādinā
 Mahāsati-paṭṭhāna-sutte āgataṅ² tebhummikamme jātaṅ
 piyarūpaṅ sātārūpaṅ nāma etaṅ mama, eso 'ham asmi, eso
 me attā ti piyāyitabbattā assāditabbattā ca taṅ rūpaṅ eva
 hoti rūpak-khandho hoti ti attho.

Parato Suddhakhandhavāro, Suddhakhandhacakkavāro
 ti dve vārā suddha-abhidhammavārā nāma. Tattha uddese
rūpaṅ khandho, khandho rūpaṅ ti uddiṭṭhajaṅ, tassa
 niddese pana *khandhā rūpak-khandho* ti paduddhāro kato.
 Kasmā? Abhidhamme suddharūpasaddo pi rūpak-khan-
 dhavimuttajaṅ aṅṅajaṅ na vadati. Tasmā evaj paduddhāro
 kato ti.

Pavatti-mahāvāre: Pañcasu khandhesu rūpak-khandho
 arūpabhummijaṅ na labbhati; sesāsu tiṅsabhummiṅsu
 labbhati. Cattāro nāmakkhandhā asaṅgīṭasattabhummijaṅ
 na labbhati; sesāsu labbhati. Tasmā *rūpak-khandho*
uppijati, uppijīṭṭha, uppijissati, nirujjhati, nirujjhittha,
nirujjissatīti sabbam idaj arūpabhummijaṅ na labbhati;
 asaṅgīṭasattabhummijaṅ ca sesāsu ca bhummīsu niccakālaṅ
 labbhati. *Vedanakkhandho uppijati . . . pe . . . niruj-*
jissatīti sabbam idaj asaṅgīṭasattabhummijaṅ na labbhati;
 arūpabhummijaṅ ca sesāsu ca bhummīsu niccakālaṅ

¹ MS. sic.² *Dīgha-N.* ii, 308.

labbhati. Cattāro nāmakkhandhā ekasadisā ti vedanākkhandhe vutte sesesu tisu vattabbāṇ natthi. Ayaṇ suddhabhumivāsena khandhāṇaṇ pavattivibhāgo.

Puggalasantāne pana sabbesaṇ pi puggalāṇaṇ rūpakkhando uppajjittha nirujjhitta, vedanākkhandho uppajjittha nirujjhithāti idaṇ atītavacaṇaṇ labbhati. Na hi anamatagge saṇsāre koci puggalo nāma atthi. Yassa rūpakkhando vā vedanākkhandho vā na uppannapubbo ti. Tasmā arūpasattāṇaṇ pi rūpakkhando uppajjittha nirujjhitta; asaṇṇasattāṇaṇ pi vedanākkhandho uppajjittha nirujjhithāti; arūpe ariya - puggalāṇaṇ rūpakkhando uppajjissati nirujjhissatīti natthi; arūpe tattha tattha pacchimabhavikāṇaṇ pana vedanākkhandho pi uppajjissatīti natthi. Ye ca puggalā anantare bhava arūpaṇ gantvā tatth' eva parinibbāyissanti, tesāṇ pi pañcavokārā cavantāṇaṇ rūpakkhando nuppajjissati. Pañcavokāre pacchimabhavikāṇaṇ pana rūpakkhando pi vedanākkhandho pi nuppajjissati yeva. Sabbesaṇ pi parinibbāyantāṇaṇ rūpakkhando pi nuppajjissati na nirujjhissati, vedanākkhandho pi nuppajjissati na nirujjhissati. Arūpasattāṇaṇ paṭisandhicittassa uppādakkhaṇe vedanākkhandho uppajjati, na nirujjhati, tesāṇ yeva cuti-cittassa bhangakkhaṇe vedanākkhandho nirujjhati na uppajjati. Asaṇṇasattāṇaṇ paṭisandhi-rūpassa uppādakkhaṇe rūpakkhando uppajjati, na nirujjhati, tesāṇ yeva cutirūpassa bhangakkhaṇe rūpakkhando nirujjhati na uppajjati. Pañcavokārasattāṇaṇ paṭisandhicittassa uppādakkhaṇe rūpakkhando pi vedanākkhandho pi uppajjati na nirujjhati, tesāṇ yeva cuticittassa bhangakkhaṇe rūpakkhando pi vedanākkhandho pi nirujjhati na uppajjati ayaṇ suddhapuggalavasena khandhāṇaṇ pavattivibhāgo.

Bhummi-puggalasambandhe pana kassaci sattassa pi arūpe rūpakkhando uppajjitthātīti pi natthi; asaṇṇasatte vedanākkhandho uppajjitthātīti natthi; suddhāvāsabhummisu rūpakkhando pi vedanākkhandho pi uppajjitthātīti vā uppajjissatīti vā natthi. Kasma? Ekassa pi sattassa suddhāvāsesu ekabhummiaṇ dvikkhattuṇ uppatti nāma natthīti; sesapañcavokārasattāṇaṇ pana tasmiṇ tasmiṇ

bhave anamatagge saṅsāre rūpakkhando pi vedanākkhandho pi na uppajjithāti natthīti ayaṃ bhummipuggalasambandhavasena khandhānaṃ pavatti-vibhāgo. Evaṃ imesu tividhesu vibhāgesu suttu ñātesu pavatti-mahāvāre asaññasattaṃ upapajjantānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ti ādīnaṃ atthuddhārapadānaṃ atthasarūpāni suviññeyyāni hotīti.

Sannitthānasāṅsayā vuccante :—

Yassāti vā yatthāti vā yassa-yatthāti vā yo ti vā yato ti vā evaṃ ya-kārayuttaṃ pūrimapadaṃ sannitthānapadaṃ nāma. Tassāti vā tatthāti vā tassa tatthāti vā so ti vā tato ti vā evaṃ ta-kārayuttaṃ pacchimapadaṃ saṅsayapadaṃ nāma. Tad-ubhayāṃ padaṃ ekāṃ yamakaṃ nāma sannitthānapadassa attho, sannitthānattho nāma. Saṅsayapadassa attho saṅsayattho nāma. Pakatiyā ñāto attho sannitthānattho nāma. Pakatiyā aññāto idāni ñātuṃ icchito attho saṅsayattho nāma.

Pañca vissajjanā vuccante :

1. Natthi vissajjanā. 2. No vissajjanā. 3. Na paṭikkhepa - vissajjanā. 4. Āmantā - vissajjanā 5. Vibhajjavissajjanā.

1. Yattha sannitthānattho pi natthi, saṅsayattho pi natthi, tattha natthi-vissajjanā hoti. Taṃ yathā : *yassa rūpakkhando nuppajjitha, tassa vedanākkhandho nuppajjithati ? Natthi. Yassa vā pana vedanākkhandho . . . pe . . . nuppajjithāti ? Natthi.*

Yattha vā pana sannitthānattho natthi, saṅsayattho pana atthi, evaṃ sante pi sannitthānatthassa abhāvā saṅsayattho pi natthi sankhyaṃ gacchati. Tattha pi natthi-vissajjanā hoti. Taṃ yathā :—*yassa vā pana vedanākkhandho nuppajjitha, tassa rūpakkhando nuppajjati ? Natthi.*

2. Yattha añño sannitthānattho, añño saṅsayattho, tattha saṅsayatthāya paṭisedhetuṃ no-vissajjanā hoti. Taṃ yathā : *yassa rūpakkhando uppajjati, tassa vedanākkhandho nirujjati ? No. Yassa vā pana vedanākkhandho nirujjati . . . pe . . . uppajjati ? No.*

3. Yattha sannitthānattho atthi, saṅsayattho natthi,

tattha saṅsaya-padamhi na-kūraṅ paṭikkhipitva na-paṭikkheparissajjanā hoti. Taṅ yathā : *yassa rūpakkhandho nuppajjati, tassa vedanākkhandho nuppajjitthāti? Uppajjittha.*

4. Yattha ubhayapadattho sabbasadiso hoti, tattha āmantā-vissajjanā hoti. Taṅ yathā : *yassa rūpakkhandho uppajjittha tassa vedanākkhandho uppajjitthāti? Āmantā. Yassa vā pana vedanākkhandho uppajjittha . . . pe . . . uppajjitthāti? Āmantā.*

5. Yattha pana ubhayapadattho ekadesena sadiso hoti, ekadesena asadiso, vibhajitvā vissajjetabbo, tattha vibhajavissajjanā hoti. Taṅ yathā : *yassa rūpakkhandho uppajjati, tassa vedanākkhandho uppajjati? Asaññasattaya upapajjantānaṅ tesā rūpakkhandho uppajjati no ca tesā vedanākkhandho uppajjati; pañcarokāraṅ upapajjantānaṅ tesā rūpakkhandho ca uppajjati, vedanākkhandho ca uppajjati.* Anusayayamake pana Cittayamake ca aññathā pi vissajjanāyo dissanti. Pariññāvāre yo rūpakkhandhaṅ parijānāti yo rūpakkhandhe pariññā-kiccassa matthakaṅ pāpuṇāti attho. Taṅ pāpuṇanaṅ ca nāma rūpakkhandhe sammodhassa anavasesapahānam eva; taṅ ca pahānaṅ aggamaggakkhaṅ sījhati. Tasmā paccuppannavāre aggamaggasamangī gayhati. Atītavāre arabhā gayhati so hi parijānittha yeva, na parijānāti. Anāgatavāre imasmiṅ bhava yeva aggamaggaṅ avasesaṅ labhissamāno puggalo gayhati.

Āyatanayamake pi tayo vārā honti : paṇṇattivāro, pavatti-mahāvāro, pariññāvāro. Tattha paṇṇattivāro khandhayamake vuttanayattā suviññeyyo. Pavattimahāvāre pana dvādasasu āyatanesu arūpabhummiyaṅ dve manāyatanadhammāyatanāni eva labbhanti; sesāni dasāyatanāni na labbhanti. Asaññasattabhummīyaṅ dve rūpāyatanadhammāyatanāni eva labbhanti. Sesāni dasāyatanāni na labbhanti. Sesāsu rūpāvacarabhummiṅsu cakkhāyatanāṅ sotāyatanāṅ manāy° rūpāy° saddāy° dhammāyatanan ti cha āyatanāni labbhanti; ghānāyatanāṅ jivhāy° kāyāy° gandhāy° rasāy° phoṭṭhabhāyatanan ti cha āyatanāni na labbhanti. nāsasaṅṭhāna-jivhāsaṅṭhāna-kāyasaṅ-

ṭhānāni pana rūpabrahmānaṃ suṭṭhutarāṃ paripuṇṇāni
 eva honti. Nānu rūpāvacaṛabrahmānaṃ sarīre cattāri
 mahabhūṭāni vaṃṃ gandho raso ojāti imāni atṭhi avinib-
 bhogarūpāni atṭhiti? Atṭhi. Atha kasmā? Gandhāya-
 tana-rasūyatana-phoṭṭhabbāyatānāni na labbhantīti vut-
 tanti. Ghāna - jivhā - kāyāyatānānaṃ abhāvena tattha
 gandhādīnaṃ āyatānakkiccaṃ abhāvato ti vadanti.
 Āyatānakkiccaṃ nāma: cakkhuṃ ca paṭicca rūpe ca uppaj-
 jati cakkhuvīññānaṃ . . . pe . . . manaṃ ca paṭicca dhamme
 ca uppajjati manovīññānaṃ ti evaṃ vuttāṃ. Tay taṃ
 vīññānuppattiyā paccayavisesabhūṭāṃ dvinnāṃ dvinnāṃ
 āyatānānaṃ sannipāṭakiccaṃ. Sesam ettha vattabbāṃ atṭhi.
 Tay amhehi racitāya Paramatṭhadīpaniyā nāma Abhi-
 dhammatṭhasaṅgaha - ṭikāya rūpasāṅgahasāṃvaṃṃanūyaṃ
 vuttam eva. Kāmāvacaraṃbhummīyaṃ pana sabbāni pi
 dvūdasāyatānāni labbhanti. Yattha yattha yaṃ yaṃ na
 labbhati, tattha tattha tassa tassa tīsu kālesu uppādani-
 rodhā sabbaso paṭikkhittā honti. Ayāṃ suḍḍhabhūmi-
 vasena āyatānānaṃ vibhāgo.

Puggalasantāne pana sabbesaṃ pi puggalānaṃ atita-
 bhavesu sabbāni āyatānāni uppajjissu yeva. Tasmā atita-
 vāre anulomayamakesu āmantā ti ekā va vissajjanā labbhati.
 Paccanikayamakesu natṭhīti ekā va vissajjanā labbhati.
 Sabbesaṃ paccimabhavikānaṃ kiñci āyatānaṃ uppaj-
 jissatīti? natṭhi; paṭisaṅkhikkhaṇe ṭhitānaṃ pana tesāṃ
 taṃ taṃ āyatānaṃ nirujjhissatīti? atṭhi yeva. Arūpe
 ariyapuggalānaṃ cakkhūdini dasāyatānāni uppajjissanti
 nirujjhissantīti? natṭhi. Rūpāvacaṛe ariyapuggalānaṃ
 ghāna-jivhā-kāya-gandha-rasa-phoṭṭhabbāyatānāni uppaj-
 jissanti nirujjhissantīti? natṭhi. Ye puggalā anantare
 bhava taṃ taṃ āyatānarahitūsu, rūpārūpabhūmmīsu uppaj-
 jivā parinibbāyissanti, tesāṃ pi pūrimabhava cavantānaṃ
 taṃ taṃ āyatānāni uppajjissanti nirujjhissantīti? natṭhi.

Uppajjatīti idaṃ paṭisaṅkhiyā uppādakkhaṇe eva labbhati.
 Nirujjatīti idaṃ entiyā bhāṅgakkhaṇe eva labbhati. Arūpe
 vā asaṅṅāsatte vā sesarūpāvacaṛesu vā alabbhamānaṃ taṃ
 taṃ āyatānaṃ tesu upapajjantānaṃ pi uppajjatīti natṭhi,
 cavantānaṃ pi nirujjatīti natṭhi. Kāmabhūmmīyaṃ pi

paṭisandhikāle taṃ taṃ āyatanavekallatā nāma atthi. Tattha kesañci opapātikapuggalānaṃ cakkhu-sotavekallatā atthi, ghāna-jivhā-kāyavekallatā nāma atthi. Kesañ ca gabbhaseyyakānaṃ saṃsedajānañ ca cakkhu-sota-ghāna-vekallatā atthi, jivhā-kāyavekallatā pana natthi. Gabbhaseyyakānaṃ pana cattāri cakkhu-sota-ghāna-jivhāyatanāni paṭisandhikkhaṃ nuppajjanti; pavattikāle ekādasama-sattāhe eva uppajjanti. Tasmā eva rūpaṃ vibhāgaṃ sallakkhetvā pāṭhiyaṃ atthuddhārapadānaṃ atthasarūpādi veditabbāni. Kathaṃ veditabbāni? Acakkhukānaṃ ti pade. Arūpapuggalā pi asaññasattā pi kāmabhummiyaṃ vikalacakkhukā pi paṭisandhikkhaṃ anuppannacakkhukā pi veditabbā. Esa nayo asotakānaṃ aghānakānaṃ ti padesu. Ajivhakānaṃ akāyakānaṃ ti padesu pana rūpārūpuggalā eva veditabbā. Tattha rūpabrāhmānaṃ ghāna-jivhā-kāyāyatanāni eva natthi. Nāsaṃṭhānaṃ jivhāsaṃṭhāna-kāyasaṃṭhānaṃ pana suparipuṇṇāni atthiti. Ayaṃ suddhapuggalavasena āyatanānaṃ pavattivibhāgo.

Bhummi-puggalasambandhe pana yathā uppajjittha uppajjesatīti atītānāgatavacanāni suddhāvāsabhummiyaṃ suddhāvāsapuggalānaṃ labbhanti, na tathā imasmiṃ vāre labbhanti. Kasma? Suddhāvāsapuggalānaṃ ekissaṃ bhummiyaṃ dvikkhattuṃ uppattiyā eva abhāvato ti.

Āyatanayamakayaṃ niṭṭhitayaṃ.

Dhātuyamake, attano sabhāvaṃ dhārentīti dhātuyo. Kassaci sattassa vāse avattitvā attano attano sabhāvam eva dhārenti. Na hi etā sattānaṃ cittachandavasā yattavuttikā honti; attano attano paccayā-yattavuttikā eva honti. Paccaye satī¹ anicchantānaṃ pi uppajjanti yeva; paccaye asati icchantānaṃ pi na uppajjanti yeva. Tathā ajjhata-santāne kesakoṭṭhāse aṭṭhadhātuyo atthi: pathavī āpo tejo vāyo vaṇṇo gandho raso oḷā ti etā paccayaṃ attano sabhāvaṃ eva dhārenti. Na aññā dhātu aññiessā dhātuyā sabhāvaṃ dhāreti. Aññamaññavavattitā ete dhammā ti attano sabhāvaṃ dhārentīti dhātuyo. Tathā lomakoṭṭhādīsu. Bahiddhā-santāne pathavī-pabbata-rukkhādīsu pathavī-

koṭṭhāsesu samudda-nadī-jūlassara-pokkharanī-talākādisu
 ūpokotṭhāsesu, kaṭṭhaggi-salākaggi-tiṇaggi-ādīsu tejo-
 koṭṭhāsesu, pūrattima-vātādisu vāyokotṭhāsesu ca etā
 aṭṭha aṭṭha dhātuyo paccekāṇ attano sabhāvaṇ eva
 dhārentī. Na aññā dhātu aññissā dhātuyā sabhāvaṇ
 dhāreti. Aññamaññāvavattṭhitā ete dhammā ti attano
 sabhāvaṇ dhārentitī dhātuyo.

Api cāyaṇ dhātu-saddo nisatta-nijjivaṭṭhe pi niruḷho ti
 nisatta-nijjivaṭṭhena dhātuyo. Tattha sattatṭho nāma
 ihābyāpāro nirīhakatā nibyāpārātā nisattatṭho nāma.
 Tattha idaṇ nāma karissāmiti ādinā kattabbakiccassa
 pubbārambho pubbapayogo ihā nāma. Karaṇakkhaṇe
 ūrambhamānapayogo byāpāro nāma ime dve sattānaṇ
 dissamānapayogā dhātūnaṇ natthi. Kasmā? Ekavijjup-
 pādamatte pi tāsāṇ anekasatasahassavāre uppajjanato
 bhijjanato ca. Paramparāpavattasantati-paññattivāsena
 pana sattānaṇ te sattapayogā nāma dissantitī. Jivaṭṭho
 nāma vipphandaṇaṇ, vinā parapayogena sarasato iñjanaṇ
 phandaṇaṇ kampaṇaṇ calanaṇ vikāraṇaṇ. Nijjivaṭṭho
 nāma avipphandaṇaṇ. Yadi evaṇ asaññāsattānaṇ niro-
 dhasamāpannānaṇ ca nijjivatūpatti siyā ti codanā. Loke
 sajīva-nijīva-sallakkhaṇe pakāṇanimittavasena vipphanda-
 naṇ vuttaṇ. Usmā-dhātuyā saha indriyadhammānaṇ
 vijjamānatā eva ekantena na sajīvatṭho nāma, tesāṇ avij-
 jamānatā nijjivaṭṭho nāma. Idaṇ ca ayaṇ satto sattānaṇ
 jīvati, māsaṇ jīvati, saṇvaccharaṇ jivatitī ādinā loke
 sammatassa taṇ jīvaṇ taṇ sarīraṇ ti ādinā titthiyehi
 parikappitassa paramāyusankhātassa jīvassa vasena vuttaṇ.
 Paramatthato pana so jivo eva natthi. Sabbe pi dhammā
 tena jivena nijjīvā eva hontī. Kasmā? Aniccadham-
 mattā. Evaṇ sante dvinnaṇ jīvitindriyaṇaṇ niratthakatā-
 patti siyā ti? Na siyā. Tesāṇ vijjamānattā eva loke
 sajīva-nijjīva-paññūpanāya dhammānaṇ pavatti visesassa
 siddhattatī. Tathā hi yo yo dhammesu visuṇ eko dhammo
 nāma atthi, tassa tassa dhammassa vasena loke visuṇ
 visuṇ paññatti-visesā dissanti. Ime pana sattā mohavasena
 taṇ taṇ dhammaṇ ajānantā diṭṭhivasena bahiddhā paññat-
 tisu eva pakkhalantā nānakammavasena vinipātassote

patantā cīrakālay vuyhantīti. Tattha yathā Āyatana-yamake saddāyatanay pannattivāre gahitaṃ, pavattimahāvāre pana paṭisandhi-cuti-khaṇesu aparattattā taṃ na gahitaṃ, tathā Dhātuyamake pi pañca viññāpadhātuyo manodhātu ca : imā cha dhātuyo paññattivāre eva gahitā, na pavattimahāvāre. Kasmā? Tāsaṃ pi paṭisandhi-cuti-khaṇesu appavattanato imāni hi Khandh'-Āyatana-Dhātuyamakāni paṭisandhi-cutivasena vuttāni na pavatti kālavasenāti.

Dhātuyamakaṃ niṭṭhitaṃ.

Saccayamake paññattivāre niddese, *dukkhasaccay dukkhan ti? Kāyikay dukkhaṃ cetasikay dukkhaṃ ṭhapetvā, avasesay dukkhasaccay, na dukkhan ti ettha kāyikay dukkhan ti kāyikā dukkhavedanā, cetasikay dukkhan ti cetasikā domanassavedanā. Tad-ubhayaṃ ṭhapetvā avasesay taṃbhāvajjitay tebhummikadhammajātay dukkhasaccam eva hoti. Dukkhaṃ na hotīti attho. Dukkhe abhonte kathaṃ dukkhasaccay hotīti pucchā. Vissajjanā vuccate : attha-nānattato kāyikay dukkhaṃ cetasikay dukkhan ti. Ettha hi dukkhasaddo asātalakkhaṇe anubhavanadukkhe vattati; dukkhasaccan ti ca aniccaṃ dukkhaṃ anattā ti ca ettha pana asanti-akhema-asīva-lakkhaṇe sappatibhayatā dukkhe vattati. Tathā hi sukhā vedanā loke anubhavanatṭhāne dukkhā nāma na hoti, sātalakkhaṇā sukhā eva hoti. Asantilakkhanena dukkhena pana sā sukhā vedanā dukkhā eva hoti. Yathā hi eko gilānapuggalo atthi, so lukhāni bhojanāni bhuñjanto yāpeti; siniddhāni bhojanāni bhuñjantassa pana maraṇaṃ vā bhavissati, maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ. Eko puriso puññatthiko puññatthāya tassa gilānassa atisiniddhāni maṃsodanāni deti. So tāni disvā ativiya bhuñjitaṃ icchanto pi rogadukkhaṃ disvā:—alaṃ, samma! ahaṃ evarūpānaṃ bhojanānaṃ bhāyāmi; evarūpāni me bhojanāni bhuñjantassa maraṇaṃ vā bhavissati, maranamattaṃ vā dukkhan ti paṭikkhipati. Tattha sace so tāni bhojanāni bhuñjeyya, bhuñjanakkhaṇe ativiya rasa-paṭisaṃvedī bhaveyya, bhuñjitvā pan' assa maraṇaṃ va bhaveyya, maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ. Ettha tāni bhojanāni anubhavanaṭṭhāne piyarūpāni satarūpāni bbutvā*

tassa puggalassa sukhavedaniyāni honti; sappaṭibhayatt-hena pana tāni tassa ekantena dukkhāni eva honti. Tato yeva ahaṃ evarūpānaṃ bhojanānaṃ bhāyāmīti paṭikkhipati. Evam eva sukhā vedanā anubhavanaṭṭhāne vedanāttika-visaye eva sukhā nāma hoti. Catusaccaṭṭhānavipassanāṭṭhānesu pana sappaṭibhayattṭhāne sabbesaṃ dasattānaṃ ekantena dukkhā eva hoti. Taṃ hi ye ye sattā: etaṃ mama, eso 'ham asmi, eso me attā ti upādiyanti, te te sattā sabbehi kilesabhayehi, sabbehi duccharitabhayehi, sabbehi apāyabhayehi aparimuttā eva honti. Yathā taṃ sagāhakaṃ samāraṃkaṃ sadāṇḍakaṃ sarajjukaṃ sabalīsaṃ māyasaḥkaṇḍaṃ gilivā ṭhitā macchā sabbehi macchabandhakānaṃ vadha-bandhanādihi bhayehi na parimuccanti. Vuttaṃ h' etaṃ Bhagavatā Khandhasaṃyuttake:—Yo bhikkhave rūpaṃ abhinandati dukkhaṃ so abhinandati; dukkhaṃ abhinandanto aparimutto dukkhasmā ti vadāmi. Yo bhikkhave vedanaṃ . . . saññaṃ . . . sankhāre . . . viññāṇaṃ . . . abhinandati dukkhaṃ so abhinandati; dukkhaṃ abhinandanto aparimutto dukkhasmā ti vadāmi.¹ Tena vuttaṃ kāyikaṃ dukkhaṃ, cetasikaṃ dukkhaṃ ṭhapetvā, avasesaṃ dukkhasaccaṃ na dukkhaṃ ti.

Ye ye sattā taṃ sukhaṃ vedanaṃ: etaṃ mama, eso 'ham asmi, eso me attā ti upādiyanti, tesāṃ tesāṃ sattānaṃ taṃ upādānaṃ taṃhāya sseti hoti; taṃhāya asati na hoti. Tasmā taṃhā eva ekantena sabbesaṃ vaḍḍhadukkhānaṃ samuppatti-kāraṇattā samudayasaccaṃ nāma. Na Saccavibhange² niddiṭṭhā kāmāvacarakusalādibhedā kusalā-kusaladhammā, te hi saccasāmaññe samudayasaccaṃ nāma, ariyasacce pana samudayasaccaṃ na honti, dukkhasaccam eva honti. Avijjā pi hi ariyasaccaṭṭhānaṃ patvā dukkhasacce sangahitā ti. Tena vuttaṃ: *Samudayasaccaṃ ṭhapetvā avaseso samudayo, na samudayasaccan ti.* Avaseso samudayo ti Saccavibhange niddiṭṭho, kusalamūlādibhedo dukkhasaccassa paccayo. Yasmā ca ariyāsaccaṭṭhānaṃ patvā taṃhā eva samudayasaccaṃ nāma hoti,

¹ *Saṃyutta*, iii, 31.

² *Vibhanga*, p. 106 f.

tasmā nirodho pi taṇhā-nirodho eva nirodhasaccaṃ nāma, na avasesakilesadhammakusalākusaladhammānaṃ nirodho. Tena vuttay:—*nirodhasaccaṃ t̐hapetrā avaseso nirodho na nirodhasaccan* ti. Avaseso nirodho ti avasesānaṃ kilesadhammānaṃ lokiya-kusalākusaladhammānañ ca nirodho. Api ca taṇhā-nirodho pi duvidho: uppannanirodho anuppādanirodho ti. Tattha paccayaṃ labbitvā uppannāya taṇhāya bhaṅgapattivaseṇa nirodho uppannanirodho nāma. Tad-anga-pahānādi-vasena paccayaṃ pajahantassa taṇhāya puna uppādābhāvo anuppādanirodho nāma. So: tad-anganirodho vikkhambhananirodho samucchedanirodho paṭipassaddhinirodho nissaraṇanirodho ti pañca vidho. Tattha tad-anganirodho kāmakusalesu labbhati, vikkhambhananirodho mahaggatakusalesu, samucchedanirodho ariyamaggesu, paṭipassaddhinirodho ariyaphalesu, nissaraṇanirodho nibbāne labbhati. Samucchedo hi paṭipassaddhi ca taṇhāpariyante pavatto upakkamo hoti. Taṇhāya nissaraṇaṃ nāma na hoti. Taṇhāpariyantato suṭṭhu vimuccitvā bahiddhā dissamānaṃ nibbānakiccama eva nissaraṇaṃ ti vuccati. Tasmā viṣuṅ nissaraṇanirodho nāma vuccati. Ayam eva idha adhippeto.

Yasmā ca taṇhāya anuppādanirodhattāya pavatto ariyamaggo eva idha maggasaccaṃ nāma, na lokiyamaggo. Tena vuttay: *maggasaccaṃ t̐hapetrā avaseso maggo na maggasaccan* ti.

Ettha codanā siyā:—Avijjā pi hi ariyasaccaṭṭhānaṃ patvā dukkhasacce sangahitā ti: kasmā? vuttay, nanu sā paṭiccasamuppāde ādipabhavabhūtā hoti, taṇhāya ca paccayabhūtā; tasmā avijjāya sati taṃ upādānaṃ hoti, avijjāya asati taṃ upādānaṃ na hotiti pi siddhattā avijjā pi samudayasaccaṃ nāma siyā ti?

Parihāro vuccati: Paṭiccasamuppādapariyāyaṃ patvā avijjā padhānaṃ hoti, ariyasaccapariyāyaṃ patvā taṇhā padhānaṃ. Yathā hi eko puriso ekaṃ bhūmipadesaṃ sodhetvā nānārukkhasampannaṃ uyānaṃ karoti, tattha ādito patthāya uyānapavattiyā paccayaparaṇparā katamā ti vutte, bhūmipathamaṃ vattabbā hoti. Ko uyānaṃ karoti? ko uyānasāmīti vutte, pūriso vattabbo hoti:—ayaṃ

uyānakārako, ayaṅ uyānasāmīti. So hi bhummisodhan-
 ādikay sabbay uyāne kattabbakiccaṅ karoti. Tato pavattaṅ
 bhogaṅ so ova bhuñjati. Tattha uyānay viya sattasantānay.
 Bhūmi viya avijjā. Sāmiko viya taṇhā. Tattha ādito
 patthāya sattasantānapavattiyā paccayaparaṅparāya desi-
 yamānāya avijjā pathamaṅ vattabbā. Sā hi ādi pabhava-
 bhūtā ti. Ko dhammo sattasantānaṅ karotīti vutte, taṇhā
 ova vattabbā. Tattha uyānapavattiyā paccayaparaṅ-
 parakathā viya paṭiccasamuppādadesanā. Uyānakāraka-
 kathā viya catusaccadesanā ti. Saccasāmaññay ariya-
 saccan ti ko viseso? Saccasāmaññe yo yo dhammo
 udayabbaya-paṭipilanādi vasena dukkhādi paripariyānaṅ¹
 labbhati, so so dhammo dukkhasaccādisu sangahito.
 Ariyasaccaṅ pana nippariyāyasaccaṅ acalasaccaṅ suddha-
 abhidhammabhūtan ti.

Sattasantānapavattiyā paccayaparanparākathāya avijjā
 pathamaṅ vattabbā ti ettha kasmā pathamaṅ vattabbā?
 Nanu avijjāya pi paccayo atthīti? Atthi. Evaṅ sati
 avijjāya paccayo pathamaṅ vattabbo ti? Na vattabbo.
 Kasmā ti ce, sace hi avijjāya pi paccayo atthiti katvā
 taṅ paccayaṅ pathamaṅ vadeyya. Tassa paccayassā pi
 paccayo atthi yeva. Tasmā tassa paccayassā pi paccayo
 pathamaṅ vattabbo ti āgacchati yeva. Evañ ca sati tassa
 paccayassāpi paccayo tassa paccayassa pi paccayo ti anama-
 tagge atitamaddhāno pariyantam eva na gaccheyyāti.

Atha kasmā avijjā ādimhi vuttāti? Saṅsārapavat-
 tiyā mūlapabhavapadhānaṅ jeṭṭhakakiccatāya ādimhi
 vuttā. Sā hi aññānakiccā hoti. Aññāpañ ca vaḍḍhaduk-
 khapavattiyā mūlapabhavo hoti, mūlapadhānaṅ hoti, mūla-
 jeṭṭhakay tato pubbaṭṭhānārahassa kiccantarass' eva
 abhāvato ti. Api ca paṭiccasamuppādadesanā nāma eka-
 bhavavisayā hoti. Ekaṅ bhavaṅ paripuṇṇaṅ katvā desento
 Bhagavā paṭiccasamuppādaṅ deseti. Ekaṅ bhavaṅ pari-
 puṇṇaṅ katvā desentena ca āgamanangehi gamanangehi
 ca saddhiy vattabbo hoti. Tattha āgamanangāni nāma
 pūrimabhava siddhā : avijjā sankhārā. Gamanangāni

¹ MS. sic.

nāma idhabbhavapaccayā anantare bhavē jātijarāmarañāni. Ekañ ca bhavaṃ paripuṇṇaṃ katvā desite, anamatagge saṅsāre bhavābhavā pi viññāyanti. Ettha pi evaṃ eva; tattha pi evaṃ evūti. Evaṃ dvinnāṃ dhammānaṃ dvisu desanāsu visuṃ visuṃ padhānakāraṇaṃ veditaḥḥan ti.

Pavattimahāvāre nirodhasaccaṃ na labbhati. Kasmā? Nirodhasaccasankhātassa nibbānassa uppādanirodhābhāvato. Na hi pathamamaggena niruddhānaṃ diṭṭhivici-kicchānaṃ ca sabbesaṃ apāyagāmikammānaṃ ca apāya-bhavānaṃ ca bhavantaressu pi tassa puggalassa santāne puna uppādo nāma natthi, tassa tassa nirodhassa puna nirodho nāma natthi. Uppādābhāvo pan' assa ajāti-dhammattā hotīti evañ ca katvā so nirodho saṅsāre apāya-dukkhabhirukānaṃ¹ ariyajanānaṃ tanaṃ hoti, leṇaṃ hoti, saraṇaṃ hoti, parāyanaṃ hoti, gatiṃ hoti, patitṭhā hotīti.

Samudayasaccaṃ ca maggasaccaṃ ca paṭisandhikkhaṇe cutikkhaṇesu na labbhanti, pavattikāle eva labbhanti. Tasmā imasmiṃ Saccayamake pavattimahāvāre pavattikāle pi uppādanirodhā gahitā honti: *paratte taṃhārippayuttacittassa uppālakkhaṇe*; *paratte maggarippayuttacittassa uppālakkhaṇe* ti ādinā.

Atītavāre *anabhisametāvīnaṃ* ti puthujanānaṃ, *abhisametārīnaṃ* ti ariyajanānaṃ; te pi ariyamaggakkhaṇe abhisametā eva honti, na abhisametāvino. Ariyaphalakkhaṇe eva te abhisametāvino. *Suddhāvāsānaṃ dutiye eitte rattamāne* ti paṭisandhicittaṃ atikkamitvā tṭhitānaṃ. Dutīye bhavanga-cittasantāne vattamāne. Bhavanikantika-pathamajavanacittaṃ pi dutiyacitte sangahitaṃ.

Pariññāvāre nirodhasaccaṃ ca maggasaccaṃ ca na labbhanti. Kasmā? Lokuttarasaccesu pariññākiccassa abhāvato. Na hi *parijānātīti?* vattabbā. Nātatiraṇapariññāyo tesu saccesu atthi. Tasmā yo nirodhasaccaṃ parijānātī, yo maggasaccaṃ parijānātīti na sakkā vattun. Pahāna-pariññā pi natth' eva. Tasmā yo nirodhasaccaṃ pajahati, yo maggasaccaṃ pajahatīti na sakkā vattun ti.

Tattha tesu saccesu pahāna-pariññā natthīti yuttaṃ,

¹ MS. *sic.* ? abhirubantānaṃ.

ñātatiraṇapariññāyo pana tesu sakkā laddhuṃ, tāni hi abhiññeyyadhammattā, sabhāvato vā pabhedato vā ñātabbāni eva honti, maggasaccaṃ ca uppādanirodhadhammattā aniccaṃ dukkhay anattā ti tiritabbam eva hotīti codanā.

Parihāro vuccati : pariññā nāma matthakapattay ñāṇakiccaṃ hoti, pariniṭṭhitañāṇakiccaṃ. Tesu ca dvīsu saccesu sabhāvato vā pabhedato vā ñātamattena ñāṇakiccaṃ na pariniṭṭhīti; Nirodhasacce attano ajjhattasantāne paṭilabhitvā rāgo ne niruddho ti ādinā sacchikate eva, tasmīṃ ñāṇakiccaṃ pariniṭṭhīti. Maggasacce ca attano ajjhattasantāne upasampādanavasena bhāvite eva, tasmīṃ ñāṇakiccaṃ pariniṭṭhīti. Tasmā tesu saccesu ñātapariññā natthīti vuttay. Yesu ca dhammesu taṇhāgāho uppajjati nivīsati, tesveva tassa taṇhāgāhassa pahānatthay tirana-pariññā icchitabbā. Lokuttaradhammesu pana taṇhāgāho yeva natthi. Tasmā tesu tiraṇapariññā pi natthīti vuttay. Yathā ca tesu, tathā samudayasacce pi ñātatiraṇapariññāyo natthi, pahānapariññā eva atthi. Na hi ñātamattena tiritamattena tasmīṃ ñāṇakiccaṃ pariniṭṭhīti, pahine eva pariniṭṭhīti. Dukkhasaccadhammesu ca pahānakiccaṃ natthi, ñātatiraṇapariññāyo eva atthi. Na hi samudaya-saccay apajahitvā tesu dhammesu pahinesu pi tesay pahānakiccaṃ pariniṭṭhīti; tesu apahinesu pi samudaya-sacce pahino tesay pahānakiccaṃ pariniṭṭhīti yeva. Tesay pahānakiccante ca anantarabhavato paṭṭhāya anāgate kāle anantesu bhavesu uppajjissamānāy tesay dukkhasaccadhammānāy imasmīṃ yeva bhava maggakkhaṇe ekappa-hārena samucchodakiccaṃ, phalakkhaṇe paṭipassaddhikiccaṃ, tato paray tēhi anāgatehi dukkhasaccadhammehi nissaraṇakiccaṃ ti attho. Yathā hi ekasmīṃ padese eko vīsarukkho sañjāyati, sace so vaḍḍhamāno pupphaphalāni vihanto tiṭṭheyya, taṃ paṭicca tasmīṃ padese vassasahassay pi vassasatasahassay pi, sakalakappay pi vīsarukkha-paramparā sañjāyeyya. Eko puriso taṃ rukkhaṃ disvā : ayaṃ vīsarukkho ; yassa pupphaphalāni khādantā marantīti ñatvā taṃ rukkhaṃ chindeyya. Tasmīṃ rukkhe chinne taṃ paṭicca uppajjissamānā sabbā pi vīsarukkha-paramparā

chinnā eva nāma honti, na jāyissanti, anuppādadhammatay pāpuṇanti. Evam eva tesay dukkhasaccadhammānay pahānay veditabbay. Tay rukkhaḡ chindeyyāti c' ettha chedo duvidho : mūlacchedo rukkhachedo ti. Tattha mūlacchedo eva samucchedo nāma. Rukkhachedo samucchedo na hoti. Kasmā? Mūle acchinne punap-punay chinnassa pi tassa rukkhasa punappunay ruhanato tasmīḡ ca ruḡhe sabbāsay pi rukkhaparamparānay tasmīḡ padese ruhanato. Mūle pan' assa chinne acchinnassa pi tassa aruhanato. Tasmīḡ ca aruḡhe sabbāsay pi rukkha-paramparānay tasmīḡ padese aruhanato ti.

Tattha so rukkho viya paccuppanno ayay attabhāvo daṭṭhabbo. Tassa mūlay viya imasmīḡ attabhāve taḡhā daṭṭhabbā. So puriso viya Buddhabhāvako daṭṭhabbo. Rukkhaparamparā viya dutiyabhavato paṭṭhāya apāyādīsu uppajjissamānā dukkhasaccaparamparā daṭṭhabbā. Tassa rukkhasa mūlasamucchedo viya tassā taḡhāya samucchedo daṭṭhabbo. Tassa mūle samucchinne tasmīḡ rukkhe aviruḡhe āyatīḡ rukkhaparamparānay anuppādo viya taḡhāya samucchinnāya imasmīḡ attabhāve aviruḡhi-dhamme jāte tāsay sabbāsay dukkhasaccaparamparānay anuppādanīrodhasankhātay nīrodhasaccay daṭṭhabbay. Purissassa mūlacchedāya upakkamo viya pubbabhāga-pariññāhi sahamaggasaccabhāvanā daṭṭhabbā.

Tattha yadā attadiṭṭhisahagatā taḡhā samucchinnā hoti, tadā sabbe duccharitadhammā ca apāyabhavā ca samuc-chinnā honti. Tay-khaṇato paṭṭhāya tassa puggalassa bhavābhavesu duccharitābhayehi ca apāyadukkhehi ca vimokkho hoti. Iday Buddhasāsane sa-upādīsesay nāma asankhatay pathamamahānibbānay hoti.

Yadā diṭṭhivippayuttā kamataḡhā samucchinnā hoti, tadā sabbe kāmapuññābhisankhārā ca kāmasu gatibhavā ca samucchinnā honti. Tay-khaṇato paṭṭhāya tassa puggalassa anāgate bhavābhavesu kāmapuññābhisankhārehi ca kāmā-kīlesavicitarangasankhobhitehi duccharitadurācāra-durājiva-bahulehi accāsanna-apāyaduggativinipatanadhammehi kāmāsu gatibhavehi ca vimokkho hoti. Iday Buddhasāsane sa-upādīsesay nāma asankhatay dutiyamahānibbānay hoti.

Yadā rūparāga-arūparāgasankhātā bhavataṅhā samucchinnā hoti, tadā sabbe mahaggatapuññābhisankhārā ca rūpārūpabrahmabhavā ca samucchinnā honti. Taṅkhaṇato paṭṭhāya tassa puggalassa rūpārūpapuññābhisankhārehi ca sassatucchedagāhamānātimāna-bahulehi anicca-adhūva-vipariṇāmadhammehi rūpārūpabhavehi ca vimokkho hoti. Idaṅ Buddhasāseane anupādisesaṅ nāma asankhataṅ tatiyamahānibbānaṅ hoti. Ettha ca asankhataṅ ti tassa nibbānassa jarāmarañābhāvena niccadhūvāvipariṇāmadhammattā tad-atthāya puna maggabhāvanākiccābhāvato sankhāradukkharahitaṅ.

Tattha Buddhakāle pi devamanussā pathama-mahānibbānapattā eva bahutarā honti. Dutiyamahānibbānapattā appakā va honti. Tatiyamahānibbānapattā pana appakatarā eva. Kasmā? Indriyadhammānaṅ mudutarabahulattāti. Tattha sesakilesadhammā ca sesabbhavakhandhā ca upādisesā ti vuccanti. Sa-upādisesaṅ pathamamahānibbānaṅ pattassa tato paṭṭhāya bhavābhavesu saṅsaranatassa sabbāmicchādīṭṭhiyo ca sabbāni duccaritāni ca sabbāni apāyadukkhaṅi ca natthi. Devamanussesu saṅsaranatassa pi hinabhavā nāma natthi, paṇitabhavā eva atthi. Sa-upādisesaṅ dutiyamahānibbānaṅ pattassa tato paṭṭhāya kāmabhavesu paṭisandhi eva natthi. Uparimaggay labhivā tasmīṅ bhavē vā parinibbāyati, jhānaṅ bhāvetvā uparibrahmalokaṅ vā gacchati. Anupādisesaṅ tatiyamahānibbānaṅ pattassa pana punabbhavo nāma natthi. Tasmīṅ bhavē eva parinibbāyati.

Ettha codanā siyā: Tatiyamahānibbānaṅ pattassa punabbhavo nāma natthīti vuttaṅ. Punabbhavo asati khandhapañcakaṅ natthi. Khandhapañcake asati vedanākkhandho pi natthi. Vedanākkhandhe asati, tasmīṅ nibbāne kiñci vedayitabbaṅ nāma natthi. Vedayitabbe asati tasmīṅ nibbāne kiñci sukhaṅ nāma natthi, kiñci assāditabbaṅ uāma natthi, kiñci kāmaniyaṅ nāma natthi, modaniyaṅ natthi, pamodaniyaṅ natthi, sammodaniyaṅ natthi, kiñci iṭṭhaṅ kantaṅ manāpaṅ pīyarūpaṅ¹ sātārūpaṅ natthi,

¹ MS. sic.

suddhaṃ ajaṭṭhākāsaṃ viya rittakaṃ ñeva khāyati, tucchakaṃ ñeva khāyati, suññakaṃ ñeva khāyati, niratthakaṃ ñeva khāyati. Ye ca loke manussā vā manussasampattiyaṃ ṭhitā samānā, devā vā devasampattiyaṃ ṭhitā samānā, brahmāno vā brahmasampattiyaṃ ṭhitā samānā tassa nibbānassa atthāya mahantaṃ vāyāmaṃ karonti. Sabbe te attānaṃ heṭṭhā anante ajaṭṭhākāse¹ pātetaṃ mahantaṃ vāyāmaṃ karontā ti viya khāyantīti.

Parihāro vuccate: Yā ca manussesu manussasampatti nāma atthi, devesu devasampatti nāma atthi, brahmesu brahmasampatti nāma atthi, sabbā tā taṇhāya āhārā honti. Taṇhaṃ paṭicca sampattināmaṃ labhanti. Yesaṃ kāmataṇhā atthi, tesāṃ devamanussānaṃ attabhāvā ca piyarūpā² sātārūpā khāyanti, devamanussasampattiyo ca rammaṇiyā khāyanti. Yesāṃ rūpārūpataṇhā atthi, tesāṃ brahmatta-bhāvā ca piyarūpā² sātārūpā khāyanti, brahmasampattiyo ca rammaṇiyā khāyanti. Yesāṃ kāmataṇhā natthi, tesāṃ devamanussasampattiyo vālamigehi vā vūḥayakkhehi vā pariggahitā mahāvanasaṇḍā viya nibbindaniyā khāyanti. Devamanussānaṃ attabhāvā ca nānākilesānaṃ vā nānā-kunapānaṃ vā paripūrā jegucchaniyā khāyanti. Tesu attabhāvesu punabbhavaṃ na icchanti, apunabbhavam eva icchanti. Tesu apunabbhavaṃ icchantānaṃ ca tā sampattiyo pi tucchā suññā niratthakā sappaṭibhayaṃ khāyanti. Tesu attabhāvesu ayaṃ apunabbhavo eva taṃ dutiyaṃ mahānibbānaṃ hoti. Esa nayo tatiyamahānibbāno pi. Tattha pana yesāṃ rūpārūpataṇhā natthi, tesāṃ atidīghāyuko brahmattabhāvo acavanādhammaṃ asokaṃ anupāyāsaṃ thāvaramahānibbānaṃ khāyatīti ādinā vattabbaṃ. Tesu āyusampatti-vaṇṇasampatti-sukhasampatti-iddhisampatti-parivārasampattiyo taṇhāya āhārā honti. Taṇhaṃ paṭicca sampattināmaṃ labhanti. Yesāṃ rūpārūpataṇhā natthi, tesāṃ tā sampattiyo naṭṭisamajjānaṃ naccagīta-vāditakiriyaṃ bhaṇḍāni viya, bāladāraḥānaṃ kilanakiriyaṃ bhaṇḍāni viya, surāmadamanuyuttānaṃ majjanakiriyaṃ bhaṇḍāni viya

¹ For this term, cf. *Asl.* 814 f. ; 846

² MS. sic.

ca khāyanti. Attabhāvā ca nosaṃ naṭanāṭakānaṃ vā bāla-
dārakānaṃ vā surāmadamanuyuttānaṃ vū attabhāvā viya
kbāyanti. Kasmā? Kilesānaṃ nisandadhammattā. Yāni
hi devamanussesu ca brahmalokesu ca kāyacittānaṃ iñjana-
phandana-kampana-calanāni nāma atthi. Sabbāni tāni
kilesadhammānaṃ nisandāni evāti. Tasmā tesu brahmat-
tabhāvesu punabbhavaṃ na icchanti. Apunabbhavam eva
icchanti. Tesu ayaṃ apunabbhavo yeva taṃ tatiyamabhā-
nibbānaṃ ti.

Chaṭṭhe Sankhārayamake assāsapassāsā kāyasankhāro,
vitakkavicārā vacīsankhāro; ṭhapetvā vitakkavicāre
avasesā sabbe pi cetasikā dhammā cittasankhāro. Tattha
olārikena nāma rūpakāyena sankhariyatīti kāyasankhāro;
vacībhedaṃ sankharotīti vacīsankhāro; cittaṃ nissēya
uppannattā cittena sankhariyātīti cittasankhāro. Paṇṇat-
tivāro suviññeyyā.

Pavattimabhāvāre suddhabhummiṃvāre jhānaṃ pi idha
bhummittjhāne āgataṃ. Taṃ pana catukkanayena catub-
bidhaṃ hoti: pathamajhānaṃ dutiyajhānaṃ tatiyajhānaṃ
catutthajhānaṃ ti.

Tattha kāyasankhāro kāmabhummīyaṃ labbhati, rūpā-
rūpabhummīsu na labbhati. Brahmānaṃ assāsapassāsā
natthi. Jhānesu pathamajhāne ca dutiyajhāne ca tatiya-
jhāne ca labbhati, catutthajhāne na labbhati. Kāma-
sattānaṃ pi catutthajhānaṃ samāpannānaṃ assāsa-passāsā
na pavattanti.

Vacīsankhāro tisu bhummīsu labbhati, asaññasatte na
labbhati. Jhānesu pathamajhāne eva labbhati, dutiya-
tatiya-catuttha-jhānesu na labbhati. Kasmā? Tesu
avitakka-avicāra-jhānattā.

Cittasankhāro pana cetasikadhammattā asaññasattavij-
jitāsu sabbāsu bhummīsu sabbesu jhānesu labbhati.

Kāyasankhāro pavattikāle eva labbhati, paṭisandhicuti-
kālesu na labbhati. Sesaṃ dvesankhārā tisu kālesu labbhati.

Imasmiṃ Yamake uppādanirodhā pavattikāle pi vuttā.

Loke sattā assāsapassāsesu jīvasaññino honti, ime hi sattā
jīvanti, ime hi sattā yāpentī, imesu avattamānesu sattānaṃ

jīvitāṃ natthīti. Tathā cittaṣa pākatakiriyā byāpārabhūtesu vitakkavicāresu vedanāsaññādīsu ca attasaññīno,¹ citte pana niccaṣaññīno.¹ Tasmā tesu dhammesu sattānaṃ attajīvasaññā-pahānatthāṃ idaṃ Yamakaṃ desitaṃ ti. Citte niccaṣaññā-pahānatthāṃ upari Cittayamakaṃ desitaṃ ti.

Sattame Anusaya-yamake *sattānusayā* ti anusayāvattāyaṃ t̥hitā satta dhātuyo. Yathā hi vāsanā-dhātuyo nāma atthi, pahīnasabbakilesā sāvaka pi paccekabuddhā pi taṃ taṃ kilesavāsaṇaṃ pajābituṃ na sakkonti. Keci vitarāgā² pi samānā rajjaniye t̥hāne rajjanākāravikāraṃ pāpuṇanti. Keci vitadosā² pi samānā dussaniye t̥hāne dussanākāravikāraṃ pāpuṇanti. Keci vitamohā² pi samānā muyhaniye t̥hāne muyhanākāravikāraṃ pāpuṇanti. Sabbasaññū Buddhā eva sabbāṃ kilesavāsaṇaṃ pajāhanti. Koci tesāṃ kilesākāravikāro nāma natthi. Sabbat̥thānesu acalā niccalā nibbikārā t̥t̥thanti. Yato te sammāsambuddhā ti vuccanti. Tathā sabbesaṃ puthujjanānaṃ anusayadhātuyo nāma atthi. Sekkha-ariyānaṃ pi kesañci kaci anusayadhātuyo atth' eva. Khīṇāsavānaṃ pana natthi.

Tisso hi kāmarāgassa bhūmmiyo : anusayabhūmmi, pariyaṭṭhānabhūmmi, vitikkamabhūmmi ; tathā paṭighassa, mānassa, diṭṭhiyā, vicikicchāya, bhavarāgassa, avijjāya. Tattha kāmarāgo, yadā kāyanga-vācangāni cālento pavattati, tadā tathā-pavatti tassa vitikkamabhūmmi nāma. Yadā kāyanga-vācangacālanaṃ apatvā manodvāre va eva uṭṭhānaṃ pāpuṇāti, tadā tathā-pavatti tassa pariyaṭṭhānabhūmmi nāma. Manodvāre pi uṭṭhānaṃ apatvā niccakālaṃ cittasantānānugato avatthākāraviseeso, tassa kāmarāgassa anusayabhūmmi nāma. So hi uppādaṃ pi apatvā cittasantāne sayanākārena pavattamāno hutvā, yadā chesa dvāresu aññatarasmiṃ dvāre rajjanīyavatthubhūtaṃ ārammaṇaṃ ābādham āgacchati, tadā ayoniso bhavangaṃ āvat̥tetvā parato pariyaṭṭhānabhūmmiṃ patvā kāmarāgasahagataṃ javanacittaṃ uppādeti, tadā sace taṃ

¹ MS. sic.

² MS. sic.

cavitvā manussabhūtānañ ca tiracchānayanito āgatānaṃ pi yebbhuyyena avijjānusayo balavā hoti. Pūrimabhāve micchādīṭṭhīsu, paricīṇṇānaṃ pacchā bhavābhavesu dīṭṭhānusayo balavā hoti.

Brahmūnaṃ vā brahmalokato āgatānaṃ vā mānānusayo vā bhavarāgānusayo vā balavā hoti.

Ekasmiṃ bhāve pi yadā yassa bahuy kāmārāgapariyuṭṭhānaṃ hoti, tadā tassa kāmārāgānusayo balavā hoti. Yasmiṃ ca ārammaṇe yassa bahuy kāmārāgo pavattati, taṃ ārammaṇaṃ paṭicca tassa kāmārāgānusayo balavā hoti. Paṭighānusayādīsu pi es' eva nayo.

Brahmalokato āgatānaṃ kāmārāgānusayo vā paṭighānusayo vā dubbalo hoti. Yadā paṭipakkhadhamabhāvanā vasena yo yo anusayo niggahaṃ pāpuṇāti, tato paṭṭhāya so so anusayo dubbalabhāvaṃ pāpuṇāti.

Yadā tena tena maggena taṃ taṃ anusayaṃ samuecchin-dati, tadā so so anusayo parikkhayaṃ gacchati; puna pariyaṭṭhānaṃ nāma natthi. Kuto vitikkamo? Pubbe-dassitā visarukkhopamā ettha pi dassitabbā hoti.¹ So visarukkho viya kāmārāgo. Visarukkhasa mūlay viya kāmārāgassa anusayabhūmi. Visarukkhasa khandho viya kāmārāgassa pariyaṭṭhānabhūmi. Visarukkhasa sākā-pasākāyo viya kāmārāgassa kāyanga-vācangāni copetvā pavattākāyika-vācasikavitikkamakiriyā. Sesāṃ suviññeyyaṃ.

Satta pi anusayā suddhāvāsavajjitāsu sabbāsu kāmārūpārūpabhūmīsu labbhanti, paṭighasampayuttacittadvaṃ rūpārūpabhūmīsu na labbhanti. Paṭighānusayo pana tāsu bhūmīsu labbhanti yeva. Asaññasattabhūmiyaṃ cittappavatti nāma natthi. Tattha pi anusayā na labbhantīti natthi. Ettha codanā siyā: cittasantāne anusentīti vuttaṃ. Asañña-atte ca cittasantānaṃ natthi. Kathaṃ tattha satta anusayā labbhantīti? Appahinaṭṭhena labbhanti. Yattha hi cittasantānaṃ atthi, tattha cittasantāne anusayanatṭhena ca apahinaṭṭhena labbhanti. Yattha cittasantānaṃ natthi, tattha apahinaṭṭhena labbhantīti.

¹ See p. 253 f.

Yathā aññesu Yamakesu arūpe asaññasatte ti ādinā kevalay uppajjanatṭhānāy nāma vuttay, na tathā idha. Idha pana saddato pi atthato pi anusayanatṭhānāy nāma aññathā vuttay. Tathā hi rūpārūpabrahmānāy pi puthujjanabhūtānāy satta anusayā anusentīti vuttay. Kāmadhātuyā cutassa rūpadhātuy arūpadhātuy upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusentīti. Tattha puthujjanabrahmānāy paṭisandhikkhaṇe te satta anusayā anusenti, te kattha anusentīti? Tesay brahmānāy pi kāmarāgānusayo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu anuseti; tesay brahmānāy pi paṭighānusayo dukkhāya vedanāya anusetīti ādinā vattabbo. Apāyikasattānāy bhavarāgānusayo rūpadhātuyā arūpadhātuyā anusetīti vattabbo.

Suddhapuggalavāre pi sabbesay puthujjanānāy satta anusayā anusenti; sabbesay sotāpannasakadāgāmīnāy pañca anusayā anusenti; sabbesay anāgāmīnāy tayo anusayā anusenti; sabbesay arahantānāy sabbe pi anusayā nānuseti; catunnay maggaṭṭhapuggalānāy koci anusayo anusetīti vā nānusetīti na vattabbo ti. Evaṇ atthavibhāgo veditabbo.

Idāni anuttānesu pālipadesu atthidipānā vuccati. Udde-sapāthe: kāmarāgānusayo paṭighānusayo ti idaṇ dvayaṇ ekaṇ tad-ekaṭṭhaṇ nāma. Tatiyamaggena ekato pahātābbattā mānānusayena saha bhavarāgānusayo avijjānusayo ti idaṇ tayaṇ ekaṇ tad-ekaṭṭhaṇ nāma. Catutthamaggena ekato pahātābbattā dīṭṭhānusayo vicikicchānusayo ti idaṇ dvayaṇ ekaṇ tad-ekaṭṭhaṇ nāma. Patthamamaggena ekato pahātābbattā idaṇ pahānekaṭṭhaṇ nāma. Pathamamaggena dīṭṭhānusaye pahiyamāne dīṭṭhisahajātā kāmarāgabha-varāgamānaavijjāyo pi pahiyanti. Vicikicchānusaye pahiyamāne taṇ sahajātā avijjā pi pahiyatīti ādi saha-jekaṭṭhaṇ¹ nāma.

Anusayanatṭhānuddese *kāmadhātuyā* ti dukkhasahagata-

¹ MS. sic.

domanassasahagata-cittuppādavajjitesu kāmāvacaracittuppādesu atthaviṣeti rūpadhammesu ca.

Dvīsu vedanāsūti sukhopekkhā vedanāsu. *Dukkhāya vedanāyāti* kāyikadukkha-cetasikadukkhavedanāya. *Rūpadhātuyāti* pannarasasu rūpāvacaracittuppādesu. *Arūpadhātuyāti* dvādasasasu arūpāvacaracittuppādesu, sabbasakkāya-pariyāpannesu dhammesūti sabba-tebhummi-kadhammesu. Apariyāpannesu pana lokuttaradhammesu koci anusayo anusetīti natthi.

Suddhapuggalavāre anusetīti puggalasantāne anusayana-bhāvena vattati, na cittasampayogavasena.

Suddhabhummi-vāre *yattha kāmāragānusayo anusetīti* ettha *yatthāti* pubbe kāmādhātuyā *dvīsu vedanāsūti* vutte, yasmīṃ dhammasamūhe ti attho. So pana dhammasamūho paṭighānusayassa ṭhānaṃ na hoti, tasmā *no ti* patisedhetti.

Dvīmūlakavāre: *yattha kāmāragānusayo ca paṭighānusayo ca anusetīti* ettha tesu dvinnāṃ anusayānaṃ ekato anusayanaṭṭhānaṃ nāma natthi, tasmā *natthīti* paṭikkhipati. Purimāpadatthaṃ nivārento natthīti āha; pacchimāpadatthaṃ nivārento *no ti*. Imasmīṃ vāre sesu suviññeyyaṃ.

Sānusayavāre suddhapuggalavāro suviññeyyo. *Yato* ti pade pi *yattha iccev' attho*. Ten' eva viṣajjanāpāṭhesu kāmādhātuyā dvīsu vedanāsu tato mānānusayena ca sānusayo kāmāragānusayena ca sānusayo ti evaṃ satta myantāni attha padāni vuttāni. *Yattha* anusayitena kāmāragānusayena sānusayo ti vuttāṃ hoti, *yato* uppannenāti pi vaṇṇenti. Pajāhatīti āgate pajāhanavāre. Maggaṭṭhapuggalānaṃ pahānapariññā vuttā. *Tattha tad-ekattāya pajāhatīti* tena kāmāragena saddhiṃ ekasmīṃ citte ṭhitāṃ kāmāragasampayuttaṃ mānaṃ pajāhati; āyatiṃ anuppāda-dhammataṃ āpādeti. Rūparāga-arūparāgasahajātaṃ pana mānaṃ na pajāhatīti adhippāyo. Athavā: Kāmādhātuyā dvīsu vedanāsu kāmāragena saha anusayitaṃ tena ekatṭhānaṃ mānaṃ pajāhati. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā anusayitaṃ pana mānaṃ na pajāhatīti adhippāyo. Esa nayo sesesu tad-ekattāpadesu.

Atthamako ti sotāpattimaggattho. Dakkhiṇeyyānukka-
mena arahattaphalaṭṭhato paṭṭhāya heṭṭhā gaṇiyamāne
sotāpattinuggattho atthamako hoti.

Parijānātīti āgate pariññā-vāre maggaṭṭhapuggalānaṃ
tisso pariññā vuttā.

Pahīnavāre phalaṭṭhapuggalānaṃ pahānapariññā vuttā.
Tattha suddhābhummivāre: *Yattha kāmarāgānusayo pahīno,*
tattha paṭighānusayo pahīno ti . . . na vattaḅbo pahīno ti vā,
appahīno ti vā ti ettha kāmarāgānusayaṭṭhāne kāmarāgā-
nusayo eva pahīno ti vā appahīno ti vā vattaḅbo, na paṭi-
ghānusayo. Paṭighānusayaṭṭhāne paṭighānusayo eva
pahīno ti vā appahīno ti vā vattaḅbo, na kāmarāgānu-
sayo. Idha pana kāmarāgānusayaṭṭhānattā tattha paṭi-
ghānusayo pahīno ti vā appahīno ti vā na vattaḅbo ti.
Sesaṃ pālianusārena suviññeyyaṃ. Uppajjativāro anuseti-
vārasadiso.

Dhātuvāre: sabbesaṃ pi kāmarūpārūpaputhujjanānaṃ
satta anusayā anusenti. Sabbesaṃ pi sotāpannasakadāgā-
mīnaṃ diṭṭhānusaya-vicikicchānusayavajjitā pañca anu-
sayaṃ anusenti. Sabbesaṃ pi ānāgāmīnaṃ mānānusaya-
bhavarāgānusaya - avijjānusayasankhātā tayo anusayaṃ
anusenti. Cutunnaṃ maggaṭṭhapuggalānaṃ koci anusayo
anusetīti natthi. Kasmā? Maggassa nāma kilesadham-
mānaṃ accantapaṭipakkhattā. Arahato ca natthi yeva.
Kasmā? Sabbesaṃ pi anusayānaṃ pahīnattā.

Brahmaloke ṭhitā ariyapuggalā kāmālokaṃ nupapajjanti.
Kasmā?¹ Rūpadhātuyā vā arūpadhātuyā vā cavitvā kāma-
dhātuy upapajjantā nāma puthujjanā² eva honti. Sotā-
panna-sakadāgāmīno pi brahmāloke ṭhitā anāgāmīsankhyaṃ
gacchanti. Arūpadhātuyā cavitvā rūpadhātuy upapajjantā
nāma natthi. Tasmā pūliyaṃ arūpadhātuyā cutassa na
kāmadhātuyā na arūpadhātuyā upapatti nāma natthi.
Heṭṭhā upapajjamāno kāmadhātuy yeva upapajjati vuttaṃ.
Anusayā-bhaṅgā natthīti ime nāma anusayā kāmadhātuy
upapajjantānaṃ puthujjanānaṃ eva labbhanti, na rūpā-

¹ MS. tasmā.

² MS. puthujjanā.

rūpadhātuṃ upapajjantānaṃ puthujjanānaṃ ti evaṃ vibhaj-jitabbā natthi. Sabbesaṃ pi puthujjanānaṃ satt' eva anusayā anusenti. Tathā sotāpanna-sakadāgāmi-anāgā-minan ti. Yathā taṃ cittuppādesu paṭighasampayutto cittuppādo kāmapuggalānaṃ eva labbhati, na rūpārūpa-puggalānaṃ kāmapuggalānaṃ pi pavattikāle eva labbhati. Na paṭisandhikāla-cutikālesu evarūpo vibhāgo. *Anusayesu natthi*ti vuttatṃ hoti. Bhangā natthi ti vā. Bhijjanasabhāvā natthi. Anamatagge saṃsāre saṃsaranānaṃ sattānaṃ yāva ariyamaggaṃ na bhāventi. Tāva kassaci anusayassa khaṇabhango nāma natthi ti vuttatṃ hoti.

Anusayayamakam.

Cittayamake : Cittay mano mānasaṃ viññānaṃ ti atthato ekaṃ vividhākārena jananassa nāmaṃ. Vividhākārenāti rūpaṃ dassanākārena jānāti. Saddaṃ savanākārena jānāti; gandhaṃ ghāyanākārena jānāti; rasaṃ sayanākārena jānāti; phoṭṭhabbaṃ phusanākārena jānāti; taṃ taṃ dhammaṃ mananākārena jānāti. Āvajjanākārena sampa-ṭicchanaākārena santiraṇākārena, vavatthānākārena, ja-vanākārena, anubandhanākārena, avibhūtākārena jānatīti vuttatṃ hoti. Nilay¹ nilato jānāti; pitaṃ¹ pi tato jānāti; lohitaṃ lohitaṃ jānatīti ādinā vā bhūtaṃ bhūtato jānāti; bhūtaṃ abhūtato jānāti; abhūtaṃ abhūtato jānāti; abhūtaṃ bhūtato jānāti. Itthaṃ itthato jānāti . . . anitthaṃ itthato jānatīti ādinā vā vattabbaṃ.

Tividhaṃ hi jānanaṃ : vijānanaṃ, sañjānanaṃ, pajā-nanaṃ ti. Tattha vijānanaṃ vuttapakāraṃ. Sañjānanaṃ nāma suṭṭhujānanaṃ. Kālantare pi apamussamānaṃ katvā jānanaṃ ti attho. Pajānanaṃ nāma pakārato jānanaṃ. Yatthakaṃ jānitabbaṃ hoti, tatthakaṃ sabbatthaṃ asesato jānanaṃ ti attho. Ekasmiṃ pi ñeyyadhamme sabbhāvato hetuto paccayato phalato ādinavato² ānisaṃsato aniccato dukkhato ti ādinā bahūṃ jānitabbaṃ atthi. Taṃ sabbatthaṃ

¹ MS. Sic.

² MS. ādina°.

asesato jūnanan ti vuttay hoti. Nāyapariyantay ũeyyay ũeyyapariyantay nānan ti hi vuttay. Iday sabbaññūta-ñāyavasena vuttay. Iday ca Abhidhamme sattapakarāyāni disvā visesato sattamay Mahā-Paṭṭhānupakarāyay disvā veditabbay. Sāvakaññe pana yatthakay jānanto kilesak-khayay pāpuvāti, tatthakay jānanay pajānanay nāma. Iday pana Abhidhamme Vibhange Suttantabhājanīyāni pañca Suttanta-Nikāye ca disvā veditabbay Lokiyamahā-janānāy ñāne yatthakay jānanto ahitay apāneti, hitay upāneti, tatthakay jānanay pajānanay nāma. Tattha sabbaññūtaññūyay Paṭisambhidāmagge Anāvaraṇaññānānid-desena dipetabbay. Sāvakaññay abhiññeyya Padānid-desena lokiyamahājanaññay. Abhidhamme Nāyavibhange kammāyatanaññāyapāyatana - ñūnavijjāṭṭhānaññehi ca āyākosalla - apāyākosalla - upāyākosalla - ñānehi ca kamma-sakatā-sammādiṭṭhi-dasavattuka - sammādiṭṭhi - ñānehi ca dipetabbay.

Tattha kammāsakatā-sammādiṭṭhi-ñāne kammay nāma duvidhay: atītakammay paccuppannakammān ti. Tattha ime sattā atītabhavesu atānā katehi kusalākusalakammehi sugati-duggati-bhavesu tasmiy tasmiy sattānikāye paṭi-sandhiy paṭilabbhanti. Iday atīta-kammassa ṭhānāy nāma. Iday Dighānikāye Subha-suttēna, Majjhimanīkāye Cūḷa-kammavibhāga-Mahākammavibhāgasuttēhi dipetabbay. Yāni pana tasmiy tasmiy sattānikāye paṭiladdhapāṭi-sandhikānāy tesay tesay sattānāy pavattikāle nānākammāni dissanti. Rājūnāy rājākammāni, vessānāy vessākammāni, suddhānāy suddhakammāni samaṇabrahmaṇānāy samaṇa-brahmaṇākammāni, corānāy corākammāni, nesādānāy nesādākammāni, kevaṭṭānāy kevaṭṭākammāni, tiracchāna-gatānāy tiracchānagatakammāni dissanti. Iday paccup-pannakammay nāma. Iday pana Suttanipāte Vāsetṭhasut-tena dipetabbay.

Tattha ye sattā tasmiy tasmiy sattānikāye paṭisandhiy paṭilabbhanti, tesay paṭisandhivasena siddhāni vaṇṇasaṇḍā-nāni vā sāmāraṇasukhadukkhāni vā atītakammehi dinnāni nāma honti. Tathā yesu mātāpītūsu paṭisandhiy paṭila-bbanti, yāni tesay mātāpītūnāy santakāni khetta-vatthu-

dhana-dhaññādini santi, tāni tesaj dāyādabhūtehi putta-kehi paṭisandhikkhaṇe eva dāyajjavasena laddhāni nāma honti. Tāni ca tesaj atītakammehi dinnānīti vuccanti.

Yāni pana pavattikāle rājakammādīnāy paccuppanna-kammānāy vasena laddhāni sukhadukkāni, tāni tesaj paccuppannakammehi dinnāni nāma honti.

Ettha ca eko puriso ekassa seṭṭhissa gehaj paṭisan-kharoti. Kamme niṭṭhite gehasāmi seṭṭhī tassa purisassa sataj kahāpaṇaj deti. Tassa purisassa taj kahāpaṇaj kena dinnan ti vutte seṭṭhinā dinnan ti pi attano hatthakammena dinnan ti pi dvidhā vattuj vaṭṭati. Tattha seṭṭhinā dinnan ti idaj bahujanānāy sādharmaṇavacanaj. Attano hatthakammena dinnan ti idaj paṇḍitānañ ņeva vacanaj. Seṭṭhī hi attano gehassa katattā eva deti, akate na deti. Attano hatthakammaj pana tassa dhanaj yāvaj jivaj pi dassati yeva. Taj kahāpaṇaj tassa purisassa santakaj hotīti pi, taj hatthakammaj tassa purisassa santakaj hotīti pi dvidhā vattuj vaṭṭati. Tattha taj kahāpaṇaj tassa purisassa santakaj hotīti idaj bahujanānāy sādharmaṇavacanaj. Taj hatthakammaj tassa purisassa santakan ti idaj paṇḍitānañ ņeva vacanaj. Kahāpaṇaj hi bahiradhanaj hoti. Tāva kālikadhanaj aggibhayādīnāy sādharmaṇaj, hatthakammaj pana ajjhaddhanaj hoti. Thāvaradhanaj aggibhayādīnāy asādharmaṇaj ti paṇḍitāhi bahiradhanaj na pasaysanti. Paṇḍitā dhanavīriya - dhanasankhātaj ajjhaddadhanaj ajjhattasantakaj pasaysantīti. Esa nayo atītakammesu pi. Ayaj sabbe sattā kammaṣakā ti vacane saṅkhepato vinicchayo.

Idaj vijānana-sañjānana-pajānanānāy nānattadassanaj. Imasmiṇṇaj pana tthāne vijānanaj adhippetuj. Taj pana vijānanasankhātaj cittaj kim atthaj idha visuj yamakanayena desitan ti? Viseso cittaṣṣa sassatadiṭṭhiyā vatthubbūtattā tassā diṭṭhiyā pahānatthan ti. Cittañ hi niccadiṭṭhiyā visesavatthu hoti, sassatadiṭṭhiyā visesabhūmi. Vuttaj h'etaj Dīghanikāye Brahmajālasutte: Idh' ekacco samaṇo vā brahmaṇo vā takkī hoti vimaṇṣī,¹

¹ MS. sic. Comp. D. i. 16.

so takkariyāhatay, vimayānucaritay sayay-paṭibhāṇay evam āha : Yay kho iday vuccati cakkhu iti pi sotay iti pi ghāṇay iti pi jivhā iti pi kāyo iti pi ayaṇ attā anicco adhuvo asassato vipariṇāmadhammo. Yañ ca kho iday vuccati cittan ti vā mano ti vā viññāṇan ti vā ayaṇ attā nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo. Sassatisamay tath' eva ṭhasatiti.

Tattha ime vādino diṭṭh' eva dhamme maraṇakāle rūpakāyassa paribheday passanti, cittassa paribheday na passanti. Rūpakāye paribhinne cittasankhāto attā aññay bhavay upeti, upentamatte yeva. Tasmīy bhave abhinavo rūpakāyo bhavati. Tannissito so attā tasmīy bhave yāvātāyukay tiṭṭhatīti gaṇhanti. Bahū ca janā evay saññino¹ honti. Cittassa pana khaṇe khaṇe uppādañ ca nirodhañ ca dassetvā citte tay sassatadiṭṭhiy jahāpetuy iday yamakay desitan ti.

Evañ ca sati rūpakāyo ca idh' eva paribhinno diṭṭho na bhavantaray gacchati. Nāmakāyo ca idh' eva paribhinno ti vutto. Tathā ca sati so so satto idh' eva paribhinno ucchinno. Bhavantaray sankamanto nāma koci natthīti apajjatīti? Nāpajjati. Rūpakāyo nāma kāyo ti iday nāmay paramatthasaccanāmay hoti. So so satto ti iday nāmay sammutisaccanāmay hoti.

Yathā imasmīy diṭṭhadhamme pi sammutisaccaṭṭhāne ṭhatvā so so satto ito aññay ṭhāṇay gacchati, aññato imay ṭhāṇay āgacchatīti vadantāṇay vohāro saccavohāro eva hoti.

Paramatthasaccaṭṭhāne ṭhatvā tassa tass' eva sattassa rūpakāye ca sabbay rūṇay nāmakāye ca sabbay nāmay ṭhānato ṭhānantaray sankamantay nāma natthi. Tattha tatth' eva bhijjatīti vadantāṇay vohāro saccavohāro eva hoti.

Evam eva sammuti-saccaṭṭhāna ṭhatvā, so so satto bhavato bhavantaray sankamati, sandhāvati saṅsaratīti vadantāṇay vohāro saccavohāro eva. Paramatthasaccaṭ-

¹ MS. sic.

ṭhāne ṭhatvā ekaṃ pi rūpaṃ ekaṃ pi nāmaṃ bhavato bhavantarayaṃ na sankamati na sandhāvati na saṃsarati. Tattha tatth' eva bhava sijaṭṭi vadantānaṃ vohāro pi saccavohāro eva. Yathā hi vālikāyo samāharitvā eko dīghamaggo kato, tattha magganāmaṃ gahetvā : ayaṃ maggo ito dve tīpi gāmaṃtarāni gacchatīti vadantānaṃ vohāro saccavohāro eva hoti. Vālikanāmaṃ pana gahetvā sabbā pi vālikāyo angulimattaṃ pi desantaraṃ na gacchanti, attano attano ṭhāne eva tiṭṭhantīti vadantānaṃ vohāro pi saccavohāro eva hoti. Evam eva idha pi saccanānattena vohāranānattaṃ paccetabbayaṃ. Nāmarūpaṃ bhavato bhavantarayaṃ na sankamatīti katvā so so satto ucchinno ti na vattabbo. So so satto bhavato bhavantarayaṃ sankamatīti katvā nāmarūpaṃ sassataṃ hoti bhavato bhavantarayaṃ sankamatīti na vattabbo.

Nāmarūpaṃ attā ti jīvo ti satto ti puggalo ti gahetvā satto ucchinno ti vadantassa ucchedadiṭṭhivādo hoti. Tath' eva gahetvā satto sassato ti vadantassa sassatadiṭṭhivādo hoti. Nadi-upamāya pi ayam attho dipetabbā. Nadiyā ekasmiṃ tirapadesa¹ ṭhatvā ayaṃ nadi vassasataṃ pi vassasahassaṃ pi idha tiṭṭhatīti evaṃ nadi-nāmena vadantassa saccam eva hoti. Ayaṃ udakarāsi ekadivasayaṃ pi idha na tiṭṭhati saddati yeva adhogacchati yevāti udakanāmena vadantassa saccam eva hoti. Evam eva idha pi saccanānattena vohāranānattaṃ paccetabban ti.

Tattha yaṃ vuttaṃ pubbe.

Cittassa pana khaṇe khaṇe uppādaṃ ca nirodhaṃ ca dassetvā taṃ sassatadiṭṭhiṃ jahāpetuṃ idaṃ Yamakaṃ desitaṃ ti.

Tattha cittassa khaṇe khaṇe uppādo ca nirodho ca kathaṃ veditabbo ti pucchā?

Vissajjanā vuccate : cha viññāṇāni : cakkhaviññāṇaṃ sotaviññāṇaṃ ghānaviññāṇaṃ jivhāviññāṇaṃ kāyaviññāṇaṃ manoviññāṇaṃ ti. Tattha cakkhusmiṃ uppannaṃ viññāṇaṃ cakkhaviññāṇaṃ. Taṃ hi uppajjamānaṃ pi cakkhusmiṃ

¹ MS. sic.

eva uppajjati, na aññattha. Nirujjhumānaṃ pi cakkhusmiṃ eva nirujjhati, na aññattha. Tasmā cakkhusmiṃ eva uppannaniyamattā cakkhaviññāṇaṃ ti vuccati. Yaṃ loke dassanaṃ passanaṃ pekkhanaṃ ālokaṃ olokaṃ vilokanaṃ ti vuccati, abhayaṃ rūpaṃ passāmiti vadanto cakkhaviññāṇaṃ attā ti vadati. Cakkhaviññāṇaṃ nāma visayaṃ eko dhammo, ekā dhātu, ekayaṃ āyatanaṃ, n' etaṃ mama n' eso 'ham asmi, na m' eso attā ti vadanto, cakkhaviññāṇaṃ anattāti vadati. Esa nayo sotaviññāṇādisu pi. Kāyasmīṃ uppannaṃ viññāṇaṃ kāyaviññāṇaṃ. Kāyasmiṃ ti sakale kāyapadesaḥ : kesakāyalomakāya-nakkakāyādisu dvitīya-savidhesu kāyakotṭhāsesu, yasmiṃ yasmiṃ kāyapadesaḥ kāyapasādarūpaṃ atthi sakale tasmīṃ tasmīṃ kāyapadesaḥ ti attho. Kathaṃ pana jānitabbā? Imasmīṃ imasmīṃ kāyapadesaḥ kāyapasādarūpaṃ atthīti tikhiṇadhārena sucikaṇḍakena vijjhītvā jānitabbā. Tena vijjhantassa yasmiṃ yasmiṃ tṭhāne dukkhā vedanā pātubhavati, tattha tattha kāyapasādarūpaṃ atthi. Heṭṭha pādatalato paṭṭhāya upari yāva muddhatalā tiriyaṃ sakalakāye bahi cammatalato paṭṭhāya anto yāva aṭṭhiminṇā, yattha yattha kāyapasādarūpaṃ atthi, tattha tattha kāyaviññāṇaṃ uppajjati. Tattha yadā sakalaṃ pādatalaṃ atīuṃhe bhūmipadesaḥ vā pāsāntale vā vālikātale vā tṭheti, tadā sakale pādatalo dukkhā vedanā pātubhavati. Dayhati¹ vata me pādatalaṃ ti kandati : tasmīṃ kāle sakale pādatalo cattāro nāmakhandhā pātubhavanti. Dukkhasahagatāni anekasatasahassāni kāyaviññāṇacittāni ekappahārena viya pātubhavanti : ayaṃ viññāṇakkhandho nāma. Etena sahagatā anekasatasahassāni dukkhā vedanā pātubhavanti : ayaṃ vedanākkhandho nāma. Tena sahagatā anekasatasahassāni saññāyo pātubhavanti : ayaṃ saññākkhandho nāma. Tena sahagatā anekasatasahassāni phassaṃ pātubhavanti, cetanā pātubhavanti,¹ ekaggatā pātubhavanti,¹ jīvitindriyāni pātubhavanti, manasikārā pātubhavanti : ayaṃ sankhārakkhandho nāma.

¹ MS. sic.

Tasmij kâle sakale pādātale ime cattāro nāmakkhandhā pātubhavanti. Tattha uṇharūpavijānanamattaṃ viññāṇaṃ nāma. Tasmij uṇharūpe vijānanamatte aṭṭhatvā yaṃ tasmij rūpe nāma kāyassa phusaṇaṃ piḷanaṃ sanghaṭṭanaṃ: ayaṃ phasso nāma. Phasse sati, asātā vedayitakiriyaṃ pātubhavati: ayaṃ vedanā nāma. Phasse sati, sañjānanakiriyaṃ pātubhavati, yāya pacchājānāti tadā me idisi pavatti hotiti: ayaṃ saññā nāma. Phasse sati, taṃ ārammaṇaṃ ārabha, yaṃ nāmakāyassa sampiḍanaṃ, tasmij ārammaṇe punappunaṃ ekato utthāpanaṃ: ayaṃ cetanā nāma. Tasmin ārammaṇe yaṃ cittassa samādhānaṃ, avikkhepakaraṇaṃ: ayaṃ ekaggatā nāma. Taṃ ārammaṇaṃ ārabha punappunaṃ niruddhe pi cittasantāne taṃ muñcituṃ adatvā, tasmij yeva ārammaṇe punappunaṃ niyojanaṃ: ayaṃ manasikāro nāma. Ime aṭṭha citta-cetasikadhammā tasmij pādātale pātubhavanti. Yāva so uṇhabhāvo na vūpasammati, tāva tasmij pādātale cammesu vā tacesu vā maṅsesu vā te nāmakkhandhā pavattanti yeva. Yadā pana so uṇhabhāvo vūpasammati, pādātalaṃ sitalaṃ hoti, tadā tattha tesāṃ nirodho paññāyati; khayo, vayo, bhedo paññāyati; viññāṇakkhandhassa aniccatā paññāyati, vedanā-, saññā-sankhārakkhandhassa aniccatā paññāyati. Na kevalaṃ ca tadā pādātale eva nāmakkhandhā pavattanti. Tesāṃ antarantarā hadayabbhantare manoviññāṇasantānāni ca nirantarāni viya pavattanti. Yebi tadā taṃ dukkhavedanaṃ ārabha nānāvīdhāni kāyanga-vācangacalāni pavattanti, tesāṃ antarantarā cakkhuvīññāṇa-sotaviññāṇavithiyo ca pavattanti. Tāni sabbhāni, bhavangantaritāni hutvā asaṃmissāni pavattanti. Eka-puggalasantāne dve cittāni ekato pavattantiti natthi. Kas mā? Ekasmij khaṇe dvinnaṃ cintanākāraṇaṃ asam-bhavato. Cittassa pana atilahu - pavattitāya dassana-savana-cintanādāni ekato pavattāni viya khāyantiti.

Ayaṃ pādātala-sankhāte kāyapadesa catunnaṃ nāmakkhandhānaṃ uppādanirodhavasena pavatti. Esa nayo sabbesu cammakāya-tacakāya-maṅsakāya-nhārukāya-aṭṭhikāya-aṭṭhimiñjakāyesu ca hadaya-yakana-kilomaka-pihakapapphāsa-anta-antagūṇa-mattalungakāyesu ca. Sankhepato

pana sise nānāsisa-roḡā nāma atthi. Te pi ime dukkhasahagatā cattāro khandhā eva nānāsisarogīnaṃ uppādo ca nirodho ca imesaṃ catunnaṃ khandhānaṃ uppādo eva nirodho eva ca. Tathā cakkhūsu, kaṃṣesu, nāsāsu, mukhesu, dantesu, jivhāya nānūjivhāroḡā nāma atthīti ādinā vattabbūti. Ayaṃ sakalakāye dukkhasahagatānaṃ catunnaṃ khandhānaṃ uppādanīrodhavasena pavatti.

Sukhasahagatesu pi yadū gimhakāle majjhantikasamaye sūriyātape maggaṃ gacchanto santattakāyo puriso vana-majjhe atisitalaṃ udakarahadaṃ patvā otaritvā nimmujjati, tadā sakalakāye santūpavasena uppunnā cattāro dukkhasahagatā khandhā nirujjhanti, cattāro sukhasahagatā khandhā uppajjanti. Puna gacchante te sukhasahagatā khandhā nirujjhanti, dukkhasahagatā khandhā uppajjanti. Evaṃ sukhasahagatānaṃ catunnaṃ khandhānaṃ uppādo ca nirodho ca hotīti ādinā nayena sabbāṃ lokapavattiyānāṃ sabbāṃ sukhasahagatānaṃ catunnaṃ khandhānaṃ uppādo ca nirodho ca veditabbo.

Api e' ettha kūmasukhasamāṅgīnaṃ rājanāṃ vā uparidevānaṃ vā aññesaṃ vā pana kūmaratīṃ sevantānaṃ kāyasamphassa-jātā cattāro khandhā uppajjanti, yesaṃ atthāya ime sattā dārapariggahaṇā ca gehapariggahaṇā ca dhana-dhānūpariggahaṇā ca karontā nānā dukkhehi kilamanti. Kāmaratisahagatā pana kāyasamphassajātā te khandhā tay ratīṃ anubhavantānaṃ ōeva nirujjhanti. Te janā taṃ khaṇe eva kilantakāyā honti. Dukkhasahagatā khandhā kāyesu pātubhavanti. Evaṃ sukhasahagatānaṃ catunnaṃ khandhānaṃ uppādo ca nirodho ca pakato hoti. Ayaṃ kāyaviññāṇacittassa nirodhadīpanā.

Cakkhādīvatthu-rūpavikārehi vinā kevalaṃ manodvāre eva uppannaṃ viññāṇaṃ manoviññāṇaṃ. Tay pana atthi akusalaṃ, atthi kusalaṃ, atthi abyākataṃ. Akusalaṃ pi atthi lobhasahagataṃ, atthi dosasahagataṃ, atthi mohasahagataṃ. Lobhasahagataṃ pi atthi, somanassasahagataṃ atthi, upekkhāsahagataṃ. Atthi rūpārammaṇaṃ, atthi saddārammaṇādīkaṃ. Rūpārammaṇaṃ pi atthi, nilārammaṇaṃ atthi, pitārammaṇādīkaṃ. Nilārammaṇaṃ pi atthi meghanilārammaṇaṃ atthi, pabbatanilārammaṇaṃ atthi,

vananilārammaṇaṃ atthi, rukkhanilārammaṇādikaṃ ti sabbayaṃ vitthāretabbayaṃ. Tathā lobhasahagataṃ atthi din-nādanakiccaṃ, atthi kāmesu micchācārakiccādikaṃ.

Tattha aññaṃ akusalaṃ, aññaṃ kusalaṃ, aññaṃ abyākatayaṃ. Ekassa puggalassa akusale citte vattamāne kusalaṃ cittaṃ natthi; pubbe va niruddhaṃ hoti. Puna kusale citte vattamāne, taṃ akusalaṃ natthi; pubbe va niruddhaṃ hoti. Na hi dve kusalākusalacittāni. Ekassa ekato uppajjaṇṭi.

Ettha codanā siyā : Cittaṃ nāma ekassa puggalassa ekam eva hoti; niccaṃ dhuvayaṃ thāvaraṃ. Taṃ pana yadā lobhasahagataṃ vā hoti, dosasahagataṃ, mohasahagataṃ vā, tadā akusalaṃ nāma. Yadā alohasahagataṃ vā hoti, mettā sahagataṃ vā, nāpasahagataṃ vā, tadā kusalaṃ nāma. Tathā tad-eva cittaṃ, yadā pāpakaṃ cinteti, tadā akusalaṃ nāma; yadā kalyāṇaṃ cinteti, tadā kusalaṃ nāmāti.

Codako pucchitaḥbo : Yo lobhasahagatassa cintanākāro, yo dosasahagatassa cintanākāro, ubhayam etaṃ ekaṃ, udāhu nānaṃ ti? So jānanto vakkhati : na ekaṃ hoti, nānaṃ eva hoti. Lobhasahito hi anurodhākāro, dosasahito virodhākāro. Na ca anurodhena virodho, virodhena ca anurodho kadāci ekattaṃ gacchatīti. Evaṃ sati, añño lobhasahagato cintanākāro, añño dosasahagato ti siddhaṃ hoti. Paccakkhato pi lokassa pākaṭayaṃ. Rajjantaṃ puggalaṃ disvā ayaṃ rajjati na dussatīti jānanti. Dussantaṃ puggalaṃ disvā ayaṃ dussati, nirajjatīti jānanti. Tiracchānagatā pi keci tathā jānanti yeva. Evaṃ sante, akusalena akusalaṃ pi tāva ekattaṃ na gacchati, kuto akusalena kusalaṃ, kusalena ca akusalaṃ ti? Tasmā na yuttam etaṃ cittaṃ nāma ekassa . . . pe . . . tadā kusalaṃ nāmāti. So evaṃ vadeyya : Saccāṃ anurodhena virodho kadāci ekattaṃ na gacchatīti. Anurodho hi lobho, virodho ca doso. Na te dhammā ekato pi pavattanti, kuto ekattaṃ gacchanti? Taṃ taṃ sahito ca cintanākāro aññamañña-virodho hoti, kuto ekattaṃ gacchati? Tad-ubhayā pana ākāraṃ ekassa cittaṃ ākāraṃ honti. Tad-eva cittaṃ kadāci anurodhākāraṃ karoti kadāci virodhākāraṃ karotīti. So va:tabbo : Cittaṃ ca cintanākāro ca ubhayam etaṃ ekaṃ

udāhu nānan ti? Ekan ti vutte, dve cintanākārā dve cittāniti āpajjanti.

Nānan ti vutte cittaṃ cittaṃ eva ; na cittaṃ cintanākāro. Aññāṃ cittaṃ, añño cittaṃsa cintanākāro. Yathā taṃ uppannaṃsa cittaṃsa uppādo ca jarā ca maraṇāṃ ca, etaṃ taṃ cittaṃsa cittaṃsa aññāṃ hoti ; uppādo jāti nāma viṣuṃ eko dhammo, jarā ca eko dhammo, maraṇāṃ ca eko dhammo ti evañ ca sati, cintanākāro pi cittaṃhā añño viṣuṃ eko cetasikadhammo ti āpajjati, tathā ca sati so katamo nāma cetasiko ti.

Tadā vakkhati : Yathā jāti eko dhammo, jarā eko dhammo, maraṇāṃ eko dhammo, tathā cintanākāro pi cintanacetasiko nāmaṃti evañ ca sati, phassaṃsa pi phusanākāro nāma atthi, vedanāya pi vedayitākāro nāma atthi, saññādīnaṃ pi sañjānanākārādayo atthi ; pathaviyādīnaṃ pi kakkhaḷākārādayo atthi ; nibbānaṃsa pi vūpasamākāro nāma dīssati. Sabbe pi te ākārā viṣuṃ viṣuṃ dhamma-viṣeṣā nāma siyuy. Cittaṃsa pi bahū cintanākārā honti. Tesu cakkhaviññāṇacittaṃsa dassanākāro eko dhammo, sotaviññāṇacittaṃsa savanākāro eko dhammo ti ādi. Tathā ākārassa ākārā pi bahū vattabbā siyuy.

Ekan ti vade cittaṃ nāma ekassa puggalaṃsa ekam eva hoti ; niccaṃ dhuvāṃ thāvaṃ ti vatvā, cittaṃ ca cintanākāro ca ubhayam etaṃ ekan ti vutte, niccabhūtaṃ cittaṃ cintanākārassa attā ti vadanto hoti, sāro ti vadanto hoti. Evañ ca vadanto : yathā cittaṃ niccaṃ dhuvāṃ thāvaṃ, tathā sabbe pi dassana-savanādayo cittaṃsa ākārā niccā dhuvā thāvaṃ eva siyuy ; evañ ca sati, ime sattā rūpaṃ pi niccakālaṃ passeyyuy, saddaṃ pi niccakālaṃ suṇeyyuy, gandhaṃ pi niccakālaṃ ghāyeyyuy, rasaṃ pi niccakālaṃ sāyeyyuy, phoṭṭhabbaṃ pi niccakālaṃ phuseyyuy.

Codako vadeyya : Āraṃmaṇe ābādhaṃ gacchante sati passanti, asati na passantīti ; evañ ca sati dassanākāro anicco ti āpajjati. Dassanākāre anicce cittaṃ pi aniccaṃ ti āpajjati yeva. Loke ca passati, na passatīti vavatthānaṃ paññāyati. Tasmā cittaṃ niccaṃ ti vadanto lokiyajanānaṃ dassanaṃ adassanaṃ ti ādihi nānavavatthānehi sandiṭṭhehi sahaviruddho hoti.

Nānan ti vāde codako vattabbo : Cittay nāma niccay dhuvay thāvaran ti tvaṅ vadasi : Pubbe-vuttanayena pādātale uppannay dukkhasahagataṅ kāyaviññāṇacittay¹ kiṅ niccay dhuvay thāvaran ti? Āma niccan ti. Katarasmiṅ thāne taṅ cittay niccay tiṭṭhatīti? Hadayabbhantare taṅ cittay niccay tiṭṭhatīti. Tañ hi paṭisandhito paṭṭhāya tattha niccay tiṭṭhati. Yadā cakkhu-sota-ghānā-jivhāsu ca hattha-pādādīkāyangesu ca taṅ taṅ ārammaṇay ābādham āgacchati, tadā tato hadayabbhantarato nikkhamitvā gantvā tasmiṅ tasmiṅ ange thātvā taṅ taṅ ārammaṇay vijānāti. Phassādayo dhammā tatth' eva pātubhavanti. Ārammaṇe niruddhe sayay anirujjhivā puna hadayabbhantaṅ paccāgantvā tiṭṭhatīti.

Parihāro vuccate : lokasmiṅ pana, cakkhusmiṅ cakkhurogo uppajjati. So tasmiṅ sotarogo uppajjatīti ādinā pākato. Sīsasmiṅ ca nānā sīsarogā nāma atthi. Te uppajjamānā sīse uppajjanti, nirujjhamānā sīse nirujjhanti. Vūpasammantīti evay sañjānanti voharanti. Hattharoga-pādarogādīsu pi es' eva nayo. Evay tesay tesay rogāṇay tattha tatth' eva uppādo ca nirodho ca loke saññāto voharito.

Tattha rogo nāma tattha tattha vikārapattehi rūpehi saddhiṅ tattha tatth' uppannāṇay dukkhasahagatāṇay catunnay nāmakkandhadhammāṇay adhivacaṇay. Tava vādo iminā lokasaññāṇena lokavohārena saba viruddho ti.

Codako vadeyya : loke saññā vohārā nāma yathā tathā pavattan ti nāṇam ev' ettha pamāṇan ti.

So vattabbo : nāṇan ti tvaṅ vadaasi ; taṅ pana nāṇay— anumānañāṇay, paṭivedhañānan ti—duvidhay. Tattha saṅhasukhumagambhira²-dhammesu vimāṅsantāṇay² pakatimanussāṇay nāṇay anumānañāṇay. Tesu dhammesu yathā paṭivedhay pāpuṇanti, tathā cittay bhāvetvā, paññay bhāvetvā, tesu paṭivedhay pāpuṇanti. Tesay nāṇay paṭivedhañāṇay, puggala-satta-atta-jīvasaññay pahāya, audbhena dhammasabhāvena, dhātusabhāvena viññātabbā.

¹ See p. 269.

² MS. sic.

Citta-cetasika-rūpa-nibbānadhammā¹ nāma saṅhasukhuma-gambhira²-dhammā eva honti. Puggala-satta-atta-jiva-saññay khaṇamate pi vikkhambhitay asaṅkontāy, cittapaññā-bhāvanā-rahitaṇay pakati manussaṇay avisa-yabhūtā. Ete dhammā paṭivedhaññūpikāy eva visaya-bhūtā. Ye pana paṭivedhaññūpikāy paramattha-ariyā-ṇay desanā-dhammesu ñāṇabhāvanā bahulū honti, tesay anumānaññay pana paṭivedhaññāmaggānugatattā paṭivedhaññāgatikay hoti; punappunay paricayantāy tad-eva ñāṇay paṭivedhaññābhāvay gacchati; itaresay pana anumānaññay puggala-satta-saññānugatay hoti. Te ca janā mukhena paramatthadhammay nāma kathenti, ñāṇay pana tesay puggalasattagatiyo anudhāvati. Sukkha-tiṇṇapaṇṇay gambhire² udaye pakkhittay viya hoti.

Yay pana tayā codakena vuttay ñāṇam ev' etha pamāṇanti, tatha tava ñāṇay tvam eva jānāhīti.

Yesay ñāṇay nāma rūpadhammāy uppādañ ca nirodhañ ca na paṭivijjhati, te janā nāma rūpadhammāy uppādañ ca nirodhañ ca na passanti, tesay dhammāy santati-ṭhitiyo eva passanti. Te janā attano cittay niccanti gāṇhanti. Sarīrabbhantare tam eva cittay tatha tatha sañcarati pharamāy pavattatī saññino² honti. Pāto pi tad-eva cittay; majjhaṅtike pi tad-eva cittay; sāyay pi tad-eva cittay. Ahay ten' eva cittena gacchāmi, ten' eva cittena titṭhāmi . . . nisidāmi . . . sayāmi, samiṅjemi, pasāremīti ādinā upādiyanti.

Te cittassa paṭicca-samuppādañ ca na jānanti na passanti.

Katamo pana cittassa paṭiccasamuppādo ti? Cakkhuñ ca paṭicca rūpe ca uppajjati viññāṇay cakkhaviññāṇan t' eva vuccati. Sotañ ca paṭicca sadde ca uppajjati viññāṇay sotaviññāṇan t' eva vuccati. Ghānañ ca paṭicca gandhe ca uppajjati viññāṇay ghānaviññāṇan t' eva vuccati. Jivhañ ca paṭicca rase ca uppajjati viññāṇay jivhaviññāṇan t' eva vuccati. Kāyañ ca paṭicca phoṭṭhabbe ca uppajjati

¹ Cf. *Abhidhammatthasangaha* i., 1.

² MS. *sic*.

viññāṇaṃ kāyaviññāṇaṃ t' eva vuccati. Manañ ca paṭicca dhamme ca uppajjati viññāṇaṃ manoviññāṇaṃ t' eva vuccatīti: ayaṃ cittassa paṭiccasamuppādo. Tattha cakkhuñ ca rūpe ca paṭicca yaṃ viññāṇaṃ uppajjati, taṃ viññāṇaṃ cakkhuviññāṇaṃ icc' eva vuccatīti yojanā. Uppajjati paṇḍe anuppannaṃ hutvā idāni uppādaṃ pāpuṇāti. Idāni eva jāyati. Kiṃ paṭicca jāyati? Cakkhuñ ca rūpe ca paṭicca jāyati. Dvīsu cakkhu-angesu vattamānaṃ pasāda-cakkhuñ ca paṭicca bahiddhā itthi-purisa-geha-rathasakaṭa-bhummi-pabbata-rukkhādīsu vattamānāni vaṇṇarūpāni ca paṭicca jāyati. Paṭiccātitaṃ viññāṇaṃ tehi cakkhurūpehi vinā kenaci manussena vā devena vā brahmunā vā lokādhīpatinā vā kenaci payogena vā iddhiyā vā uppādetuṃ na sakkā hoti. Cakkhunā saha tesu vaṇṇarūpānimitānaṃ sannipāte sati, kenaci manussena vā devena vā brahmunā vā lokādhīpatinā vā kenaci payogena vā iddhiyā vā anuppādetuṃ na sakkā hoti. Sayuṃ ekantena cakkhurūpāyattavuttikattā tad-ubhayaṃ paṭiccāti attho.

Cakkhuviññāṇaṃ t' eva vuccatīti cakkhuvatthu rūpaṃ nissāya uppajjannattā cakkhussa viññāṇaṃ ti atthena cakkhuviññāṇaṃ ti eva vuccati. Cakkhussa viññāṇaṃ ti indriyapaccayattā sānūbhūtassa cakkhussa idaṃ vijānanaṃ, ayaṃ dassanakiriyā ti attho.

Yathā pasanne ādāse vā udake vā rūpanimittānaṃ sannipāto hoti, evaṃ sante pi ādāsudakānaṃ rūpadassanakiriyā natthi. Tasmā tāni nijivāni, nisattānīti loke sañjānanti. Na tathā cakkhu. Cakkhussa pana attāni rūpanimittānaṃ sannipāte sati rūpadassanakiriyā atthi. Cakkhu me rūpaṃ passati, candaṃ passati sūriyaṃ passatīti ādinā vattabbaṃ āpajjati. Tasmā cakkhujīvaṃ satta-jātikan ti loke sañjānanti. Evaṃ lokasañjāvasena cakkhussa viññāṇattā cakkhu viññāṇaṃ nāma, loke pana taṃ viññāṇaṃ visuṃ eko nāma dhammo ti na jānanti. Abhidhamme pana cakkhuvatthuṃ nissāya uppanno visuṃ eko nāma dhammo ti ayaṃ viseso. Esa nayo sotaviññāṇaṃ ghānaviññāṇaṃ jivhāviññāṇaṃ.

Kāyassa viññāṇaṃ kāyaviññāṇaṃ. Ettha pi yathā dārukbandhe vā mattikākbandhe vā agginā phutṭhe tesu

vijānanakiriyaṃ natthi, tasmā te nijīvaṃ nisattāti sañjānanti, na tathā sattānaṃ kāyo. Kāyassa pana tasmīy tasmīy ange agginā phutṭhe vijānanakiriyaṃ atthi. Hatthā me phusanaṃ jānanti, pādā me phusanaṃ jānanti, piṭṭhi me phusanaṃ jānānti ādinā vattabbaṃ upajjati. Tasmā sakalākāyo jīvayutto sattajātiko ti loke sañjānanti. Evaṃ lokasaññā vasena kāyassa viññāṇattā kāyaviññāṇaṃ nāma. Loke pana taṃ viññāṇaṃ visuaṃ eko nāma dhammo ti na jānanti. Abhidhamme pana kāyapasādarūpaṃ nissāya uppanno visuaṃ eko nāma dhammo ti ayaṃ viseso.

Manoviññāṇaṃ ti ettha mananamattena jānanamattena mano dassana-savana-ghāyana-sāyana-phusanehi visuaṃ bhūto jānanadhammaviseso. Manassa viññāṇaṃ manoviññāṇaṃ. Apākaṭassa manodvārasankhātassa bhavaṅgabhūtaṃ pakatimanassa pabhedabhūtaṃ anekavidhā vijānanakiriyaṃ. Sā pana akusalā pi atthi, kusalā pi atthi, abyākatā pi atthi. Taṃ pana manoviññāṇaṃ sattassa padhāna-angī-jīvantānaṃ ti loke sañjānanti. Mano me sabbāṃ cintitabbāṃ cinteti, jānitabbāṃ jānānti maññanti. So eva sabbāṃ kāyakammaṃ vacīkammaṃ pavattetīti gaṇhanti. Ettha ca 'mano me cinteti jānāti pavattetīti idaṃ lokūpacāre na vuttaṃ. Loke hi kārako nāma visuaṃ atthi, kiriyaṃ nāma visuaṃ atthi. Taṃ taṃ kiriyaṃ kattā kārako nāma. Kārakona katā taṃ taṃ kiriyaṃ, kiriyaṃ nāma. Puriso gacchatīti ettha gacchanto puriso kārako nāma. Gamanakiriyaṃ kiriyaṃ nāma. Añño kārako, aññā kiriyaṃ ti loke sañjānanti. Kārako ti ca attā jīvo puriso kārako vedako sāmī sāmiko issaro nivāsī sayayvasīti: etesu āgato kārako taṃ taṃ kiriyaṃ karotīti atthēna. Eko hi kārako anekasahassīyo kammakiriyaṃ karotī. So eva gacchati, so eva tiṭṭhati, so eva nisīdati, so eva pacati, so eva bhujjati, so eva kammaṃ karotī, so eva vipākaṃ paṭisaṃvedeti, so eva jāyati, jirati, miyyati, cavati, upapajjati, bhavato bhavaṃ sandhāvati, saṃsaratīti.

Sabbe p' ete sammutisaccaṭṭhāne yujjanti.

Abbidhamme pana paramatthasaccaṭṭhāne kiriyaṃ añño visuaṃ kārako nāma natthi. Cintanākāro cintanakiriyaṃ nāma. Cintanakiriyaṃ aññaṃ visuaṃ cintanakārakaṃ cittaṃ

nāma natthi. Yay pubbe codakena vuttay¹: cittañ ca cintanākāro ca ubhayam etaṇ nānan ti tay pi Abhidhammay patvā na yujjati. Tathā phusanākārato añño visuy phusanākārato phasso nāma natthiti ādinā sabbay vitthāretabbay.

Sabbe pi citta-cetasika-rūpa-nibbānasaṅkhātā paramatthadhammā nāma kiriyāmatā eva honti. Cintanakiriyā cittaṇ nāma eko paramatthadhammo. Tassa pariyāyā manana-vijānanādayo, dassana-savana-ghāyanādayo ca. Phusanakiriyā phasso nāma eko paramatthadhammo. Tassa pariyāyā sangati-sannipātādayo. Cittassa uppādo jāti nāma eko paramatthadhammo; sañjāti-nibbatti-ācayo-upacayo-santati-iccādayo tassa pariyāyā . . . cittassa jiraṇay² jarū nāma eko: jiraṇatā khaṇicay pāliccay iccādayo tassa pariyāyā . . . cittassa bhedo maraṇay nāma eko paramatthadhammo. Cuti cavanatā iccādayo tassa pariyāyā. . . .

Tattha cintanakiriyā ti dassanakiriyā savanakiriyādīvasena anekapabhedā hoti. Tattha dassanakiriyā ekay cittaṇ cakkhuviññāṇay nāma; savanakiriyā ekay cittaṇ sotaviññāṇay nāma. Esa nayo ghāyanakiriyādīsu.

Dassanakiriyā pi ārammanabhedena disādesatthānavatthubhedena² khaṇabhedena anekapabhedā hoti. Nilavaṇṇadassanaṇ² ekay cittaṇ, pitavaṇṇadassanaṇ² ekay cittaṇ; añño nilan ti cintanākāro; añño pitan ti cintanākāro. Ubho p' ete ekato na uppajjantīti paccakkhato va siddham etaṇ. Nilavaṇṇadassanaṇ pi nānādīsāsu, nānādesesu, nānāthānesu, nānāvathūsu tthitāṇay nānānilāṇay vasena; ekadisāyaṇ² pi nānāvathūsu tthitāṇay nilāṇay vasena nānappakāraṇ hoti. Añño pūrattimāya disāya nilan ti cintanākāro; añño pacchimā disāyāti ādi vattabbay.

Ekay nilavaṇṇay passantassa pi kadāci passati, kadāci na passatīti vavatthāṇay dissati akkhalāṇay ummisanakkaṇe passati, nimmisanakkaṇe na passati; dassanakiriyāya uppajjamānāya passati, anuppajjamānāya na passati: evaṇ ekassa ekasmiṇ iriyāpathe pi nānādassanakiriyāyo paccakkhato siddhā honti. Tāni sabbāni nānācittāni eva. Evaṇ saddasavanādīsu pi.

¹ See p. 272.

² MS. sic.

Ayaṅ tāva cittassa khaṇe khaṇe uppādo ca nirodho ca kathaṅ veditabbo ti pucchāya vitthāravissajjanā.

Idāni Cittayamaṅke kiñci atthadīpanaṅ hoti.

Uddesavāre ca niddesavāre ca uddesapadānaṅ atthaṅ kathentena pucchāpadabhāvena kathetabbo. *Yassa cittaṅ uppajjati na nirujjhatīti* idaṅ sanniṭṭhānapadaṅ nāma, ṭha-panāpadan ti pi yujjati. *Tassa cittaṅ nirujjhissati, na uppajjissatīti* idaṅ saṅsayapadaṅ nāma, pucchāpadan ti pi yujjati. Nirujjhissati kiyaṅ? na uppajjissatī kin ti yojetabbāṅ.

Uppajjati, uppajjamānaṅ ti dvayaṅ uppādakkhaṇasamangī-cittaṅ vadatī. *Nirujjhati nirujjhamānaṅ* ti dvayaṅ bhāṅgakkhaṇasamangī-cittaṅ vadatī. *Uppannaṅ* ti idaṅ khaṇadvayasamangī-cittaṅ vadatī.

Atikkantakālavākye: *Yassa cittaṅ uppajjamānaṅ khaṇaṅ khaṇaṅ vitikkantaṅ, atikkantakālay, nirujjhamānaṅ khaṇaṅ khaṇaṅ vitikkantaṅ atikkantakālay tassa cittaṅ* ti ettha uppajjamānaṅ khaṇan ti uppādakkhaṇaṅ. Khaṇaṅ vitikkanti khaṇena vitikkantaṅ, na cīren' eva vitakkaṅ ti attho. atikkantakālan ti khaṇena vitikantattā yeva. Uppādakkhaṇasankhātaṅ kālay atikkanti attho. Pacchimapade paṇa *nirujjhamānaṅ khaṇan* ti nirodhakkhaṇaṅ, bhāṅgakkhaṇaṅ, khaṇaṅ vitikkantaṅ ti khaṇena nirodhakkhaṇaṅ vitikkantaṅ, atikkantakālan ti. Nirodhakkhaṇasankhātaṅ kālay atikkantaṅ.

Idaṅ vuttaṅ hoti: *yassa cittaṅ uppādakkhaṇaṅ atikkamati, tassa cittaṅ nirodhakkhaṇaṅ atikkamati* kin ti.

Paṭilomavākye pi *yassa cittaṅ nirodhakkhaṇaṅ atikkamati, tassa cittaṅ uppādakkhaṇaṅ atikkamati* kin ti.

Uddesavāre sesaṅ sabbāṅ, niddesavāre na pākaṭaṅ hoti. Niddesavāresu ca pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesāṅ cittaṅ uppajjati, na nirujjhati; nirujjhissati, na uppajjissatīti evaṃ ādikehi vissajjanā-padehi attho pākaṭo yeva.

Sarāga-vitarāgādīsu¹: *yassa sarāgaṅ cittaṅ uppajjati, na nirujjhati, nirujjhissati na uppajjissatīti* pacchimasarāga-

¹ MS. sic.

cittassa uppādakkhaṇe tesay sarāgaṇ cittaṇ uppajjati na nirujjhati; nirujjhissati, na uppajjissati. Itaresaṇ sarāgacittassa uppādakkhaṇe tesay sarāgaṇ cittaṇ uppajjati, na nirujjhati, nirujjhissati ceva uppajjissati cāti ādinā vissajjanā veditabbā. Tattha pacchimasarāgacittaṇ nāma: yassa sarāgacittassa anantarato paṭṭhāya yāva aggamagguppādā antarā aññay sarāgacittaṇ nuppajjati, idaṇ pacchimasarāgacittaṇ nāma. Sadosādisu pi es' eva nayo.

Tikadukapadesu¹ pi yassa kusalay cittaṇ uppajjati, na nirujjhati, tassa kusalay cittaṇ nirujjhissati, na uppajjissatīti aggamaggassa uppādakkhaṇe tesay kusalay cittaṇ uppajjati na nirujjhati; nirujjhissati, na uppajjissati; itaresaṇ kusalcittassa uppādakkhaṇe tesay kusalay cittaṇ uppajjati, na nirujjhati; nirujjhissati ceva uppajjissati cāti ādinā vissajjanā veditabbā. Pacchima - akusalacittassa uppādakkhaṇe pacchima-abyākatacittassa uppādakkhaṇe ti ādinā vattabbaṇ. Pacchima-abyākatacittaṇ nāma parinibbānacittaṇ. Sesaṇ suviññeyyaṇ.

Cittayamakay niṭṭhitay.

Dhammayamake :

Kusalā dhammā akusalā dhammā abyākatā dhammā ti imesaṇ tiṇṇay padānaṇ attho tāva vattabbo.

Kusalā dhammā ti: Ye keci loke kusalā ti vuccanti, sabbe te dhammā evāti yojanā. Tattha ye keci loke kusalā ti vuccantīti: kathaṇ vuccanti? Loke paṇḍitehi ayaṇ puriso kusalo, kalyāṇo, na kiñci pāpaṇ karoti, na kiñci pāpaṇ bhāsati, na kiñci pāpaṇ cinteti; kalyāṇaṇ karoti, kalyāṇaṇ bhāsati, kalyāṇaṇ cintetīti vā vuccanti. Ayaṇ puriso attatthakusalo, paratthakusalo, ubhayattha-kusalo. Ayaṇ puriso asukasmiṇ kammāyatane kusalo, asukasmiṇ sippāyatane kusalo, asukasmiṇ vijjāṭṭhāne kusalo; cheko paṇḍito byatto medhāvī ti vā vuccanti. Ayaṇ puriso aluddho kusalo, aduṭṭho kusalo, amulho kusalo ti vā vuccanti. Ayaṇ devo aluddho, aduṭṭho kusalo, ayaṇ

¹ MS. tikka-dukka°.

brahmā brahmavihāri kusalo, ayaṅ pabbajito dhammacāri kusalo ti vā vuccanti. Evaṅ loke kusalo ti idaṅ nāmaṅ puggalassa guṇavisesanaṅ katvā voharanti. Abhidhamme pana purisādikassa puggalass' eva abhāvato, dhammass' eva ca bhāvato, kusalo ti idaṅ nāmaṅ puggalassa visesanaṅ na hoti, atha kho dhammass' eva visesanaṅ hoti. Tasmā ye keci loke kusalā nāma vuccanti, sabbe te dhammā eva honti, na puggalā, na sattā, na attā, na jīvā, na manusso, na devo, na brahmā ti vuttaṅ hoti.

Akusalapade tappaṭipakkhavasena attho ca adhippayo ca vattabbo.

Abyākatā ti avattabbā. Kusalā ti vā akusalā ti vā na vattabbā ti vuttaṅ hoti. Ye iṭṭhaphalaṅ vipaccanti, te kusalā nāma. Ye anīṭṭhaphalaṅ vipaccanti, te akusalā nāma. Ye pana iṭṭhaphalaṅ ca na vipaccanti, anīṭṭhaphalaṅ ca na vipaccanti, atha kho vijjamānakkhaṇe taṅ taṅ angatthāya, taṅ taṅ paribhogatthāya eva honti, te abyākatā nāma. Ye keci loke kusalā ti vā akusalā ti vā na vattabbā honti, sabbe te dhammā evāti yojanā. Pathavī nāma atthi: sā kusalā ti vā akusalā ti vā na vattabbā. Pathavi icc' eva vattabbā. Āpo nāma atthi, tejo nāma atthi, vāyo nāma atthi, vaṇṇo gandho raso ojā nāma atthi: sā ojā icc' eva vattabbā. Loke pana ete sabbe ekato katvā puggalo ti vuccanti, satto ti attā ti jīvo ti manusso ti devo ti puriso ti itthīti sīsan ti hattho ti pādo ti kesā ti lomā ti makhā ti dantā ti bhummīti pabbato ti rukkho ti sākḥā ti gehan ti ratho ti sakaṭo ti yānan ti vatthan ti maṅco ti piṭhan ti vuccanti. Abhidhammaṅ patvā pana sabbe te pathavī ādayo dhammā eva. Na puggalo, na satto, na attā, na jīvo . . . *pe* . . . na piṭhan ti vuttaṅ hoti. Ayaṅ kusalatikapadānaṅ¹ attho.

Vedanāttike² pi: Sukhavedanāsampayutte dhammo ekato katvā, loke sukhito puggalo, dukkhito puggalo ti ādinā vuccanti, Abhidhammaṅ patvā pana sabbe te dhammā eva. Na puggalo, na satto, na attā, na jīvo ti

¹ MS. °tikka°.

² MS. *sic*.

ādinā vattabbo. Esa nayo sesesu sabba-tika-duka-padesu¹ Sabbaṃ loke dissamānaṃ sammuti-saccavohāraṃ ca Abhidhamme paramatthasaccavohāraṃ ca ūtvā ekam ekasmiṃ tika-duka-pade¹saccadvayaṃ dīpetvā atthayojanā kātubbā ti.

Yamakapāṭhe pana yasmā heṭṭhā Dhammasaṅgaṇī²-pakaraṇādīsu kusalādīnaṃ dhammabhāvo vinicchito, tasmā kusalākusalā dhammā ti ādīsu sammuti-saccavohāraṃ agahetvā, kevalaṃ paramatthasaccavohārena attho vattabbo. Tasmā Niddese : *kusalākusalā dhammā ti Āmantā* ti niddiṭṭho. Sammutisaccavohāre gahite pana *kusalākusalā dhammā ti kusalā dhammā kusalā ceva kusalā dhammā ca, avasesā kusalā na kusalā dhammā* ti niddiṭṭho siyā ti. Imasmiṃ Yamake sesaṃ sabbaṃ suviññeyyaṃ.

Dasame indriya-yamake :

Indriyaṃ issariyaṃ ādhipaccan ti atthato ekaṃ. Tasmā bhāvisatindriyāniti bhāvisati vidhāni, issariyāni ādhipaccāniti attho.

Tattha indasea bhāvo indriyaṃ. Indassāti tesāṃ tesāṃ ajjhataḍḍhammānaṃ tathā tathā kāyanga-cittangabhāvatthāya issarissa sāmīno adhipatino. Bhāvo ti yena dhammena samannāgatattā ayaṃ sattanikāyo, ahaṃ dassana-savanādīsu indo issaro ti saññāya uppādeti. Etaṃ mama, eso 'ham asmi, eso me attā ti saññāya janeti. So dhammo evaṃ indasaññāya uppattikāraṇattā bhāvo ti vuccati. Tasmā indassa bhāvo ti indasaññāya uppattikāraṇan ti attho ; yathā sabbe pi ajjhataḍḍhammā attasaññāya attadiṭṭhiyā uppattikāraṇattā attabhāvo ti vuccantīti. Atthato paṇa cakkhu-sotādayo eva.

Imasmiṃ attabhāve padhānajeṭṭhakabhūtāni kiccaṭṭhānāni bhāvisati vidhāni honti. Yesu indriyāni indriyakiccaṃ sādheṇti dassanaṭṭhānaṃ savana-, ghāyana-, sāyana-, phusana- manana-ṭṭhānaṃ, itthīnaṃ itthibhāvāya pariṇāmanatṭhānaṃ, purisānaṃ purisabhāvāya pariṇāmanatṭhā-

¹ MS tikkadukka°.

² MS. sic.

naṃ . . . jīvanatṭhānaṃ pañca vidhāni vedayitatṭhānāni, pañca vidhāni kammakiriyaṭṭhānāni, tividhāni ñāṇadassanavisuddhitṭhānānīti.

Tattha dassanam eva dassanatṭhānaṃ. Tathā savanatṭhānādi. Tattha dassanatṭhānādinī pākāṭāni mananatṭhānaṃ ti ārammaṇavijānanatṭhānaṃ. Itthīnaṃ itthibhāvāya pariṇāmanatṭhānaṃ ti itṭhīnaṃ paṭisandhikāle itthibhāvarūpaṃ uppajjati. Tassānubhāvena tāsaṃ tato paṭṭhāya sabbāni catusamuṭṭhānika-rūpāni itthilinga-itthinimitta-itthikutta-itthākappabhāvāya pariṇamanti, no aññathā. Purisānaṃ purisabhāvāya pariṇāmanatṭhānaṃ ti purisānaṃ paṭisandhikāle purisabhāvarūpaṃ uppajjati. Tassānubhāvena tesāṃ tato paṭṭhāya sabbāni catusamuṭṭhānika-rūpāni purisalinga-purisanimitta-puriskutta-purisākappabhāvāya pariṇamanti. Jīvanatṭhānaṃ ti attabhāvassa addhāna-pharaṇatṭhānaṃ cīrakālaṃ pavatānatṭhānaṃ.

Pañca vidhāni vedayitatṭhānānīti kāyika-cetasika-sātā-sātamaññhattānubhavanatṭhānāni. Pañca vidhāni kammakiriyaṭṭhānānīti kāyakamma-vacikamma-manokammakiriyaṭṭhānāni. Tividhāni ñāṇadassanavisuddhitṭhānānīti sotāpattimagge ekaṃ, arahattaphale ekaṃ, majjhe chasu maggaphalesu ekaṃ ti: tividhāni ñāṇadassanavisuddhitṭhānāni.

Tattha cakkhurūpadassanatṭhāne indriyaṃ hoti. Yena ahaṃ rūpaṃ passāmi saññā uppajjati, ahaṃ rūpaṃ passāmi ca ahaṃ rūpadassane indo, issaro, sāmi, adhipati; paccayasāmaggiyaṃ sati, yadā yadā passitva icchāmi, tadā tadā passāmi; yattha yattha passitva icchāmi, tattha tattha passāmi; yāvattakaṃ passitva icchāmi, tāvattakaṃ passāmi; tathā hi cakkhu mama attā, mama vase vattatīti vuttaṃ hoti. Ariyapuggalā pi sammutikathaṃ kathentā, evarūpaṃ vacanaṃ kathenti yeva, kathentā pi na parāmasanti. Tattha na parāmasantīti ahaṃ rūpaṃ passāmi kathentā pi cakkhu me attā ti na gaṇhantīti attho.

Esa nayo sasesu indriyesu ca ṭhānesu cāti.

Tattha paṇṇattivāre: *itthi itthindriyaṃ* ti no ti ettha itthilinga-itthinimitta-itthikutta-itthākappākārena pavatte

khandhe paṭicca ayaṃ itthi nāmāti mahājanehi paññatto sattapaññatti viseso itthi nāma. Yassa dhammassa ānubhāvena so paññatti-viseso pātubhavati, so dhamma-viseso itthindriyaṃ nāma. Tasmā *no* ti pacchimapad-atthayaṃ paṭisedheti.

Anaññātāññassāmīti ettha *iti*-saddo ākāratto, ākāro ca tassa indriyassa pavatti-viseso ti *āmantā* ti vuttayaṃ. *Aññātārī-aññātārindriyaṃ* ti ettha *āmantā* ti paṭho. *Aññātāvī* nāma catuttha-phalaṭṭho. So sattapaññatti viseso. *Aññātāvindriyaṃ* nāma catutthaphale ùṇayaṃ. Taṃ dhammaviseso eva. Tasmā yathā puriso purisindriyaṃ ti *no* ti paṭho, tathā ettha pi *no* ti yujjeyya.

Lekhakārānaṃ pamādalekhā nāma tattha tattha dissati yeva. *Ājānithāti aññātārī*, catutthaphale ùṇayaṃ, tad-eva *indriyaṃ* ti *aññātārindriyaṃ* ti evaṃ vā atthayaṃ cintentānaṃ vasena so paṭho likkhito siyā. *Na aññātārī na aññātārindriyaṃ* ti *āmantā* ti ādisu esa nayo.

Pavattimahāvāre : bāvisatīyā indriyesu, sukkindriyaṃ dukkindriyaṃ domanassindriyaṃ ti imāni tīpi ante-lokutarindriyāni tīṭi cha indriyāni nāgatāni.

Sesesu soḷasindriyesu cakkhundriyādīni cha indriyāni Ayatanayamake cakkhāyatanādīni eva tesu manindriyaṃ yamaka - yojanā sukhatthayaṃ pacchāpaññindriyānantare katvā yojitaṃ.

Sesesu dasasu indriyesu : dve itthindriyapurisindriyāni kāmabhummiyaṃ eva labbhanti ; rūpārūpabhummiṃsu na labbhanti. Kāmabhummiyaṃ pi ādikappikānañ ca napuṇsakānañ ca na labbhanti.

Jīvitindriyaṃ duvidhaṃ. Rūpajīvitindriyaṃ nāma jīvitindriyaṃ ti. Tattha rūpajīvitindriyaṃ arūpabhummiṃsu na labbhati. Asaññasattabhummiyaṃ etad-eva ekaṃ indriyaṃ labbhati. Pañcavokālabhummiṃsu pana duvidhaṃ pi jīvitindriyaṃ labbhati.

Somanassindriyaṃ sugatikāmabhummiṃsu. Heṭṭhā navasu brahmabhummiṃsu paṭisandhi-cutikāle pi labbhati.

Upekkhindriyaṃ asaññasattavajjitasu sabba-bhummiṃsu labbhati.

Saddhindriyādīsu pañcasu, paññindriyaṃ terasasu ùṇa-

sampayuttapaṭisandhi-cutīsu labbhati. Dve saddhindriya-satindriyāni sattarasasu sahetuka-paṭisandhi-cutīsu labbanti.

Dve viriyindriya-samādhindriyāni pi sahetuka-paṭisandhi-cutīsu eva labbanti. Kasmā? Ahetuka-paṭisandhi-cutīsu labbhamānassa pi samādhissa indriyakiccābhāvato.

Tattha *sacakkhukānaṃ acakkhukānaṃ* ti ādīnaṃ attho Āyatanayamake dassito yeva.¹

¹ NOTE.—I wish to take upon myself the responsibility for any inaccuracy in the transcription and printing of this dissertation. The author has not had the proofs submitted to him, and had made no request to that effect; indeed, I imagine he is not conversant with the Roman characters. I have indicated by footnotes some of the peculiarities of the Burmese traditional methods of Pali orthography; these may be compared with the table given by Rhys Davids in the preface to the *Sumaṅgala Vilāsinī*, vol. i., P.T.S. ed.—C. Ry. D.

PK Yamaka
4591 The Yamaka
Y3
1911a
v.2

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

